

TELEKIEK ALAPÍTVÁNYA

**AZ AKADÉMIAI KÖNYVTÁR
AZ ALAPÍTÁSTÓL AZ ÖNÁLLÓ
KÖNYVTÁRÉPÜLETIG**

1826-1988

BUDAPEST 1989

TELEKIEK ALAPÍTVÁNYA
1826-1988

**A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRÁNAK KÖZLEMÉNYEI**

**PUBLICATIONES BIBLIOTHECAE
ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE**

24 (99)

ÚJ SOROZAT

**SOROZATSZERKESZTŐ : FEKETE GÉZÁNÉ és
VEKERDI LÁSZLÓ**

TELEKIEK ALAPÍTVÁNYA

**AZ AKADEMIAI KÖNYVTÁR
AZ ALAPÍTÁSTÓL AZ ÖNÁLLÓ
KÖNYVTÁRÉPÜLETIG**

1826-1988

BUDAPEST 1989

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Összeállította: Fekete Gézáné

ISBN 963 7302 64 6
ISSN 0133–8862

Tartalom

Ajánlás	9
 "A haza összes polgárainak a használatára"	
<i>Rózsa György:</i> Új épületben készül az Akadémia Könyvtára történelmének új lapjait írni	19
 "Példamutató nagy ünnep"	
Könyvtárávatás az Akadémián:	
<i>Rózsa György:</i> "A történetileg kialakult gyűjtemények és a legkorszerűbb technológia ötvözésével..."	41
<i>Berend T. Iván:</i> "Példamutató nagy ünnep"	43
<i>Pozsgay Imre:</i> "A tudomány és az értelmiség integritásának kifejezője"	44
<i>Láng István:</i> "Vannak betartott ígérek és megvalósított elhatározások is"	46
<i>Köpeczi Béla:</i> Egy régi olvasó az új könyvtárról	48
<i>Finta József:</i> Az építész szemével	49
<i>Csapodi Csaba:</i> A magyar múlt kulturális értékeinek kutatása	51
<i>Kónya Sándor:</i> A kutatásirányítás, a kutatásszervezés segítőtársa	55
<i>Rejtő István:</i> Az Akadémia-történet írásának egyik műhelye	57
<i>Braun Tibor – Klein Ágnes – Telcs András:</i> Szakirodalmi informatikai fejlesztés . .	60
<i>Tamás Pál:</i> Az információs piacok újrendeződése a tudományban	63
 Szolgáltató és alkotó tevékenység	
<i>Vekerdi László:</i> Egy könyvtár otthonai, eredményei és gondjai	83
<i>Balázs Judit – Fekete Gézáné – Gregorovicz Anikó:</i> Az MTA Könyvtára kiadói tevékenysége	89
<i>Braun Tibor – Klein Ágnes – Kovács Zsolt:</i> Az ASCA-tól a BITS-ig. Új számítógépes szakirodalmi szolgáltatások az MTA Könyvtárában	95

Függelék

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1826–1988. Válogatott bibliográfia. Összeállította <i>Fekete Gézané</i>	113
A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kiadásában megjelent művek bibliográfiája 1950–1988.	175
Faksimile kiadások 1950–1988.	195

**Foundation of the Teleki's. The Library of the Academy
from the foundation to the independent library building
1826–1988**

Contents

Dedication	11
List of photographs	13

"For the use of every citizen"

<i>György Rózsa</i> : The Library of the Academy preparing to write new pages of its history in a new building	19
---	----

"An exemplary great celebration"

Library inauguration at the Academy:

<i>György Rózsa</i> : "With the amalgamation of the collections shaped by history and the most up to date technologies ..."	41
<i>Iván Berend T.</i> : "An exemplary great celebration"	43
<i>Imre Pozsgay</i> : "The embodiment of the integrity of science and the intelli- gentsia"	44
<i>István Láng</i> : "There are promises fulfilled and resolutions carried out as well" ..	46
<i>Béla Köpeczi</i> : An old reader about the new library	48
<i>József Finta</i> : With the eyes of the architect	49
<i>Csaba Csapodi</i> : The study of the cultural values of the Hungarian past	51
<i>Sándor Kónya</i> : An ally in the control and organization of research	55
<i>István Rejtő</i> : A workshop for writing the history of the Academy	57
<i>Tibor Braun – Ágnes Klein – András Telcs</i> : Development of informatics for professional literature	60
<i>Pál Tamás</i> : Markets of information being rearranged in science	63

Services and creative activities

<i>László Vekerdí</i> : Homes, accomplishments and worries of a library	83
<i>Judit Balázs–Magda Fekete–Anikó Gregorovicz</i> : Publishing activities of the Library of the Hungarian Academy of Sciences	89
<i>Tibor Braun–Ágnes Klein–Zsolt Kovács</i> : From ASCA to BITS. New compu- terized information services of the Library of the Hungarian Academy of Sciences	95

Appendix

The Library of the Hungarian Academy of Sciences 1826–1988. Selected b' liography. Compiled by <i>Magda Fekete</i>	113
A bibliography of publications by the Library of the Hungarian Academy c Sciences.	175
Facsimile editions 1950–1988.	195

AJÁNLÁS

E gyűjteményes kötet közleményei egyetlen témáról szólnak: az MTA Könyvtára épületének 1988. november 3-án történt felavatásáról, pontosabban az ezzel az eseménnyel összefüggő történeti előzményekről, az intézmény fejlődéséről, funkcióinak alakulásáról.

A kötet három folyóiratban (Magyar Tudomány, 1989.2.sz. 115–141.p., Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1989.4.sz. 147–167.p., Könyvtáros, 1989.3.sz. 133–139.p.) megjelent közléseket *reprodukálja* minden változtatás nélkül. Ebből következik, hogy szükségképpen bizonyos átfedésekre bukkan az olvasó akár a leírások, akár az adatok tekintetében (sőt, esetleg nem is összecsengő módon). Úgy véltük azonban, hogy a három folyóirat közleményeinek témánk megközelítési szemléletének különbségei adják meg a kötet *egységét*. Ezért egyes részletek összehangolásának, szerkesztésének nem láttuk indokoltságát.

A három folyóirat közleményeit illusztrációk teszik érzékletesebbé és az Akadémia-, valamint a könyvtártörténet kutatásának elősegítésére fél-ezernyi tételből álló *Akadémiai Könyvtár-bibliográfia* egészíti ki a kötetet.

Budapest, 1989. július 20.

MTA Könyvtára

DEDICATION

The articles in this collection deal with a single subject: the 3rd November 1988 inauguration of the Library of the Hungarian Academy of Sciences, or, to be more precise, with events leading up to it, the development of the institution and its functions.

The volume *reproduces*, without alteration, the articles published in three journals (Magyar Tudomány, 1989.No.2. 115–141.p., Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1989.No.4. 147–167.p., Könyvtáros, 1989.No.3. 133–139.p.). As a consequence, the reader will necessarily find a certain amount of overlap within descriptions or data, some may even be contradictory. Nevertheless, we believe, that it is this difference in approach to our subject by the articles of the three journals which guarantees the *unity* of the volume. Therefore we saw no justification in the reconciliation or editing of certain details.

The articles of the three journals are rendered more perceptible by illustrations and are supplemented, for the promotion of research in library history, by an *Academy Library bibliography* containing half a thousand items.

Budapest, 20 July 1989.

Library of the Hungarian Academy of Sciences

LIST OF PHOTOGRAPHS

1. The Teleki-deed of foundation, with which count József Teleki (1790–1855), first president of the Academy, left the 30.000 volume library of his father, László Teleki, to the Hungarian Learned Society, thus laying the foundation of the Academy Library
2. The Library was placed in 1837 to the 2nd floor of the courtyard wing of the building built according to plans by József Hild (today no. 3 Sándor Petőfi St.). Here the Library was opened to the public in 1844
3. The lecture by Secretary Ferenc Schedel (Toldy), first chief librarian, held at the opening ceremony of the Library on the 23rd December 1844. Annals of the Hungarian Learned Society, Vol. VII.
4. First real home of the Academy, where the collections of the Library were also suitably housed. The palace, built to plans by the Berlin architect, Frigyes Stüler, was officially opened on the 11th December 1865. The Library worked at the seat of the Academy for over 120 years.
5. The Academy Library at the time of the opening of the palace. Woodcut by Károly Ruzs from 1865
6. The inauguration ceremony of the palace, 11th December 1865. Woodcut by Károly Ruzs
7. Original plan for the residential building under no.1 János Arany St., from the Ybl-bequest. The house constitutes a block together with the palace of the Academy and was built according to the modified Ybl-plans at the same time when the palace, between May 1863 and November 1864. It served as a dwelling house until 1981
8. The façade of the dwelling house in János Arany St. before conversion
9. The block of flats in no.1 János Arany St. has been converted for library purposes between 1984–1988. The future home of the Academy Library under construction, 1986

10. The reading-room level of the library under construction, 1986
11. The new façade of the Academy Library's new, independent building in János Arany St., 1989
12. The János Arany St. – and Academy St. – façades of the Academy Library building, 1989
13. János Arany-relief at the Széchenyi quay and János Arany St. corner of the building, work of Miklós Krivátsy-Sz., 1940
14. The plaque recalling the past of the building, at the main entrance of the Library
15. Academician Iván Berend T., President of the Academy, delivering his speech at the inauguration of the Library, 3rd November 1988
16. Inauguration speech by Imre Pozsgay, Minister of State, by appointment of the Government
17. Academician István Láng, Secretary General of the Hungarian Academy of Sciences, hands over the new Library building on behalf of the Academy in his inauguration speech
18. György Rózsa, Director General of the Library of the Hungarian Academy of Sciences takes over the institution with its great past, inaugurated on its new site, 3rd November 1988
19. Detail of the entrance hall. White marble plaque, commemorating the donation of the Count Teleki-family, executed by the sculptor John Marschalkó
20. The plaque shared by the donors: Zsigmond Reiner, István Sándor, Tamás-Siskovics, Andor Semsey, Ferenc Vigyázó, on the ground floor passage. Work of the sculptor Ernő Jálics
21. Detail of the ground floor passage, with the entrance to the Vasarely Hall
22. The Vasarely Hall, with the tapestry presented by the artist
23. Detail of the staircase restored to its original state
24. The reading room for books
25. Service desk in the reading room for books
- 26–27. Periodicals' reading room with open shelves

28. Detail of the room at the Directorate of the Library. Oil paintings depicting József Teleki, Ferenc Toldy and István Széchenyi in the background
29. White marble bust of the founder, Count József Teleki. Work of the sculptor István Ferenczy
30. The bronze medal by Miklós Borsos, produced for the opening of the new Library building, 1988
31. Old library stackroom detail in the headquarters building of the Academy, dating from 1947
32. Stackroom for books in the János Arany Street building
33. Stackroom for periodicals in the János Arany Street building
34. Microfiche catalogue, holding data for books catalogued between 1950–1985, in the reading room
35. Database on magnetic tape for the Science Citation Index of the Institute for Scientific Information (Philadelphia), one of the most modern sources of information
36. The CD-ROM laser-optical databases extend the range of computerized services
- 37–47. Some serial monographs and periodical publications to illustrate the publication activities of the Library of the HAS. History of the Academy, library history, national past, bibliography, documentation, oriental studies, informatics – as some of the typical subjects in the publication schedule of the Library

**„A HAZA ÖSSZES POLGÁRAINAK
A HASZNÁLATÁRA”**

Könyvtáros

1989/3

Új épületében készül az Akadémia könyvtára történelmének új lapjait írni

1988. november 3-án, a tudományos és kulturális élet számos képviselőjének részvételével felavatták az MTA könyvtárának székházát. Beszédet mondott *Berend T. Iván*, az MTA elnöke, *Pozsgay Imre* államminiszter, *Láng István*, az MTA főttkára és *Rózsa György* főigazgató. *Bitskey Tibor* elszavalta Vörösmarty „Gondolatok a könyvtárban” című költeményét, amelyet 1844-ben, az első akadémiai könyvtárávatás alkalmára írt. A Telekiek alapítványától a 21. század könyvtára felé vezető úton fordulópontra az Akadémiai Könyvtár önálló székházának megteremtése. A könyvtárat *gróf Teleki József*, a Tudós Társaság első elöljárójának 1826-ban kelt alapítólevelével „a haza összes polgárainak a használatára” szánta. Mint Akadémiánk legrégibb és a felszabadulásig egyetlen tudományos intézete, az anyaintézménnyel együtt a magyar tudományosság és művelődés folyamatosságának, nemzetközi jelenlétének egyik letéteményese. Az 1833-ban indult nemzetközi kiadványcsere-kapcsolatok egyben az Akadémia külföldi bemutatkozását is szolgálták. Az utóbbi évtizedekben a könyvtár kapcsolatai tovább bővültek és színesedtek, mivel az Akadémia bekapcsolódott a nemzetközi könyvtári és információs programokba, ideértve a számítógépesítést is.

A csaknem kétmillió állomány a világkultúra évszázadainak javát fogja át kéziratok, ösnyomtatványok, régi és ritka könyvek, tudományos monográfiák és folyóiratok, mikromásolatok, lézertoptikai lemezek (CD-ROM) és mágnesszalagok formájában.

A könyvtár 1844. december 23-án történt megnyitásáról így emlékezett meg az egyik korabeli újság, a *Jelenkor*: „Valódi örömnapp volt ránk nézve e’ tekintetben a’ magyar akadémia könyvtár megnyitása...” A könyvtár történetének első szakasza egybeesik a reformkor törekvéseivel, az új könyvtárápület megteremtése pedig a mai reformkorral.

A rossz kezdet szerencsés folytatása

A *Könyvtáros* volt az a folyóirat, amelyik az új könyvtárápület felépítésének kudarcáról szóló „nekrológ”-ot közlésre vállalta (a Lloyd-palota helyén, a Roosevelt téren tervezett épületről van szó, s a cikk „Utóhang az Akadémiai Könyvtár épülettervéhez” címmel jelent meg az 1972/7. számban). A folyóirat „merszét” 15 év távlatából is nagyra értékelem. Az említett cikk a következőképpen záródott: „...új épületének problémáját más formában újra napirendre tűzi, és talán kevésbé igényes, de gazdaságilag realisabb keretekben megoldást is talál rá”. Nos, lássuk milyen is lett „a realisabb megoldás”, vágjunk a közepébe, milyen és mit tud az új épület?

Az MTA könyvtárának székháza az Akadémia 1863 és 1865 között épült egykori lakóházának, az Akadémia utca–Arany János utca–Széchenyi rakpart által határolt ún. akadémiai bérház-épület átépítésével valósult meg. A lakóház téglafalazatú, dongaboltozatú, illetve helyenként vasbeton födémű épületét kellett szerkezetiileg átépíteni úgy, hogy korszerű könyvtárrá váljon. Az épület eredeti homlokzatát, külső és udvari főfalait, valamint a műemlék hangulatú lépcsőházat (Ybl-tervezése), a csatlakozó keresztfolyosókat megtartva, sikerült kialakítani az új könyvtár nyolcszintes épületét, amiből kettő pincszintként helyezkedik el.

Az utóbbiakban, valamint a földszinten, illetve a magasföldszinten helyezkednek el a 18 ezer polcfolyóméter befogadású raktárak, köztük két tömörraktári szint. A raktárszinteket és az első emeleti olvasótermet négy felvonó kapcsolja össze.

Az olvasóterem az 1. emeleten a Széchenyi rakparttól az Akadémia utcáig egyetlen teret alkot (szükségből erény lett), magába foglalva a beépített udvarokat is, ahol a különböző ka-

talógusok találhatók. A terem több mint száz-husz olvasó számára nyújt egyidejűleg olvasási lehetőséget, négy személy részére pedig kutatófülke áll rendelkezésre, van persze klubszerű pihenő és dohányzó is. A mintegy 18 ezer kötetnyi könyv és 1300 folyóirat szabadpolcos állományvédelmét a zártláncú tv-rendszer szolgálja, mely az ellenőrző és a folyóirat-pultról működtethető, és ellenőrzés alatt tartja a terem valamennyi asztali olvasóhelyét és állványrendszerét kamerák segítségével. Az olvasók által igényelt könyvek megérkezését kijelző táblákon közlik az érdekeltekkel a kölcsönző, illetve folyóirattal.

Az épület 2. és 3. emeletén helyezkednek el a könyvtári osztályok. A 4. emeleten található a főigazgatóság, az informatikai és a gazdasági igazgatóság. Az épület 9. szintje a gépészeti szint, ahol a klímaberendezés és egyéb gépészeti objektumok helyezkednek el. Egyébként a négy raktári szint klimatizált, míg az olvasóteremben szellőzés és kiegészítő fűtés működik, az irodai szintek folyósóinak szellőztetése is a klímarendszer segítségével történik.

Az épület forgalmi kapcsolatát három lépcsőház biztosítja, ebből kettő szolgálati (a Széchenyi rakparti és az Akadémia utcai), míg a középső, felújított műemléki lépcsőház (az Arany János utcai) a közönségforgalomé. Mindegyik lépcsőház mellett egy-egy 600 kiló terhelésű személyfelvonó működik.

Az eredeti pécsi Zsolnay pirogránit díszítőelemeket pótolták, illetve restaurálták. A homlokzat kovácsoltvas elemei is eredeti helyükre kerültek.

Az irodai szintek kialakításának érdekességét az ún. „ALLMÉDIA” rendszerű válaszfalak jelentik, azaz a szerelt falrendszer. Az „ALLMÉDIA” falrendszer ebben a teljes körű megoldásban prototípusnak számít. A kezdeti szerelési nehézségektől eltekintve nagy előnye a falrendszernek, hogy szekrények, illetve polcrendszerek oldják a hangszigetelt falak merevségét. Ezzel a könyvtárakban alapvető fontosságú bútorzat problémája megoldást nyert. A praktikumon kívül esztétikus a falak kialakítása, a burkoló anyagok könnyen tisztíthatók.

Az irodai szinteken és az olvasóteremben padlószőnyeg van (mintegy háromezer négyzetméter), egyéb terekben és közlekedőkben kubi, illetve tardosi márvány burkolat ké-

szült. Három tanácsteremben lehet kisebb létszámú előadásokat, megbeszéléseket tartani, alkalmasint ezek ideiglenes munkahelyként is használhatók, olyan a kiképzésük. Az 1989-re esedékes nagyteljesítményű számítógépnek (az OSZK is ugyanilyet kap) megvan a helye.

Az épület műszaki adatai: beépített bruttó alapterület 8600, a nettó (hasznos) alapterület 6900 négyzetméter, a térfogat 28 600 légköbméter. Szintenként a folyosók végén egy-egy konyha (hűtőgéppel) és dohányzó is van. Kizárólag a kijelölt helyen szabad dohányozni.

Az épület bejáratí csarnokának berendezése is jelezni kívánja az együvértartozást az Akadémia palotájával, mellyel egyébként két helyen is össze van kapcsolva. Ugyanezt a légkört idézi az olvasóterem berendezése a nagy magyar tudósok arcképgalériájával. A könyvtár akadémiai jellegét tehát nemcsak az állomány érzékelteti, hanem közvetlen és közvetett módon a berendezések és műtárgyak is sugallják.

Hibátlan ez az épület, és csak szépet és jót lehet róla regélni? Szó sincs erről. E kézirat leadásáig egy hónap telt el mindössze a nyitás óta, és több mindent tudunk immár azokról a fogatékosságokról is, amelyekről csak a bentlakás győzhetett meg igazán bennünket, mint például a padlószőnyegek elektrosztatikus töltése, aminek kiiktatása jelenleg folyik. Szólni lehetne a klimatikus viszonyok kiegyensúlyozatlanságáról, a könyvlifttekkel kapcsolatos bosszúságokról és lehetne még sorolni a gondokat. De jellemzőnek kell tartani *Finta József* Kossuth-díjas építész akadémikus véleményét, aki szerint az épület kivitelezése az átlagos magyar szint fölött áll. Kétes elismerés? Lehet, de minden bizonnyal helytálló. Még az építkezés különféle grand guignol epizódjai közepette (és ezekből akadt bizony számos) idézte nekem egy építész azt a keleti bölcsességet, miszerint új épületbe az első évben rakd be ellenségeidet, a másodikban barátaidat és csak a harmadikban költözz be te magad.

Mindezzel együtt hadd irom ide a tervezők nevét: *Tolnay Lajos* és *Lőrinczi Edit* (KÖZTI), generálkivitelező KÖZÉV (főépítésvezető *Bíró István*, helyi parancsnok *Balogh Éva*). Feltétlenül meg kell emlékeznem a krakkói lengyel kőművesekről is, akik kiváló munkát végeztek. Ide tartozik a beruházó vállalat is, az MTA Kutatásellátó Szolgálat Építész Irodája (főmérnök *Szeiberling László*, létesítményfele-

lős *Szotyori-Nagy Mihály*), végül, bár volta-képpen előre kellett volna tennem a könyvtár két munkatársának nevét: *Vitályos László* főosztályvezető, *Darvas Tiborné* építészmérnök (aki e cikkem megírásához is segítséget nyújtott).

Az építkezés tapasztalatairól egyébként érdemes volna alkalomadtán külön is közgazdasági-szociológiai-pszichológiai beszámolót írni.

Pillanatkép a könyvtár történetéről

A nyilvánosság számára csak 1844-ben nyílt lehetőség a könyvtár használatára a jelenlegi Petőfi Sándor utca 3. szám alatti Trattner-Károlyi házban. Ekkorra végzett *Toldy Ferenc* titoknak is a könyvtár katalógusával és 1848-ban már kiadta a szellemében és instrukciójában ma is érvényes „Utasítás”-át.

Mi minden olvasható ebben vagy a további könyvtári rendtartásokban? „Minden felállítás jó, mely szerint a’ kívánt könyvet bizton és hamar meg lehet találni; legjobb az, mely egyszersmind némi áttekintést is enged a’ külön szakoknak” (IV. fej. 16. paragrafus). Mi más volna ez, mint a szabadpolcos felállítás előrelátása? Az V. fejezet 37. paragrafusa a gyarapítás forrásai között már szerepelteti a *könyvcserét*. „*Felűtő munkák* [azaz referensz-könyvek], mikre a’ helyben dolgozásra folytonos szükség van, ki nem adathatnak a’ könyvtárból. Így a ritka munkák sem... és végre a *kéziratok*” (VI. fej. 44. paragrafus).

Az 1870. évi Almanach közli az alapszabályokat és az ügyrendet, ebben olvasható, hogy „*A kör négysegítését, a szög háromfelé metszését és örök mozgony feltalálását* előadó értekezések vizsgálatlanul visszautasíthatnak” (5. fej. Elegy. 161.). Az 1876-os Almanach szerint „...megengedtetik, hogy az olvasó egymásután több különböző munkákat is kaphasson. *De tervetlen pusztá kapkodást eláruló követelések visszautasíthatnak* (VI. fej. Könyvtári Szabályok. 7. paragrafus – a szerző kiemelése). „A tisztviselők és szolgák kötelesek minden olvasóval udvariasan bánni, óhajtásaikat a szabályok határai között készséggel teljesíteni; *viszont az olvasóktól is ezek irányában illedelmes viselet váratik*” (11. paragrafus – a szerző kiemelése).

Fentiek csak ízelítőül szolgálnak egyfelől ahhoz, hogy az Akadémia mennyire foglalkozott könyvtárával, másfelől, hogy mindezt nem csak a kor színvonalán, hanem máig érvényes szellemiségben tette.

A Könyvtári Bizottság 1865-ben alakult meg *Toldy* elnökletével és olyan tagjai voltak, mint *Arany János*, *Jedlik Ányos*, *Hunfalvy Pál*, *Budenz József*. A Könyvtári Bizottság jelenleg is működik, a kialakult akadémiai gyakorlat szerint az osztályok akadémikus képviselői és néhány könyvtári munkatárs részvételével. A közelmúltban elhunyt *Ligeti Lajos* világhírű orientalista bizottsági elnök utódaként *Király István* akadémikus vette át az elnökséget, társelnökök *Márta Ferenc*, az MTA alelnöke és jelen sorok szerzője. Néhány név a bizottság tagjai közül: *Garas Klára*, *Vámos Tibor*, az MTA tagjai, *Csapodi Csaba*, az irodalomtudomány doktora, *Braun Tibor*, a kémiai tudomány doktora, *Vekerdi László* tudománytörténész.

A könyvtár állománya kezdetben adományokból és a kiadványcseréből épült. Gyűjtőkörét először 1869-ben *Eötvös József* kultuszminisztersége idején határozták meg. A későbbi évtizedekben sokat változott, egy sajátossága megmaradt, nevezetesen: az alapjaiban human tudományi rendeltetésű könyvtár – hiszen anyaintézményéhez hasonlóan a magyar nyelvnek a tudományok ápolására történő alkalmazását volt hivatott elősegíteni – kezdettől jelentős természettudományi művekkel is gyarapodott a kiadványcsere révén. A külföldi tudós társaságok ugyanis, amelyek rendeltetésüknél fogva általános tudományos jellegűek voltak, a 19. század első felétől már küldeni kezdték általános és természettudományi kiadványaikat. Így alakult ki egy páratlan „*academica gyűjtemény*”, amelyben több évszázadra visszamenően tudós társasági sorozatok („*Abhandlungen...*”, „*Proceedings...*”, „*Comptes-rendus...*”, „*Vesztnik...*”) találhatóak. A *kiadványcsere* mindmáig egyik fő éltetője az állománygyarapításnak, a könyvek mintegy 65, a folyóiratok körülbelül 85 százaléka érkezik cserében. E jelentős cseretevékenység egyaránt tudománypolitikai és gazdasági jelentőségű. 80–90 országban 1500–1600 körülire tehető a könyvtár cserekapcsolatainak száma.

Az állomány csaknem kétmillió könyvtári egység, az ország második legnagyobbjának

számít, míg a gyűjtőkör szélessége és nyelvi kiterjedtsége, valamint a kiadványtípusok – korszerű kifejezéssel: információhordozók – tekintetében a legjelentősebb általános tudományos, illetve országos tudományági szakkönyvtár. Kiemelten gyűjti az orientalisztikára, az okortudományra, a nyelv- és irodalomtudományra, a tudománypolitikára és kutatásszervezésre vonatkozó irodalmat, kiterjed azonban a tudományos szocializmus, a természettudományi alap kutatások műveire, a társadalomtudományok összefoglaló köteteire, a kutatások módszertanára, a tudománytörténetre, a már említett „academicákra”, és természetesen az enciklopédikus és referenszművekre.

A folyóirattár az ország leggazdagabb tudományos periodikagyűjteménye, több mint 14 ezer címet tartalmaz, ezek közül 5500 a kurrens periodikumok száma. Itt jegyzem meg, hogy a természettudományi folyóiratok használata erős. A különgyűjteményekben mintegy 1200 ősnymtatványt, 6500 – 1711 előtti – magyar könyvet és ritkaságot őriz, a muzeális gyűjtemények közé kell számítani a Régi Akadémiai Levéltárat (RAL), amely felbecsülhetetlen értékű a tudománytörténeti kutatások szempontjából. Világhírű a Keleti Gyűjtemény, amely nagy értékű hebraikák (Kaufmann-gyűjtemény), a Körösi Csoma-gyűjtemény (tibetisztika), a Stein Aurél-hagyaték (turkológiai és más keleti kéziratok és könyvek) tárháza. A különgyűjtemények sorában kell megemlékezni a mikrofilmtárról is, amelyben mintegy húszezer egységnyi, főleg hungarikamásolatot őriz a könyvtár. Az Akadémiai Levéltár a könyvtár egyik osztályaként az 1949-től, az Akadémia átszervezésétől keletkezett iratanyagot gyűjti. Az egyik leghasználatosabb különgyűjtemény-részt a kandidátusi és doktori disszertációk alkotják, amelyeknek központi lelőhelye a könyvtár kéziratára.

A hagyományos dokumentumokon kívül 1979-től különböző mágnesszalagos információhordozók és kompakt lemezen tárolt adatbázisok (CD/ROM) is találhatóak. Ezek között megemlítem a *Science Citation Indexet*, a *McGraw Hill Technical Encyclopediát*, a *Library of Congress könyvkatalógusát* (1962-től).

Mindezeket az állománytesteket széles körű katalógusrendszer és változatos szolgáltatások teszik hozzáférhetővé. A katalógusok és az

egyéb hagyományos szolgáltatások használata térítésmentes, míg a szakirodalmi információs szolgáltatások és a kiadványok előfizetéses alapon férhetők hozzá, illetve kerülnek kereskedelmi forgalomba.

Mindezekről – ideértve a szolgáltatások részletes leírását és előfizetési árait – a könyvtárnyitási alkalmából megjelentett tájékoztatófüzet nyújt felvilágosítást.

Tudományos műhely – kiadványi tevékenység

Nem volna teljes áttekintésünk, ha nem esne szó a könyvtár tudományos műhely jellegéről, ami mindenekelőtt kiadványi tevékenységében ölt testet. Az alábbi ismertetésben szereplő kiadványokon kívül az MTAK munkatársai számos, nem saját kiadásban megjelenő hazai és külföldi írás szerzői, nemzetközi konferenciák előadói. Minderről az éves beszámoló megfelelő rovatai részletesen tájékoztatnak. Az MTAK egyébként mintegy harminc munkatársának nyújt heti egy kutatónapra kedvezményt.

A könyvtár legrégibb, 1956-ban indult sorozata a *Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei* („Publicationes”), melyben az Akadémiával, az Akadémiai Könyvtár állományával, történetével kapcsolatos témák, valamint egyéb tudománytörténeti forrásfeltáró kötetek jelennek meg. A sorozatban 1956–1976 között hetvenöt füzet (kötet) látott napvilágot, majd 1976-tól új sorozatszámozás indult, azóta az új sorozatban huszonegy kötet jelent meg. 1966-ban indult a jelenleg tizenkilencedik köteténél tartó *Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattárának Katalógusai* sorozat, mely a gyűjtemény egységeit tárja fel kötetkatalógus formájában. E sorozatban jelenik meg a kandidátusi és doktori disszertációk katalógusa is.

A *Keleti Tudományok* sorozat 1976 óta megjelent hét kötetével a Keleti Gyűjtemény történetének, értékeinek, hagyatékainak a feltárására ad lehetőséget. A Körösi Csoma Társasággal közös kiadásban megjelenő *Budapest Oriental Reprints* két sorozata a magyar vagy a magyar vonatkozású, ma is szakmai érdeklődésre számot tartó orientalisztikai tárgyú kiadványok reprintjét tartalmazza. A legújabb so-

rozat, az *Informatika és Tudományelemzés*, eddigi négy kötetével a tudományometriai eredményeket teszi hozzáférhetővé. 1983-ban a könyvtár kiadói tevékenysége kibővült a *Kulturális és történelmi emlékeink feltárása és kiadása* című kutatási főirány (TS 4) kiadványprogramjának gondozásával. 1988-ig bezárólag e program keretében 15 kötet jelent meg irodalomtudományi, történettudományi, művelődéstörténeti, néprajzi témakörökben.

A periodikus kiadványok sorában huszonnyolcadik évfolyamában jár a *Kutatás-Fejlesztés* (korábbi címén *Tudományszervezési Tájékoztató*) című dokumentációs folyóirat. Az Európai Társadalomtudományi Információs és Dokumentációs Együttműködés publikációs fórumaként jelenteti meg a könyvtár 1979-től az *ECSSID Bulletin* című tájékoztatót, jelenleg a 37–38. számánál tart. Új vállalkozásként indult meg *HungInfo*, *Hungarian Social Sciences and Humanities. Contents of Periodicals* címmel, „Current Contents”-szerű dokumentációs folyóirat (1987), mely külföldi érdeklődésre szánva a magyar társadalom- és humán tudományi folyóiratok cikkanyagának tartalomjegyzékeit adja közre. A könyvtár Informatikai Igazgatóságának keretében szerkesztik a *Scientometrics* című nemzetközi folyóiratot, (az Elsevier és az Akadémiai Kiadó közös kiadása, induló év: 1978), valamint szellemi kiadója az intézmény az *Analecta Linguistica* című nemzetközi dokumentációs folyóiratnak (John Benjamins B. V. Amsterdam). Végül az 1987 óta megjelent könyvtári tárgyú kötetek, amelyek egyben jól mutatják a könyvtár érdeklődésének egyik legfőbb irányzatát.

Nem érdektelen talán a volumen sem: az évi átlagos szerzői ívszám 250–280 saját előállításban, az összívszám 300–350. Technikailag a kéziratokat egy IBM composer és egy Hewlett-Packard lézerprinter állítja elő a házi nyomdában, a sokszorosítást pedig két Romayor gép végzi. A tájékoztató és bibliográfiai osztály keretében kiadványszerkesztőség működik három fővel.

Funkciók – „mozdony-effektus”

Legvégére hagytam, amivel talán ortodox módon kezdeni kellett volna, miért is kellett új könyvtár-épület? Akik személyesen megis-

merték a könyvtár ellehetetlenült elhelyezési körülményeit, vagy a 60-as évek közepétől belenéztek a *Magyar Tudomány*, illetve a könyvtári szaksajtó egyik-másik, a könyvtárral foglalkozó cikkébe, azokban ez a kérdés jószerével fel sem merül. Ám induljunk ki azokból, akik sem egyik, sem másik kategóriába nem tartoznak, és minden bizonnyal ők alkotják a döntő többséget.

A harmincezer kötettel indult könyvtár a 60-as évekre már az ország egyik leggazdagabb gyűjtemény-együttesévé vált, messze kinőve történetileg adott kereteit. Az 1949-ben az MTA átszervezésétől kezdődő időszakban, amikor is az Akadémia az ország legelső tudományos fórumává vált és kutatóintézeti hálózatával párhuzamosan mindinkább magára öltötte egy tudományos minisztérium vagy egy CNRS (Francia Tudományos Kutatási Központ) vonásait, nemcsak a könyvtár gyűjteményei fejlődtek viharosan és történelme folyamán először, a bőkezű költségvetésnek hála, hanem funkciói is addig soha nem tapasztalt mértékben változtak. Az Akadémia szükségleteinek megfelelően a fokozatosan negyvenöt intézetet és ennek információs részlegeit is magába foglaló hálózat tájékoztató központjává fejlődött. A hálózat állománya további mintegy 1 millió 300 ezernyi könyvtári egységet számlál, és az összesen 3 millión felüli állomány egységes irányelvek szerinti kezelése, fejlesztése, képzési feladatainak megoldása, az információ korszerűsítése – a központi könyvtár feladatává vált.

Az állománnyal szinte egyenértékűen a funkciók meghatározóvá váltak. Mindezen követelményeknek az Akadémia palotájában elhelyezett központi könyvtár, amelynek olvasói férőhelye nagyban-egészben ugyanannyi maradt, mint a könyvtár 1865-ben történt odahelyezésekor, az Akadémia palotájának megnyitásakor – hetven-hetvenöt férőhely a központi és a szakosított olvasóhelyiségekben –, lehetlenné tette a könyvtár fejlődését. Ez vonatkozik nemcsak állományának elhelyezésére, hanem a fentebb említett funkciók gyakorlására is. Hiába készült a törökbálinti raktárvárosban egy huszonnégyszázötven négyzetméteres pótraktár, hiába más pótraktarak, egyes üzemek könyvtáron kívüli elhelyezése (kötészet, nyomda), a könyvtár kezdte megközelíteni az ellehetle-

nülés állapotát, de legalább is egy stagnálási helyzet kialakulását. Az állomány és a szolgáltatások fejlesztésének gátoltsága mellett mindinkább érezhető volt az akadémiai palota rekonstrukciójának szükségessége, amihez a bent működő könyvtár miatt nem lehetett hozzáférni.

Mindezen tényezők együttevén abba az irányba hatottak, hogy a könyvtár elhelyezését meg kell oldani. A hatvanas évek nagy vállalkozás-kísérletéről a Lloyd-palota helyén felépítendő célépületről már szoltam. Ezt követően még voltak kisebb jelentőségű és eredménytelen próbálkozások, keresgélések, míg nem a hetvenes évek második felében a könyvtár az Akadémia megértésével és áldozatkészségével kialakította a most megvalósult épület koncepcióját. Annak tudatában tette ezt, hogy változatlanul fent kell tartani a törökbálinti pótrakart, hogy kihelyezett üzemait nem tudja behozni, de mindezek ellenére mind az Akadémia, mind a könyvtár vezetése pozitívumnak tekintette, hogy az Akadémia és a könyvtár egységes elhelyezése fennmaradhat. Ezt az egységes elhelyezést megerősítendő az Akadémia vezetése elfogadta a könyvtár javaslatát, hogy mintegy 1200 négyzetméter alapterület továbbra is a könyvtár birtokában maradjon a palotában, úgymint a Kézirattár és a Régi Könyvek Tára, a Keleti Gyűjtemény, a mikrofilmtár és a xerox szolgálat. A két épület közti átjárást műszakilag meg lehetett oldani.

Mit jelent az új épület a funkcióbővítésben? Mindenekelőtt az olvasói férőhelyek jelentős növekedését, ezzel újabb olvasórétegek számára a könyvtár használatát (például a TTK és a bölcsészkar hallgatói korlátozás nélkül vehetik igénybe), a számítógépes szolgáltatások bővítését, a gyűjtemények és a könyvtári személyzet kulturált elhelyezését, a korszerű munkaszervezés alkalmazását, a könyvtár akadémiai és országos feladatainak jobb ellátásához szükséges körülményeket.

Mindehhez arra is szükség volt, hogy a könyvtár az Akadémia vezetésének támogatásával az utóbbi három évtizedben olyan szolgáltatásokat kezdeményezzen, amelyek a döntéshozók előtt a könyvtár társadalmi hasznát biztosítani látszottak. Ezt nevezem én vonóerő-, illetve mozdony-effektusnak. Ezen azt

értem, hogy még a legértékesebb szállítmánynak is – mint amilyen a becses dokumentumok gyűjteménye például – szüksége van vonóerőre, erős mozdonyra, amely vontatni képes az amúgy statikus állományt. Ilyen vonóerőt keresett – és talált – a könyvtár a hatvanas években a tudáspolitikai és kutatásszervezési információs szolgálat beindításával (lásd a *Tudományszervezési Tájékoztatót*, a szakkörökben „akadémiai zöld füzetek”-ként emlegették), a *Tudományszervezési Füzetek* kismonográfia-sorozattal. Az előbbi nemzetközileg is új vállalkozásnak számított, és új információs kultúrát telepített Magyarországon. Ne maradjon említés nélkül a vállalkozás ihletőjének és ösztönzőjének neve: *Erdei Ferenc* néhai főtítkaré és az első évfolyamok kivitelezésében oroszlanrészt vállaló *Szalai Sándor* szociológus-akadémikusé. De ugyanilyen, sőt talán még erősebb „mozdony”-nak bizonyult a *szakirodalmi informatika* telepítése (a *Science Citation Index*hez kapcsolódó szolgáltatások, majd a CD-ROM), amelyben az MTA vezetői – időrendben *Márta Ferenc* főtítkárral kezdődően és *Láng Istvánnal* bezárólag – kivétel nélkül nagyfokú támogatást nyújtottak a könyvtárnak. Az érdekelt irányító állami és társadalmi szervek is fokozatosan csatlakoztak az effajta könyvtári szolgáltatások használatához. Mindez és sok egyéb megteremtette azt a szükséges légkört a könyvtár körül, amely biztosította az új könyvtárépülethez szükséges aktív támogatást.

Említhetném még a könyvtár *nemzetközi szerepvállalását* az európai társadalomtudományi információs együttműködési programban (ECSSID), a szocialista országok akadémiai társadalomtudományi információs együttműködésében (MISZON) és más országos és nemzetközi programokban. Így született meg az új könyvtár. De az említett tényezők és a „mozdony-effektus” attól váltak igazán élővé, hogy a könyvtár munkatársainak sikerült *azonosulniuk a feladattal*. Az mindenképpen bizonyos, hogy szenvedéllyel, és hozzáteszem, optimistán, jókedvvel és játékosan kell nekivágni egy könyvtárépítési kalandnak.

Rózsa György

163 évvel az Akadémia és 162 évvel az Akadémia könyvtárának megalapítása után nagy öröm a csodás új épület birtokba vétele. Legyen jelképe a nehéz időszakban is lehetséges alkotó cselekvésnek.

88. XI. 3.

Berend T. Iván

Láng István

Tisztelet az Akadémiának, hogy megtisztelte legszebb és szívünkhöz legközelebb álló intézményét ezzel a nagyszerű épülettel. A költözködés alkalmas volt arra is, hogy elkészítsék a tudás leltárát, a jogos elégedettséggel együtt növelve a hiány nyomását is. Köszöntöm a mű létrehozásának minden résztvevőjét és kívánok sok sikert, jókedvet a könyvtár minden dolgozójának.

1988. nov. 3.

Pozsgay Imre

SUMMARY

György Rózsa: The Library of the Academy preparing to write new pages of its history in a new building

On the occasion of the 3rd November 1988 inauguration of the library building the Director General of the Library of the Hungarian Academy of Sciences gives a short summary of the history of the institution, the expansion of its functions in the course of the last decades, and on the background of the building construction. In the new building the informatics activities of professional literature and the computerisation of library procedures can be developed.

Celestissime Caesaris-Regis Ferdinandi Princeps, et Heli-Dux Hungaricus,
et Regni Hungariae Palatinus.
Excelso Docere, Indigne Frangi, et Ordine.

Ut vocatam eruditionem ad promovendam
linguae nationalis et rerum hanc scientiam
et culturam erigendam, ex nata pla-
num res specialiter Regnicolarum Depu-
tationem Carissimi eximia elabora-
tum coordinata, in concedendis (quod
sui raribus viros cum effecta procedere
valeat, magne extensionis subditiis
litterariis institutis, amariis angli-
cibus librorum collectionibus providen-
da erit. Dispersi eorum non solum
Museum Nationale sub altis ceteris
tatis Vestrae Caesaris-Regis au-
gustis liberalitate Regnicolarum con-
tinuum, et mox nunc in modum
auctum, prout etiam notabilem Biblio-
thecam Regis Scientiarum Universita-
tis Berolinensis pulchra hoc in quatuor
pedicare administrant, sed interim cum
primis ad Regnum Hungariae in institu-
tionis sua Revocatum, hanc ob defectum
necessarii prout describitur circumscriptis
limitibus, in varissimis cognitionum hu-
manarum campo plura adhuc decedenda
da relinquant. Supra scriptum videtur, ac
conterlati nunc hac amplius con-
sideratione remoti, sed et incerto pro-
vidi boni publici studii, dulci, inque
in Patriam amore animati, non temere
dum Bibliothecam nostram per pro-
pria Genitorum, et respectu mariti
Radislavum condam Comitem Teleki me-
gnis fatigis, notabilibusque sumptibus
conflatam, per nos autem ad auctam, et
ampliatam, pro facile octavo voluminum
complectitur, ammentis ceteritate de,
stra Caesaris-Regis cum Museo Na-

2.

A Könyvtár 1837-ben foglalta el helyét a Hild József tervei alapján épült ház (ma Petőfi Sándor u. 3.) udvari szárnyának 2. emeletén. Ebben az épületben került sor a Könyvtár nyilvános megnyitására 1844-ben

IX.

AZ ACADEMIAI KÖNYVTÁR' RÖVID TÖRTÉNETE 'S MIBENLÉTE.

E' KÖNYVTÁR' ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSAKOR DEC. 23. 1844.

ELŐADTA

SCHEDEL FERENCZ, TITOKNOK.

Megértük valahára azon napot, Tekintetes Társaság, mellyen e' teremekben összegyűlhettünk, szemléletére azon tudománykincseknek, mik nagylelkű hazafiák' áldozatából, epedő lelkeink' szomját némileg legalább csillapítani, munkálatainkban ápolni, támogatni fognak. Elvesztem magamat örömemben, midőn az ó- és középkor, 's a' közelebb múlt idő' jelesbjeinek szellemi emlékei által látom magunkat körülvéve; elmondanám milly sovárral vártuk e' napot, 's melly gazdagon van jutalmazva e' hosszú várakozás: ha a' Tek. Társaság más kötelességet nem szab vala elémbé, mellynek annál inkább kell sietnem eleget tenni, mert óráink' szűk volta int, 's e' széket még egy más szónoknak kell átengednem. Tárgyamhoz térek tehát, könyvtárunk' eddigi története' 's jelen állapotja' vázolásához.

Mint a' legrövidebb életben, úgy e' tizennégy éves academiai könyvtárnak történetében is veszünk észre külön időszakokat, mellyek az áttekintést könnyítik. Az első a' társaság' keletkeztétől 1838 végeig t. i. a' Batthyány-könyvtárak' bekeblezéseig terjed, a' második 1844-nek nyaráig, u. m. a' Teleki-könyvtár' átvételéig, a' harmadikat most éljük.

4.

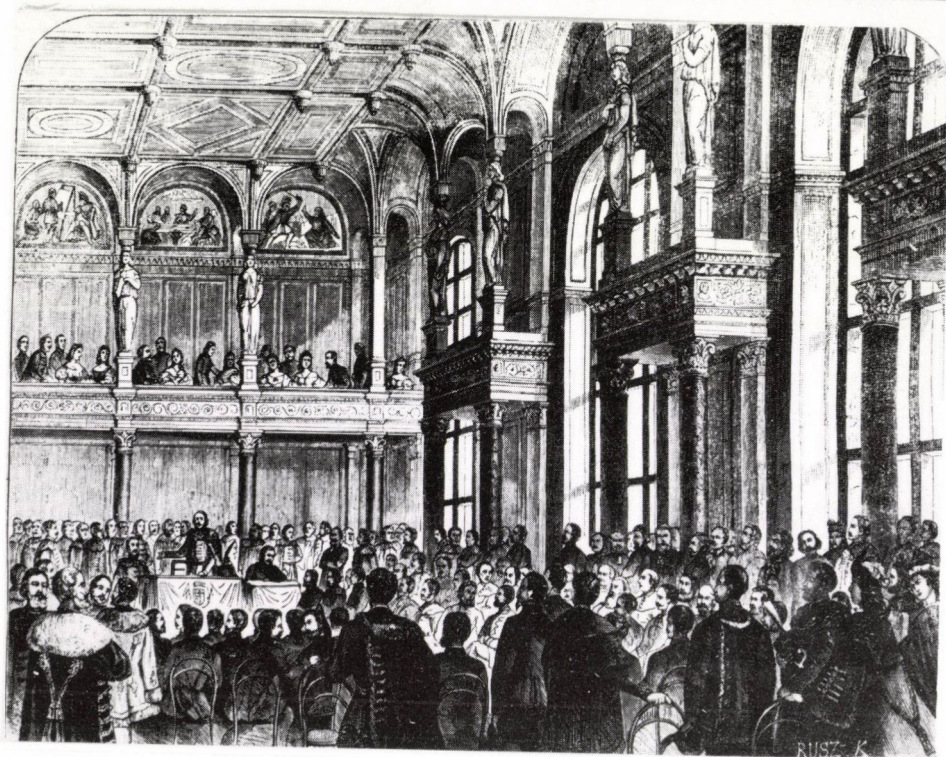
Az Akadémia első saját otthona, amelyben a Könyvtár gyűjteményei is méltó helyet kaptak. Stüler Frigyes berlini építész tervei alapján épült palota megnyitására 1865. december 11-én került sor. A Könyvtár több mint 120 évig működött az akadémiai székházban

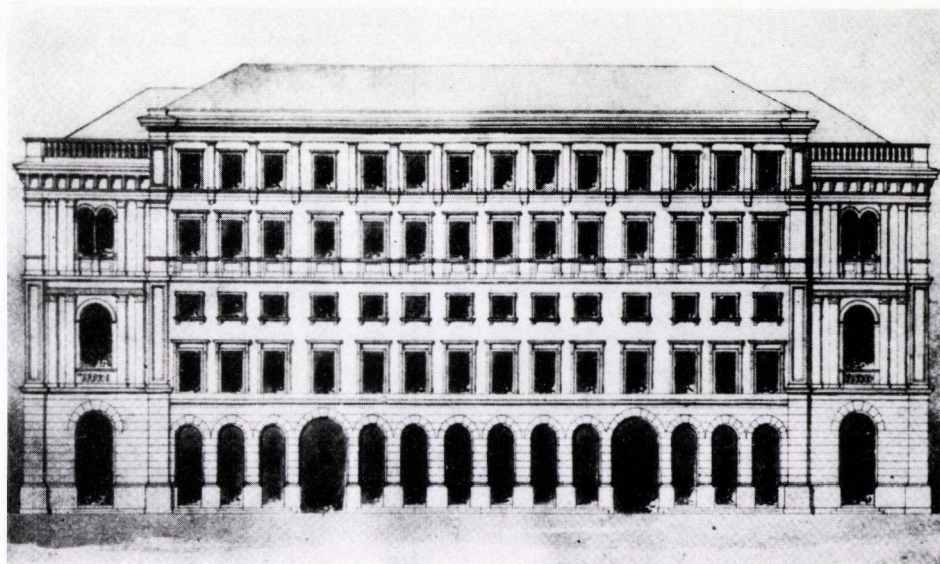
5.

Az Akadémiai Könyvtár a palota megnyitása idején.
Rusz Károly fametszete 1865-ből

6.

A palota felavatási ünnepe, 1865. december 11.
Rusz Károly fametszete 1865-ből

7.

Az Arany János u. 1. szám alatti lakóház eredeti terve az Ybl-hagyatékából.
Az akadémiai palotával egy tömböt alkotó bérház az eredeti Ybl-terveket
módosító tervek alapján épült fel, az Akadémia palotájának építésével egyidőben
1863 májusa és 1864 novembere között. Az épület lakóház céljait szolgálta
1981-ig

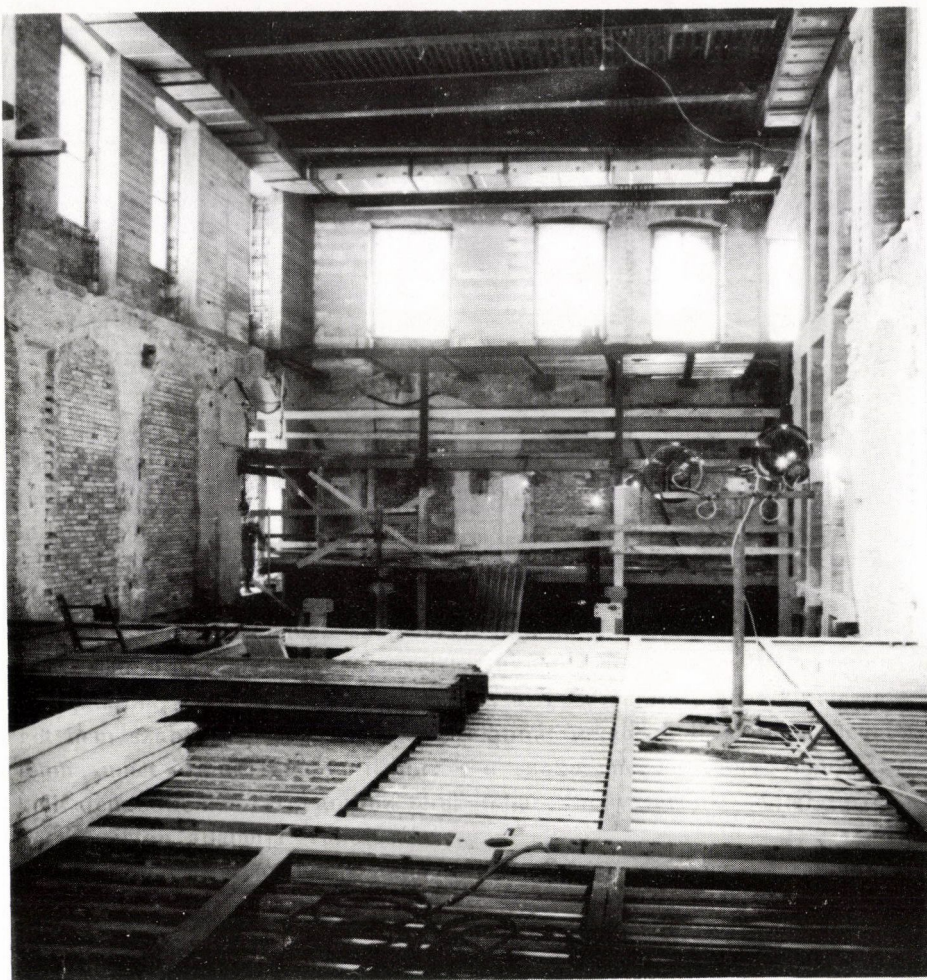
8.

A bérház Arany János utcai homlokzata átépítés előtt

9.

Az Arany János u. 1. szám alatti bérház 1984–1988 között könyvtári célokra átépítésre került. Az Akadémiai Könyvtár leendő otthona építkezés közben, 1986

10.

A Könyvtár olvasótermi szintje átépítés közben, 1986

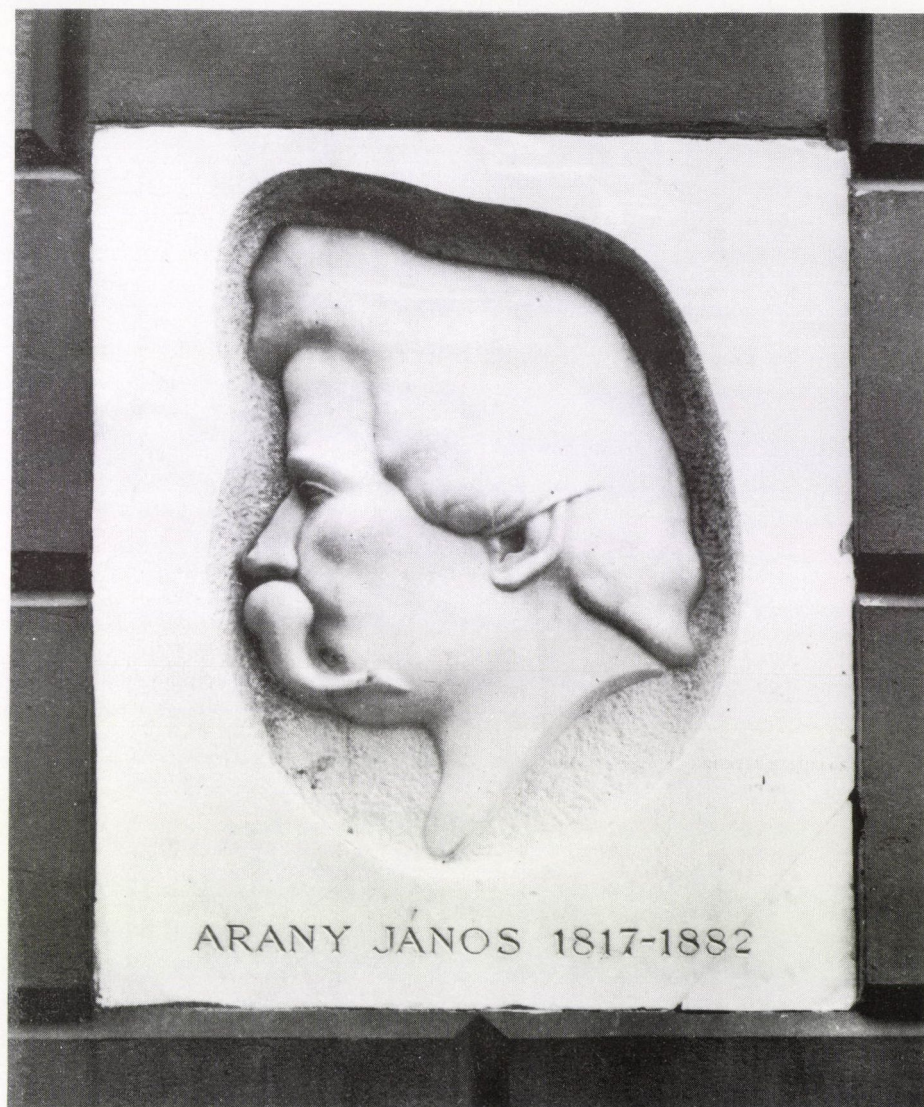
11.

Az Akadémiai Könyvtár új, önálló épületének Arany János utcai homlokzata,
1989

12.

Az Akadémiai Könyvtár épületének Arany János utcai és Akadémia utcai frontja,
1989

13.

Arany János-dombormű az épület Széchenyi rakparti és Arany János utcai sarkán.
Krivátsy-Sz. Miklós munkája, 1940

„PÉLDAMUTATÓ NAGY ÜNNEP”

Magyar Tudomány

1989/2

Könyvtárávatás az Akadémián

Rózsa György

„A TÖRTÉNETILEG KIALAKULT GYŰJTEMÉNYEK ÉS A LEGKORSZERŰBB TECHNOLÓGIA ÖTVÖZÉSÉVEL...”

163 évvel alapítása után, közel tíz évi előkészítő és négy évig tartó kivitelező munkával 1988 november 3-án felavatták az MTA Könyvtárának székházát. Mindenek előtt köszönet mindazon szervezeteknek — elsősorban Akadémiánknak — és mindazoknak, akik részesei voltak az új könyvtárárpület megalkotásának.

Tisztelettel gondolunk ez alkalomból is a Könyvtár megteremtőjére, *Teleki József* grófra és az őt követő jelentős gyűjteménygyarapítók hosszú sorára, az első akadémiai könyvtárnokra, *Toldy Ferenc*re, és a nyomába lépő kiváló könyvtáros tudósokra, valamint Akadémiánk egyik legrégebbi testületére, a Könyvtári Bizottságra és annak két évtizeden át volt elnökére, *Ligeti Lajos*ra.

Az állománygyarapítók megvetették a nagyszerű gyűjtemények alapjait, az akadémiai könyvtárosok pedig több mint másfél századon keresztül gondozták, szervezték és a magyar, valamint a nemzetközi tudományosság számára hozzáférhetővé tették ezeket. Ezen közben saját tudományos munkásságukkal maguk is jelentősen hozzájárultak az ismeretek bővítéséhez, mint *Hunfalvy Pál*, *Heller Ágost*, *Szinnyei József* és sokan mások.

Az Akadémia a történetileg változó lehetőségeihez képest, mindig megadta a felszabadulásig egyetlen intézményének a működéséhez, fejlődéséhez szükséges támogatást. E tevékenysége csúcspontjaként hozta létre az új könyvtárárpületet az ún. akadémiai bérház átalakításával, amiben a megőrzés és a megújulás szellemében, a történetileg kialakult gyűjtemények és a legkorszerűbb információs technológia ötvöztetésével készülnek a mai könyvtárosok még hatékonyabban szolgálni a magyar és a nemzetközi tudományosságot.

Változásokat sürgető korszakokban sem fölösleges talán a megőrzést, a folyamatosságot hangsúlyozni. Az Akadémiai Könyvtárban — sok egyéb mellett — ezt az is jelzi, hogy a Könyvtár vezető gárdája nem kívülről jött, hanem kivétel nélkül itt dolgozott, mielőtt jelenlegi vezető funkciójába került.

Az Akadémia Könyvtára a 19. század eleji reformkor teremtménye, és ebben a mostani, 20. századvégi reformkorban születik újjá új épületével, egyik tanúságául annak, hogy ez a reformkor is nagy alkotásokra képes.

Miért is volt szükség az új könyvtárárpületre, pontosabban a Könyvtár önálló székházára? Őt — egymással összefüggő — pontban lehet erre válaszolni:

— A 2 millióra növekedett állomány kinőtte a székházban kialakított raktárakat és a pótraktárak sem tudták kielégítően ellátni az igényeket.

— A korszerű információs-technológia további fejlesztése már nem volt lehetséges.

— Az állomány nagysága aszinkronba került az olvasói férőhelyek számával, ezt az ellentmondást csak radikális megoldással lehetett áthidalni.

— Az akadémiai palota immár halaszthatatlan rekonstrukciójának és korszerűsítésének előfeltétele a Könyvtár kiköltözése volt.

— Az állomány és a korszerű információs technológia fejlesztésének és kezelésének gátjává váltak a Könyvtár személyzetének teljesen alkalmatlan elhelyezési és munkakörülményei.

Mindezek a problémák azonban csak az utóbbi három évtizedben jelentkeztek mind sürgetőbben és váltak fokozatosan akuttá. Ennek megértéséhez némi történelmi visszapillantás is szükséges.

A Könyvtár 1831-ben a Magyar Tudós Társasággal egyidőben kezdte meg működését. A Társaság a pesti Duna-soron, a mai Gresham-palota helyén levő Deron-házban, míg a Teleki-gyűjtemény a család Szervita (ma Martinelli) téri házában maradt, — ekkor a gyűjtemény még nem volt nyilvános. Mindkettőre jellemző módon, egyik első közös tevékenységük az Akadémia első kiadványának, az Évkönyvnek nemzetközi cserére történő kiajánlása volt, *Széchenyi István* másod-elölülő személyes közreműködésével, míg az első ajánló leveleket *Teleki József* és *Döbrentei Gábor* titoknak írta. Idézem: „A Magyar Tudós Társaság évkönyveinek első kötetét Uraságtoknak azon érzéssel küldi meg, mely az egész emberiséget, tudományok és művészségek szeretete által köz lelki atyafiságos nagy egyesületbe vonja.” *Du Ponceau*, a Philadelphiai Filozófiai Társulat elnöke 1833. január 5-én már közölte, hogy örömmel küldi cserébe társulata évkönyveit. Ezzel veszi kezdetét tulajdonképpen nemcsak a Könyvtár, hanem az Akadémia nemzetközi tevékenysége is.* S már itt megjegyzem, hogy a nemzetközi kiadványcsere mind a mai napig egyike a Könyvtár meghatározó tevékenységének, csaknem 90 ország mintegy 1500 intézményével tart kapcsolatot. Külföldi folyóiratbeszerzésének 80%-a, könyvbeszerzésének pedig hozzávetőleg 65%-a érkezik csere útján.

De visszatérve a Könyvtár telephelyeinek vándorlására: 1836-ban sikerült a már szűknek bizonyult Deron-házból a Könyvtárat a Trattner-Károlyi házban elhelyezni (Üri utca 612. sz., ma Petőfi Sándor u. 3.), s itt nyitották meg a Könyvtárat a nyilvánosság számára 1844. december 23-án. Ekkor az állományt 50 ezer kötetre becsülték. Ennek megtörténetében oroszánrésze volt Toldy Ferenc titoknak, aki az állományt katalogizálta és 1848-ra már elkészítette a szellemében máig érvényes „Utastás”-t a „M. Akadémiai Könyvtár tisztviselői számára”, mai szóhasználatával élve a Könyvtár szervezeti és működési szabályzatát. 1867-ben nyílt meg a Könyvtár az 1862–65-ben megépült akadémiai palotában. Olvasói férőhelyeinek száma 70 volt és nagyban-egészben ennyi is maradt az önálló székházba való beköltözésig.

Ez tehát a harmadik könyvtárávatás az Akadémián és várhatóan mintegy 25 évig zökkenőmentesen működhet 8 ezer m² alapterületű épületében, több mint 120 férőhelyes olvasótermével, összeköttetésben az akadémiai palotában maradt mintegy 1200 m² területtel a különgyűjtemények számára, figyelembe véve a változatlanul szükséges törökbálinti 24 polckilométeres pótraktárt és a

* És érdekes egybeesés: a Könyvtár információs technológiájának korszerűsítése, a számítógépes szolgáltatások beindítása ugyancsak Philadelphiához kapcsolódik. 1979 tavaszán állapodtunk meg az Institute for Scientific Information-nel a Science Citation Index mágnesszalagjainak magyarországi alkalmazásáról, és ehhez kapcsolódik az immár a nemzetközi élvonalhoz számító magyarországi tudományometriai kutatás.

kihelyezett műhelyeket. És ki tudja? Talán negyedszázad elteltével (vagy még előbb) lehetőség kínálkozik a teljes állomány és a műhelyek központosítására, hiszen egy „sóhajok hídjával” a könyvtár székháza összekapcsolható akár az Akadémia utca, akár a Széchenyi rakpart felé. Túlzás-e máris ilyesmiről szólni? Azt hiszem, a mindennapok gyakorlatát nem fölösleges rávetíteni távlati elképzelésekre és megfordítva.

Hadd szóljak még arról, hogy a Könyvtár székházának megalkotásához az Akadémia megértő nagyvonalúságát elősegítendő, a Könyvtár az elmúlt két évtizedben fokozott erőfeszítéseket tett a rutinmunkán túlmutató megmérettetésében. Ez a kutatásszervezés és tudományos műhely területén történt. „Mozdony-effektusnak” (vagy vonóerő-effektusnak) nevezném ezeket az erőfeszítéseket, mivel a bármily súlyos, legértékesebb rakománnyal, dokumentumokkal megtöltött szállítmány is csak akkor mozgatható igazán, ha nagyerejű vonóerő vontatja. Ilyen vonóerő volt a 60-as években a kutatás-szervezési dokumentáció széles körű bevezetése Magyarországon, a hetvenes évek vége felétől pedig ilyennek bizonyult a számítógépes szakirodalmi informatika és az ehhez tartozó tudományelemzés alkalmazása és kutatása.

Az eddig elmondottak bevezetésül szolgálnak a könyvtárávatással összefüggő itt következő közlemény-sorhoz. E közlemények — szám szerint tíz — a Könyvtár történetének akadémiai vonatkozásait, az új székház megalkotásának politikai és művelődési környezetrajzát, tevékenységének aspektusait, az épületet és keletkezését hivatottak bemutatni, egy pedig programatikus-polémikus jellegű. *Berend T. Iván, Pozsgay Imre, Láng István* cikkei lényegében az avatáskor elhangzott beszédeiket adják közre némi módosítással, az Akadémia és a Könyvtár közös ügyeiről, illetve az új székház megteremtésének társadalmi környezetrajzáról szólnak. *Finta József* magát az épületet mutatja be elemzően; *Csapodi Csaba, Rejtő István, Kónya Sándor, Braun Tibor—Telcs András—Klein Agnes* a tudományos és szolgáltató tevékenység egyes vonatkozásait tárgyalják. *Köpeczi Béla* szubjektív hangvételű megemlékezése a Könyvtár egy régi használójának gondolatait közvetíti, míg *Tamás Pál* a tudományos könyvtárak jövőjéről fejti ki, néha utopisztikus gondolatait.

Köszönet valamennyiük hozzájárulásáért e közlemény-sor létrejöttében. Számunkra, a Könyvtár munkatársai számára ez nemcsak megemlékezés a könyvtárávatásról, de bátorítás is a jövő munkájához, melyhez Toldy 1848. évi már említett „Utasítás”-ának 43. paragrafusa a következő, ma is érvényes intellemmel szolgál: „*A könyvtárnok’ szoros kötelessége minden erre feljogosított olvasót megelőző szívességgel fogadni, nekik a’ kellő felvilágosításokat teljes készséggel megadni, a’ kívántakat halogatás nélkül kézhez szolgáltatni.*”

Berend T. Iván

„PÉLDAMUTATÓ NAGY ÜNNEP”

163 évvel ezelőtt, a pozsonyi diétán pontosan ezen a napon és ugyanebben az órában mondotta el *Széchenyi István* azt a rövid beszédét, amelyben egy évi jövedelmét a Magyar Tudós Társaság alapítására felajánlotta. Igaz, naplójába aznap azt írta be, hogy ezzel minden honfitársát maga ellen haragította, mégis így volt lehetséges, hogy 162 éve, e Tudós Társaság első előülője, első elnöke,

gróf Teleki József 30 ezer kötetes könyvtárát az Akadémia, a Tudós Társaság Könyvtárának megteremtésére felajánlotta, s ahogy az alapító levelében írta, a Haza összes polgárának ajánlotta. Az eltelt hosszú történelmi időszakban, amelyben az Akadémia és Könyvtára nemcsak egy épületben, az akadémiai székházban, hanem tevékenységében is a legteljesebben összekapcsolódott, összefonódott, ez a 30 ezer darabos példányszám mára, 1,8 millió egységből álló óriási gyűjteménnyé változott-fejlődött, amellyel az ország második legnagyobb könyvtárává és az ország legjelentősebb tudományos gyűjteményévé vált.

Rózsa György, a Könyvtár főigazgatója emlékeztetett rá, hogy annak idején, 1844-ben, amikor a nyilvánosság számára, a haza polgárainak valóban megnyitották a Könyvtár kapuit, az akkori sajtó az ország jeles napjaként emlékezett meg a rangos eseményről. Nem kevésbé jelentős ez a mai nap sem, hiszen gazdaságilag nehéz, szűkös esztendőök közepette valósította meg az Akadémia ezt a nem csekély beruházást, hogy ebben az épületben, amely valaha a főépülettel egyidőben készült, és amelyben az Akadémia vezető tisztségviselői laktak, majd később egyszerű bérházként működött, s amelyet most mintegy félmilliárd forintért átépítettek, teremtsen új, korszerű és hosszú évtizedekre megfelelő otthont a Könyvtár számára. Úgy vélem, példamutató nagy ünnep, hogy ilyen szorító pénzügyi feltételek között az Akadémia elsőbbséget tudott biztosítani a beruházásnak, mellyel Teleki gróf adományát egy jelentős állami—akadémiai hozzájárulással egészítette ki.

Remélem, hogy e kedvező feltételek között a Könyvtár eleget fog tenni nagyszerű küldetésének. Szeretnék idézni néhány gondolatot Akadémiánk alapítójának 1819-ben Naplójában leírt soraiból: „Az a nép, mely a boldog tudatlanságból egy lépéssel kimerészkedett, korábbi elégedettségét és nyugalmat elveszíti és mindaddig nem nyerheti vissza, míg bizonyos fényre és felvilágosultságra nem jut, melyben a belátás, értelem és tudás végre a tökéleteség ama fókára emeli, melyet a tömeg egyáltalán elérhet. Mert csak a kielégített kíváncsiság juttathatja az embert a korábbi nyugalomhoz.”

Ezért bízom benne, hogy ez a Könyvtár, mely az ország legjelentősebb tudományos gyűjteménye, sok száz, sok ezer kutató kíváncsiságát elégíti majd ki, vagy segít kielégíteni és ezzel országunkat juttatja a nagyobb tudás és a nagyobb nyugalom stádiumába.

Pozsgay Imre

„A TUDOMÁNY ÉS AZ ÉRTELMISÉG INTEGRITÁSÁNAK KIFEJEZŐJE”

Ritka, ám annál nagyobb örömet okozó esemény résztvevői, tanúi lehetünk ezen a napon. Hiszen mindannyian jól tudjuk, hogy nem a nagy megajánlások idejét éljük, éppen ezért még nagyobb tisztelettel nézzük az Akadémia vállalkozását, hogy létfeltételeiért is küzdve, mégis létének egyik legszebb feltételét előteremtő eszközöket tudott összevonni és új könyvtárrá változtatni itt, az Arany János utcában. Ez a szép esemény — miként az elnöki szavak is már utaltak rá — elgondolkodtat bennünket az előzményekről. Reformkor, s annak ihletett személyiségei és egy népet mozgósító elképzelései ismét időszerű gondolatokat sugallnak, és nem csupán emlékekkel töltenek el bennünket.

Küzdeni, túrni és tanulni — Vörösmarty versének is ezek a kulcsszavai. A kérdés ilyenkor csak az lehet, hogy van-e okunk annyi optimizmusra, mint a költőnek volt, van-e értelme küzdeni, túrni és tanulni. Úgy hiszem, az Akadémiai Könyvtár felavatása, az új épületbe való bevonulása szimbolikus értékű, és ennek a gesztusnak, amelyet az Akadémia tett, országra, világra ható következményei vannak.

Az Akadémiai Könyvtár története lényegében egyidős az Akadémia történetével. Nem egyszerűen felvilágosodást hozott a magyar nemzet számára, nem a vállalkozási politika koncentrációját és éthoszát teremtette meg csupán a magyarság számára. Még valamit bizonyított, — bizonyosságát adta annak, hogy ez a nép nemcsak tanulékonytságban, hanem alkotó gondolatban is európai színvonalat tud elérni. És bár tanulékonyságunk sem mellékes, ahhoz, hogy alkotóerőnk is legyen, az Akadémia intézményeinek — köztük a Könyvtárnak — legnagyobb üzenete mégiscsak az, hogy itt, ezen a közép-európai földön alkotó gondolat terem. Az újra időszerűvé vált európai gondolat jegyében újra jelentkezünk, sorbaállva bár, a felzárkózás és a modernizáció szándékával, de nem a lebecsülés, az önfeladás szándékával ezen a piacon. Ezért is fontos esemény országunk, nemzetünk életében és történelmében az, amire éppen ma, éppen egy jeles évfordulón került sor: a Könyvtár új épületének avatása.

Ha pedig az előzményekről és a feladatokról esik szó, akkor szólni kell annak az intézménynek a küldetéséről is, amelyet elsőrendűen szolgál a Könyvtár, az Akadémiáról, a mögötte fölzárkózó nemzeti tudásról, a tudomány jelentőségéről. Olyan berendezkedésben és oly viszonyok között élünk, amelyek közepette szakadatlanul hivatkoznak a tudás értékére. Ám olyan mechanizmusokat telepítettek az emberi együttműködés kereteibe, hogy ez a tudás minduntalan leértékelődött. Van-e éppen a kormány képviselőjének joga méltatni a tudomány és a tudás jelentőségét? Esedezem ennek a jognak az elismertetéséért, hagyják jóvá azt kérem, hogy legyen joga ennek a kormányzatnak a tudás, a tudományos igényesség és a felvilágosultság jegyében és szellemében szólni. Új, és megújulást szorgalmazó program nem képzelhető el anélkül a tudás nélkül, amely a Tudományos Akadémiában s annak intézményeiben — mindezenekelőtt az Akadémiai Könyvtárban — felhalmozódik. Ez ma programatikus értékű lépés is tehát, nem csupán gesztus. Jó, hogy én mondhatom ki, örülök ennek a megtisztelő megbízatásnak, de az egész kormány nevében állíthatom, hogy ma ennél erősebb szándék kevés van ebben az országban és ezt éppen vereségeink hatására, veszteségeink hatására kell kimondanunk.

Az Akadémia Könyvtára — szerepénél, funkciójánál fogva — világos tudósítást ad küldetéséről. Igazán szükségtelen éppen ebben a tiszteletmértő gyűlekezetben ezt méltatni. Mégis három dologra szeretnék hivatkozni. Az egyik, hogy a tudás felhalmozásának nagyszerű közgyűjteményi szintere ez, ahol most állunk, és így, ezen a módon a tudomány és az értelmiség integritásának kifejezője is. Mondhatnám azt is, hogy a Könyvtár az Akadémia leginkább interdiszciplináris intézménye, éppen az értelmiségi lét legkifejezőbb formája. A gondolkodó ember, ha értelmiségi, akkor mindenekelőtt a mindennapokon túltekintő képességekkel és ilyen természetű következtetésekre való képességekkel megáldott ember, és csak másodsor szakember. De ilyen képességű előrelátó értelmiségi ember nem lehet — ha nem szakember, a gondolkodó ember értelmiségi mivolta szakértelem nélkül mit sem ér. Ezt azért tartottam fontosnak, már-már ünneprontó módon ezen a szép napon megemlíteni, mert manapság, a szűkösség világában, a versenypálya kiszélesedése idején a tudományokban,

a szakmákban és a politikában hajlamosak vagyunk a szembeállításokra és a megosztottságra törekedni. Ez a pillanat talán inkább alkalmas értelmiségi egységünk, integritásunk kifejezésére. Ennek az intézménynek a jelenléte, mint közgyűjtemény, mint az Akadémia interdiszciplináris intézménye Akadémián túli értelmiségi következményekkel járhat — és jó következményekkel — a magyar közművelődésben.

Ezt a közművelődési szerepet szeretném hangsúlyozni a továbbiakban, miközben itt senki nem felejtí el egy pillanatra sem, hogy az Akadémia Könyvtára elsősorban a tudósok és a tudomány számára szolgáltatja azokat az információkat és ismereteket, amelyek nélkül tájékozatlanok lennének a legélesebb szakmai elszántság mellett is.

Szeretném megemlíteni az Akadémiai Könyvtár nemzetközi szerepét. És ebben sem csupán azt a kommunikációs rendszert akarom fölemlíteni, amelybe a magyar szellemi életet bekapcsolja az Akadémia Könyvtára, hanem azt a hiányt is, amely feszítő, amely az itt, most létrehozott modern műszaki eszközök alkalmazása elé is akadályokat gördít, azzal a nyomasztó üzenettel, hogy bizony vannak meghaladni és túllépni való dolgaink, ügyeink.

És végül, ebben az atmoszférában, a könyvtár szellemiségét sugalló körülmények között én remélem, olyan közgondolkodás erősödik meg, hogy bár a tudományt egy nemzet, egy társadalom mindig szolgálatra szólíthatja, ilyen-olyan önkények kiszolgálására a jövőben nem szólíthatja. Ez azt hiszem szintén fontos politikai üzenete ennek a mai napnak, miközben jól tudom, ha majd elszámolások lesznek ilyen dolgokban, ilyen ügyekben is, nem az Akadémia, nem a tudomány, nem a tudósok, hanem inkább a politika tartozik elszámolni bizonyos dolgokkal. Ezt is fontosnak tartottam megemlíteni.

Ebben a könyvtárban nagy hivatástudattal, szaktudással dolgozó értelmiségiek fogják ezt a nemzeti és nemzetközi szolgálatot teljesíteni. Ezért látom örömmel, hogy a magyar könyvtárszakma képviselői itt vannak, s nekik is ünnep ez az avatás, ez az összejevetel.

Ezek a gondolatok fordultak meg a fejemben akkor, amikor erre a megtisztelő megbízatásra fölkeretek, s e gondolatok jegyében szeretném átadni a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának üdvözlét az összes jelenlevőnek, biztatását, és az eddigi munkáért a köszönetét az Akadémiai Könyvtár vezetőinek, dolgozóinak és az egész könyvtári szakmának. Kívánom, hogy ez az intézmény Vörösmarty gondolatainak jegyében teljesíthesse zavartalanul szolgálati küldetését a nép javára.

Láng István

„VANNAK BETARTOTT ÍGÉRETEK ÉS MEGVALÓSÍTOTT ELHATÁROZÁSOK IS”

Huszonöt évvel ezelőtt az Akadémia vezetése két nagy beruházás tervezésének, előkészítésének indítására adott engedélyt. Az egyik a Szegedi Biológiai Központ volt, a másik az Akadémia Könyvtárának új épülete. Az akkori tervek szerint a Könyvtár a Roosevelti térnek azon a helyén kapott volna helyet, ahol ma az Átrium Hyatt szálloda áll. A Szegedi Biológiai Központ építése 1968. április 2-án megkezdődött. Költségvetési nehézségek miatt 1969-ben az elnök-

ség olyan döntési kényszer elé került, hogy vagy lelassíttatja a szegedi beruházást és akkor elkezdődhet a Könyvtár építése, vagy átmenetileg felfüggeszti a Könyvtár építésének előkészítését és eredeti ütemben folytatják a biológiai kutatások új fellegvárának fejlesztését. Az utóbbit fogadták el. Nehéz döntés volt. Azt hiszem, hogy utólag is helyeselhető az állásfoglalás. A tudománytörténeti visszapillantás azonban különösen jó érzést jelent ma itt sokunknak, mikor végül is eljutottunk a Könyvtár új épületének felavatásához.

De most nem a Roosevelttér másik oldalán állunk, hanem az Arany János utcában. Nem a XX. század végére jellemző stílus új épületében vagyunk, hanem egy műemlék jellegű bérház könyvtárrá átalakított épületében, amely megőrzi és ápolja a XIX. század hatvanas éveire emlékeztető külső és belső emlékeket. Ez az épület 1863–64-ben épült, egyidőben az akadémiai székházzal. Korábban akadémiai alkalmazottak laktak itt, később természetesen változott a lakók összetétele. A hetvenes évek második felében, amikor elkezdődött az új idegenforgalmi igényeknek megfelelő szállodák építése, érthető igényként merült fel, hogy a Roosevelttér üres telkén modern szállodát építsenek. Az Akadémia mindezt megértéssel fogadta.

Ma azt mondhatjuk, hogy van eredményesen működő Szegedi Biológiai Központunk, van új könyvtárunk és örülünk, hogy olyan elegáns szálloda is található közelünkben, mint az Átrium Hyatt.

A Könyvtár épületének átalakítása, az építés végrehajtása 4 évig tartott. 420 millió forintot szántunk erre a célra. A végszámla kerekén 500 millió forint. A 80 millió forint növekmény kétharmadát az áremelkedések és általános forgalmiadó teszi ki, egyharmadát pedig a menetközben indokoltá vált műszaki jellegű intézkedések. A félmilliárd forintot a Tudományos Akadémia saját beruházási és felújítási pénzeszközeiből fedezte. Erre a célra külön juttatást nem kaptunk. Kutatóhelyeinktől azt kértük, fogadják megértéssel, hogy most elsősorban a könyvtár fejlesztésére koncentrálnunk, és ezért mindenkinek kevesebb jut a beruházásokból. Valamennyien megértették és helyeselték ezt az elképzelést, hiszen egy modern könyvtár az egész ország tudományos közösségének érdeke. A Középülettervező Vállalat készítette a kivitelezési terveket és a Középületépítő Vállalat számos alvállalkozóval végezte el a feladatot. A beruházást az Akadémia Kutatási Ellátási Szolgálatja szervezte a Könyvtár vezetésének és munkatársainak lelkes közreműködésével.

Lengyel vendégmunkások is dolgoztak ezen az épületen. A műemlék jellegű épületek restaurálásában oly jártas lengyel kőművesek, szakemberek pótolhatatlan segítséget nyújtottak. Szorgalmasan dolgoztak és magas színvonalon végezték munkájukat. Üdvözlétünket és elismerésünket küldjük nekik is ezen a napon.

A Könyvtár dolgozói tisztességgel vállalták mindazokat a nehézségeket és különmunkákat, amelyek egy ilyen építéssel, a velejáró nehézségekkel, a költözéssel kapcsolatosak. Közülük többen valódi alkotó munkát végeztek az épület adottságaihoz igazodó tervezés segítségével. Köszönöm a Könyvtár kollektívájának lelkesedését és odaadó munkáját. Az elismerés méltó kifejezésére a közeljövőben kerül sor.

Rózsa György főigazgatót azonban most külön szeretném megemlíteni. A személyiség meghatározó szerepe az adott esetben is nyilvánvaló. Negyedszázados harcot folytatott azért, hogy az Akadémia Könyvtára új és megfelelő épületbe költözhessen. Azon kevesek közé tartozik, akik megélhették, hogy munkájuk gyümölcse beérjen, hogy az álom megvalósuljon. Köszönet Rózsa Györgynek.

A Könyvtár új épülete kulturális értékeink jelentős gyarapodása. Az alapterület 8000 m², ebből a hasznos tér 7 500 m², ami nemzetközi összehasonlításban rendkívül kedvező arány. A belső kiképzés építészeti megoldásai hagyomány őrzőek. Az olvasóteremben 130 hely van, a régi könyvtárban összesen 70 hely volt. A kereken egymillió könyvből és folyóiratból 800 ezer tárolására ebben az épületben nyílik lehetőség. Összesen 15 ezer cím van a folyóiratgyűjteményben, ebből 5,5 ezer a kurrens folyóirat.

A Könyvtár nem csupán könyvek, folyóiratok, kéziratok, mikrofilmek megőrző helye, hanem egyúttal tudományos kutatóműhely is. A Könyvtár munkatársai könyveket írnak, sorozatokat adnak ki, bővítik, fejlesztik a tudományos ismereteket.

A modern információs technika is bevonult a régi falak közé. Számítógépes hálózat, lézer leolvasású kompakt-diszk technika áll már ma rendelkezésre, és remélhetőleg jelentősen bővül majd az ilyen jellegű ellátottság.

A régi és az új, a modern és a maradandó érték ötvöződik ebben a Könyvtárban.

Kívánom, hogy szolgálja ez az intézmény az egész magyar tudományos közösséget, segítse elő kulturális értékeink megőrzését, ápolja nemzeti hagyományainkat és szélesítse nemzetközi kapcsolatainkat.

Az Akadémia jelenlegi elnöke és főtítkára van most abban a megtisztelő helyzetben, hogy köszönti a Könyvtár új épületének felavatására összegyűlt vendégeket, a Könyvtár munkatársait és az építőket. De a korábbi elnökök és főtítkárok munkája is megtestesül a mai nap eredményében. *Rusznayk István, Erdey-Grúz Tibor, Szentágothai János* elnökök, valamint *Erdey-Grúz Tibor, Erdei Ferenc, Köpeczi Béla, Márta Ferenc* és *Pál Lénárd* főtítkárok nagyon sokat tettek azért, hogy a mai ünnepség megvalósuljon. Róluk is emlékezzünk meg.

Egy évvel ezelőtt, az építőkkal, beruházókkal való munkamegbeszélés során határoztuk el közösen, hogy november 3-ára, az Akadémia történetében oly jeles napra az épület olyan állapotban lesz, hogy megnyitható és nagyközönségünknek átadható. Voltak utána nehéz periódusok és valódi objektív nehézségek. De mindenki teljesítette a felvállalt feladatokat. Történelmi önvizsgálódásunk mai nehéz és olykor gyötrelmes önbeismerő szakaszában legyen az Akadémia Könyvtára egy önbizalmat adó szerény példa arra, hogy vannak betartott ígérek és megvalósított elhatározások is.

Köpeczi Béla

EGY RÉGI OLVASÓ AZ ÚJ KÖNYVTÁRRÓL

Az Akadémiai Könyvtár termeibe a második világháború idején léptem be először, Lukinics Imrét keresve. Ha jól emlékszem, ott kellett kollokválni. A könyvtár a régiség hangulatát árasztotta, mintha csak azért lett volna, hogy őrizze a könyveket és a kéziratokat néhány tudós számára. Ebben az időben, ha egy egyetemi hallgató könnyebben akart könyvekhez jutni, az Egyetemi Könyvtárba járt. Számomra megadatott az a lehetőség is, hogy az Eötvös Kollégium könyvtárában tanulhattam és dolgozhattam, amely akkor az egye-

düli olyan könyvtár volt, ahol a szabadpolcos rendszer a tájékozódást széles körben biztosította.

Az Akadémiai Könyvtár akkor vált fontossá számomra, amikor kutatásaim a XVII—XVIII. század felé fordítottak, s akkor is előbb a *kézirattár* érdekelt, ahol tájékozott és szolgálatra kész munkatársak segítettek vizsgálódásaimat. Később a könyvtár *kölcsönzéseivel* segített olyan területeken, mint a művelődéspolitikai és a kutatásszervezés helyzetének, problémáinak megismerése. A *kéz-könyvtár* lexikonjai jó eszközök voltak az adatok megkeresésében, szűk területe azonban nem tette lehetővé a hozzáférést alaplunkákhoz sem. Dicsérni szeretném a *bibliográfiai szolgálatot* is, amely a tematikai sokféleség ellenére mindig tudott újabb információkhoz juttatni.

Mint a Magyar Tudományos Akadémia főttkára, vagy főttkárhelyettese, személyes tapasztalataimra is támaszkodva, amennyire a körülmények lehetővé tették, igyekeztem segíteni a könyvtárt gondjainak megoldásában, a raktárépítésnél, majd pedig a bővítés dolgában. Amikor az Akadémián funkcióba léptem, már világos volt, hogy a szemközti telken nem épülhet új könyvtár, és megérett az a gondolat, hogy a hajdani bérházat kell bővítés céljaira felhasználni. Nagy örömmre szolgál, hogy ez a terv megvalósult és most a könyvtár — legalábbis egy időre — meg tud felelni az új követelményeknek. Különösen örömdetes a *nagy olvasó* kialakítása és ezzel együtt egy olyan kézikönyvtár létrehozása, amely jól szolgálja a tájékozódást és a kutatást. Az *új technika* bevezetése a könyvtári szolgáltatásba, már néhány éve elkezdődött. Most talán újabb lehetőségek lesznek a további hasznosításra.

A magam részéről nagyra becsültem a könyvtár vezetésének azt a szándékát, hogy bevezesse a modern információs technikát, és egyáltalában korszerűvé tegye a könyvtár szolgáltatásait. Ma már nem lehet azt mondani, hogy csak néhány kutató igényeit elégítheti ki az Akadémiai Könyvtár — az egész tudományos kutatóhálózat, és ebbe természetesen az egyetemeket is beleérttem —, egyik fontos információs és dokumentációs bázisa lehet.

A régi olvasó tehát örömmel köszönti az új könyvtárat annál is inkább, mert az utóbbi időben egyre inkább tervek megíúsulásáról, remények szertefoszlásáról, „vesztett illúziókról” lehet csak hallani.

Finta József

AZ ÉPÍTÉS SZEMÉVEL

Önmagában már az a tény is igen örömdetes, hogy az Akadémia Könyvtárának sok évtizede irritábilis elhelyezési gondjai immáron hosszú időre előretekintve is megoldódtak; — s külön öröm, hogy e gondokat egy igen „gazdaságos” beruházás végeredményeként létrehozott, ökonómiájával és szerénységével is méltóságot sugárzó s értékmentő habitusú épület-rehabilitáció oldotta meg.

Az Akadémia székházával lényegileg egy időben megépített akadémiai bérház — későbbi életében „független” lakóház — kubusával olyan szervesen tapad a székház testéhez, részformái oly természetességgel viszik tovább annak homlokzati struktúráját, hogy a laikus szemlélő számára e két épület egybe-tartozása evidencia. S számunkra, akik megünnepelhettük a Könyvtár bele-

épülését ezen egykori bérház térszövetébe, evidenciának tűnik ez a sokáig megkérdőjelezett sikerű, s nehéz finansziális, funkcionális és műszaki vajúdasokat magában hordozó alkotó aktus végeredménye is.

Az Akadémia s Könyvtára illetően térbeli egymásra tapadása mindkét ház napi életére, használatára, belső mozgásaira nézvést olyan előnyökkel jár, amelyek már önmagukban is indokolhatnák egy effajta építés értelmességét. De többről van itt szó. Noha egy efféle fontosságú, ilyen kiemelt országos funkciót ellátó építmény építésekor bármiféle „rekord” emlegetése a TETT emelkedettségét veszélyeztetné, mégsem hallgatható el, hogy az egy hasznos m²-re vetített elhelyezhető könyvvállomány tekintetében páratlan gazdaságosságú ez a létesítmény. S mert az önmagáért való, önámító gazdaságosság fetiszizálása, szerencsére — több évtizedes hatalmi túltengése után — immáron talán nálunk is megkérdőjelezett értékű, e ház esetében külön hangsúllyal kell szólni az ökönomia funkcionális és esztétikai hasznosságáról. Az, hogy a valahai bérház homlokzati „bőrét” nem feszíti, nem tekinti kalodának a belé helyezett könyvmennyiség, s mindaz a használat, az a technológia, amely a Könyvtár működésének velejárója, — egy igen racionális tendenciájú tervezési és konzultációs folyamat eredménye. Csupán egy ilyen akarató s jellemű tervezés lehetett képes létrehozni a MŰKÖDÉS olyan egyszerű — vagy inkább egyszerűnek ható — képletét, amely a házba kerülő technológiai folyamatok analizisét az adott — múlt századi — térstruktúra használati analizisével tudta párosítani. Így lett képes az egykori főlépcsőház — eredeti formájában — felvállalni az új Könyvtár vertikális főközlekedési funkcióját, s ez irányú térszervezési gesztusát; így tudták magukat hasznossá tenni — immáron beépített voltukban — az egykori belső udvarok; ily módon rétegződhettek egymásra — a homlokzati ablakritmus által meghatározott helyű földemeikkel — a különféle feladatköröket ellátó szintek: azaz a két pinceszint, a földszint (+magasföldszint), a négy emelet és a gépészeti funkciókat befogadó tetőtér.

A ház „múltját” a felújított homlokzatokon kívül az említett lépcsőház s néhány szép „jel” képviseli: kandelláberek az előcsarnokban, a bejárat kétoldalán, vagy a belső téri falikarok. De jelen van ez a „múlt” az új fogalmazású terekben is — jelesül az olvasó térben —, a ház térbeli magjában. A belsőépítész akarata nemes és tartós esztétikai értékű formákkal szól itt, olyanokkal, amelyek sokkal inkább funkciójukhoz, semmint vulgarizált, ad hoc gesztusokat is felértékelő korunkhoz kötődnek. S mégis, éppen ezáltal lett korszerű ez a TÉR, mint ahogyan korszerűek s mobilitásukkal igencsak praktikusak az „ALLMÉDIA” falrendszerrel berendezett emeleti szintek is (azaz a funkcionális osztályok, az Igazgatóság, az Informatikai és a Gazdasági Igazgatóság). Éppen az „ALLMÉDIÁNAK” is köszönhetően kitűnő a ház bruttó-nettó területaránya; e polcokat, szekrényeket teremtő térelválasztó rendszer e helyen alkalmazott megoldásában prototípusnak tekinthető. Én láttam ezeket az irodákat, munkaszobákat még üres — élettelen, építés alatti — s már belakott, vagy inkább, beköltözött formájukban is. Ez az első látásra kissé hideg-steril hangulat az emberek s a könyvek által fel tudott melegedni — vizuális értelemben is.

S valamit a kivitelről. A Középületépítő Vállalat s alvállalkozói az átlagosnál magasabb színvonalú — magyar — munkát végeztek. Aligha tehetnek róla, hogy e hazában egyfajta álmennyezet, egyfajta fénycsó armatúra, egyfajta — makrancosan mozgó — felvonó kapható. Az olvasóterem asztalos munkája különösen szép. Súlyos és nemes, időtálló cizellációjával mondhatni, európai színvonal!

Sajnos, ma még ritka dolog minálunk, hogy a HASZNÁLÓ egy építmény ALKOTÓJÁVÁ válik. Ez a ház éppen attól lett igen jó, hogy minden részecskéjébe beleépült, beleinjektálódott jövőendő életének értelmesen ELŐREFOGALMAZOTT akarata.

Csapodi Csaba

A MAGYAR MŰLT KULTURÁLIS ÉRTÉKEINEK KUTATÁSA

Minden könyvtár feladata szellemi értékek gyűjtése, megőrzése és hozzáférhetővé tétele. Szellemi értékeket, kulturális alkotásokat gyűjt és őriz mint a múzeumok, de ezeket nemcsak bemutatja, hanem használatra is bocsátja. Tehát alapjában véve szolgáltató intézmény. A közművelődési könyvtár könyvtárosa nem azért gyűjti a könyveket, hogy ő maga művelődjék, a tudományos könyvtár könyvtárosa nem azért áldozza életét a könyveknek, hogy általuk a maga kutatásait végezze, hanem hogy mások kutatómunkáját tegye lehetővé, segítse. Éppen abban áll a könyvtárosi pálya erkölcsi értéke, hogy mások munkáját, a tudományt és művelődést szolgálja.

Csak hogy az is bizonyos, hogy amint nem lehet jó közművelődési könyvtáros az, aki maga nem művelt ember, aki nem követi, legalább népszerűsítő fokon a tudományok fejlődését, az élet alakulását, az irodalom menetét, úgy a tudományos könyvtár könyvtárosának is alapkövetelménye a magasabb fokú, tudományos képzettség. Nemcsak az úgynevezett „könyvtártudományban” való jártasságról van szó ebben az esetben, hanem arról, hogy a tudományos könyvtárban működő könyvtárosnak a könyvtári munka megfelelő végzéséhez szüksége van arra, hogy legalább módszereiben ismerje az alkotó tudományos munkát, a kutatást, mert csak akkor tudja feladatait „olvasóközpontúan” végezni. Neki mindig tudatában kell lennie annak, hogy a kutató tudós mit és hogyan vár el a könyvtártól. De maga a könyvbeszerzés, a katalogizálás, olvasószolgálat, információs tevékenység mind szükségessé teszi, hogy tudományos szakkönyvtárban a megfelelő szakmai műveltséggel is rendelkezzen a könyvtáros, általános gyűjtőkörű, illetve sokoldalú gyűjtőkörű tudományos könyvtárban — amilyen az Akadémiai Könyvtár — az is kívánatos, hogy tudományos munkatársai közt minél többféle tudományág szakemberei is ott legyenek: történészek, nyelvészek, magyar és más irodalmak ismerői stb.

Az eddig elmondottak azonban csak a tudományos könyvtár könyvtárosainak alapképzettségére vonatkoznak. A tudományos könyvtár azonban ezen túlmenő feladatokat is vállal. Ahol annyi képzettség, tudományos lehetőség és energia halmozódik föl, helyes dolog, ha annak az alkotómunkában is teret nyitnak. Különböző is, aligha lehet a tudomány terén megfelelő színvonalon maradni a saját tudomány alkotó művelése nélkül. Ezért a könyvtárak megtalálták annak a módját, hogy a könyvtárban mint szolgáltató intézményben a napi feladatok ellátása mellett lehetőséget nyissanak azoknak a könyvtárosoknak, akikben megvan a megfelelő tehetség és igény a tudomány aktív művelésére, heti egy úgynevezett kutatónapot, bizonyos esetekben (kandidátusi fokozatra készülés stb.) hosszabb kutatói szabadságot, külföldi kongresszusokon való részvétellel, külföldi könyv- és levéltárakban való kutatásra lehetősé-

get, kiküldetést biztosítsanak. Természetesen a kutatónap nem valami stallum, ami minden időben jár, hanem csak azok kaphatják, illetve tarthatják meg, akik bizonyítják publikációikkal az eredményes tudományos munkát.

Az eredményes tudományos publikációs munka, ezzel kapcsolatban tudományos fokozat elérése, nagymértékben emeli a magyar könyvtárak hazai és nemzetközi tekintélyét és nem egyszer előfordul, hogy egy-egy könyvtáros egyetemen is előad, sőt pályáját egészen valamelyik tanszék professzoraként folytatja. Az Akadémiai Könyvtárban jelenleg 29 munkatárnak van kutatónapja. És hogy ez a lehetőség milyen széles körű eredményeket hozott a legkülönbözőbb tudományos területeken, arról meggyőződhetünk, ha átlapozzuk a könyvtár egyik korábbi kiadványát, amelynek a címe: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára munkatársainak szakirodalmi munkássága 1950–1975. Ebben a mintegy 80 lapos bibliográfiában közel ezer olyan önálló mű, szerkesztés, forrásközlés, tanulmány, kritika, előadás címe található meg, amely a könyvtár tudományos munkatársainak tollából került ki 25 év alatt. Hogy csak néhányat említsünk példaként a gazdag tartalomból:

Rózsa György: A társadalomtudományi kutatás tájékoztatási problémái, különös tekintettel a tudományszervezésre és a közgazdaságtudományra.

— Tudományos tájékoztatás és társadalom (Scientific information and society);

Rejtő István: Thury Zoltán;

Büky Béla: A beszédtanítás pszichológiája;

Fekete Gézané: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai;

Fráter Jánosné: A Történeti Bizottság működése. — A Magyar Tudományos Akadémia állandó bizottságai;

Szentgyörgyi Mária: Jobbágyterhek a XVI–XVII. századi Erdélyben;

Vekerdí László: A matematikai absztrakció történetéből;

Rásonyi László: Tarihte Türklüch (törökül);

Györkösy Alajos: Latin–magyar szótár;

Urayné Kóhalmi Katalin: A steppei nomádok íjászfelszerelése;

Csapodi Csaba: The Corvinian Library. History and Stock. — Csapodiné Gárdonyi Klárával mint társszerzővel: Bibliotheca Corviniana.

Pedig csak az önállóan megjelent kötetek címei közt válogattunk és csak a nagyobb terjedelműekből közöltünk néhányat. Természetesen a tudományos produkció az idézett bibliográfiában jelzett terminus után sem szűnt meg, hanem hasonló ütemben folytatódott. Erről a tevékenységről a könyvtár évi jelentései adnak számot, mint a tulajdonképpeni könyvtári munka szerves részéről. Ezek közül is bemutatunk néhányat:

Rózsa György: „Tudományok és művészségek szeretete...” Írások az MTA Könyvtáráról;

Braun Tibor: Literature of analytical chemistry, a scientometric evaluation;

F. Csanak Dóra: Két korszak határán. Teleki József a hagyományőrző és a felvilágosult gondolkodó;

Rozsonдай Marianne: Anton Koberger működése és a Koberger-kötések;

Körmendy Kinga: A Knauz-hagyaték kódextörédei és az esztergomi egyház középkori könyvtárának sorsa;

Wojtilla Gyula: Rabindranath Tagore in Hungary;

Vitályos László: Ady bibliográfia 1896–1977;

Sáfrán Györgyi: Történeti kutatások Kufsteinban.

Nincs terünk arra, hogy részletekbemenően ismertessük a számtalan többi kisebb vagy nagyobb publikációt, de két dolog már ezekből a példákban is kiderül. Az egyik az, hogy a tudományoknak rendkívül széles területéről származnak, a másik, hogy nagyobb részük mégis a magyar múlt, tudomány és irodalom feltárására vonatkozik, és tekintélyes helyet foglalnak el ezek közt az Akadémia történetével kapcsolatos kiadványok.

A tudományos munkatársak publikációi természetesen a legkülönbözőbb kiadvállalatoknál, illetve hazai és külföldi folyóiratokban láttak napvilágot, de a Könyvtár maga is egyre jelentősebb kiadótevékenységet folytat. Mindenekelőtt már több mint 30 éve megindított egy kiadványsorozatot „A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei” címmel. Ez a kiadványsorozat közel jár a századik tételhez. Külön sorozat a Keleti Gyűjtemény részéről a *Keleti Tanulmányok* és az *Oriental Reprints* régebben megjelent orientalisztikai tanulmányok és forrásszövegek könnyebb hozzáférhetősége érdekében. (Mellékesen megjegyezve ezek is a magyar múlt kutatását segítik.)

A könyvtár munkatársai, akik az eddig ismertett tudományos kutató és publikáló tevékenységet folytatják, szinte a könyvtár valamennyi osztályáról kerülnek ki. Fokozottan részt vesznek azonban ebben a külön gyűjtemények könyvtárosai: Kézirattár, Régi Könyvek Gyűjteménye, Keleti Gyűjtemény. Ezek részint kéziratokat, részint különleges jellegű és értékű nyomtatott könyveket gyűjtenek, ezért már lényegükben fogva is tudományos műhelyek. Bennük még a napi adminisztratív munkának is tudományos jellege és feltételei vannak: kéziratok, régi könyvek felkutatása, meghatározása, tudós és írói hagyatékok rendezése, katalogizálása, a róluk adott információk, az anyagoknak nyomtatott katalógusokban való közzététele mind tudományos tevékenység. S azt sem szabad elfelejteni, hogy ezek a könyvtárosok, akik napi munkájukban a kéziratokkal és régi könyvekkel dolgoznak, ezeknek az anyagoknak a legjobb ismerői, a bennük való kutatás az ő számukra a legtermészetesebb, a velük való könyvtárosi foglalkozás sorozatosan veti föl a feldolgozandó tudományos problémákat. Például az 1949, tehát az átszervezés előtti Akadémia és az Akadémiai Könyvtár iratanyagát a Kézirattár (RAL) őrzi. Természetes tehát, hogy a legtöbb Akadémia-történeti és Akadémiai Könyvtár-történeti publikáció erről az osztályról került ki. De az is természetes, hogy könyvtárunk kézirattárosai közül többen is fontos tevékenységet fejtettek ki a magyar írók kritikai kiadásainak elkészítésében: Arany János (Gergely Pál, Sáfrán Györgyi), Mikszáth Kálmán (Méreiné Juhász Margit és Rejtő István), Móricz Zsigmond (F. Csanak Dóra), Petőfi (Kiss József).

Nagyon fontos feladatot töltenek be múltunk kulturális értékeinek hozzáférhetővé tétele tekintetében a Kézirattár nyomtatott katalógusai. Hiszen míg nyomtatott könyvek esetében a kutató bibliográfiák, könyvismertetések, szakirodalom jegyzetei alapján keresi meg és kéri ki könyvtárakban a számára szükséges irodalmat, addig kéziratok esetében sötétben tapogatózik. Nyomtatott katalógusok nélkül a kézirattár anyaga holt anyag.

Ebben a tekintetben az Akadémiai Könyvtár Kézirattára ma már nagyon kedvező helyzetben van. 1960-ban kezdődött meg a kézirattári katalógus-sorozat kiadása és ma már a 18. kötetnél tart. Először a legértékesebb gyűjtemények katalógusainak kiadására került sor: Vörösmarty Mihály levelezése, Csonkai Vitéz Mihály levelezése, Ady Endre gyűjtemény (F. Csanak Dóra); Bolyai-gyűjtemény (Fráter Jánosné), A „Magyar Codexek” elnevezésű gyűjtemény (Csapodi Csaba), Széchényi-gyűjtemény (Körmendy Kinga), Arany

János-gyűjtemény, Petőfi Sándor – Szendrei Júlia kéziratok (Sáfrán Györgyi), Az Akadémiai Könyvtár iratai 1831 – 1949 (Fráter Jánosné). Azután kezdődött meg az állomány egészének számsorban való közzététele.

A magyar múlt emlékeinek eredeti alakban való hozzáférhetővé tételét és a kéziratok kímélését szolgálják a faksimile kiadások, amelyek közül egyesek már megjelentek: Arany János Kapcsos Könyve, Madách Ember tragédiájának eredeti kézirata, Wathay Ferenc énekes könyve. Válogatás Arany János akadémiai kézirataiból.

Részletesebben kell szólnunk egy olyan vállalkozásról mely már kifejezetten megadott célból végzett szervezett tudományos munka: a középkor, pontosabban 1526 előtti magyar könyvállomány korpuszának elkészítése, amelyen évek óta dolgozik egy kisebb kutatócsoport e sorok írójának vezetésével, az Akadémiai Könyvtár égisze alatt. A munka fontosságát az az ismeretes tény indokolja, hogy a középkori magyar kódex- és nyomtatottkönyv állományt a XVI–XVII. században katasztrofális méretű pusztulás sújtotta, nagyobb mint bármely más európai országét. Az egykor megvoltnak talán egy százaléka sem maradt meg. Ennek következtében a kor művelődéstörténetészeinek kutatásaihoz minden egyes fennmaradt darab ismeretére szüksége van. Éppen ezért régebbi és újabb kutatók sok évtizedes, szorgalmas munkával vizsgálták át a hazai és külföldi kéziratárakat, könyvtárakat, és elveszett művekről szóló adatait az oklevéltáraknak és egyéb forrásoknak és rengeteg elszórt adatot publikáltak. Ezek az adatok száz meg ezer helyen szétszórva találhatók meg könyvek és folyóiratok lapjain, nyomtatott katalógusok kötetekben. Egy-egy téma kimerítő feldolgozásához szinte lehetetlen az összes adat vagy akár csak ezek nagy részének fölhasználása, összekeresése. Az Akadémiai Könyvtár vállalkozásának célja, hogy ezeket a már eddig, napjainkig felkutatott adatokat, minél teljesebb új gyűjtéssel, egy munkába foglalja össze és a kutatás rendelkezésére bocsássa. Egyúttal a már ismert anyag bemutatásával elkerülhetővé tegye azt, hogy újra meg újra már ismert dolgokat gondoljanak új fölfedezéseknek a kutatók. A már sajtó alatt levő munka, a „Bibliotheca Hungarica” két kötetben tartalmazza a fennmaradt, 1526 előtt Magyarországon használt kódexek és nyomtatott könyvek adatait, lelőhelyek szerint, bő mutatókkal főszerelve, a harmadik kötet pedig az elveszett művekre vonatkozólag fennmaradt és szintén igen fontos adatokat. Természetesen a munkálatok végzői teljesen tisztában vannak munkájuk hiányosságaival, hiszen még új és új adatok tömege fog – remélhetőleg – előkerülni, de művük egyrészt az eddigi eredmények lezárása, másrészt az új kutatások kiindulópontja lehet.

Végezetül meg kell emlékeznünk az Akadémiai Könyvtárnak a magyar múlt emlékeinek föltárásában való technikai részvételéről. Itt folyik ugyanis a Klaniczay Tibor akadémikus vezetése alatt működő „Kulturális és történelmi emlékeink föltárása, nyilvántartása és kiadása” kutatási főirány kiadványainak szerkesztése és előállítása. Ilyen kiadványok: Az Erdélyi Consilium leveleskönyve és iratai, a XVI–XVII. századi magyarországi magánkönyvtárak két-kötetes adattára és Staud Gézának a magyarországi jezsuita iskolai színjátékok forrásairól publikált két kötete.

Az Akadémiai Könyvtár erejéhez mérten igyekezett teljesíteni az MTA Elnökségének 25 évvel ezelőtt kimondott határozatát: „A Könyvtár hagyományos könyvtári funkcióinak kiegészítéseképpen folytasson a Könyvtár tervébe illesztett tudományos kutatómunkát. A kutatómunka terjedjen ki a könyvtár-tudomány művelésére és magas színvonalú forráskiadványok megjelentetésére,

továbbá a társadalom- és természettudományok története és a kéziratár és egyéb gyűjtemények gazdag anyagának feltárása mellett a tudományszervezés és a kutatások tervezési kérdéseire is.”

Kónya Sándor

A KUTATÁSIRÁNYÍTÁS, A KUTATÁSSZERVEZÉS SEGÍTŐTÁRSA

Az Akadémiai Könyvtár, az Akadémia első és hosszú időn keresztül egyetlen intézménye, mindig igyekezett betölteni azt a feladatkört, amit az Akadémia számára kijelölt. A Könyvtár funkcióinak bővülése és alakulása szorosan összekapcsolódik az Akadémia tudománypolitikai, kutatásszervezési feladatainak szélesedésével és változásával.

A hagyományos akadémiai működéshez csaknem öt negyedszázadon át az állományt gyarapító, védő, az olvasószolgálatot és kölcsönzést biztosító hagyományos könyvtári tevékenység tartozott.

Az újjászervezett Akadémia 1949-től a hazai tudománypolitika és kutatásszervezés egyik irányító központjává vált. Az Akadémiai Könyvtár az ötvenes évektől fokozatosan korszerű tudományos nagy könyvtárrá fejlődött, és a hagyományos könyvtári funkciók mellett új típusú szolgáltatásokat is bevezetett. E mellett az olyan irányú tevékenysége is egyre szélesebben kibontakozott, amellyel közvetlenül szolgálta az Akadémia tudománypolitikai céljainak elérését.

E tevékenységi körhöz sorolható az a fontos szervező, koordináló és irányító funkció, amelyet a Könyvtár az akadémiai könyvtári hálózat kiépítésével, korszerűsítésével és működtetésével betöltött és betölt, és az a tudománypolitikai szolgálat, amely a hagyományos kiadványcsere kiszélesítésében és folyamatos gondozásában öltött testet, amely az állomány gazdaságos gyarapodásán túl — még a „zord időkben” is — segítette az Akadémia nemzetközi tudományos kapcsolatainak fenntartását és ápolását.

A fentiek mellett kitüntetett figyelmet érdemel a Könyvtár működésében két olyan terület, amelyek közvetlenül és folyamatosan segítséget nyújtanak a tudománypolitikának, a kutatásszervezésnek. Ezek közül az egyik a tudománypolitikai és tudományszervezési tájékoztatás, amelyet a Tájékoztatási és Bibliográfiai Osztály gondoz, a másik a tudománymetria, amelynek kutatása és alkalmazása a Tudományelemzési Osztály keretében folyik.

Erdei Ferenc főtítkárrá ösztönzésére 1961-ben indult el az a munka, amely az Akadémiai Könyvtárat a hazai tudománypolitikai és kutatásszervezési tájékoztatás központjává tette.

A tudományszervezési dokumentáció létrehozásával meg kívánták teremteni annak feltételeit, hogy a tudománypolitikát formálók, a kutatásirányításban részt vevők folyamatosan tájékozódhassanak a külföldi tudományos élet alakulásáról, más országok tudománypolitikai, kutatásszervezési gyakorlatáról.

E dokumentációra épült a tájékoztatásnak az a fontos eszköze, amely 1961-ben dokumentációs szemleként „*Tájékoztató a tudományos kutatás tervezésének, igazgatásának és szervezésének nemzetközi irodalmáról*” címmel indult meg.

A kiadvány címe, formátuma az elmúlt negyedszázad alatt többször változott. 1983 óta „*Kutatás-Fejlesztés. Tudományszervezési Tájékoztató*” címmel jelenik meg évi hat számban, és folyamatosan tájékoztatja olvasóit a tudományos kutatás külföldi és hazai szervezési kérdéseiről, a kutatástervezésről, a finanszírozásról, a kutatási eredmények gyakorlati felhasználását elősegítő módszerekről, a kutatásszervezés, -tervezés külföldi irodalmának legjelentősebb eredményeiről.

Erre a dokumentumbázisra épül az a gyors-tájékoztatási szolgáltatás, amely egyéni megrendelés alapján téma figyelést végez, és havonta juttat el bibliográfiát a tudományos kutatás tervezése, szervezése, igazgatása témaköréből az összegyűlt nemzetközi irodalom felhasználásával.

Ugyancsak a tudományszervezési dokumentáció bázisán, hagyományos szolgáltatás keretében, megjelölt témához végeznek irodalomgyűjtést, bibliográfiát összeállítást.

A 70-es évek második felében kezdődött meg annak a műhelynek a kiépítése, a technikai és személyi feltételek megteremtése, amelynek eredményeképpen napjainkra a Könyvtár a tudománymetria hazai központjává vált.

A philadelphiai Institute for Scientific Information (ISI) adatbázisán kiépülő természettudományos szakirodalmi információszolgáltatás „melléktermékeként” indultak meg a tudománymetriai kutatások és e kutatások eredményeinek alkalmazása.

A ISI adatbázisa lehetőséget nyújt tudománypolitikai döntésekhez felhasználható vizsgálatokra. E vizsgálatok segíthetik a kiemelendő tudományterületek kijelölését, felhívhatják a figyelmet új kutatási területekre, adatokat szolgáltathatnak tudományos műhelyek kutatási tevékenységének értékeléséhez, módot adnak országok tudományos produkcióinak összehasonlítására, segíthetnek kutatási programok keretében folyó kutatások értékelésében, egy-egy ország tudományos folyóiratkiadásának elemzésében és nemzetközi összehasonlításában.

A Könyvtár Informatikai Igazgatóságának Tudományelemzési Osztályán *tudományelemzési és tudománymetriai program* keretében széles körű tudományos munka folyik. Így pl. A hazai természettudományos alapkutatás mutatószámainak kidolgozása, folyamatos publikálása, ill. azok nemzetközi összehasonlítása. A hazai természettudományos alapkutatás minőségi jellemzése összehasonlító elemzésekkel és értékelésekkel, tudománymetriai kutatás természettudományos szakterületek elemzésére. Az MTA természettudományi, műszaki, orvostudományi és agrártudományi kutatóhelyein folyó tudományos publikációs tevékenység elemzése és értékelése, az ezzel kapcsolatos mutatószámok kidolgozása.

A Könyvtár 1987. évi beszámoló jelentése¹ jelentős eredményekről ad számot az e program keretében végzett munkáról. Elkészült az összehasonlító tudománymetriai mutatószámok 1981–85. évi gyűjteményének számítógépes változata, folytatódott az MTA és a Finn Műszaki Kutatási Központ kutatási tevékenységének összehasonlító tudománymetriai vizsgálata. Mikroszámítógépes nyilvántartás készült az MTA kutatóhelyeinek 1981–85. évi publikációs tevékenységéről. Elvégezték az OTKA mintegy 1000 pályázatának tudomány-

¹ A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1987. évi beszámoló jelentése és 1988. évi programja. MTA Könyvtára, 1988.

metriai értékelését. Kidolgozták 128 természettudományos szakterület idézettségi „mércejét”, amely segédeszközül szolgál országok, intézmények, kutatócsoportok tevékenységének idézettség szerinti értékeléséhez.

A kutatások eredményeinek jelentős része napvilágot lát abban az új sorozatban, amelyet *Informatika és Tudományelemzés* címmel a Könyvtár indított el 1981-ben. Érdemes idézni *Szentágothai János* előszavának néhány mondatát. „A tudománymetria, amint azt a nemzetközi, elsősorban a szovjetunióbeli tapasztalatok is mutatják, a tudományos kutatási tevékenység mechanizmusának jobb megismerésével jelentős szerepet vihet a kutatásértékelés és irányítás területén.” „Mint minden új tudománynak, a tudománymetriának is vannak vitatható eredményei, lelkes hívei és ellenzői. Az igazság, mint általában, itt is valahol középen van.”²

Több mint tíz év telt el az első tudománymetriai eredményeket bemutató hazai cikk megjelenése óta.³ A tudománymetria ma már túlnőtt azon a fejlődési korszakon, hogy létjogosultságát, fontosságát bizonyítani kellene, fokozatosan elfoglalja helyét a tudományágazatok között. Köszönhető ez annak is, hogy jelentős mértékben hozzájárul mind a tudománytörténet, a tudományszociológia, tudományfilozófia, prognosztika, informatika, a könyvtártan, a közgazdaságtan, mind pedig a gyakorlati tudánypolitika és kutatásirányítás feladatainak megoldásához — ahogyan a tudománymetria eredményeit bemutató írás jellemzi a tudománymetria mai helyzetét.⁴

A Könyvtár e viszonylag fiatal egységének színvonalas és nemzetközileg is elismert tevékenysége is hozzájárult ehhez a fejlődéshez, munkájával hasznos szolgáltatást tesz a hazai kutatásirányításnak.

Az Akadémiai Könyvtár keretében működik az 1964-ben alapított *Akadémiai Levéltár*. Gyűjti és őrzi az Akadémia, a legújabbkori hazai tudánypolitika történetének gazdag forrásanyagát, ellátja az MTA Központi Hivatala Központi Irattárának funkcióját. Amikor a tudományszervezésnek, a kutatásirányításnak a Könyvtár által nyújtott segítségéről szólunk, nem feledkezhetünk meg arról a készséges, pontos felvilágosításról, adatszolgáltatásról, amivel a Levéltár segíti a „napi” tudánypolitikát és kutatásirányítást.

Rejtő István

AZ AKADEMIA-TÖRTÉNET ÍRÁSÁNAK EGYIK MŰHELYE

Az Akadémia létezésének, tevékenységének első irattári nyoma az 1830-as évből származik. Ekkor vették számba az Akadémiával kapcsolatos írományokat. A deponált iratok első négy darabja még a korábbi évekből datálódott:

² BRAUN TIBOR—BUJDOSÓ ERNŐ—RUFF IMRE: A tudomány mint a mérés tárgya. MTA Könyvtára, 1981.

³ RUFF IMRE—BRAUN TIBOR: A tudománymetria alkalmazása tudományágazati elemzésre. Magyar Tudomány, 1977. 2. szám

⁴ VINKLER PÉTER: Bujdosó Tibor „Bibliometria és tudománymetria” Magyar Tudomány, 1987. 9. szám.

a legkorábbi az 1824 október 24-én keltezett Cziráky Antalhoz intézett József nádor-féle levél a Marczibányi-jutalom ügyében, a másik négy is akadémiai témájú írás, az 1830 július 19-i keltezésű levelet pedig József nádor írta gróf Teleki Józsefnek, az Akadémia első elnökének. Ez az episztola előzetes értesítés volt arról, hogy az Akadémia alapszabálya elnyerte a királyi jóváhagyást. A hivatalos értesítés azonban csak majd félév múlva érkezett meg. Ez a levél nyitja meg az Akadémia tudományszervező, tudományirányító tevékenységét dokumentáló pótolhatatlan értékű iratanyag sorát. Őrzésével az Akadémia saját kéziratárát bízta meg.

Az Akadémiai Könyvtár Kézirattárában őrzött hivatalos akadémiai iratokat elkülönítve kezelték a kéziratárosok és a kezdetektől az 1949-es átszervezésig fennmaradt állománytestet Régi Akadémiai Levéltár, rövidítve RAL névvel illették és megfelelő, áttekinthető rendbe illesztve tették az akadémiai-történeti kutatások számára hozzáférhetővé.

Az egyes szaktudományok tudománytörténeti kutatóin kívül az Akadémiai Könyvtár több munkatársa találta meg ebben a nem mindennapi értékeket tartalmazó anyagban tudományos kutatásának témáját és tárgyát. A tudományos kutatómunkára biztosított kutatónap lehetőséget már az 1960-as évek közepétől többen az Akadémia-történet kéziratok dokumentumainak feltárására és bemutatására fordították. Az akadémiai bizottsági anyagokat rendező *Fráter Jánosné* elsőként foglalta össze a Történettudományi Bizottság 1854 és 1949 közötti tevékenységét. Az iratok alapján szólt a Bizottság által életrehívott kiadvány-sorozatról, monográfiákról, bemutatta a fennmaradt iratanyagot és mellékletben összeállította a bizottság költségvetését, a munkatársak névjegyzékét, listába szedte a Bizottság kiadásában és támogatásában megjelent kiadványokat.

A következő évben, 1967-ben, látott napvilágot *H. Boros Vilma* „Széchenyi István hátrahagyott iratainak története” c. munkája, amelyben gazdagon dokumentálva szól a kéziratok sorsáról és történetéről, majd a Magyar Tudományos Akadémiára került hagyatékkal kapcsolatban történetekről ad számot, röviden bemutatja az akadémiai Széchenyi Múzeumot, végül a gyűjtemény 1945 utáni állapotáról ír, és a feldolgozás-megőrzés érdekében tett lépéseket tekinti át. Tíz év múlva *Körmendy Kinga* „A Széchenyi-gyűjtemény” c. testes kéziratári katalógusában már az eredményt dokumentálja: az Akadémiai Könyvtár Kézirattárában őrzött teljes Széchenyi-hagyaték szisztematikus és tételes feldolgozásról adva számot. E két munka a további kutatás számára biztosítja a feltételeket.

Az Akadémia alapítása 150. évfordulójának megünneplését a Könyvtár munkatársai több tudománytörténeti feldolgozással és adattári munkával is elősegítették. 1973-ban jelent meg *Szentgyörgyi Mária* „Célkitűzések és reformtervek a Magyar Tudományos Akadémián 1831–1945” című, több mint tizenöt éves tanulmánya, amely a rendelkezésre álló kéziratok és nyomtatott források alapján vizsgálta és tárta fel a testületen belüli, illetőleg kívülről származó változtatási törekvések sikereit, eredményeit, valamint kudarcait. Az összegzés igényével lépett fel *Fráter Jánosné* „A Magyar Tudományos Akadémia állandó bizottságai 1854–1949” című testes kötetében. Ebben a munkában megalakulásuk rendjében mutatta be az akkori három tudományos osztályhoz tartozó tudományos bizottságokat, s a jelzett időben életre hívott speciális akadémiai bizottságokat.

Az 1975. évi jubileumra jelent meg az MTA Könyvtárának két úttörő vállal-

kozása is. *Fekete Gézáne* összeállításában látott napvilágot „A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825—1973” című, közel 55 íves kiadvány. Ez a munka, először az Akadémia történetében, két csoportban (1825—1949 és 1949—1973) betűrendben veszi számba az Akadémia belső és külső tagjait, közli osztályba sorolásukat, foglalkozásukat, illetőleg tudományterületüket, születési és halálozási adatukat, akadémiai tagságuk időpontjait, akadémiai tisztségeiket. Ezeknek a tényeknek a megnevezését követi a legszerteágazóbb kutatási munkát megkövetelő tétel: a székfoglaló címének felderítése és esetleges megjelenési helyének adata. A sort a hivatalos akadémiai megemlékezés forráshelyének megjelölése zárja le. A kötethez mellékletek kapcsolódnak, ezek közül érdemes kiemelni az MTA belső tagjait megválasztásuk időrendjében bemutató névsort.

A százötvenedik évforduló másik jelentős terméke a több mint ötéves munkával, 1240 nyomtatott oldalon *Darabos Pál* és *Domsa Károlyné* szerkesztésében, többek közreműködésével készült „Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe” c. három kötetes kiadvány. A munka a folyóirat 1840 és 1970 között megjelent 132 kötetének anyagát tárta fel. Az indexben feltárják a folyóirat hasábjain olvasható tudományos témák, események, személyek előfordulását. Ezzel lehetővé válik az Akadémia történetének nyomon követése. Jelentős segítség a tudománytörténeti kutatások számára. Ehhez még azt kell hozzáfűzni, amit e téma kutatói jól tudnak, hogy az Akadémiai Értesítő több évtizeden át a mai értelemben vett rovatolás és áttekinthető tagolás nélkül tette közzé információit, és csak a XIX. század harmadik harmadában kezdett a mai értelemben vett folyóirattá válni. Az index harmadik kötetében *Péternári Lászlóné* és *Sz. Garai Judit* szerkesztésében a két folyóirat 132 kötetében közzétett tanulmányokat és tanulmányjellegű írásokat szerzők szerinti betűrendben, a szerzőkön belül pedig időrendben adják közre. E repertóriummal a folyóirat cikk-anyagát más megközelítésben teszi hozzáférhetővé a vállalkozás.

Az Akadémia megalakulásának másfélszázados évfordulóját követően az Akadémiai Könyvtár kiadványsorozatai — főként munkatársai közreműködésével — tovább folytatták az akadémia-történeti kutatási eredmények közlését. *Szántó György Tibor* „Fejezetek az akadémiai könyv- és folyóirat-kiadás történetéből” c. nagyobb lélegzetű tanulmányában az Akadémia dualizmuskori, illetőleg a felszabadulás utáni kiadási és kiadói tevékenységének néhány sajátosságát mutatja be. *Fráter Jánosné* az Akadémia legrégebb intézményének, az Akadémia Könyvtárának iratállományát vállalva, három kiadványt is közreadott „Az Akadémiai Könyvtár iratai 1831—1949”, „A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosai 1831—1949” és „Az MTA Könyvtári Bizottságának iratai 1866—1949” címmel. E három publikáció már most nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a mai kutató képet kapjon arról a szerteágazó tevékenységről, amely az Akadémia több mint száz évig egyetlen intézményét jellemezte.

Az MTA Könyvtárában folyó akadémia-történeti kutatásokról rajzolt vázlatos képet a legfrissebben megjelent adat és forrásfeltáró művel, *Fekete Gézáne* „Az Akadémia 1831—1858 között alapított jutalomtetelei és előzményei” című munkájával zárhatjuk le. A lakonikus cím nem árulja el, hogy e munka felöleli az Akadémia megalapítása előtti három tudományos díjat, az Akadémia 1858-ig megalapított tizenhét díját és a jelzett időben kitüntetettek nevét és munkáját. (Meg kell említeni, hogy van olyan díj, például a Sámuel-díj, amelyet 1858-ban alapítottak, és utolsó alkalommal 1949-ben adták ki az arra érdemesnek tartott nyelvész kutatónak.) A kötet a nyertes szerzők név-

indexével zárul. Érdekes, tanulságos ez a lista, dokumentálja, hogy a kiemelkedőkön kívül ki mindenkit jutalmaztak a díjakkal sáfárkodó bizottságok.

A tudománytörténetének nyújt fontos adatokat és információkat a maguk teljességében csupán az Akadémiai Könyvtár Kézirattárában őrzött kandidátusi és doktori disszertációkat feldolgozó és rendszerező három katalógus-kötet is. Az első összesítő, kumulatív jellegűt, *Kállay István* szerkesztette a korábbi füzetekből. 1974-ben jelent meg, és az 1950 és 1974 között benyújtott és megvédett disszertációkat tartalmazza. *N. Abaffy Csilla* és *Tózsér Ágnes* kötete az 1975–1979 közötti anyagot, a harmadik kötet pedig — *Horányi Károly* munkája — az 1980 és 1984 közötti öt év anyagát foglalja magába. Az egységes elveket követő katalógusok, az érvényben levő TMB nómenklatúra alapján, a disszertációk szerzőit huszonhárom tudományszakba csoportosították. Minden szakban betűrend szerint követik egymást az alkotók, mindegyik kötet végén névmutató igazítja el a használót. A három kötetben közzétett disszertációk száma pontosan 10 847. A minősítés körül folyó viták ellenére sem szorult részletesebb fejtegetésre, hogy a jövő tudománytörténetének e hatalmas anyag alapján lesz elegendő fogódzója e közel negyven év tudományos teljesítményének és fejlődésének objektív megítéléséhez.

Braun Tibor, Klein Ágnes, Telcs András

SZAKIRODALMI INFORMATIKAI FEJLESZTÉS

A tudományos kutatást és fejlesztést szolgáló szakirodalmi informálódás fontosságáról könyvtárnyi irodalmat publikáltak.¹ Történt ez azért, mert a kutató egyaránt fogyaszt és termel szakirodalmi információt és a kutatók számának világszerte tapasztalt növekedése, valamint a kutatás és fejlesztés jelentőségének fokozódása következtében termelődött tengernyi szakirodalom bizonyos mértékben minden kutatási, ill. fejlesztési kérdésben, ha nem is végleges megoldást, de hasznos eligazítást tud nyújtani. A szakirodalom exponenciális növekedése és az abból egyenesen következő — vélt vagy valós — áttekinthetlensége azonban számos aggódó hangnak és véleménynek volt kiváltója.² „Koenig³ szerint annak ellenére, hogy a szakirodalom növekedése — exponenciális jellege folytán — valóban rendkívül gyors, az utóbbi évtizedek során kifejlesztett számítástechnikai adattárolás és -kezelés növekedési sebessége még ennél is nagyobb. A szakirodalmi információ növekedési görbéjének meredekségét jóval meghaladja a szakirodalmi információ számítástechnikai kezelhetőségének, rendszerezhetőségének, elemezhetőségének növekedési görbéje”.⁴

¹ L. e. témával foglalkozó referálófolyóiratokat, pl: Library and Information Science Abstracts 1970—1988 évfolyamait.

² T. BRAUN, S. ZSINDELY: The Growth of Scientific Literature and the Barnaby Rich Effect. *Scientometrics*, 1985, 7(3—6), 529.

³ M. E. D. KOENIG: The Information Controllability Explosion. *Library Journal*, 1982, November

⁴ BRAUN T., RÓZSA GY., TELCS A.: Doktori disszertációk mint a szakirodalmi információ kihasználatlan tartaléka. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 34 (1987) 573.

A továbbiakban azt szeretnénk röviden vázolni, hogy a fentiek értelmében az MTA Könyvtárában milyen lehetőségek állnak a hazai kutatás és fejlesztés szakirodalmi informatikai igényeinek kielégítésére.

A kialakítás kritériumait és szempontjait, ill. a teljes fejlesztési koncepciót előző közleményeinkben részleteztük⁴⁻⁶.

Talán a legcélszerűbb a tudományos kutató szakirodalmi igényeiből kiindulni. A kutatónak és fejlesztőnek általában kétféle ilyen igénye van.

1. Ismerni szeretné (radikálisabban fogalmazva, ismernie kell) kutatási, ill. fejlesztési témája eddig publikált szakirodalmát. Ennek értelmében ún. szakirodalmi visszakeresést kell végeznie, vagy végeztetnie. Ennek időbeli „mélysége” a tudomány-, ill. -tématerülettől függ. Vannak témák, amelyeknél néhány évre visszamenő keresés kielégítő, más témáknál évtizedekre kell a keresésnek visszatekintenie.

2. Folyamatosan, hétről hétre, sőt bizonyos tématerületeken napról napra követnie kell a megjelenő szakirodalmat.

Mindkét fent említett igény kielégítésének legkorszerűbb alapeszközei a számítógépes szakirodalmi adatbázisok. Ezek mágnesszalagon, vagy más számítástechnikai adathordozón (pld. CD-ROM lemezen) többmillió szakirodalmi tétel bibliográfiai adatát (számos esetben szöveges kiegészítéssel) tárolják. A világon jelenleg hozzáférhető számítógépes adatbázisok zöme az eredetileg nyomtatott változatban (sok esetben még mindig ebben a formában is) megjelenő referálófolyóiratok számítógépes változatai.

Az MTA Könyvtára a következő számítógépes szakirodalmi adatbázisokkal rendelkezik, ill. ezek működtetésére rendezkedett be:

1. Science Citation Index (SCI) inter- és multidiszciplináris adatbázis mágnesszalagon
Előállítója: Institute for Scientific Information (ISI), Philadelphia
Terület: az angol science fogalomnak megfelelő szakterületek
Tartalom: kb. 3600 folyóiratban publikált cikkek bibliográfiai adatai, ill. azok idézettségi adatai
Feltöltési gyakoriság: hetente
Időbeli „mélység”: 1977–1989
Méret: évi kb. 500 000 cikk, valamint az azokhoz tartozó kb. 7 500 000 hivatkozás összesen $12 \times$ kb. 8 000 000 = kb. 96 000 000 bibliográfiai tétel
2. Science Citation Index (SCI) inter- és multidiszciplináris adatbázis CD-ROM lemezen
Előállítója: Institute for Scientific Information (ISI), Philadelphia
Terület: az angol science fogalomnak megfelelő szakterületek
Tartalom: kb. 3600 folyóiratban publikált cikkek bibliográfiai adatai, ill. azok idézettségi adatai
Feltöltési gyakoriság: negyedévenként
Időbeli „mélység”: 1986–1989
Méret: összesen kb. 20 000 000 bibliográfiai tétel
3. Medline adatbázis CD-ROM lemezen
Előállítója: SilverPlatter
Terület: orvosi biológia
Tartalom: kb. 3000 folyóiratban publikált cikkek bibliográfiai adatai és rövid összefoglalója
Feltöltési gyakoriság: havonta
Időbeli mélység: 1984–1989
Méret: 3 000 000 cikk bibliográfiai adatai és kivonata

⁵ RÓZSA GY., BRAUN T.: A szakirodalmi információ korszerűsítése a Magyar Tudományos Akadémián. *Magyar Tudomány*, 1978, 12. sz.

⁶ BRAUN T., RÓZSA GY., TELCS A.: CD-ROM ante portas. Az MTA Könyvtárának kapuja kitérve. *Magyar Tudomány*, 1988, 2. sz.

4. Dissertation Abstracts adatbázis CD-ROM lemezen
Előállítója: University Microfilms International, Ann Arbor
Terület: az emberi tudás minden területe
Tartalom: az Egyesült Államok, Kanada és néhány nyugat-európai ország egyetemlein megvédett doktori (Ph. D.) disszertációk bibliográfiai adatai és kb. 350 szavas összefoglalója
Feltöltési gyakoriság: évente
Időbeli „mélység”: 1984—1989
Méret: kb. 150 000 disszertáció adatai
5. Library of Congress (LOC) adatbázis CD-ROM lemezen
Előállítója: Library of Congress, Washington
Terület: az emberi tudás minden területe
Tartalom: a LOC könyvkatalógusának számítógépes változata
Feltöltési gyakoriság: kb. évente
Időbeli „mélység”: 1962—1987
Méret: kb. 3 500 000 angol nyelvű és kb. 1 500 000 idegen nyelvű könyv

A felsorolt számítógépes adatbázisok birtokában az MTA Könyvtára a következő szolgáltatásokat tudja nyújtani a hazai kutatóknak és fejlesztőknek:

- A) Folyamatos, hétről hétre vonatkozó szakirodalomfigyelés:
 - Off-line működésű, személyesített(azaz a kutató kérésének megfelelően kialakított) témakeresés (ASCA szolgáltatás). Ennek igénybevételekor a kutató heti postázással számítógépes printout-on megkapja az érdeklődésének megfelelő témában megjelenő folyóiratcikkek listáját.
 - Off-line működtetésű, étlap szerinti (azaz egy kb. 350 témát felsoroló menü alapján választott) témakeresés (ASCATOPICS szolgáltatás). Postázás és tartalom mint fentebb.
 - Off-line működtetésű folyóirat tartalomjegyzék-figyelés. Kb. 3600 folyóirat közül bármelyik (vagy bármelyek) tartalomjegyzéke hétről hétre való figyelése, postázott printout alapján.
 - Off-line működtetésű idézettség figyelés. Postázott printout alapján hétről hétre figyeli a kiválasztott szerző(k) idézettségét, ill./vagy publikációs tevékenységét.
- B) Szakirodalmi visszakeresés végezhető ondisk (azaz interaktív dialógussal) a fentebb 2., 3., 4. és 5. pontok alatt felsorolt adatbázisok bármelyikében. Ez a szolgáltatás pillanatnyilag az MTA Könyvtárában vehető igénybe.

A kiépítés alatt álló Informatikai Infrastruktúra Fejlesztési (IIF) program keretében létrehozandó hálózati kapcsolási hozzáférés befejeztével mindezek az adatbázisok on-line hozzáférése is megvalósul minden olyan kapcsolási helyről, amelyet a program előírányoz.

Befejezésül megemlítendő, hogy az MTA Könyvtára, hazánkban elsőként honosította meg és alkalmazza a CD-ROM technológiát könyvtári célokra. Ennek keretében megkezdte egy CD-ROM adatbázisgyűjtemény kialakítását. Az előző 2.—5. pontok alatt felsorolt adatbázisok első darabjai ennek a gyűjteménynek, amelynek tervezett gyarapítása a hazai igényektől, ill. a jövőben e célra fordítható anyagi lehetőségektől függ.

AZ INFORMÁCIÓS PIACOK ÚJRARENDEZŐDÉSE A TUDOMÁNYBAN

„Hiszem, hogy a könyvek sohasem fognak eltűnni. Lehetetlen, hogy ez megeshessen. Az emberiség valamennyi különféle eszköze közül kétségtelenül a leglélegzetelállítóbbak a könyvek... Ha azok eltűnnek, eltűnik a történelem. S eltűnne az ember is.”

Jorge Luis Borges

Köszöntőt egy patinás, de filozófiájában, munkakörülményeiben gyökeresen új programot követő, működési mód változtatására készülő könyvtár számára többféle módon is lehet írni.* Méltatom a könyvtárat, mint eddigi munkáim inkubátorát. Ehhez az intellektuális egocentrizmushoz azonban számbavehető dolgozataim nem elég súlyosak. Írhatok róla, mint szakmai működésem egyik állandó inspirátoráról. De ehhez — legjobb esetben is — életpályám egészen más, minden bizonnyal sokkal későbbi fázisában kellene lennem. Értekezhetnék a könyvtár jelentőségéről a hazai kutatási infrastruktúrában, de most talán az ilyen szövegek jobban hatnak egy gyakorló tudománypolitikus szájából. Végül, de nem utolsósorban, vizsgálható az egész ügy a kulturális kormányzat „imázs-építési” szükségletei felől is. A „hét szűk esztendőről” és a jövőbeli kövérebb tehenek reményéről azonban inkább bölcselkedjen valaki a kultuszigazgatás részéről. Mindezek helyett én inkább egy hangsúlyozottan „laikus” és némileg utópisztikus könyvtári víziót szeretnék vitaelemként, vonzó vagy riasztó lehetséges cselekvési programpontként az újjászülető könyvtár szakmai közösségének asztalára letenni.

Úgy gondolom, hogy egy nagy tudományos könyvtár cselekvési programját, vagy lehetséges karakterét a nyolcvanas évek Magyarországon alapvetően három tényező befolyásolja:

- a kutatás szükségletei a világtudomány „félperifériáján”,
- egy általános társadalmi „re-európaizálódási programból” következően a magyar művelődés újrafogalmazódó igényei,
- az írásbeliség, az információhasználat (együtt ezt jelentené a *literacy*) stílusváltása most már nemcsak a századvég civilizációs központjaiban, hanem azok hatására a szellemi érintkezés egész globális rendszerében.

A társadalom tudományos tudásszükségletének megnövekedéséből és a kutatói közösségek létszámának ugrásszerű létszámbővüléséből, valamint az új médiák technikai lehetőségéből következően a „világtudomány” kommunikációs rendszerében sajátos *polarizálódási tendenciák* látszanak kibontakozni. Egyfelől — közvetlen társadalmi megrendelések kielégítésére, közvetlen gaz-

* Tamás Pál közleménye az új Akadémiai Könyvtár kapcsán polémikus jellegű. Programot, illetve ennek egyes részleteit igyekszik megfogalmazni a magyar tudományos könyvtárügy számára. Minden bizonnyal vitaalapol szolgál mind az Akadémiai, mind más tudományos könyvtárak számára.

dasági impulzusokra (biztosítására) — felértékelődnek a tudományos kapacitások. Egyre növekvő hányadban nemcsak a nemzetközi tudáspiacra, hanem a közvetlen környezet (nem ritkán közvetlen intézményfenntartó) számára termelnek a kutatói szervezetek. Mindez felfogható a tudástermelés egyfajta, regionális erővonalak mentén történő, részleges dezintegrációjának is. Ugyanakkor az új kommunikációs médiák és a legtöbb helyen e vonatkozásban meglehetősen liberális utazási szabályozás lehetővé teszik, hogy a kutatás kemény nemzetközi magja — fokozatosan és részlegesen — ne világosan elkülönült, földrajzilag is jól behatárolt zónákba tömörüljön, hanem a kutatók mozgását és a kiépülő operatív kommunikációs lehetőségeket követve, a térben relatívan diszperzzé válhasson.

Mindebből következően a hazai tudományos szervezetekben jelentkező információs szükségletek is polarizálódnak.

a) Megjelenik a kutatók (ritkábban kutatóhelyek) „abszolút világpiacképes” csoportja. Ezek személyükben, vagy szervezetükben összekapcsolódnak a „világtudomány” területükön kiépült legfontosabb műhelyeivel. Eredményeiket elsősorban ott értékesítik, rendszeresen külföldi laboratóriumokban dolgoznak, konferenciák szervezőiként gyakran látják itthon is vendégül külföldi kollégáikat. Következésképpen információs szükségleteik lényegileg egybevágnak a nagy tudományos központokéval.

b) Ugyanakkor a kutatási rendszer zömének, szükségszerű, önkéntes vagy kényszerű, a gazdasági-társadalmi szükségletek szempontjából funkcionális, vagy diszfunkcionális provincializálódásából következően, minőségileg más lesz az információigénye.

Benyomásom szerint a jelenlegi tudományos könyvtárpolitika a szolgáltatások szerkezetének kialakításánál legfeljebb csak nyomokban vesz tudomást „vevőkörének” fokozódó „dualizálódásáról”. Az „elit”, a dolog természetéből következően, nagyobbrészt (legalábbis egyelőre) magára vállalja a kutatáshoz szükséges információ „magánimportját”. Részt vesz a területén kialakult tematikus kéziratcserében, nemzetközi folyóiratok (esetleg pályázatok) bírálójaként, konferenciák meghatározó személyiségeként. Ily módon, meglehetősen jó esélyei vannak az új kutatási irányok korai felismerésére, súlyának érzékelésére. Itt a könyvtárnak első fokon akkor sem lenne sok keresnivalója, ha kutatónk nem egy pesti vagy szegedi akadémiai intézetben, hanem Cambridgeben vagy Berkeley-ben dolgozna. Sőt, kinti munkája során a hagyományos könyvtári ellátás hazai lyukait is igyekszik saját kutatásai közvetlen környezetében „betömni”.

S itt egy megoldandó probléma. Ahhoz, hogy a magyar tudománynak ez az „export-szektor” megközelítően is hatékonyan működhessen, elengedhetetlen lenne, hogy ne csak szakmai tevékenységének azokban a szakaszaiban építhesse abszolút friss és megfelelően széles folyóirat és könyvvállományra, amelyekben külföldön dolgozik, hanem az itthoni munkaperiódusokban is. S itt már a kép meglehetősen egyenlőtlen. Ezekben a területeken kellene hazai tudományos könyvtárainknak funkciókat (nagyobb mértékben) visszaváltani.

Sajátos információs szükségletek rajzolódnak ki a helyi piacra dolgozó kutatási szektorokban is. A nemzetközi áramból származó információk feldolgozottsági, összerendezettségi szintje meglehetősen magas (témafigyelő lapok, kutatási katalógusok, referáló folyóiratok, bibliográfiák). A terjedelemben, egyébként természetesen jóval csekélyebb hazai információs anyagokra a hasonló kezelési eszközöket itt kell, kellene létrehozni. Ezek szintje azonban sok-

szor meg sem közelíti a kívánatos nemzetközi színvonalat, s ez végül az egész innovációs folyamat gyengítéséhez vezet. Hiszen jelentős mértékben éppen hazai alkalmazott eredményekből lesz fejlesztés-gyártás.

De más lesz a kutatás e szektorának a külföldi információs szükséglete is. Az „élkutatás” csoportjaiban az információ friss, specializált, az adott kutatói közösségre kihelyezett. A második esetben valószínűleg nem csak a legfrissebb információra van szükség; a hazai társadalomban, gazdaságban felmerülő s megoldásra váró problémák kezelésében felhasználható információ nem feltétlenül csak az utolsó néhány évben születhetett. Emellett a kutatótársadalom felduzzadt létszámából és az innovációs folyamatok kívüli faktorainak feszültségéből következően a tudományos produktumok gyarapodási üteméhez képest a lehetséges alkalmazások sebessége lelassult. Így egyre több potenciálisan beépíthető tudományos ismeret vár felhasználásra, valahova kapcsolódásra. Ez probléma a megismerés előretolt frontjainak mozgásánál is. Lényegesen nagyobb gondokat okoz azonban a „második vonalban”, ahol megkísérlik a „frontharcosok” által „kitermelt”, esetenként a hagyományos raktárkészletekhez nem illeszkedő hadizsákmány betagolását, katalogizálását, alkalmazását előkészíteni.

Egy másik alapelem: a magyar társadalom „re-európaizálása”. Olvasóim egy része esetleg most megbántva felszisszen. Magyarország mindig is Európa (itt most habozok, kitegyem-e a macskakörömöt vagy sem), s a „Nyugat” civilizációjának része volt, a Kárpát-medence nem „Kelet”-, hanem „Közép-Európa”; nem kell itt „visszaeurópaizálni” vélik. Véleményem szerint ez a kapcsolat akármilyen érettségű is volt — az első világháború után meglazult, bomlásnak indult, és már a negyvenes-ötvenes évek fordulójára sok vonatkozásban alapvető folytonossági hiányok keletkeztek. A következő évtized pedig ezt a meggyengült szövetet hasította tovább.

Trianonnal megszűnik az az államiság, amely hagyományosan egyfajta keretét képezte ennek az európai integrációnak. Elkezdődik a térség „balkanizálódása”. Az egymás torkát harapdáló, s közben magukat a többiekkel szemben is az európai kultúra legfontosabb e térségbeli hordozóinak tartó kis nemzetállamok „Európától” mint virtuális egységtől, s kulturális hálózattól távolodnak. A harmincas években — Hitler hatalomra kerülése után — egyre gyorsabb ütemben bomlásnak indul az a német tudományosság, egyetemi rendszer és kulturális intézményháló, amely végül is — egy törpe kisebbség francia vagy angol orientációja mellett is — alapvető „bekapcsolódási hely” volt „Európába” a Duna-táj értelmisége számára. S végül a negyvenes évek végén, a késősztalínista intézményrendszer importjával a szakadás drámaivá válik (egyébként maga a szocialista gondolkodás ebben a térségben hagyományosan a „nyugatos” modernizálási kísérletek egyik ideológiája). Következésképpen a desztalinizáció mellett a visszaintegrálódáshoz újra kell értelmezni a kor nagy környékbeli és távolabbi szellemi központjaihoz kapcsolódásunk mikéntjét is. Ehhez nyilvánvalóan ki kell cserélni, vagy újra kell szervezni a magyar társadalom eddig, összecementezett tudáselosztási és -elsajátítási rendszerének számos kulcselemét.

Gondolom, itt nem kevés feladat hárul a tudományos könyvtárakra is. Pillanatnyilag egyébként Budapesten egy könyvtárban sincs jól specializált kelet-európai gyűjtemény, ahol a térség társadalmára, gazdaságára, történetére és politikai rendszereire vonatkozó folyóirat- és könyvanyag együtt könnyen hozzáférhető lenne.

Egy további elem: stílusváltás az információhasználat módjában. Adott generációk a *literátusságot* — sajnos, nem tudom jobban fordítani a *literacy*-t — valamilyen statikus, adott pillanatban megmerevedett állapotként élik meg, pedig az kulturálisan releváns készségek és képességek változó csokra. Ezek a készségek, képességek időben változnak. Mielőtt a lejegyzett szövegek uralma elkezdődött volna (Európában megközelítőleg a XI. század második felétől), a szóbeli tradíció volt meghatározó. S akkor „literátusnak” az számított, aki szóban fogalmazni és előadni tudott. S még a következő időszakban is a literátus lét inkább jelentette a latinul, mint az írni-olvasni tudást. Azt hiszem most is egy ilyen átmeneti korba kerülünk. Az információs iparok elektronizációja máris végbement.

Ebben az átalakulásban az általam látott könyvtárak, információs szolgáltatók nagy része „sarkított” frontokat képez. Az új elektronikus lehetőségeket kihasználva előnti (elsősorban bibliográfiai, esetleg statisztikai) információval a felhasználót. Ez a sokszor a technikai lehetőségeket „élvező, túlhabosított” tájékoztatás lebénítja a (tapasztalatlan) alkalmazót. A másik póluson ugyanakkor a humaniorák és a szellem védelmének jelszavával a rendszer technikai konzerválása folyik.

De ezeken az elemeken túl, látok egy általános tudománypolitikai problémát is. A tudományos kommunikáció rendszere különböző módokon, de követte a kutatási rendszerek történeti metamorfózisait. Sőt, tulajdonképpen annak részét is alkotta. Így volt ez a XVII., s talán még jobban a XVIII. században az akadémiák kialakulásánál. Látható ez a váltás a XIX. század elejétől a tudományos kommunikáció egész sor alapparaméterének átrendeződésénél (első nemzetközi szakmai kongresszusok). Mindezekben a folyamatokban változott az írott és szóbeli, a közeli és távoli, az aktuális és holt, vagy közvetlenül, illetve információs pufferraktárokon (temetőkön?) keresztül zajló tudásáramlás aránya, intenzitása, ereje, játéktere.

A II. világháború után a kutatási ipar, a „big science” kialakulásával ismét átrendeződik a tudomány intézményi struktúrája. Egyes szegmensekben, gépi adatbázisok kiépítésével, technikai újdonságok hadrendbe állításával a tudományos könyvtárak is reagálni kezdenek, itt azonban egyelőre még nem funkcióváltásról, hanem a meglevő feladatok hatékonyabb elvégzéséről van csak szó.

Az élő tudományos kommunikáció mintha pillanatnyilag (ismét?) a kíváncsiságnál (szükségeseznél, lehetségesnél) jobban távolodna a könyvtártól. A tudományos könyvtár szerves hasonlása a kutatások új szerkezeteihez, a kirajzolódó új tudományszervezési profilokhoz még előttünk áll.

Befejezésül, néhány nagyon kíváncsatos konkrétum. Több könyv. Az óhaj korántsem elméleti. A természettudományokban a folyóirat a tájékozódás alapformája. Az új eredmények — közöttük a fordulópontnak számító is — a cikkekben jelennek meg. A társadalomtudományok nagy részében azonban az új információ fordulópontot jelentő alapegységei a könyvek. S míg a nemzetközi folyóiratanyag itthon — legalábbis az általam belátható területeken — meglehetősen jó (bár széttagolt), könyvekben óriási a hiány. Nemcsak részproblémákat tárgyaló fontos monográfiák, hanem kifejezett alapkönyvek is hiányoznak. S a lemaradás a nyolcvanas évek óta növekszik. Emellett a társadalomtudományok módszertani közeledéséből, problémamezejének részleges integrációjából következően egyre nő a történeti, szociológiai vagy politológiai (a sort folytathatnám) művek „kereszthasználata”. Az akadémiai intézeti könyvtárak

azonban, lehet, hogy a könyvtárosi oldalon valahogy integrálva vannak, az olvasói oldalon azonban nem. Ha legalább az értelemszerűen kapcsolódó intézetek egymás között kicserélnék a bejövő friss könyvanyag listáit, és legalább a társintézetek kutatóinak valamilyen formában biztosítanák az anyaghoz a hozzáférést, máris fontos lépés történne. Nálunk sokkal gazdagabb országok tudományos életében, például a legjobb amerikai egyetemeken is növekszik a könyvtári rendszer integrációja. Persze, értem az intézeti, tanszéki, kutatócsoporti különállást. A nemzetközi kutatási rendszer „félperifériáin” a központból jövő információ (részleges?) monopolizálása elvben javítja a hazai piacon az illető kutató, kutatóhely versenypozícióit. Ráadásul miután a könyvtári hálózat általános fejlesztésére az intézeti költségvetések drámai olvadása miatt kielégítő módon alig van lehetőség, a keletkező lyukakat csak a különböző forrásokból finanszírozott projektek terhére lehet megoldani. Ezek pedig a konkrét kutatások érdekében helyi könyvtárfejlesztést még támogatnak, központi akadémiaiit azonban valószínűleg nem. Tehát, belátom, nehéz megvalósítani a mostaninál erősebb szervezeti integrációt. De nem mondanék le – épp az olvasók érdekében – az akadémiai intézeti könyvtárak közötti „véd- és dac-szövetség” javításáról.

Itt abba is hagyom a konkrét kívánságok sorolását. Tudom, hogy minden utópisztikusabb írásban a konkrét apróságok irritálnak leginkább. S szervezeti rész kérdések helyett, egy tudománypolitikai újrendezés részeként, inkább az információs szektor szerepkörének újrafogalmazásáról kellene vitatkozni.

SUMMARY

THE INAUGURATION OF THE NEW LIBRARY OF THE HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

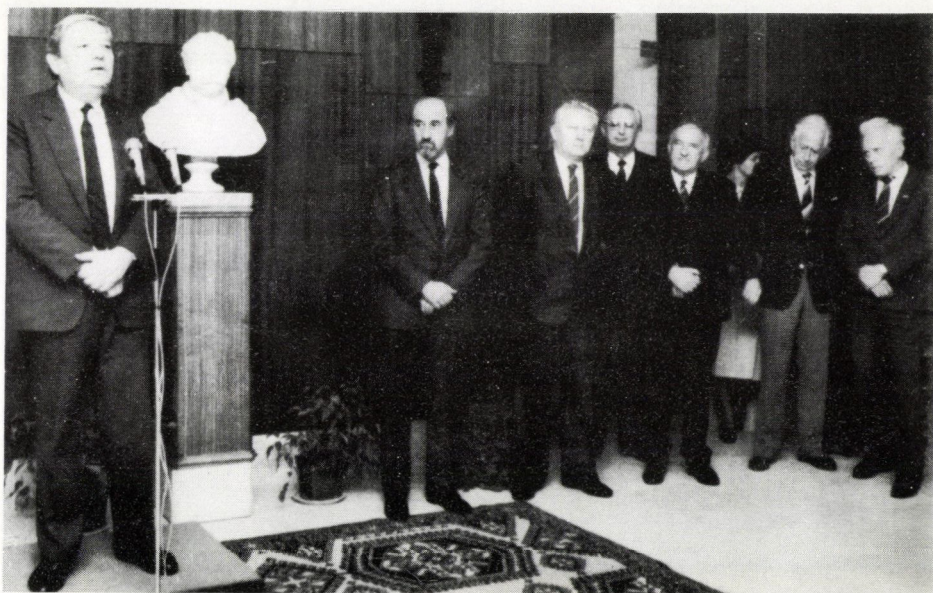
It was merely a year that had elapsed since the foundation of the Academy when — in 1826 — Count József Teleki laid the foundation of the Academy Library by his family collection containing 30 thousand volumes. Having become one of the most important research libraries in Hungary, the Library, which was housed in the Academy's palace, had for decades outgrown its premises there. Its new, separate building, raised by four years of work, used to be the Academy's "tenement house" and is situated in one block with the Academy's palace. The Library's new headquarters was opened on November 3, 1988. A series of articles containing 11 publications commemorates the event and gives a multifold overview of the services, scientific and information activities of the Library. Among the authors are the President and the Secretary General of the Academy, the Minister of State in charge of science policy, the Director General and three senior staff members of the Library as well as some specialists from other institutions. (115)

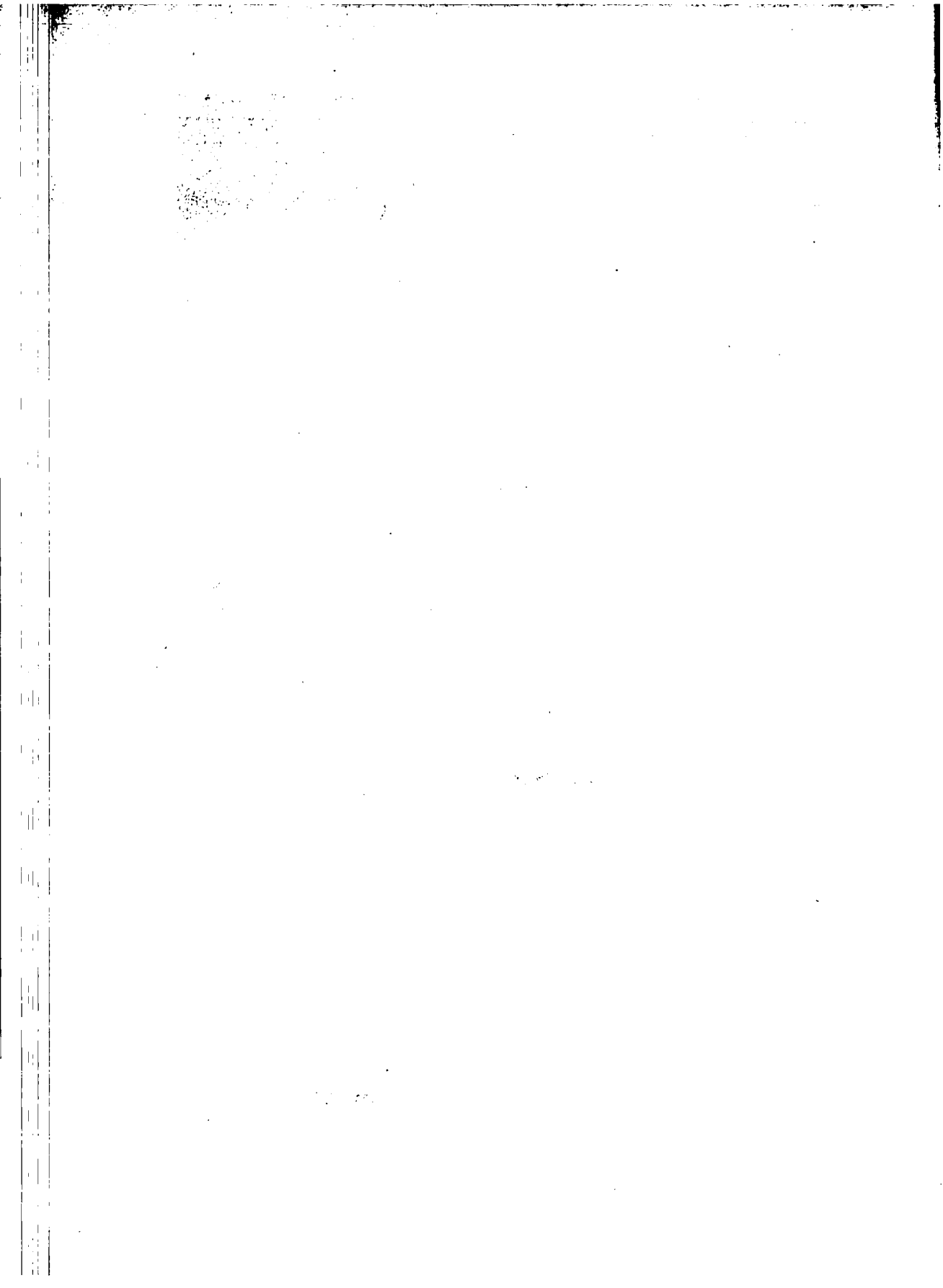
15.

Berend T. Iván akadémikus, az MTA elnöke ünnepi köszöntőt mond
a Könyvtár avatásán, 1988. november 3.

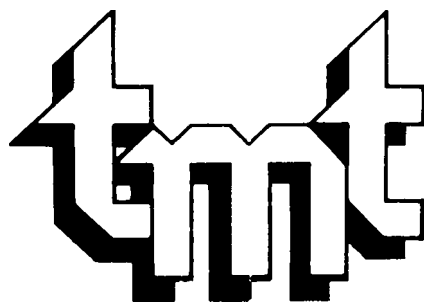

16.

Pozsgay Imre államminiszter avatóbeszéde a kormány megbízásából,
1988. november 3.

SZOLGÁLTATÓ ÉS ALKOTÓ TEVÉKENYSÉG

1989/4

Jó dolog könyvtártörténetet írni, de még jobb csinálni

Ajánlás egy cikkfűzérhez

Ajánlásom címe a *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás* 1985. évi 11. számában (p. 503.) Az MTA Könyvtára a 2000. év felé kapcsán közreadott *"Gondolatok..."* apokrif aforizmájú motójaként szerepelt.

Hol is volna hát indokoltabb alig négy évvel e könyvtártörténeti vázlat megjelenése után a megvalósulásról, a "csinálásról" írnia a szerzőnek, mint ugyanannak a folyóiratnak a hasábjain, amely teret adott álmai nyilvánosságra kerülésének? A *Magyar Tudomány* és a *TMT* az a két folyóirat, amelynek hasábjain periodikairodalmunk utóbbi évtizedében a leginkább nyomon követhetők az Akadémia Könyvtárára vonatkozó elgondolások, fellelhetők munkatársainak szakmai megnyilvánulásai. Eképpen az első, a szakmai nyilvánosságnak szánt átfogó ismertetés, az új Akadémiai Könyvtárról szóló programcikk is a *TMT* fent idézett számában jelent meg.

Úgy tűnik, szerencsés – és tartós – találkozás ez a könyvtár és a folyóirat között. Arról tanúskodik, hogy kölcsönösen vállalják egymást (ami nem akármilyen dolog, főleg kontroverziás körülmények között). Ennek jegyében íródott a következő hasábokon sorakozó cikkfűzér is, nevezetesen *Vekérdi László*, *Balázs Judit*, *Fekete Géza*, *Gregorovics Anikó* és *Braun Tibor*, *Klein Ágnes*, *Kovács Zsolt* cikke az MTA új könyvtáráépületéről, bővülő feladatairól-vállalásairól. További forráshelyek e témáról: a *Magyar Tudomány* (34. köt. 2. sz. 1989.) tíz közleménye és a *Könyvtárosban* (39. köt. 3. sz. 1989. p. 133–139.) található dolgozat (Rózsa György: Új épületében készül az Akadémia könyvtára történelmének új lapjait írni).

Azzal a meggyőződéssel bocsátom útjára a *TMT* e számát, hogy minden bizonnyal a könyvtár és a folyóirat együttműködésének újabb szakaszát fogja megnyitni.

Rózsa G

Egy könyvtár otthonai, eredményei és gondjai

A közlemény – a Magyar Tudományos Akadémia funkcióváltásával összefüggésben – a reformkori alapítástól napjainkig tekinti át a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának történetét. Különös tekintettel van a könyvtár elhelyezési és raktározási gondjainak, gyűjteményi értékeinek és szolgáltatásainak bemutatására. Végül az új épület adta lehetőségek között ismerteti a könyvtár mai funkciórendszerét.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára megalakulásától kezdve gondokkal küzdött. Igaz ugyan, hogy *Teleki József* gróf, a Magyar Tudós Társaság legelső "első előülő"-je már 1826-ban, alig néhány hónappal *Széchenyi* nagylelkű alapítványa után, följárította apja, *Teleki László* 30 ezer kötetes könyvtárát [1], ámde sokáig nem akadt hely, ahová az értékes könyveket elhelyezhették volna, úgyhogy a könyvtár a család *Servita* téri házában maradt. Az 1831-ben meginduló akadémiai munkákhoz (könyvbírálatok, ülések, előadások, pályázatok, teljesítményértékelések, szakirodalmi tájékoztatás, szaknyelvmagyarítás) a tagok a többnyire szerzői adományokból és nyomdai köteles példányokból gyűlekező könyvtárcsákát használták. *Fráter Jánosné* szorgos kutatásaiból jól ismert ennek a pár száz kötetes induló könyvtárnak a története; ismertek a makacs és makacsul meghíúsuló törekvések, hogy kellő helyet teremtsenek a Telekiek könyvtárának [2].

Az Akadémia 1836-ban a Duna-parti *Deron-ház*ból, ahol pár bérelt szobában működött, átköltözött a *Trattner*–*Károlyi*-féle ház második emeletére, a mai *Petőfi* utca elejére; kézikönyvtára ekkorra 2200 kötetre gyarapodott, elfért pár szekrényben, külön könyvtárost sem igényelt. De időközben gyűlekeztek az adományok; *Teleki József* újabb értékes gyűjteményt vásárolt [3]; 1838-ban pedig gróf *Batthyány Gusztáv* és öccse, *Kázmér* az Akadémiának ajándékozta a család 30 ezer kötetes rohonci és 2660 kötetes kisbéri könyvtárát, és ezek átvételére már "csak olyan valaki jöhetett számításba, akiben megvoltak a képességek; bibliográfiai, könyvtárosi ismeretekkel és gyakorlattal rendelkezett. *Teleki József Toldy Ferencet* kérte fel a munkára" [4]. A fáradhatatlan *Toldy* 1855 óta az Akadémia titkoka volt, akadt dolga elég: az ígért segítséget sem igen kaphatta meg, úgyhogy a *Batthyány*-könyvtárakkal gyarapodott akadémiai könyvtár rendezése elhúzódott, s ugyanígy a *Teleki*-könyvtár átvétele, amelyről pedig a nagygyűlés már 1837-ben határozott. Mindenesetre kibérelték 1838-ban az egész könyvtár elhelyezésére alkalmas szobákat a *Trattner*-ház második emeletén, s megrendelték földgyfából a bútorokat: könyvespolcokat, asztalokat, székeket. Azután az asztalos és a könyvtáros szép komótosan eldolgoztatott, mígnem

1844-ben mindenképpen át kellett venni a *Teleki*-könyvtárát, mert a család bérbe adta a *Servita* téri házat. "Az 1844. október 21.-i kisgyűlésén »a titkok bemutatla az academiai könyvtárnak, vezérlete alatt készült, betűrendű s névszerinti lajstromát, IX roppant kötetben; jelentvén, hogy a szünhavakban átvett *Teleki*-könyvtár rendezését két hét alatt befejezi«" [5]. Be is fejezte, s a rendezett könyvtárát 1844. december 23-án megnyitották. "A nyolc évvel később készült összeállítás – írja az elhelyezésről *Fráterné* – zsúfoltságot tükröz. A könyvtárállványon kívül 10 asztalt, egy hosszú asztalszekrényt, külön folyóiratszekrényt, pulpitust, és még néhány drb. magas létrát is feltüntet a leltárt készítő *Toldy Ferenc*. Mivel olvasóterem nem volt, az asztalok szolgáltak olvasóhelyül, illetőleg ott folyt a feldolgozó munka is. Az 1855. évi leltárban szerepel »Huszonhárom fahátú, s harminchat bőrhátú, tölgyfaszek (részben az irodában és könyvtárban)«."

A szabadságharc bukása után, az elnyomás éveiben az Akadémia is nehezen találta újra magát, de a változás tudományos tekintetben nem csak hátrányokkal járt. A *Bach*-korszakban idevezényelt osztrák professzorok – többnyire szakmájuk elismert kiválósággal – tehetséges magyar tanítványaik és hazai kollégáik (kivált kitűnő orvoskollégáik) segítségével ugyanis úgyszólván néhány év alatt teljesen átfarmálták a főváros tudományos életét, az Akadémiát is beleértve. Megszűnt vagy legalábbis háttérbe szorult az első évtizedek tévoya dilettanzizmusa; az osztrák professzorok megnyitották tanítványaik és kollégáik előtt a külföldi tanulmányutak lehetőségét, az újrainduló honi tudomány magától értetődően nemzetközi keretekben gondolkodhatott. Az Akadémia esélyeit külön is növelte a brutális szoldateszka rémlettel által hazánk iránt felébresztett külföldi érdeklődés, s mivel a nemzetközi szimpátia akkor még nem korlátozódott fennköltén óvatos szavakra, a könyvtár számos értékes cserekapcsolatát köszönhetette ennek az együttérzésnek. Az ötvenes évek végén hirtelen föltámadó nagy nemzeti hullám ugyan eltávolította az országból az osztrák professzorok többségét, de ittmaradtak tanítványaik és megőrződött tudományos igényességük: az Akadémiának egy nemzetközi mércével mérhető és szakszerű

tudományos élet növekvő s az indulás évtizedeitől merőben eltérő gondjait kellett a vállára vennie. Elég összehasonlítani a harmincas-negyvenes évek és a hatvanas-nyolcvanas évek vezető akadémikusainak a névsorát, hogy nyomban szembetűnjék az óriási szemléletbeli váltás, kivált a természettudományok területén [6].

A harmincas évek Akadémiája egyfajta "nemzeti" tudományosság megteremtését tűzte ki célul, ezért is juttatott akkora szerepet működésében az általános és a szakmai nyelv-művelésnek. Az ötvenes évek végén és a hatvanas években újjászerveződő Akadémia ellenben a honunkban úgy-ahogy meghonosodott tudományos munka európai színvonalra emelését vallotta feladatának; a honi tudományos munka tényleges irányító és minősítő centrumává kívánt növekedni. Ennek a koncepciónak megfelelően készült el 1865-re a pompás új palota. A koncepcióról hamarosan kiderült, hogy túlméretezett és irreális, ám megvolt az a haszna, hogy a nagyvonalúan kialakított könyvtári helyiségek az elhelyezés alapjául szolgálhattak több mint százsház esztendeig, még azután is, hogy az 1940-es és 50-es évek fordulójától csakugyan az Akadémia ölébe hullt (vagy vállára nehezedett?) egy olyasféle szerep, amit magának egykor megálmodott. Azokban a hajdani időkben, a kiegyezés utáni gyors gazdasági fejlődésben azonban a tényleges kutatómunka – irányítását és minősítését is beleértve – az egyetemi tanszékekre hárult, később az alkalmazott tudományok terén állami intézetekkel kiegészítve; az Akadémia pedig eleinte a többi tudományos társulathoz hasonlóan a munka társadalmi háttérét és publikációs bázisát igyekezett megteremteni. Majd amikor ezeket a funkciókat az immár nagyműltű s az újabb társulatok kellően ellátni látszóttak, a hosszú *Édvtős*–*Szilykorszak* alatt, az Akadémia egyre inkább a magyar tudomány külföldi kapcsolatainak és külföldi reprezentációjának, valamint a fiatal tudósok bemutatásának a feladatát vállalta magára, s igyekezett tervszerű segélyezési politikájával a honi kutatás leginkább rászoruló területein könnyíteni a kutatók helyzetén. Ehhez a meglehetősen szerteágazó munkához célszerűen kialakított bizottságaiban [7] találta meg az alkalmas szervezeti formát, köztük a mindjárt elsőként alakult Könyvtári Bizottsággal. Az Akadémia funkcióinak megfelelően a könyvtár elsősorban egy második nemzeti könyvtár s egy academica-gyűjtemény szerepkörét egyesítette, ahogyan az a nyomdai köteles példányokból, az adományokból és könyvtárvásárlásokból, valamint a szépen bővülő cserekapcsolatokból adódott; tervszerű beszerzés egy-egy szakban inkább csak egy-egy akadémikus vagy főkönyvtárnok érdeklődési körének megfelelően észlelhető. Így is tetemesen gyarapodott az állomány; a raktárakat állandóan bővíteni kellett, a feldolgozás pedig mindig meghaladta a főkönyvtárnok és az egy-két könyvtáros erejét. Az első kinevezett főkönyvtárnok, *Hunfalvy Pál* [8] hosszú hivatali munkássága (1851–1891) alatt mégis sikeresen

küzdött a raktározás és a feldolgozás gondjaival, s ezeken túl – írja *Fráterné* – "az ő nevéhez fűződik az Akadémia Könyvtárának egy zárt tudós-testületi könyvtárból modern igényeknek megfelelő nyilvános könyvtárrá alakulása" [9]. Utódai közül pedig *Heller Ágost* – *Édvtős* szándékainak és saját érdeklődési körének megfelelően – a cseréből mindig is szépen beáramló természettudományos periodikákat célzott könyvvásárlásokkal egészítette ki, kivált a fizikátörténet területén [10]. Ennek a hosszú nyugalmas korszaknak a legnagyobb eredménye azonban talán mégis a világhíres Keleti Gyűjtemény megalapozása volt [11].

De már a század elején elkezdődött az Akadémia hosszú hanyatlása, amit az első világháború és a trianoni békediktátum tett aztán anyagi téren is teljessé. A két világháború között az Akadémia egyetlen jól működő részlege a könyvtár maradt, s ha anyagiak híján aktív beszerzésre nem is gondolhatott, a megőrződött s újraélesztett cserekapcsolatok [12], ajándékozások és szerény mértékű (főleg kézirat-) vásárlások révén állománya ezekben a nehéz években is gyarapodott. A pár szál könyvtáros pedig a harmincas években több mint 130 ezer művet dolgozott fel "s ezzel gyakorlatilag megszűnt a restancia". A rendezett anyag használható raktározása azonban újabb s anyagiak híján kellően meg nem oldható gondokat okozott, s mire a Vigyázó-hagyaték felszabadulása könnyíthetett volna az Akadémia helyzetén, nyakunkon volt a háború. "A háborút követően a romeltakarítás, a megsérült helyiségek és állványok kijavítása volt az első feladat. Ezután az összekeveredett szakok szétválasztása, az elrejtett anyagok visszaszerzése és helyreosztása kötötte le a könyvtárosok munkaidejét. A munkálatok a pénzhány miatt egészen 1947/48-ig elhúzódtak" [13]. 1949-ben pedig már gyökeresen megváltozott az Akadémia szerepe.

A Szovjetunió mintájára újjászervezett Akadémia az egész magyar tudomány szigorúan központosított irányítását, fejlesztését és ellenőrzését kapta feladatul, s az ötvenes években rohamléptekben megindult a gigászi munkához szükséges kutatóintézeti hálózat, valamint a tervszerűen túlméretezett adminisztráció kiépítése. A könyvtárnak alkalmazkodnia kellett az Akadémia megváltozott és hallatlanul megnövekedett feladataihoz, ugyanakkor azonban igazodnia a szintén maximálisan központosított új könyvtárügyi politika gyűjtőköri követelményeihez is. Már ez a kettősség feszültség forrása lett, hiszen a kor követelményeinek megfelelően a honi kutatások profilja erősen eltolódott a természettudományok és alkalmazásai felé, a nagykönyvtárak munkamegosztása ellenben az ókortudomány, klasszika filológia, világirodalom-történet, nyelvészet, orientálistika területén kötelezte a könyvtárat – történeti kialakulásának és állományának megfelelően – a szakkönyvtári alapkönyvtári feladatok ellátására. Szerencsére a kutatóintézeti hálózat gyors kifejlődése egyúttal a mindennapi munkához nélkülözhetetlen

szakkönyvtárak összeállítását is eredményezte; olykor – mint például a Csillagászati Intézet vagy a debreceni ATOMKI esetén – nagyműltű és értékes gyűjteményre alapozódva, vagy – még ritkábban – az igazgató kivételes műveltségétől és könyvismeretétől segítve, mint a Matematikai Kutató Intézet esetében Rényi professzorétól. S ha ezek kétségkívül kivételek, az első évek szükségképpen tévovásá-
 g után a kutatóintézeti hálózat többi könyvtárai is mind rátaláltak optimális beszerzési stratégiájukra, s többnyire kitűnő könyvtárakat építettek fel. Az Akadémiai Könyvtár pedig jó érzékkel találta meg azt a laza és mégis (vagy éppen ezért?) hatékony szervezeti formát, amely ezeket a gyorsan kiépült és – legalábbis az első nagy gazdasági krízisig, 1983-ig – dinamikus fejlődő intézeti könyvtárakat teljes önállósággal megőrzése mellett fűzhette meglehetősen jól funkcionáló gyűjtőköri, tájékoztatói és módszertani hálózattá. Az Akadémiai Könyvtár pedig arra törekedett, hogy gyűjtőköri előírásain túl igyekezzék a matematikai és a természettudományos alap kutatások területéről, valamint a történettudományból beszerezni a hálózatból kimaradt vagy ott valamilyen okból nem kellőképpen reprezentált szakok és irányzatok legfontosabb monográfiáit és kézikönyveit, a maguk tágabb diszciplináris kontextusával együtt. Így alakult ki a könyvtárban már a hatvanas évek elejére-közepére kijelölt gyűjtőkörön túl igen jelentős matematikai logikai, matematikai, elméleti fizikai, teoretikus biológiai, medievalisztikai, koraújkor- és felvilágosodástörténeti, tudománytörténeti, tudományelméleti, tudományszervezési és nem utolsósorban széleslátókörűen interdiszciplináris könyv- és folyóirat-állomány, különös tekintettel az új és forrongó irányzatokra és diszciplinákra. Így láthatta el például zökkenőmentesen a legelőtöbb szakirodalmi igényeket, mikor az ötvenes és hatvanas évek fordulóján a kibernetika és a "formális logika" hirtelen kiszabadult az ideológiai karanténból, s később is hasonlóan hasznos szolgáltatokat tehetett mondjuk a molekuláris genetikában, a populációgenetikában, a matematikai nyelvészetben, az analitikus filozófiában, a tudományelméletben, a kognitív pszichológiában. Lassan és észrevétlenül megnőtt a magyar tudományban az Akadémiai Könyvtár szerepe.

A könyvtár megnövekedett szerepét különben a számadatok is jelzik. "A költségvetés másfél évtized alatt – írja 1964-ben Rózsa György – tízenkétszeresére emelkedett, munkatársainak száma megháromszorozódott, 1950-ben 480 külföldi tudományos intézménnyel – 1963-ban 100 állam 2100 intézményével folytatott kiadványcserét. 1953-tól 1963-ig a könyvtárhasználati alkalmak másfélszeresre, az egy alkalommal használt egységek száma kétszeresre növekedett." Az állomány akkor 1 millió könyvtári egységnyi volt, s ennek mintegy 30%-a az utolsó évtizedből származott [14]. Ez a nagy és egészében véve tudományos jellegű állomány a könyvtárat szinte eleve kijelölte a rohamosan növekvő tájékoztatói igények új és szakszerű kielégítésére.

Az ötvenes évek információrobbanásával való megbirkózásra világszerte vagy önállóan létrehozott információs és dokumentációs intézetek, vagy információs szolgáltatásokkal kibővített könyvtárak válnak. Az utóbbi változat jegyében az Akadémiai Könyvtár már 1961-ben útnak indította *Tájékoztató a tudományos kutatás tervezésének, igazgatásának és szervezésének nemzetközi irodalmáról* címmel kiadványt, amely a tudományterületi tudományszervezési tájékoztatóját (egy időben ezt használta főcímként is), amely 1983-tól *Kutatás-Fejlesztés* címmel folytatja ennek a tudományirányítás és -hasznosítás szempontjából oly fontos és szerteágazó területnek a szemlélését, tömör ismertetések és szakszerű áttekintések formájában. Ugyasint a hatvanas években indult el az akadémikusok és az akadémiai vonatkozású kutatások (kandidátusi és doktori értekezések, akadémiai kiadványok) bibliográfiája, s a Kézirattárban őrzött források rendszeres feldolgozási és katalogizálási munkáiból ugyanakkorra nőtt ki a könyvtár saját tudományos műhelymunkája. "Tudós könyvtárosok – írja 1976-ban Rózsa György – mindenkor is működtek az Akadémia Könyvtárában, de magának az intézménynek tudományos műhelyként történő fejlesztése a közelmúlt másfél évtizedének fordulata, egyik legnagyobb vívmánya. A tudományos munka felé forduló könyvtáros nem új jelenség a tudományos könyvtárak életében, az azonban annál inkább, hogy az effajta érdeklődést, törekvést szervezeten össze lehessen kapcsolni intézményi érdekekkel, mi több, anyagilag-erkölcsileg ösztönözni ezt az összekapcsolást" [15]. A hatvanas évek közepére a szervezési, gyűjteményi, tájékoztatói és tudományos funkciók együtteséből kialakult a könyvtár jellegzetes funkciórendszere, amely nemcsak az új Akadémia igényeit elégítette ki tökéletesen, hanem túl ezen az ország tudományos életének és nem utolsósorban tudósképzésének is fontos forrásává növekedett. Zavartalan működésének azonban mind nagyobb akadályává vált a raktározási és az olvasási lehetőségek szűkössége, hogy a könyvtárosok egyre minősíthetlenebbé váló munkakörülményeiről ne is szóljunk. Érthető hát, hogy már a hatvanas évek közepére megérett az új könyvtár építésének a gondolata, s a reform, illetve helyesebben az ígéretes "praereform" sok mindent szép rózsaszínben látó éveiben 1966-ra megszületett a könyvtár új székházának a részletes tervrajza, az Akadémia székházával szemben, a mai Átrium-Hyatt Szálló helyére. 4000 m² alapterületű 9 szintes épület lett volna, 2–2 és fél millió könyvtári egység befogadására alkalmas raktárakkal, 220 olvasói férőhellyel, 3 nagy olvasóval (2 könyv, 1 kurrens periodika) 50–50 fő részére, a többi a különgyűjteményekben.

1968 után gazdasági megfontolásokból törölték az új könyvtárárpület tervét, a visszavont reformigéretnek sorában az első: közt. Az elnökség 1969. június 24-i ülésén tudomásul vette az Akadémiai Könyvtár tervezési munkáinak felfüggesztését.

A könyvtár munkáját és fejlesztését azonban meg lehetett "felfüggeszteni". Az új tudományos követelményeknek megfelelően bővíteni kellett a tájékoztatás körét és modernizálni a módszereit; ügyelni arra, nehogy veszedelmes hézagok keletkezhesse- nek a nagy fáradtsággal világviszonylatban is számot- tevő szintre emelt folyóirat- és könyvtárlományban; a csökkenő anyagi s kivált devizakeretek idején ehhez fokozott gondot kellett fordítani a cserekapcsolatok (többnyire szintén rohamosan nehezedő) ápolására.

Könyvtári ügyekben járatosaknak talán nem kell mondani (másoknak meg úgyis hiába), hogy a ma – gáláns nagyvonalúsággal – "pangás éveit"-ként emle- getett korszakban, azokon a réges-rég kinőtt, poros, sötét, fagyasztó vagy fovesztő munkahelyeken micso- da erőfeszítés kellett hozzá, hogy a könyvtár megöriz- hesse már elért eredményeit, sőt, ahol leginkább kel- lett, határozottan tovább is léphessen. Bizony renge- teg szakértelmet, töretlen munkakedvet és mun- kabírást, kiváló emberi kvalitásokat és valóságos vezetési furlangot követelt ez. *Csapodi Csaba* témálatása és irányítása nélkül a tudományos műhely például bizonyosan nem állhatna ott, ahol ma, *Kenéz Ernő* bámulatos műveltsége, csatlakoztatlan tájékozó- ni-tudása, szelíd szigora nélkül a beszerzésre fordít- ható fogyatkozó pénznek könnyen elfolyhattak volna az áttekinthetetlenül duzzadó címek, témák, irányza- tok tömkelegében, *Simon Annamária* kedves közvet- lensége nélkül a háttérből aligha alakulhatott volna ki ez a szívesen kooperáló együttes, *Szengyörgyi Mária* konok ügybuzgalma nélkül soha nem nőhetett volna ilyen fontos beszerzési forrássá a csere, hogy csak négy nevet említek, s csak azok közül, akik már csupán hatásukkal vannak jelen a könyvtár változó életében.

A hetvenes évek második felétől kezdve kétségki- vül a tájékoztatói munka ugrásszerű bővülése és a korszerű információtechnika beépülése hozta a leg- nagyobb változást a könyvtár életébe. Intézményünk 1976-tól kezdve vállalja Magyarország képviselétét a szocialista akadémiai nemzetközi társadalomtu- dományi információs rendszerében (MISON), a het- venes évek végén pedig az MM-mel osztotva vállalta a szakirodalmi információs tevékenység koordiná- lását a társadalomtudományokban (Társadalomtu- dományi Információs Munkacsoport), de részt vállalt a természettudományos információs munka fejlesz- tésében is. "Az információs tevékenység ilyen értelmű korszerűsítése – írja *Rózsa György és Braun Tibor* – nemcsak az információ technológiáját, hanem részben magát a kutatást is befolyásolja. Így a *természettudományos* területen a számítógépes in- formációs szolgáltatás lehetővé teszi olyan nagy tömegű szakirodalom áttekintését, amely hagyomá- nyos módon, manuálisan nem lehetséges; módot nyújt továbbá olyan összefüggések feltárására is, amelyekre a szokásos információs eszközök (kataló- gusok, referáriólapok stb.) már nem alkalmasak. A gyorsaság és a szelektivitás a számítógépes feldol- gozás egyik további tényezője... A *társadalomtu-*

dományi területen a gyorsaság ugyan nem játszik ilyen nagy szerepet, ám a fentiek mellett egy másik fontos tényező jelentkezik. A számítástechnikai módszereknek a szakirodalmi keresésre, visszake- resésre és konkrét kutatásra történő alkalmazása (pl. egyes területeken az adatok tömeges feldolgozása és elemzése) befolyásolja a kutatási metodika ala- kulását" [16].

Az Akadémiai Könyvtárat eleve alkalmassá tette egy modern információs központ feladatának az ellátására kiemelkedően nagy kurrens periodikaál- lománya [17], nem túlságosan nagy, de minőségileg válogatott könyvtárlománya, s jól működő reprográfia- szolgálata; de dönteni kellett egy megfelelő informá- ciós technológia mellett, s gyorsan meg kellett honosítani. Létrejött hát az Informatikai Igazgatóság, s első lépésként – a természettudományos szakiro- dalmi tájékoztatás megvalósítására – megvásárolta a philadelphiai *Institute for Scientific Information*-től a *Science Citation Index* gépi adatbázisát. Ezzel az in- formációs bázissal azután nem csupán a megren- delésre történő heti gépi folyóirat-, téma- és idézett- ségfigyelés indult el, de a könyvtár hagyományainak megfelelően az új részleg mindjárt saját tudományos kutatómunkába is kezdett: egy külön kis tudományos műhelyt teremtett a tudományos munka kvantitatív elemzésének divatos kérdéskörében. Nemzetközi megbecsüléseket mutatja, hogy itt szerkesztik az új szakma tekintélyes nemzetközi folyóiratát, a *Sciento- metric*-set.

A könyvtár növekvő feladatai és raktározási gond- jai lassan elodázhatalanná tették a bővítést: az Akadémia elhatározta, hogy akár saját erőből megold- ja könyvtára elhelyezési gondjait. A leginkább meg- valósíthatónak az Akadémia-épülethez támaszkodó s vele egy időben épült bérház könyvtárrá alakítása látszott. A tervet a Középülettervező Vállalat kollek- tívja készítette; a rekonstrukciós munkálatokat 1984 szeptemberében kezdte el a Középületkivite- lező Vállalat, az utolsó lakó 1985 augusztusában távozott. 1988 tavaszára az új könyvtár épülete lényegében elkészült, nyáron meg lehetett kezdeni a költözést, november 8-án megnyitotta kapuit az olvasók előtt az új könyvtár. "A területbővítés – írta még a rekonstrukció közben, 1968-ban a főigazgató – 6054 m², a jelenleginek mintegy 100%-a. A működési szempontból hátrányos több telephely megmarad ugyan, de a *szolgáltatások*, főleg a hely- ben olvasási lehetőségek jelentős mértékben *kibő- vülnek*. A férőhelyek száma (könyv és folyóirat) több mint 200%-kal megnő... Az épület nyolc szintjéből két szint a járda alatt (alsó és felső pincészt), a többi a járda felett helyezkedik el. A szintek funkcionális el- rendezése a következő: a pincésztinteken és a föld- szinten, valamint a megosztásból kialakuló magas- földszinten kap helyet a raktár, amely 18 ezer polc- folyóméterével kb. 800 ezer könyv tárolására alkal- mas... Az olvasóterem az első emeleten az Akadémia utcától a Széchenyi rakpartig egy teret alkot, magába foglalva a beépített udvarokat is, amelyeken (jobban

mondva: amelyek fölött) a katalógushálózat nyer elhelyezést. Az olvasóterem 146 olvasó befogadására alkalmas, 6 kutatófülke is lesz. Itt helyezkedik el a kézikönyvtár mintegy 15 ezer kötete is. Szabad polcon, ill. rekeszes tárolókban mintegy 17 ezer könyv és 2500-féle folyóirat helyezhető el" [19].

Az új könyvtárban máris érezhetően megnövekedett a látogatók száma, kivált az egyetemistáké. Ez önmagában örvendetes, hisz tudományos művek használatára eredményesen csakis ebben a fogékony életkorban kaphat rá az ember. S ehhez a könyvek mellett elsőrendűen fontos tényező a könyvtári környezet, még esztétikai szempontokat is beleértve, óhatatlanul. A régi épülethez viszonyítva azonban még sokkal nagyobb volt a könyvtárosok munkakörülményeinek a megváltozása. A bérházépületből kialakított munkahelyek a második, harmadik és negyedik emeleten sokkal kényelmesebbek és alkalmasabbak, mint a régebbiek (noha pillanatnyilag az akadémiaépület tervezett rekonstrukciója miatt helyei-közeli még igencsak szűkösek). A raktározási lehetőségek ugyan messze elmaradnak a húsz évvel ezelőtti tervezett új épület két-két és fél milliójától, de a legsúlyosabb gondokon átsegítenek (1–6. ábra).

A gondot most már újból nem az épület, hanem az ország rohamos elszegényedése okozza. Az 1983-as első nagy valutakrisis egy esztelen központi intézkedéssel megtételezve megfosztotta a könyvtárat páratlan értékű kurrens periodikaállományának egyötödétől-egynegyedétől, köztük hosszú évtizedek óta hiánytalanul járó alapvető szakfolyóiratoktól. Kisebb kárt okozott, hogy az az év lényegében a könyvbeszerzésből is kiesett: itt egy-két év kiesés később úgy-ahogy pótolható. A könyvbeszerzésben a nagy bajt a hetvenes és nyolcvanas évek fordulójának "könyvárrobbanása" okozza, párhuzamosan a forint folyamatos és az utóbbi két évben exponen-

ciálisan fokozódó elértéktelenedésével. Ugyanez korlátozza különben az új folyóiratok beszerzését is. A könyvtár gyarapodása 1987-ben 14 132 kötet könyv és 5885 folyóirat-kötet volt [20]; mindkettő megfelel a sokéves átlagnak, ámde ezen belül 27%-kal csökkent az új folyóiratok beszerzése, a könyvbeszerzés szinten álló állaga pedig elfedi a könyvállomány minőségi romlását, hiszen az azonos összegért vásárolható könyvek száma egyik évről a másikra több mint egy harmadával csökkent. A rohamosan csökkenő könyvvásárlási lehetőség tudatában egy-egy fontosabb (vagy gyűjtőköri) témából a gyengébb könyvet is meg kell tartani, ha nem kerül valutába vagy talán még külön pénzbe sem. Ingyen persze ez sincs, hiszen egy ilyen nagy könyvtárban igen sokba kerül, amíg a beérkezéstől az olvasóig eljut egy könyv, durván számítva kb. 1200-2600 Ft közötti összegbe [21], ami egy nyugati könyv átlagárának [22] mai árakon számítva a fele-háromnegyede. S ebben természetesen nincs benne az új épület "amortizációja". A nagy könyvtár a szó szoros értelmében nagyüzem, amely raktározható és hasznosítható tudást termel. Éspedig sehogyan másként be nem szerezhető tudást, hiszen ma már elképzelhetetlen, hogy – még ha anyagi helyzete miatt tán tehetné is – össze tudjon gyűjteni valaki magának akár egy nem is túlságosan igényes doktori disszertációhoz elegendő nyomtatott tudást. Így hát ma minden ezelőttinél fontosabb a nagykönyvtárakban felhalmozódó tudás minősége és hozzáférhetősége. Mert ha bármelyik romlik, akár csak egy kicsit is, de egy egész ország viszonylatában romlik, akkor óhatatlanul csökkenni fog az értelem világossága és becsülete, megzavarodik a társadalom önismertete, drágálódik a vezetési struktúra, elveszíti nélkülözhetetlen rugalmasságát a technika és a gazdaság.

Jegyzetek

- [1] A könyvtár kialakulásáról 1. CSANAK D.: A "G. Telekies" alapítványa". = Fejezetek az 150 éves Akadémiai Könyvtár történetéből. Budapest, MTA. 1976. p. 17–25.
- [2] FRÁTER J.-né: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosai 1831–1949. Budapest, MTA. 1987. 146.
- [3] CSANAK D.: Az Akadémiai Könyvtár története a Szabadságharcig. Budapest, MTA. 1959. 29 p.
- [4] FRÁTER J.-né: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosai 1831–1949. Budapest, MTA. 1987. p. 19.
- [5] Uo. p. 21.
- [6] VEKERDI L.: Az Akadémia szerepe a természettudományok meghonosodásában. Kézirat.
- [7] FRÁTER J.-né: A Magyar Tudományos Akadémia Állandó Bizottságai 1854–1949. Budapest, MTA. 1974. 430 p.

- [8] SZILY K.: Hunfalvy Pál emlékezete. = Magyar Nyelv, 6. köt. 1. sz. 1910. p. 1–12.
- [9] FRÁTER J.-né: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosai 1831–1949. Budapest, MTA. 1987. p. 34.
- [10] Így pl. 1901-ben Jacques Rosenthal müncheni antikváriustól 334,50 DM értékben vásárolt Campanella, Kepler, Galilei, Fracastorius, Gassendi, Porta, Peurbach, Regiomontanus, Maurolycus, Luddolf, Sarsinus műveket K 803: 174/1901.
- [11] RÓNA-TAS A.: Az Akadémiai Könyvtár Keleti Gyűjteménye. = Fejezetek a 150 éves Akadémiai Könyvtár történetéből. Budapest, MTA. 1976. p. 47–51.
- [12] SZ. GARAI J. – UJHELYI G.: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára orosz és szovjet cserekapcsolatainak vázlatos története. = Magyar Könyvszemle, 83. köt. 4. sz. 1967. p. 325–334.
- [13] FRÁTER J.-né: A Magyar Tudományos Akadémia

- könyvtárosai 1831–1949. Budapest, MTAK. 1987. p. 45–47.
- [14] RÓZSA Gy.: Hagymány és korszerűség. Az Akadémiai Könyvtár távlati fejlesztéséről. = "Tudományok és művészségek szeretete..." Írások az MTA Könyvtáráról. Budapest, MTAK. 1986. p. 29–38.
- [15] RÓZSA Gy.: "Tudományok és művészségek szeretete..." = Uo. p. 52–61.
- [16] RÓZSA Gy.–BRAUN T.: A szakirodalmi információ korszerűsítése a Magyar Tudományos Akadémián. = Uo. p. 72–79.
- [17] BÜKYNÉ HORVÁTH M.: Az Akadémiai Könyvtár periodikumai a tudományos kutatás szolgálatában. Budapest, MTAK. 1971. 232 p.
- [18] 1987. dec. 31-én 961 856 könyv, 273 549 kötet periodika, 557 266 kézirat és 21 456 mikrofilm volt a könyvtár állománya. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1987. évi beszámoló jelentése és 1988. évi programja. Budapest, MTAK. 1988. 82 p.
- [19] RÓZSA Gy.: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára a 2000. év felé. Gondolatok egy rekonstrukció kapcsán. = "Tudományok és művészségek szeretete..." Írások az MTA Könyvtáráról. Budapest, MTAK. 1986. p. 97–117.
- [20] A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1987. évi beszámoló jelentése és 1988. évi programja. Budapest, MTAK. 1988. p. 35.
- [21] Attól függően, hogy a 13 ezer kötetet a béralapra vagy a készletbeszerzéssel csökkentett összes költségvetésre vonatkoztatjuk. Lásd uo. p. 31 : Ténylegesen felhasznált béralap 1987-ben 13 982 000 forint, készletbeszerzés 26 068 000 forint, összes tényleges felhasználás 62 441 000 forint.
- [22] A természettudományos könyvek átlagára az USA-ban 1988-ban 46,44 dollár volt; az oldalankénti átlagárak mozgása 1983 és 1988 között: 11,1 cent, 12,0 cent, 12,7 cent, 12,2 cent, 12,5 cent és 16,1 cent. Prices of books. = Science, 6. köt. 1989. jan. p. 99.

Az MTA Könyvtára kiadói tevékenysége

Az MTA Könyvtára hagyományos könyvtári funkciói, szolgáltatásai mellett tudományos műhelyként és kiadóként is működik. A mintegy három évtizedes kiadói tevékenység eredményei részben különböző sorozatokban látnak napvilágot, részben sorozaton kívüli kötetekben és periodikus kiadványokban. Az MTA Könyvtára kiadói tevékenységének meghatározója az akadémiai jelleg. Ennek jegyében a kiadványok tematikáját az állományfeltárás, a széles körű információszolgáltatás, az Akadémia és könyvtára története, a nemzeti múlt értékeinek publikálása határozza meg. Az MTA Könyvtára kiadói szerepében az intézmény szolgáltató és alkotó tevékenysége ötvöződik.

A Magyar Tudományos Akadémia több mint másfél évszázados múltra visszatekintő könyvtárának közel kétmillió állománya – amely modern és muzeális könyveket, ösnyomtatványokat, páratlan gazdagságú folyóirat-gyűjteményt, tudóshagyatékot, kéziratgyűjteményeket ölel fel – olyan gazdag információforrás, amelynek kiaknázása megkívánja, hogy a feltárás túllépjen a hagyományos könyvtári kereteken. Ez a törekvés – párosulva az ezzel a tudományos anyaggal dolgozó munkatársak szakmai igényével – vezetett ahhoz, hogy az MTA Könyvtára a szokásos könyvtári funkciók mellett tudományos műhelyként [1] és kiadóként is működjék.

Az MTA Könyvtára mintegy három évtizedes kiadói tevékenysége [2] során arra törekedett, hogy történetileg kialakult, s folyamatosan gyarapodó állományát ne csak megőrizze, hanem a korszerű feltáráson kívül a publikálás lehetőségét is megragadva tegye a kutatás számára könnyebben hozzáférhetővé az állományban rejlő filológiai értékeket, forrásanyagokat.

Az MTA Könyvtára kiadványait különböző sorozatokban teszi közzé. Legrégibb sorozata az 1956-ban indult, ma már a 100. kötethez közeledő *Közlemények* c. sorozat, melyben tudománytörténeti, forrásfeltáró, az Akadémia és könyvtára történetével kapcsolatos kötetek látnak napvilágot. A *Kézirattár Katalógusai* c. sorozat kötetkatalógusok formájában tárja fel a kézirattár egyes állományrészeit. A 19. kötetnél tartó sorozat 1968-ban indult. Ehhez a sorozathoz hasonlóan a *Keleti Tanulmányok* a könyvtár keleti gyűjteményének a publikációs fóruma. E témakörhöz csatlakozik a Budapest Oriental Reprints c. sorozat, amely a Körösi Csoma Társasággal közös kiadásban régi, de mai szakmai érdeklődésre is számot tartó orientalisztikai tárgyú kiadványok reprintjét teszi közzé. A hagyomány és korszerűség összekapcsolásának jegyében született 1981-ben az *Informatika és Tudományelemzés* c. sorozat, amelynek az 1. kötetéhez írt előszavában *Szentágothai János*, az MTA akkori elnöke azt írta, hogy e sorozat

megindításával az illetékesek "...az Akadémia hagyományaihoz méltó és társadalmi méretben nagy fontosságú fejlődést indítanak meg" [3].

Ezeket a sorozatokat egészítik ki a kulturális emlékeink feltárása nevű kutatási főirány és a szocialista országok nemzetközi társadalomtudományi információs együttműködése keretében megjelenő monografikus kötetek, továbbá különböző dokumentációs folyóiratok (*Analecta Linguistica* és *ECSSID Bulletin*).

A következőkben a teljesség igénye nélkül, néhány kiragadott munka bemutatásával kívánjuk jelezni a könyvtár kiadói tevékenységét.

Állományfeltáró kiadványok

A könyvtár – mint kiadó – állományfeltáró tevékenysége olyan hagyományokra épül, amit többek között *Hellebrant Árpád*, *Heller Ágost* [4] és mások alapoztak meg. Legnagyobb számban ugyan a kézirattár hagyatékait, levelezésgyűjteményeit feldolgozó katalógusok láttak napvilágot, de egyéb gyűjteményrészekre is kiterjedt ez a munka. E kötetekben becses irodalomtörténeti értékeket dolgoztak fel, mint pl. *Vörösmarty Mihály* levelezése, az *Arany János*-gyűjtemény, a *Goethe*-gyűjtemény, *Kosztolányi Dezső*, *Szabó Lőrinc* hagyatéka, *Fülep Lajos* kéziratjai; a szerkesztés *Csanak Dóra*, *Sátrán Györgyi és Marth Hildegárd* munkája. Művelődéstörténeti, könyvészeti jelentőségűek a *Csapodi Csaba* által összeállított katalógusok a *Magyar Codexek* elnevezésű gyűjteményről, valamint a latin és görög kódexeket tartalmazó állománytestről. Tudománytörténeti érdekesség a *Bolyai*-gyűjtemény leírását tartalmazó kötet vagy az MTA Könyvtára 1831–1949 közötti működésének iratanyagát (RAL) rendszerező összeállítás; mindkettő *Fráter Jánosné* munkája. *Terjék József* az MTA Könyvtárában lévő *Körösi Csoma*-dokumentumok, valamint a tibeti kéziratgyűjtemény, *Apor Éva* a *Vámbéry*-hagyaték perzsa kéziratának feldolgozását adta közre. *Büky*

Béláné szerkesztésében jelent meg 1973-ban az MTA Könyvtára gazdag, mintegy 150 évre visszatekintő cserekapcsolatainak eredményeként kialakult páratlan értékű folyóirat-gyűjteményéből a kurrens külföldi periodikus kiadványok jegyzéke. 1988 őszén, az új könyvtárpépület felavatásának tiszteletére jelent meg *Évszázadok kultúrája a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában* címmel egy illusztrált album, izeltől adva a könyvtár történetéből, értékeiből, egyedülálló kincseiből.

Ezen az átfogó jellegű köteteken kívül több olyan írás is született, amely a könyvtár állományának egy-egy kis részletét teszi nagytitok alá. Ilyen többek között *Bendefy László* kartográfia-történeti írása *Mikoviny Sámuel* megyei térképeiről, különös tekintettel az MTA Könyvtárában található térképekre, *Körmendy Kingának* a Kanuz-hagyaték kódextörédekeit tárgyaló munkája vagy *Kakuk Zsuzsának* a Kunos Ignác hagyatékában található néprajzi anyagokra épülő kutatási eredményeit közlő kötet.

Az állományfeltáró törekvések olyan, nemzetközi együttműködésen alapuló konkrét eredményekhez vezettek, mint pl. az Union Académique Internationale és a CNRS (Párizs), az Izraeli Akadémia (Jeruzsálem) és az MTA Könyvtára közötti szerződés értelmében előállított *Index of Jewish Art* c. munka három kötete, melyek a könyvtár állományában lévő *Kaufmann-gyűjtemény* illuminált kéziratainak az ikonográfiáját adják közre *G. Sed-Rajna* és *B. Narkiss* szerkesztésében. Ilyen példa továbbá a leideni Brill-cég és az MTA Könyvtára közös kiadásában 1986-ban megjelent *Goldziher Ignác*-levelezés *Simon Róbert* gondozásában.

Információs folyóirat

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1960. évi 24. számú törvényerejű rendelete, valamint az akadémiai alapszabályoknak az 1960. évi közgyűlésen módosított szövege arra kötelezte az Akadémiát, hogy megszervezze, irányítsa és összehangolja "az elméleti és kísérleti alap kutatások, valamint az alkalmazott tudományok körében folytatott elvi jellegű kutatások" menetét, és vegyen részt a tudományos kutatások összességének "országos" irányításában és egybehangolásában". Az Akadémia ezt követően könyvtára speciális gyűjtési területévé tette a tudományos kutatás tervezésének, igazgatásának és szervezésének nemzetközi irodalmát [5]. Az Akadémia akkori főtitkára, *Erdei Ferenc* felismerte, hogy a hatvanas évek fordulójára a magyarországi kutatás létszámában, szervezetében ipari méretűvé vált, s a kutatás vezetői, szervezői számára igen fontos az idevágó külföldi tapasztalatok minél szélesebb körű megismerése. E feladat ellátására hozta létre *Szalai Sándor* akadémikus aktív közreműködésével a *Tájékoztató a tudományos kutatás tervezésének, igazgatásának és szervezésének nemzetközi irodalmáról* c. időszaki kiadványt 1961-ben. Az MTA elnökségi

állásfoglalása értelmében a folyóirat célja, hogy "Akadémiánk tagjai, valamint az egész akadémiai kutatóhálózat és igazgatási apparátus, továbbá a magyar tudományos élet vezető és irányító szervei számára évente hat-szor megjelenő kiadvány alakjában folyamatos dokumentációt nyújtson" [6].

Kezdetben a folyóirat lelke, szinte egyszemélyes "szerzőgárdája" *Szalai Sándor* volt, majd a könyvtár tájékoztatói és bibliográfiai osztályának átalakításával és kifejlesztésével lassan valódi szerkesztőség jött létre, amely azonban továbbra sem nélkülözhetette külső szerzők segítségét. 1964-ben a folyóirat címe *Tudományszervezési Tájékoztató*-ra tömörült. Felépítése, szerkezete a kezdeti évek óta gyakorlatilag változatlan: átfogóbb témákról szemle-cikkeket, rövidebb lélegzetű figyelőcikkeket, friss híryagot és nemzetközi szakbibliográfiát közöl. Az idők folyamán a magyar kutatásszervezési és tudománypolitikai tapasztalatok felhalmozódásával a dokumentációs jelleg megőrzése mellett érdeklődési köre bővült. *Erdei Ferenc* 1970-ben a következő témakörök fontosságát hangsúlyozta: a tudomány és a gyakorlat kapcsolata, a kutató helye a társadalmi munkamegosztásban, a tudomány kereseti és kínálati oldala, a társadalomtudományok és a természettudományok kapcsolata, a szubjektív személyi tényező, a tehetség szerepe, a tudomány szabadsága, az ösztönzés, a tudományos közélet, a kutatóhely szervezeti problémái, a kutatóhelyek irányítása, a kutatások tervezése és elbírálása, együttműködés a kutatásban [7]. A máig is érvényes program megvalósításában mind nagyobb szerepet vállalnak a kutatásszervezés és a tudománypolitika hazai szakemberei.

Az 1983 óta *Kutatás-Fejlesztés* című, formátumot is változtatott folyóiratnak 28 év alatt 169 száma jelent meg, s 868 szemle-cikkkel, 2082 figyelő-cikkkel és csaknem 53 000 bibliográfiai tétellel közölt.

A szerzők között szerepel *Bognár József*, *Boross Zoltán*, *Csomó István*, *Erdei Ferenc*, *Farkas János*, *Kónya Sándor*, *Kulcsár Kálmán*, *Láng István*, *Magyar Beck István*, *Páris György*, *Szalai Sándor*, *Szántó Lajos*, *Tétényi Pál*, *Vámos Tibor*, *Vas-Zoltán Péter*, *Vásárhelyi Pál*, *Vekerdi László*, hogy csak néhányat említsünk a hosszú névsorból. A folyóirat olvasói Magyarországon az elsők között értesülhettek a Parkinson-féle törvény kiváltotta vitáról (1961. 1–2. sz.), *Wigner Jenőnek* a tudomány fejlődését, kihatásait és veszélyeit illető nézeteiről (1965. 1. sz.), *Norbert Wiener* *God and Golem, Inc.* c. nagy port felvert könyvéről (1969. 1. és 2. sz.). A tájékoztató beszámolt az OECD washingtoni konferenciájának megállapításairól a gazdasági fejlődés és oktatásügy összefüggéseiről (1963. 1. és 2–3. sz.), valamint a tudománynak a gazdasági fejlődésben játszott szerepéről folytatott UNESCO-vitáról (1964. 1. sz.). A tudományos kutatás új irányai és a kutatások következményei iránti érzékenységet példázza a gépi fordítás perspektívája (1968. 2. sz.), a szociolingvisztika (1975. 1. sz.), az Empirikus kutatások a tudományszociológiában c. *Farkas János*-cikk

(1980. 2. és 3–4. sz.), Vámos Tibor írása Kibernetika: az értelem határain címmel (1984. 2. sz.), vagy az amerikai Sara Fine Az új technikák lélektani és szociológiai hatásai c. írása (1987. 3–4. sz.), valamint Vinkler Péter dolgozatai a tudománymetriáról, a bibliometria módszerekkel történő kutatásértékelésről (1984. 1. és 6. sz., 1987. 5. sz., 1988. 1. és 5. sz.). A világ különböző régiói és országai tudományos életének bemutatása a folyóirat elsőrendű feladata volt és maradt, de természetesen helyet kaptak a magyar kutatóintézetek életéről, irányítási problémáiról szóló cikkek (Erdei Ferenc: Tíz év szervezési tapasztalatai az Agrárgazdasági Kutatóintézetben. 1967. 1. sz., Bognár József: Törekvések, elgondolások és problémák egy közgazdaságtudományi műhely irányításában. 1977. 2. sz., Kulcsár Kálmán: Intézetirányításról – szubjektíven. 1979. 1. sz.), a kutatásfinanszírozás, a kutatásértékelési törekvések ismertetése (A kutatás feladatok szerinti finanszírozása egy komplex kutatóközpont – a KFKI – működésének tükrében. 1972. 2. és 3–4. sz., A Központi Fizikai Kutatóintézet anyagi és erkölcsi ösztönzési rendszere. 1973. 1. sz., A tudományos kutatómunka eredményeinek értékelési módszere az MTA Központi Kémiai Kutatóintézetében. 1984. 1. sz., A tudományos munka értékelése és ösztönzése a Szegedi Biológiai Központban. 1987. 6. sz.). 1963-tól rendszeresen megjelennek a magyar kutatási statisztika legfrissebb adatai, 1968 óta pedig Grolmusz Vince saját számításaival kiegészítve értékelni is igyekszik a kutatás helyzetének alakulását. Az Akadémia múltja és jelene szintén foglalkoztatja a folyóirat szerzőit: N. Szabó József a felszabadulás utáni évek történetét dolgozta fel korabeli sajtóanyagok alapján (1988. 2. sz.), Kónya Sándor a bizottsági hálózat struktúráját és összetételét elemezte (1974. 3–4. sz.).

A Kutatás-Fejlesztés "Bibliográfia" rovata a könyvtár kurrens, hazai és külföldi periodikagyűjteményére épül. A szerkesztőség munkatársai mintegy 400 időszaki kiadványt figyelnek rendszeresen. A Kutatás-Fejlesztés érdeklődési területéhez tartozó cikkekről bibliográfiai címlévelet készül. E munka melléktermékeként 1982-től személyre szóló témafigyelés keretében a tömör ismertetéssel ellátott címanyagot havonta megkapják a megrendelők. (Egy-egy téma figyelése évi 800 Ft-ba kerül.)

A Kutatás-Fejlesztés évente hatszor (a 3–4. szám összevontan), 800 példányban jelenik meg. Előfizetési ára egy évre 300 Ft.

Információs kiadványok nemzetközi kooperációban

Az MTA Könyvtára tevékenyen közreműködik nemzetközi információs kiadványok szerkesztésében és kiadásában.

A szocialista országok tudományos akadémiái részvételével 1976-ban létrehozott Nemzetközi Tár-

sadalomtudományi Információs Rendszer (MISON) nemzeti szerveként az MTA Könyvtára közreműködik a szervezet kiadói tevékenységében, információs szolgáltatásainak létrehozásában és hasznosításában. A MISON információs kiadványainak (referáló témakötetek, bibliográfiák, konferenciák anyagát tartalmazó kötetek) célja, hogy tájékoztassanak a társadalomtudományok aktuális kérdéseiről, a szocialista országok társadalmát érintő új fejleményekről és tendenciákról.

A rendszer létrejötté óta megjelent mintegy száz témakötet hosszabb referátumok, de egyre inkább átfogó szemletanulmányok formájában tekinti át az adott témákör szakirodalmát. Néhány kiragadott sorozatcím: Társadalmi és gazdasági változások a szocialista országokban, A szocializmus politikai rendszere, A társadalom szellemi élete és fejlődési tendenciái, A tudományos-műszaki fejlesztés meggyorsításának társadalmi-gazdasági tényezői.

Az évente megjelenő kb. 10–12 referáló, bibliográfiai stb. kötetet felváltva szerkesztik a nemzeti szervek a MISON vezető szerve, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Társadalomtudományi Intézete (INION) támogatásával és fővállalkozásával. Az MTA Könyvtára gondozásában legutóbb a MISON III. tudományos konferenciájának (Budapest, 1985) előadásai jelentek meg gyűjteményes kötetben A tudományos információ szerepe a társadalomtudományok társadalmi-gazdasági és ideológiai funkciójának megvalósításában címmel.

A bibliográfiai sorozatok közül említést érdemel a Szocialista társadalom fejlesztésének társadalmi-gazdasági problémái, A társadalomtudományok módszertani kérdései, A szocialista országok tudósainak közös munkái, de megjelennek sorozaton kívüli kötetek is pl. a mongollisztikai kutatásokról, a gazdasági, kulturális együttműködésről. A MISON-kiadványok közül a magyar érdeklődők leginkább a bibliográfiai köteteket használhatják gazdag, annotált címanyaguk miatt.

A MISON-kiadványok között említést érdemel egy hasznos vállalkozás, mégpedig a MISON nemzeti szervei által nem KGST-tagországból beszerzett kurrens periodikumok jegyzéke. Ez az évente aktualizált leíróhelyjegyzék alfabetikus és szak szerinti változatban készült el, s folyik az egész címanyag számítógépes adatbázissá való fejlesztése. Ez a program csatlakozik a MISON legnagyobb vállalkozásához, az Automatizált Információs Rendszerhez. A MISON központi adatbázisa Moszkvában több mint 700 ezer nemzetközi társadalomtudományi bibliográfiai tételel tartalmaz, s az MTA Könyvtárából is online hozzáférhető (nem minden technikai segítség nélkül) és SDI, retrospektív vagy egyéb szolgáltatás megszervezését teszi lehetővé. Az Automatizált Információs Rendszer az üzemszerű szolgáltatások mellett (használatukhoz orosz nyelvismeret szükséges) jelentős fejlesztési munkákat is végez, különös tekintettel a hálózati információs technológia, a nyelvi eszközök, a helyi személyi számítógépes bibliográfiai adatbázisok

képzése, a primer szakirodalmi források továbbítási lehetőségeinek kutatása terén [8].

Az MTA Könyvtára közreműködik a "Bécsi Központ" (Vienna Center) egyik programjában, az Európai Társadalomtudományi Információs és Dokumentációs Együttműködésben (European Cooperation in Social Sciences Information and Documentation = ECSSID). E program keretében több kötet jelent meg folyamatban lévő kutatásokról (pl. *A technika hatása a társadalomra, A nők változó szerepe a társadalomban, Békekutatások*), de foglalkoznak az ún. szürke irodalom kérdéseivel is. Az ECSSID tájékoztatóját *ECSSID Bulletin* címmel az MTA Könyvtára gondozza és adja ki. A MISON-ECSSID közös kiadvány a *Selected Bibliography on Social Sciences in Socialist Countries* c. angol nyelvű annotált bibliográfia, amelynek eddig két kötete látott napvilágot (a 3. kötet megjelenése a közeljövőben várható), s az 1978-tól megjelent legfontosabb társadalomtudományi munkákról ad tájékoztatást elsősorban a nyugat-európai szakembereknek.

Új keletű vállalkozás az évente négyszer megjelenő *HungInfo. Hungarian Social Sciences and Humanities. Contents of Periodicals* c. dokumentációs folyóirat, amely régi hiányt pótolva elsősorban a külföldi érdeklődőket informálja a magyar társadalom- és humán tudományok területén megjelent cikkanyagról a folyóiratok tartalomjegyzékeinek angol nyelvű közreadásával. A folyóirat kiadása a külföldi érdeklődő számára másolat-szolgáltatással párosul. Hasonlóképpen "current contents" jellegű kiadvány az *Analecta Linguistica* c. folyóirat az *Akadémiai Kiadó* és *John Benjamins B. V.* (Amsterdam) kiadásában, az MTA Könyvtára szellemi hozzájárulásával.

Egyéb információs kiadványok

A kiadói tevékenység tükrözi az intézmény elméleti és gyakorlati munkáját is. Az *Informatika és Tudományelemzés* c. sorozat a számítógépes technika lehetőségeit felhasználva különböző tudomány-metrikai vizsgálatoknak ad publikációs fórumot. A gyakorlati hasznosításra szánt kötetek mellett *Braun Tibor* és *Bujdosó Ernő* munkái a scientometria elméleti problémáival foglalkoznak. *Rózsa György* angol nyelvű, sorozaton kívül megjelent kötete az információgazdálkodás, a hazai és nemzetközi információegüttműködés kérdéseire keresi a választ.

A könyvtár kiadói politikája előszeretettel támogatja a különböző adattárak, bibliográfiák, kézikönyvek, azaz az információs munka fontos segédeszközeinek megjelentetését. Ilyen alapvető segédlet a *Domsa Károlyné* és *Darabos Pál* szerkesztette *Index* három kötete, melyek az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány repertorizálásával az Akadémia 1840–1970 közötti időszakának történeti, szervezeti, működési, tudománypolitikai, személyzeti kérdéseit dolgozzák fel, s teszik lehetővé a gyors tájékozódást.

Fekete Gézáne szerkesztette *A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–1973* című kötetet, amely az Akadémia magyar és külföldi tagjainak életrajzi adatait, az akadémiai tagságokra, tisztségekre vonatkozó információkat tartalmazza. Egy alap- és két pótkötetben jelent meg a megvédett kandidátusi és nagydoktori disszertációk szakrendbe sorolt címanyaga 1953-tól kezdődően. Hasznos könyvészeti segédkönyv volt a maga idejében *Moravék Endre* több kötetben kiadott acronimagyűjteménye (*Vocabularium abbreviaturarum bibliothecarii*).

A különböző témakörökben megjelent bibliográfiák közül egyik legjelentősebb vállalkozás a *Vitályos László* és *Orosz László* vezetésével készült *Ady-bibliográfia*, mely nemcsak *Ady Endre* műveit tartalmazza, hanem 1977-ig bezárólag az *Ady-irodalmat* is; e munka folytatása a közeljövőben megjelenik. *Kakuk Zsuzsa* gyűjtése az 1945 és 1974 közötti magyar turkológiai irodalom szakbibliográfiája. Több aktuális kérdéshez kapcsolódó bibliográfia jelent meg az 50-es és 60-as években: az atomenergia békés felhasználásáról, a radioaktív izotópokról, az Ázsiára, Afrikára vonatkozó magyar szakirodalomról, a magyar kémiai, biológiai és orvosi szakirodalom külföldi referáltságáról stb.

Történeti kiadványok

Az MTA Könyvtára feladataiból, működésének akadémiai jellegéből következik azok a monográfiák, melyek az Akadémia és könyvtára több mint másfél évszázados történetével foglalkoznak.

Az MTA Könyvtára történetéről, múltjáról, jelenéről és jövőjéről szól *Rózsa György* írásainak gyűjteménye "Tudományok és művészetek szerepe..." címmel. Ebből a munkából kirajzolódik a nagy múltú intézmény történeti fejlődése, sokrétű tevékenysége és az új feladatokra való felkészülése. A könyvtár 150. évfordulójára két gyűjteményes kötet látott napvilágot; az egyik *Fejezetek a 150 éves Akadémiai Könyvtár történetéből* címmel, a másik a keleti gyűjteményről szól, *Jubilee volume of the Oriental Collection* cím alatt. A könyvtár történetét, szervezetét, működését, használatát mutatják be azok a gazdagon illusztrált kötetek, melyek 1961-ben, illetve 1976-ban jelentek meg: az *MTA Könyvtára 1826–1961* és az *MTA Könyvtára 1826–1976*. A könyvtárnak mint szellemi közegnek a történetéhez adalék az a bibliográfia, mely munkatársaink 1950 és 1975 között publikált szakirodalmi munkásságát gyűjtötte össze.

Fráter Jánosné forráskiadványai alapvető jellezők a könyvtár történetére vonatkozóan. A már említett könyvtári iratok rendszerezése mellett összeállította az 1831–1949 között működő könyvtári alkalmazottak bibliográfiáját részint történeti összefoglalásban, részint életrajzi felsorolásban, valamint közzétette a Könyvtári Bizottság válogatott iratanyagát 1866. évi megalakulásától kezdve 1949-ig.

A kiadványok sorában szép számmal kaptak helyet az Akadémia történetét tárgyaló publikációk. Gergely Pál a nagy értékű, a könyvtári gyűjtemény szempontjából is igen jelentős Vigyázó-örökség történetét írta meg. A témával összefügg a rákoskeresztúri egykori Podmaniczky–Vigyázó-kastéllyal foglalkozó kötet, Bibó István munkája. Rózsa György művészettörténész egy gazdagon illusztrált kötetet jelentetett meg az Akadémia palotájáról (új Divald*), az akadémiai székház építéstörténetéről és a benne több mint egy évszázad alatt összegyűlt képzőművészeti értékekről. Egy faksimilekötet Arany János akadémiai kézírataiból, föltétkári irataiból ad válogatást. Szántó György Tibor az akadémiai könyv- és folyóiratkiadás történetéből villant fel fejezeteket. Fráter Jánosné összefoglaló munkát tett közzé A Magyar Tudományos Akadémia állandó bizottságai 1854–1949 címmel; ebben az akadémiai levéltárban őrzött dokumentumok alapján összegezi a bizottságok munkájának rövid történetét, a rá vonatkozó nyomtatott és kéziratos források feltüntetésével. Fekete Gézáné állította össze legutóbb Az Akadémia 1831–1858 között alapított jutalomtétellei c. kötetet, amely az egyes jutalmak, pályázatok történetét, a jutalmazott műveket, a jutalmazott művek bírálati anyagát tárja fel nyomtatott és kéziratos források alapján.

Az MTA Könyvtára kiadói tevékenységének ismertetéséből nem hiányozhatnak azok a kiadványok, amelyek az egyik országos kutatási főirányhoz kapcsolódnak. 1983 elején kezdődött meg a "Kulturális és történelmi emlékeink feltárása, nyilvántartása és kiadása" elnevezésű, az MTA és a Művelődési Minisztérium közös irányítása alá tartozó kutatási főirány programjának a végrehajtása. Klaniczay Tibor akadémikus, a főirány programtanácsának az elnöke a Magyar Tudomány [9] hasábjain számolt be a program létrejöttének körülményeiről, terveiről és problémáiról. A problémák között hangsúlyozottan említi, hogy "...e pillanatban a legnehezebb kérdés a publikációval kapcsolatos". Ennek a problémának a megoldásában segített az MTA Könyvtára. A két fél közötti együttműködési szerződés alapján a könyvtár vállalta a feltárt forrásanyagok közzétételét. A kiadványprogram keretében közel 20 kötet jelent meg. Köztük tudománytörténeti, művelődéstörténeti forrásmunkák, mint pl. Bél Mátyás kéziratos hagyatékának katalógusa Szelestei Nagy László szerkesztésében, Varga Andrásnak a magyarországi magánkönyvtárakról szóló kötete vagy a Monok István szerkesztette munka a partiumi könyvesházakról. Staud Géza háromkötetes nagy vállalkozását A magyarországi jezsuita iskolai színtételek forrásai címmel publikálta. Több néprajzi forráskiadvány hagyta el a nyomdát, így Pócs Éva

Magyar ráolvasások című munkája, Sugár István dokumentum-összeállítása a bűbajosokról, ördöngösökről, boszorkányokról, segyebek.

Az MTA Könyvtára kiadványai megfelelő publicitást kapnak a belföldi és külföldi folyóiratok recenzióiban. A magyar könyvtári szakajtó, a Magyar Könyvszemle, a Könyvtári Figyelő, a Könyvtárosok, a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás rendszeresen közöl ismertetéseket róluk. A különböző szakfolyóiratok, mint pl. a Magyar Tudomány, az Irodalomtörténet, az Irodalomtörténeti Közlemények, a Kritika, a Magyar Nyelv, a Statisztikai Szemle, a Tudomány, a Hungarológiai Értesítő stb. hasábjai is tudósítanak a könyvtár publikációiról. A nagyközönség a napilapokból, elsősorban a Magyar Nemzetből és a Népszabadságból értesül a szélesebb kört érdeklő kiadványokról.

A könyvtár számos kiadványa nemzetközi érdeklődésre is számot tart; ezt bizonyítják a különböző külföldi folyóiratokban megjelent ismertetések. Rendszeresen recenzálja a kiadványokat a Biblos, a Zentralblatt für Bibliothekswesen, s a kiadványok témájától függően adnak hírt az egyes sorozatok kötetéről a szaktudományi folyóiratok, pl. a Revue de Bibliologie, a Bibliothèque d'Humanisme et Renaissance, a Wolfenbütteler Renaissance Mitteilungen, az Ural-Altaische Jahrbücher, az Orientalische Literaturzeitung, az Archiv Orientalni, az Islam és más periodikák.

Ez a kiragadott címekre korlátozódó szemle nem csupán a publikációkat kívánta ismertetni, hanem rajtuk keresztül azt is érzékeltetni akarta, hogy az MTA Könyvtára kiadói szerepében hogyan ötvöződik az intézmény szolgáltató és alkotó tevékenysége [10].

Irodalom

- [1] KÖPECZI B.: A könyvtár – mint tudományos műhely. = Magyar Tudomány, 1976. 9. sz. p. 542–544.
- [2] RÓZSA Gy.: Az Akadémiai Könyvtár tudományos munkája és kiadványai. = Magyar Tudomány, 1963. 2. sz. p. 127–129.
- [3] SZÁNTÓ Gy. T.: Közkinccsé tenni az értékeket. Az Akadémiai Könyvtár kiadótevékenysége. = Magyar Nemzet, 1980. febr. 12. p. 5.
- [4] VEKERDI L.: "Felelős kiadó: Az MTA Könyvtárának főigazgatója." = Magyar Tudomány, 1986. 2. sz. p. 162–167.
- [5] KOVÁCS J. L.: Akadémiai könyvtári műhely. = Tudomány, 1988. 12. sz. p. 70–71.
- [6] BRAUN T.–BUJDOSÓ E.–RUFF L.: A tudomány mint a mérés tárgya. Budapest, 1981. MTA, p. 7.
- [7] HELLABRANT Á.: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában lévő ősnymtatványok jegyzéke. Budapest, 1986. MTA XIII, 379 p.
- [8] HELLER A.: Az Elischer-féle Goethe-gyűjtemény katalógusa. Budapest, 1986. MTA VI, 145 p.

* A Magyar Tudományos Akadémia palotája és gyűjteményei. Magyaréző kalauz. Szerk.: Divald Kornél. Budapest, 1917. 143 p.

- [5] Bevezető. = Tájékoztató a tudományos kutatás tervezésének, igazgatásának és szervezésének nemzetközi irodalmáról, 1. köt. 1–2. sz. 1961. p. 5–8.
- [6] SZÁNTÓ L.: Gondolatok a húszéves Tudományszervezési Tájékoztatóról. = Tudományszervezési Tájékoztató, 20. köt. 1. sz. 1980. p. 9–12.
- [7] ERDEI F.: Gondolatok a tudományszervezés problémáiról. = Tudományszervezési Tájékoztató, 10. köt. 1. sz. 1970. p. 7–23.
- [8] Otcet o razvilii Meždunarodnoj sistemy po obščestvennym naukam v 1987 g. Moskva, 1988. MISON. p. 65.
- [9] KLANICZAY T.: Kulturális és történelmi hagyományaink feltárása. = Magyar Tudomány, 1984. 12. sz. p. 953–961.
- [10] Az MTA Könyvtára kiadványainak listáját lásd: Publications of the Library of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest, 1986. 22 p.
- Az MTA Könyvtára évi jelentései.

Az ASCA-tól a BITS-ig

Új számítógépes szakirodalmi szolgáltatások az MTA Könyvtárban

Az MTA Könyvtára új szakirodalmi szolgáltatást vezetett be. Az új szolgáltatások egyrészt a szelektív témafigyelés, másrészt a retrospektív informálódás iránti igényeket kívánják kielégíteni. A könyvtár *BIO-MIX* néven a biotechnológia, a genetika és a molekuláris biológia területére is kiterjesztette a folyamatos heti szakirodalom-figyelést. Az IBM PC-vel vagy a vele kompatibilis mikro-számítógéppel rendelkezők számára pedig a floppylemezre rögzített *ASCA/ASCATOPICS/BIO-MIX* szolgáltatás biztosít folyamatosan bővülő személyes adatbázist sokoldalú visszakeresési lehetőséggel. *BITS* néven válogatott témabibliográfiákat szolgáltat egy-egy témakör szakirodalmáról.

Az MTA Könyvtára 1980-tól kezdve rendszeres szakirodalmi információkereső szolgáltatást nyújt az *Institute for Scientific Information* (ISI, Philadelphia) adatbázisai – a *Science Citation Index* (SCI) a *Social Sciences Citation Index* (SSCI) és az *Arts and Humanities Citation Index* (A & HCI) – felhasználásával.

Az Akadémiai Könyvtár és az ISI között 1979 májusában aláírt megállapodás alapján hét nyomtatott és egy gépi adatbázis beszerzésére került sor [1]. A kézi rendszer használatára a könyvtár külön informatikai olvasótermet nyitott. A gépi adatbázisból, amely kb. 3300 természet- és mintegy 1200 társadalomtudományi folyóiratból épül fel, négy szolgáltatástípusban ad számítógépes szakirodalmi információt. Az elmúlt két évben ez a négy szolgáltatástípus újjakkal bővült.

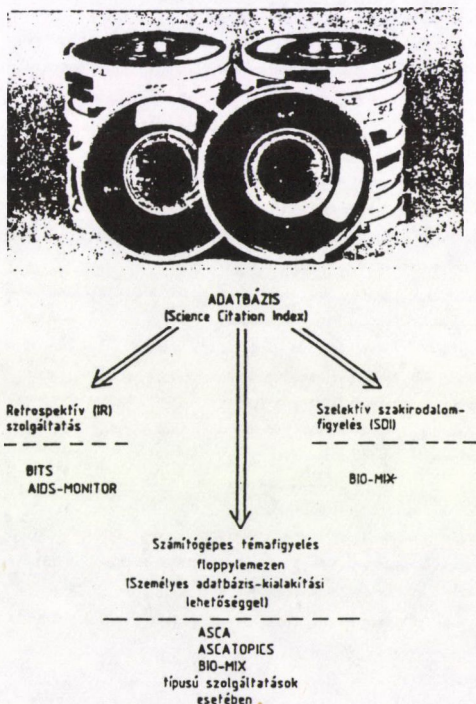
Az újonnan kialakított szolgáltatások (1. ábra) bevezetésekor a következőket vettük figyelembe:

- ▶ az új szolgáltatások alapja a már meglévő és működő számítógépes adatbázis legyen,
- ▶ melyek azok az új kutatási és fejlesztési irányok Magyarországon, amelyek megfelelő érdeklődési szívhóhatással, ill. felvevőpiacra rendelkeznek.

A biokémia és a molekuláris biológia szolgáltatában: *BIO-MIX*

A molekuláris biológia, genetika és biotechnológia terén napjainkban különösen rohamos a fejlődés. A biotechnológiát olyan csúcstechnikának tekintik, amely a mezőgazdasági és ipari termelés nagy lehetőségeit rejtje magában [2]. Mindazoknak a szakembereknek, akik ezen a területen tevékenykednek, kívántunk korszerű számítógépes szakirodalmi információszolgáltatást nyújtani *BIO-MIX* néven.

A *BIO-MIX* 229 válogatott tématerületen (2. ábra) [3, 4] tesz lehetővé folyamatos heti szakirodalom-figyelést (*Selective Dissemination of Information* = *SDI*). A 229 téma kiválasztása tudományos kutatási

1. ábra A *Science Citation Index* adatbázisán alapuló szolgáltatások

térkép felhasználásával történt, amelyen a legintenzívebben művelt tématerületek együttlidézési klaszteranalízissel (*co-citation clustering*) végzett válogatásban alakultak ki (3. ábra).

A keresés alapja az *ISI Science Citation Index adatbázisa*. A kiválasztott témában keresőprogram készül, s ennek segítségével kérdezzük le hetenként az adatbázist. A gépi keresés eredményéről, azaz

Acetylcholinesterase /BM 14/
 Actins /BM 47/
 Active Chromatin /BM 69/
 Active-Transport in Bacterial Membrane-Vesicles /BM 101/
 Adenosine Interactions /BM 29/
 Adenovirus Early Gene-Expression /BM 83/
 Adenylate-Cyclase System /BM 28/
 ADP Ribosylation of Basic Nuclear Proteins /BM 66/
 Affinity-Labeling with Fluorosulfonylbenzoyl-Adenosine and
 Adenine-Nucleotide Analogs /BT 66/
 Aflatoxin-B1 DNA-Adducts /BT 122/
 Aflatoxin-B1 Metabolism /BM 86/
 Agrobacterium Oncogenic /Ti/ Plasmids /BM 93/
 Alcohol Metabolism /BM 17/
 Alloreactive T-Cell Clones /BT 74/
 Amplification of Dihydrofolate-Reductase-Genes /BT 109/
 Antigen-Specific T-Cell Clones /BT 77/
 Apolipoproteins /BM 49/
 Apurinic DNA Endonuclease /BM 88/
 Association of Replicative DNA with the Nuclear Matrix /BT 29/
 Avian Retrovirus-DNA and Retrovirus-RNA /BT 16/
 B-Cell Development /BT 19/
 Bacteriophage- μ Genetics and Prokaryotic Transposons /BT 48/
 Bacteriorhodopsin /BM 9/
 Basement-Membrane Collagen /BM 39/
 Benzopyrene DNA-Adducts /BT 114/
 Beta-Endorphin /BM 90/
 Calcium-Dependent Protein Modulator /BM 63/
 Calcium-Transport System of Sarcoplasmic-Reticulum /BM 75/
 Cartilage Proteoglycans /BM 4/
 Cell-Size Mutants of Yeast /BT 124/
 Characterization of DNA and HSV and Other Viruses /BT 92/
 Chromatin Fractionation /BM 55/
 Chromatin Reconstitution /BM 68/
 Chromosome-Abnormalities in Leukemia and Lymphoma /BT 88/
 Chromosome Localization of Single Genus /BT 31/
 Clinical Studies of Myelogenous and Other Leukemias /BT 85/
 Clones of Proliferating T-Cells /BT 76/
 Codons for Termination of Translation in Eukaryotes /BT 21/
 Concanavalin-A /BM 24/
 Conformational Studies of DNA and Synthetic
 Polynucleotides /BT 102/

2. ábra A BIO-MIX témajegyzékének részlete

arról, hogy a legutóbb milyen közlemények jelentek meg a tárgy szakirodalmában, a megrendelő nyomtatott értesítést kap (4. ábra).

A számítógépes keresőprogram kialakításakor – kívánság szerint – a megrendelő személyes szakirodalmi információs szempontjait és igényeit is figyelembe vesszük.

Számítógépes témafigyelés floppylemezen

A személyi számítógépek elterjedésével másféle új szolgáltatás elindítása is lehetővé vált. 1988 óta az MTA Könyvtárától az ISI adatbázisából az ASCA/ASCATOPICS/BIO-MIX szolgáltatások floppy-lemre rögzítve is megrendelhetők. Így a választott témában a heti rendszeres informálódáson felül az előfizető egy állandóan bővülő személyes adatbázist alakíthat ki, mégpedig a széles skálájú visszakeresés lehetőségével. Az új szolgáltatás igénybevételének feltétele, hogy az előfizetőnek IBM PC-je vagy vele kompatibilis mikroszámítógépe legyen.

Egy floppylemezre természetesen több téma is rögzíthető. Egy-egy lemez kapacitása 360 kb-ot, azaz kb. 5100 sor, ami megközelítőleg 600-650 bibliográfiai tételek felel meg.

A bibliográfiai tételek ASCA formátumban kerülnek a lemezre, 70 karakteres rekordokként. Ez a szerkezet megegyezik a nyomtatott ASCA-tételek szerkezetével (5. ábra).

A lemezen lévő anyag a mikroszámítógépek szövegszerkesztő programjaival (KEDIT, WORDSTAR stb.) dolgozható fel. A keresés – a folyóirat nevétől a címszavakon át a publikáló intézmények és szerzők névéig stb. – a szövegben lévő bármely adatelemre kiterjedhet.

A szövegszerkesztők keresési, javítási, megjelenítési igényeit a bibliográfiai tételeket egységként feldolgozó adatbázis-kezelő programok (MICRO-ISIS, SCI-MATE stb.) lehetőségei jóval meghaladják. Az adatbázis-kezelő programok közül felhasználóink figyelmét a MICRO-ISIS programra irányítottuk, amit e program szövegorientáltsága és sokrétűsége egyaránt indokol. Ezek a rendszerek azonban közvetlenül nem tudják olvasni az "ASCA formátumban" előállított lemezeket. Más szóval: e programok – így az általunk használt MICRO-ISIS is – rögzített rekordformátumot (6. ábra) várnak az adattételektől. Tehát a formátumot át kell alakítani (konvertálni).

A formátum konverzióját végző program két funkcionális részből áll:

► első része a bibliográfiai tétel elemzését és szét-szedését végzi,

► második része pedig a kívánt formába önti.

A konvertált fájl a MICRO-ISIS rendszerrel elérhető és feldolgozható.

A MICRO-ISIS több *menüsített* programból áll. (7. ábra), s az alábbi sorrendben kell közük belépni:

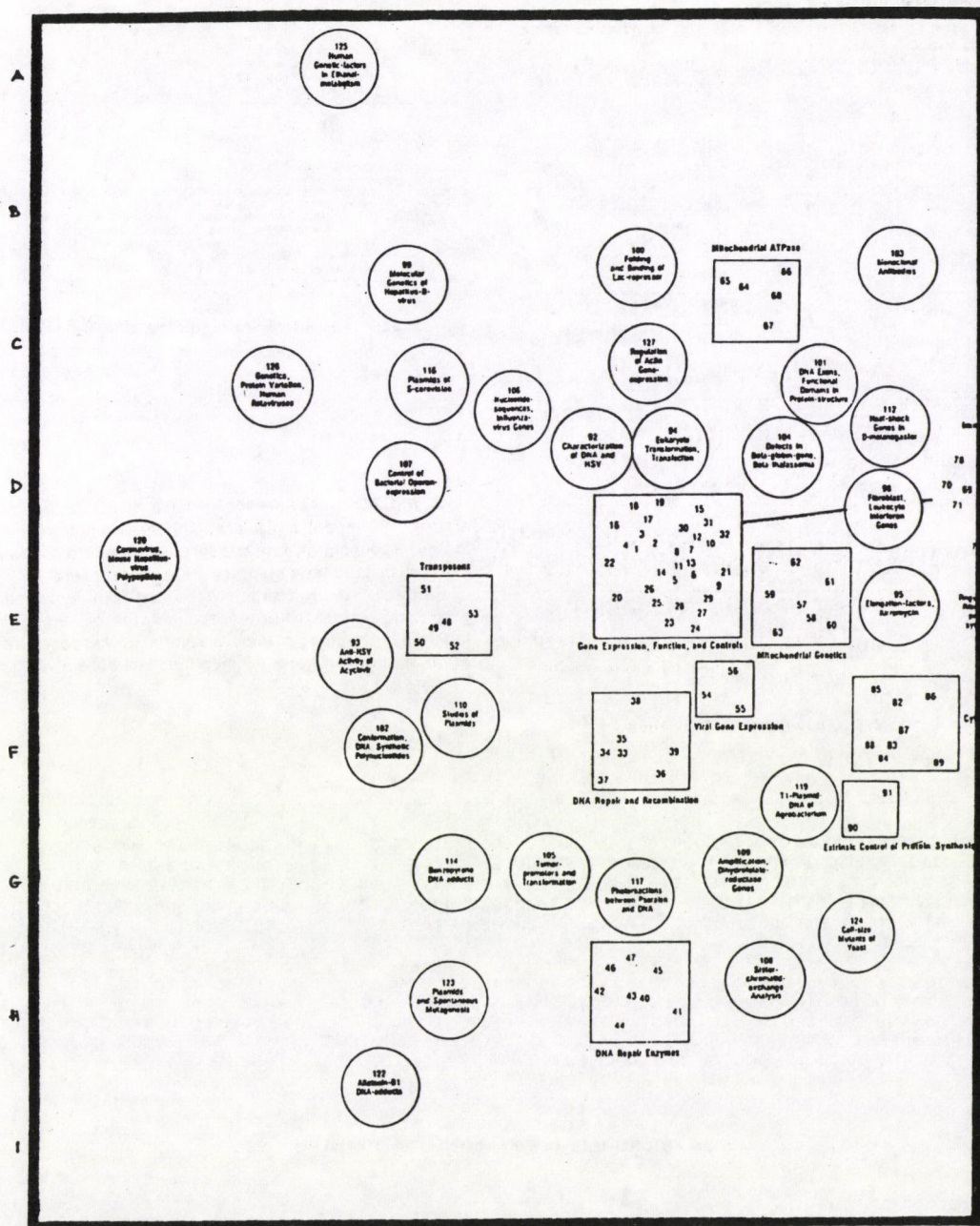
ISISDEF: vele definiálható a rekordszerkezet, a ki- és beviteli formátum, valamint a visszakeresési lehetőséget szabályozó adatkészlet stb.;

ISISXCH: külső adat ki- és bevitelére ad lehetőséget;

ISISINV: a bevitt adattételeket *invertál*ja;

ISIS: az adatbázis tulajdonképpen használata: keresések, a keresések eredményének megjelenítése stb. általa valósul meg;

ISISPRT: formázható nyomtatási lehetőséget ad.

3. ábra Globális tudományos kutatási térkép a biotechnológia és a molekuláris genetika területén
(Minden kör egy témának felel meg. A körök egymástól való távolsága az együttidézéssel arányos.)

HETI GEN SZAKIRODALOMFIGYELŐ SZOLGÁLAT
MTA Kísérlet Információs Igazgatóság
Pápai V., Általános u. 2. Pt. 7 1281

WEEKLY LITERATURE ALERTING SERVICE

DR. SZACSI ÁRPÁD TUD. FŐTARTAS 7512 ACCT NO
MTA NOVENYVÉDELMI KUTATÁSCENTRUM NITROCHONDRIAL
1525 BUDAPEST DNA-SEQUENCES (BT 113)
PF. 102. 7512

REPORT FOR 29 JUN 88 PAGE 1
*****COPYRIGHT 1980 INSTITUTE FOR SCIENTIFIC INFORMATION*****

10,921 SOURCE ITEMS FROM CURRENT SCIENTIFIC
LITERATURE WERE PROCESSED FOR ASCA THIS WEEK

MITOCHONDRIAL SPECIES SPECIFICITY OF MITOCHONDRIAL-DNA FLANKING
GENE/ THE LAC NITROCHONDRIAL-DNA GENE IN 2 SPECIES OF
CORYNEBACTERIUM
TOOTHMAN P, ROGERS SO, STUART K, BENDICH AJ
P NATL SCI 55(11): 53-62, 1988 33 REFS
SEDEROFF PR THESE ITEMS IN YOUR PROFILE WERE CITED:
AVISE JC P NATL ACAD SCI USA 75(553) 81
GENETICS 92 279 79
P TOOTHMAN, UNIV WASHINGTON, DEPT BOT,
SEATTLE, WA 98195

ENZYMIC REMOVAL OF O-6-ETHYLGUANINE FROM
MITOCHONDRIAL-DNA IN RAT-TESTES EXPOSED TO N-
ETHYL-N-NITROSODIAZOTIC ACID
SATO H, KIM H, RAJEWSKY M, KUROKI T
J Biol Chem 263(14):5854-5856, 1988 29 REFS
YONEKAWA H THESE ITEMS IN YOUR PROFILE WERE CITED:
GENETICS 90 492 83
MS SATO, UNIV TOKYO, INST MED SCI, DEPT CANC
CELL RES, SHIROKANEDAI, MINATO KU,
TOKYO 108, JAPAN

MITOCHONDRIAL PHYSICAL AND GENE ORGANIZATION OF MITOCHONDRIAL-
GENE/ DNA IN FERTILE AND MALE STERILE SUNFLOWER - CMS-
ASSOCIATED ALTERATIONS IN STRUCTURE AND
TRANSCRIPTION OF THE ATPa GENE
SICULELL J, PALMER JD
MOL ACTO R 15(9):3787-3799, 1988 40 REFS
SEDEROFF PR THESE ITEMS IN YOUR PROFILE WERE CITED:
ADV GENET 22 1 84
ANN ARBOR, MI 48109

(FR) THE EVOLUTION OF NICE
BOWEN P, THALER L
RECHERCHE 10(199): 606-616, 1988 25 REFS
FERRIS SD THESE ITEMS IN YOUR PROFILE WERE CITED:
P NATL SCI 55 80 492 83
F BOWEN, INST SCI EVOLUTION MONTPELLIER, CTR
NATL RECH SCI ANIME EQUIPE GENE & POPULAT,
MONTPELLIER, FRANCE

PHYLOGENETIC IMPLICATIONS OF CHLOROPLAST DNA
RESTRICTION SITE VARIATION IN THE NUTISIEAE
(ASTERACEAE)
JANSEN RK, PALMER JD
AM J BOT 75(5): 753-766, 1988 63 REFS
PALMER JD THESE ITEMS IN YOUR PROFILE WERE CITED:
P NATL ACAD SCI USA 75(500) 82
RK JANSEN, UNIV CONNECTICUT, DEPT ECOL & EVOLUT
BIOL, STORRS, CT 06268

4. ábra A heti BIO-MIX értesítés

CONVULS// ANTICONVULSIVE EFFECT OF 2-HYDROXYLAMINE-5-ETHYL-
EPILEP// 5-SEC-FENTYL BARBITURIC-ACID (HB-7) IN 2
BARBITUR// EXPERIMENTAL-MODELS OF EPILEPSY
GETOVA D, MOYANOVA S 19 REFS
METH FIND E 10(4): 267-272, APR 1988
THESE ITEMS IN THIS PROFILE WERE CITED:
EPILEPSIA 10 215 69
MILLICHAP JB EPILEPSIA
D GETOVA, BULGARIAN ACAD SCI, INST PHYSIOL, DEPT
EXPTL PHARMACOL, ACAD G BONCHEV STR BL 23,
BU-1113 SOFIA, BULGARIA

EPILEP// ON THE EPILEPTOGENIC EFFECTS OF KAINIC ACID AND
DIIHYDROKAINIC ACID IN THE DENTATE GYRUS OF THE RAT
BUTCHER SP, JACOBSON I, HAMBERGE A 43 REFS
NEUROPHARM 27(4): 375-381, APR 1988
SP BUTCHER, UNIV EDINBURGH, SCH MED, DEPT
PHARMACOL, I GEORGE SQ,
EDINBURGH EH8 9YL, MIDLOTHIAN, SCOTLAND

5. ábra "ASCA formátumú" bibliográfiai tételek

A MICRO-ISIS keresési nyelve a Boole-logikán alapul, ami módot nyújt a különböző elemek közötti logikai kapcsolatok kifejezésére és az adatbázisban indexelt összes tétel komplex visszakeresésére.

Példánk egy valóságos téma, az "Epilepszia és görcsoldó szerek" keresésén mutatja be, hogyan fogalmazhatók meg a témára vonatkozó kérdések (8. ábra), és hogyan kapható meg kérdéseinkre a válasz (9. ábra).

003970000000001090004500020012300000030000900123030001100132040001200143050001.
0155060000500171070011300176#ANTICONVULSIVE EFFECT OF 2-HYDROXYLAMINE-5-ETHYL-
-SEC-FENTYL BARBITURIC-ACID (HB-7) IN 2 EXPERIMENTAL-MODELS OF EPILEPSY#GETOVA
#MOYANOVA S#METH FIND E# 10(4): 267-272#1988#D GETOVA, BULGARIAN ACAD SCI, INST
HYSIOL, DEPT EXPTL PHARMACOL, ACAD G BONCHEV STR BL 23, BU-1113 SOFIA, BULGARIA#

003890000000001210004500020009700000030001100097030001100110030001100121040001.
01320500016001430600000500159070010300164#ON THE EPILEPTOGENIC EFFECTS OF KAINIC
ACID AND DIHYDROKAINIC ACID IN THE DENTATE GYRUS OF THE RAT#BUTCHER SP#JACOBSON
I#HAMBERGE A#NEUROPHARM# 27(4): 375-381#1988#SP BUTCHER, UNIV EDINBURGH, SCH MED
DEPT PHARMACOL, I GEORGE SQ, EDINBURGH EH8 9YL, MIDLOTHIAN, SCOTLAND#

6. ábra MICRO-ISIS-szel olvasható bibliográfiai tételek

Search and Data Entry

Micro CDS/ISIS - Copyright UNESCO 1985

Search and Data Entry

L - Change dialog language
C - Change Data Base
E - Data entry
B - Browse Master file
S - Search formulation
D - Display search results
G - Execute previous search
F - Change display format
R - Recall query formulations
P - Save search results
X - Exit

L - Change dialog language
C - Change Data Base
E - Data entry
B - Browse Master file
S - Search formulation
D - Display search results
G - Execute previous search
F - Change display format
R - Recall query formulations
P - Save search results
X - Exit

? s

? -

7. ábra A MICRO-ISIS "menüsített" programja

Set 16: PHENYTOIN * SEIZURE + EPILEPS

P= 9 PHENYTOIN
P= 8 SEIZURE
T= 0 - #17: PHENYTOIN * SEIZURE
P= 14 EPILEPSY
P= 12 EPILEPTIC
P= 4 EPILEPTICUS
P= 1 EPILEPTIFORM
P= 1 EPILEPTOGENESIS
P= 1 EPILEPTOGENIC
T= 32 - #23: EPILEPS
T= 32 - #24: #17 + #23
T= 32 - #16: #24

8. ábra Keresőkérdés MICRO-ISIS formátumban

0020

GETOVA D.

MOYANOVA S.

:

ANTICONVULSIVE EFFECT OF 2-HYDROXYLAMINE-5-ETHYL- 5-SEC-PENTYL BARBITURIC-ACID (HB-7) IN 2 EXPERIMENTAL-MODELS OF EPILEPSY.

METH FIND E. 10(4): 267-272. 1988.

D GETOVA, BULGARIAN ACAD SCI, INST PHYSIOL, DEPT EXPTL PHARMACOL, ACAD G BONCHEV STR BL 23, BU-1113 SOFIA, BULGARIA.

0028

BUTCHER SP.

JACOBSON I.

HAMBERGE. A.

:

ON THE EPILEPTOGENIC EFFECTS OF KAINIC ACID AND DIHYDROKAINIC ACID IN THE DENTATE GYRUS OF THE RAT.

NEUROPHARM. 27(4): 375-381. 1988.

SP BUTCHER, UNIV EDINBURGH, SCH MED, DEPT PHARMACOL, 1 GEORGE SQ, EDINBURGH EH8 9YL, MIDLOTHIAN, SCOTLAND.

9. ábra Találati tételek MICRO-ISIS formátumban

AIDS	alapdíj: 1000 Ft + 5 Ft/bibliográfiai tétel* (jelenlegi állomány: 1320 tétel)
ADDICTION**	alapdíj: 1000 Ft + 8 Ft/bibliográfiai tétel* (jelenlegi állomány: 168 tétel)
<ul style="list-style-type: none"> – Drug Abuse – Alcoholism – Smoking – Suicide 	
SUPERCONDUCTIVITY**	alapdíj: 1000 Ft + 8 Ft/bibliográfiai tétel* (jelenlegi állomány: 508 tétel)
<ul style="list-style-type: none"> – Oxide Superconductors – Theories of Superconductivity 	

* A tételek száma hetente növekszik

** A téma együttesen vagy altémaként is megrendelhető

10. ábra A BITS témajegyzéke

Drug Abuse

A FOLLOW-UP STUDY OF PATIENTS TREATED FOR
BENZODIAZEPINE DEPENDENCE
SCLIMACK S HIGGITT A FENAGY P DODDS S
SAPER J LADER M 31 REFS
BR J MED PSYCH 60 (JUN): 141-149, JUN 1987
THESE ITEMS IN THIS PROFILE WERE CITED:
BRIT J ADDICT 79 283 F4
S SCLIMACK, INST PSYCHIAT, DEPT PHARMACOL, CE
CRESSFORD PK, LONDON SE5 8AF, ENGLAND
FETAL TISSUE DRUGS MODULATE FETAL RABBIT LUNG
MATURATION
COMER CR GUNDEL JS MASON RJ JOHNSTON SC
GUSTAFSON 31 REFS
J APP PHYSIOL 62 (1): 2141-2146, JUN 1987
MY GRUNSTEIN, NATL JEWISH CTR IMMUNOL & RESP MED,
DEPT PEDIAT, 1470 JACKSON ST, DENVER, CO 80206
DRUG-INDUCED TOLERANCE TO ALLERGENS IN MICE .10.
MIGRATION OF SPLIT TOLERANCE IN MURINE
CONJUGATES DISAPPEARS AT BOTH H-2 AND NON-H-2
ANTIGENS BY THE USE OF SPLEEN-CELLS FROM DONORS
PREIMUNIZED WITH RECIPIENT ANTIGENS
NAYIMI H HAYANO K TCKURA W FAN JL
NAYIMI K 27 REFS
IMMUNOLOGY 174 (1): 274-281, MAY 1987
NAYIMI, ALL CHILDREN HOSP, BOX 707, 801 6TH S
ST, DEN 31220, ST PETERSBURG, FL 33731
A RAPID EXHAUSTIVE DETERMINATION OF PSYCHOTROPIC
DRUGS WITH CAPILLARY ELECTROPHORESIS (TECHNICAL NOTE)
KESCHAVAN R 40 REFS
J TANTAN CH 63 (11): 1009-1010, NOV 1986
R KESCHAVAN, UNIV MYSORE, DEPT POSTGRAD STUDIES &
RES CHEM, MYSORE 570006, KARNATAKA, INDIA
USE OF HETEROPLYSOMES IN THE ANALYSIS OF
DRUGS, BIOLOGICAL MATERIALS AND IN MEDICO-
PHARMACOLOGICAL INVESTIGATIONS (REVIEW)
SEMENOV, EN 83 REFS
J ANAL CHEM 41 (11): 1337-1346, NOV 1986
EN SEMENOVSKAYA, MV LOMONOSOV STATE UNIV,
MOSCOW 117234, USSR
ALCOHOLISM AND DRUG-DEPENDENCY - RAISTRICK, D,
DAVIDSON, R (BOOK REVIEW)
DEW L 1 REFS
AUST NZ J P 21 (2): 255-256, JUN 1987
THE EFFECTS OF CHRONIC ANTAGONISTS ON INGESTIVE
BEHAVIOR IN THE DOMESTIC FOWL
MCCORMAC, JE DENNEN CH 45 REFS
PHARM RPT 27 (11): 25-33, MAY 1987
CH DENNEN, VIRGINIA POLYTECH INST & STATE UNIV,
DEPT POLYTR SCI, BLACKSBURG, VA 24061

11. ábra BITS-részlet

BITS (Bibliographies in Topical Selection)

A szelektív témafigyelés mellett egyre nagyobb igény merült fel a *retrospektív szakirodalmi informálódás* iránt. A műszaki feltételek létrejötte lehetővé tette, hogy a SCI alapján – néhány választott témában – retrospektív bibliográfiák (10. ábra) megrendelését is elfogadjuk. Az új, BITS (Bibliographies in Topical Selection) nevű szolgáltatás válogatott retrospektív témabibliográfiákat nyújt, amelyek a választott témakör legfontosabb közleményeinek bibliográfiai adatait tartalmazzák (11. ábra) hosszabb időszakra visszamenően.

Egyelőre három témában (AIDS; Káros szenvedélyek; Szupravetetés) hirdettünk meg ilyen szolgáltatást, de a megrendelhető témák köre az igényeknek megfelelően bővülni fog.

A BITS szolgáltatás keretében az AIDS-ről – AIDS MONITOR néven – a probléma fontossága és az érdekeltek tág köre miatt külön válogatott témabibliográfiát ajánlottunk mindazoknak, akik egészségügyi szervezői és felvilágosító munkájukhoz gyorsan és korszerűen szeretnének tájékozódni a kör legfrissebb szakmai híreiről (12. ábra).

A bemutatott új szolgáltatások értékelését, azaz hogy mennyiben elégtették ki a tervezett felhasználói igényeket, a bevezetésük óta eltelt rövid idő miatt még nem végezhetjük el. Eddigi tapasztalataink szerint legsikeresebbnek a floppylemezés témafigyelés bizonyult, amely egyúttal a személyi számítógépek mind szélesebb körű elterjedését is igazolja.

Mivel a bemutatott szolgáltatások *nem díjmentesek*, az érdeklődés tényleges mértékét elleplezik azok a gazdasági-pénzügyi nehézségek, amelyek a kutatásra fordítható összegek jelentős apadása következtében léptek fel.

GENES MAY PREDISPOSE AIDS VICTIMS /EDITORIAL/
NEW SCI 114(1559): 22,1987

AIDS AND THE GERIATRICIAN

MOSS RJ MILES SH

J AM GER SO 35(5): 460-464,1987

RJ MOSS,VET ADM MED CTR,GERIATR RES EDUC & CLIN CTR,54TH ST &
48TH AVES,MINNEAPOLIS,MN 55417

AIDS - THE NEW GREAT IMITATOR /EDITORIAL/

SABIN TD

J AM GER SO 35(5): 467-468,1987

TD SABIN,BOSTON CITY HOSP,NEUROL UNIT,BOSTON,MA 02118

WHAT IS SAFE SEX - SUGGESTED STANDARDS LINKED TO TESTING FOR HUMAN
IMMUNODEFICIENCY VIRUS /EDITORIAL/

GOEDERT JJ

N ENG J MED 316(21):1339-1342,1987

JJ GOEDERT,NCI,BETHESDA,MD 20892

COLD AGGLUTININS IN PARENTERAL DRUG-ADDICTS POSITIVE FOR HIV ANTIBODY
/LETTER/

LIMA J RIBERA A GARCIA R F MONTEAGU M MARTIN C

ACT HAEMAT 76(4): 235,1986

J LIMA,HOSP GEN VALLE HEBRON,PASEO VALLE HEBRON S-N,
E-08035 BARCELONA,SPAIN

ROUTES OF HIV-2 TRANSMISSION IN WESTERN-EUROPE /LETTER/

KROEGEL C HESS G ZUMBUSCH KH

LANCET 1(8542):1150,1987

C KROEGEL,UNIV MAINZ,DEPT MED 1,D-6500 MAINZ,FED REP GER

ROUTES OF HIV-2 TRANSMISSION IN WESTERN-EUROPE /LETTER/

VITTECOQ D FERCHAL F CHAMARET S BENBUNAN N GERBER M HIRSCH A
MONTAGNI L

LANCET 1(8542):1150-1151,1987

D VITTECOQ,HOP ST LOUIS,F-75475 PARIS 10,FRANCE

HIV-2 IN BLOOD-DONORS AND IN DIFFERENT RISK GROUPS IN FRANCE /LETTER/

COUROUCE AM

LANCET 1(8542):1151,1987

AM COUROUCE,FON CTR NATL TRANSFUS SANGUINE,6 RUE ALEXANDRE CABANEL,
F-75015 PARIS,FRANCE

12. ábra AIDS-MONITOR

Irodalom

- [1] BUJDOSÓ E.: Az ISI szakirodalmi információs rendszerei az MTA Könyvtárában. = Könyvtári Figyelő, 26. köt. 6. sz. 1980 p. 581-595.
- [2] KRALOVÁNSZKY, U. P.: II. Biotechnológiai Műszaki Fejlesztési Konferencia, Szeged, 1986.
- [3] ISI Atlas of Science. Biochemistry and Molecular Biology 1978/80 Including Minireviews of 102 Research Front Specialties. Institute for Scientific Information, Philadelphia, USA.
- [4] ISI Atlas of Science. Biotechnology and Molecular Genetics 1981/82 Covering 127 Research Front Specialties. Institute for Scientific Information, Philadelphia, USA.
- [5] CDS/ISIS kézikönyv. Mini-mikro változat, 10. kiadás. UNESCO, 1985.

Beérkezett: 1988. IX. 5-én.

SUMMARIES

Vekerdi, L.: Homes, results and problems of a library

The Library of the Hungarian Academy of Sciences has one of the major scientific document collections of the country. It contains 960 thousand books, 273 thousand manuscripts, and 21 thousand microfilms. The history of the Library since 1826 is presented on the occasion of the occupation of the new library building with an area of 6054 m², the double of its previous space. In this enlarged space the library intends to function in an improved manner, to serve the cause of science in this country by traditional and advanced methods.

Balázs, J. – Fekete, M. – Gregorovicz, A.: Publishing activities of the Library of the Hungarian Academy of Sciences

The Library of HAS has been known as a scientific workshop and publishing house as well, in addition to its traditional library functions and services. Its publishing duties of three decades have produced various serials like Proceedings, Manuscript Holding Catalogues, Oriental Studies, Budapest Oriental Reprints, Informatics and Science Analysis as well as monographs and periodicals (Research and Development, ECSSID Bulletin, *Analecta Linguistica*, *HingInfo*). The publishing functions is determined by its academic nature, i.e., its scope is directed toward documentation science, broad information services, history of the Academy and the Library, publication of valuable pieces of our national history. The publishing functions unify the services and the creative activities of the Library of HAS.

Braun, T. – Klein, Á. – Kovács, Zs.: From ASCA to BITS. New computerized information services of the Library of the Hungarian Academy of Sciences

The Library of HAS introduced new bibliographic information services called ASCA, based on the Science Citation Index (SCI) database of the Institute for Scientific Information (ISI, Philadelphia, USA). They cover both SDI services and retrospective retrieval services. Extending the Library's former SDI services, new weekly current awareness services called BIO-MIX have been introduced on the fields of biotechnology, genetics and molecular biology. In addition, unified ASCA/ASCATOPICS/BIO-MIX services are available on floppy discs to create personal files for users possessing IBM PC or compatible microcomputers. Finally, the Library offers selected topical bibliographies based on the literature of given subject fields, a service called BITS.

29.

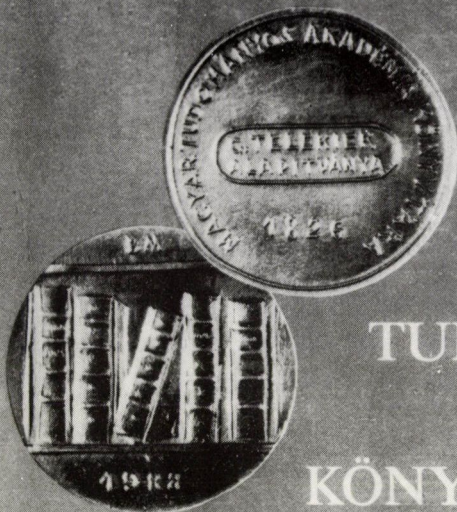
Az alapító gróf Teleki József fehér márvány mellszobra.
Ferenczy István szobrászművész alkotása

30.

Az új könyvtárépület megnyitására készült Borsos Miklós bronzérem,
1988

ÉVSZÁZADOK KULTÚRÁJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁBAN

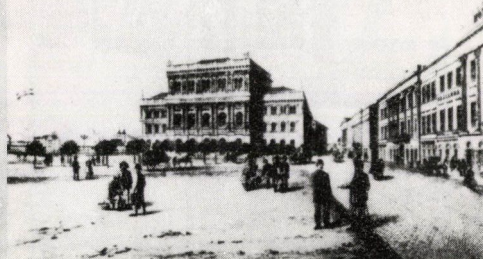
LIGETI LAJOS

A MAGYAR NYELV TÖRÖK KAPCSOLATAI ÉS AMI KÖRÜLÖTTÜK VAN

I.

BUDAPEST 1977

THE PALACE
OF THE HUNGARIAN ACADEMY
OF SCIENCES

Függelék

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA 1826-1988.
VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIA

Az MTA Könyvtáráról összeállított válogatott bibliográfia gyűjtése kiterjedt a megadott időhatáron belül a monográfiákra, folyóiratcikkekre, a legfontosabb napilapcikkekre és alapvető akadémiai jogszabályokra. A publikált anyag mellett néhány esetben sokszorosítások is szerepelnek a bibliográfiában akkor, ha hézagtöltő dokumentumokról volt szó.

A bibliográfiai címanyag kronológiai rendben, ezen belül a szerzők, szerkesztők ill. a rendszavak betűrendjében került besorolásra az alábbi témacsoportok alapján:

Történet

Szervezeti és működési szabályzatok

Évi jelentések, statisztika

Gyűjteményi funkció, állománykatalógusok

Cseretevékenység

Információellátás

Hálózati könyvtári központ

Akadémiai Levéltár

Tudományos munka, kiadványtevékenység

A bibliográfiát tárgyszó és szerzői névindex zárja, utalva a bibliográfiai tétel sor-számára.

TÖRTÉNET

1. [Teleki-alapítólevél, LXXXIII. szám, LXXVII. ülés]
= Acta Comitiorum Regni Hungariae, 1825–1827. Tom. I. 281. p.
2. Az 1840:VI. törvénycikk 11. pontja a kötelezpéldány szolgáltatási kötelezett-ségről [a Magyar Tudós Társaságot illetően].
= Magyar Törvénytár 1836–1868. évi törvénycikkek, 92. p.
3. [Az Akadémiai Könyvtár megnyitása].
= Hírnök, 1844. dec. 31. 605. p.
4. Könyvtár-avatási ünnepély: dec. 23. 1844.
= Magyar Akadémiai Értesítő, 4. 1844. 233–235. p.
5. Magyar Tud. Társaság könyvtárnyitásának ünnepe 1844. dec. 23.
= Jelenkor, 13. 1844. 618. p.
6. *Vörösmarty Mihály*: Gondolatok a könyvtárban. [A Magyar Tudós Társaság Könyvtárának megnyitására, 1844. dec. 23.]
= Pesti Divatlap, 1845. jan. 1. 4–5. p.
7. *Bajza József*: A Telekiek tudományos hatása. Előadás az Akadémiai Könyvtár megnyitása alkalmával dec. 23. 1844.
= Magyar Tudós Társaság Évkönyve, 7. (1842–1844) 1846. 92–129. p.
8. *Schedel [Toldy] Ferenc*: Az akadémiai könyvtár rövid története s mibenléte. E könyvtár ünnepélyes megnyitásakor dec. 23. 1844.
= Magyar Tudós Társaság Évkönyve, 7. (1842–1844) 1846. 86–91. p.
9. [Javaslat az MTA Könyvtára állományának szakrend szerinti felállítására].
= Magyar Tudományos Akadémia Jegyzőkönyvei, 1. 1863. 78–83. p.
10. [A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának szabályzata és a Könyvtári Bizottság megalakulása. Előterjesztés az 1865. jún. 10-i összes ülésen].
= Magyar Tudományos Akadémia Jegyzőkönyvei, 3. 1865. 99–103. p.
11. *Jakab Elek*: Jelentés a kéziratár rendezéséről.
= Akadémiai Értesítő, 13. 1879. 127. p.

12. A Magyar Tudományos Akadémia nagykönyvtára Budapesten.
= Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben. Szerk. *György Aladár*. Bp. 1886–1887. Athenaeum. 43–46.p.
13. *Jakab Elek*: Jelentés a M.Tud.Akadémiai kéziratár bevezézt rendezéséről.
= Magyar Könyvszemle, 16.1891. 315–322.p.
14. *Jakab Elek*: A Magyar Tud. Akadémia kéziratának rendezéséről.
= Magyar Könyvszemle, 16.1891. 19–32.p.
15. [Ajánlás Fröhlich Róbert főkönyvtárnoki kinevezése ügyében].
= Akadémiai Értesítő, 3.1892. 684.p.
16. *Jakab Elek*: Jelentés a kéziratár rendezéséről. [Kivonat].
= Akadémiai Értesítő, 3.1892. 132–139.p.
17. *Jakab Elek*: A M.T. Akadémia kéziratárának ismertetése. Bp.1892.MTA. 43 p.
18. A Magyar Tud. Akadémia új főkönyvtárnoka. [Fröhlich Róbert].
= Magyar Könyvszemle, 1.1892–1893. 378.p.
19. A Magyar Tudományos Akadémia új főkönyvtárnoka. [Heller Ágost].
= Magyar Könyvszemle, 2.1894. 378.p.
20. Ráth György emlékezete a Magyar Tudományos Akadémiában.
= Magyar Könyvszemle, 14.1906. 86.p.
21. A Goethe-szoba.
= *Divald Kornél*: A Magyar Tudományos Akadémia palotája és gyűjteményei. Bp. 1917.MTA. 119–124.p.
22. A könyvtár.
= *Divald Kornél*: A Magyar Tudományos Akadémia palotája és gyűjteményei. Bp.1917.MTA. 93–102.p.
23. A Széchenyi-Múzeum.
= *Divald Kornél*: A Magyar Tudományos Akadémia palotája és gyűjteményei. Bp.1917.MTA. 76–92.p.
24. *Berzeviczy Albert*: A könyvtár alapításának százados ünnepe 1926. évi március hó 15-én.
= Akadémiai Értesítő, 37.1926. 5–6.p.

25. *Ferenczi Zoltán*: A M. T. Akadémia könyvtárának megalapítása.
= Akadémiai Értesítő, 37.1926. 7–17.p.
26. A M.Tud. Akadémia Vörösmarty-szobájának megnyitása és ismertetése.
= Akadémiai Értesítő, 38.1927. 160–161.p.
27. *Sajó Géza*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia régi főtitkári levéltárának rendezése körül végzett munkálatokról.
= Akadémiai Értesítő, 50.1940. 365–370.p.
28. Főkönyvtárak választás. [Melich János].
= Akadémiai Értesítő, 53.1943. 152–154.p.
29. Jelentés a háborús károkról. A Könyvtár káraitól.
= Akadémiai Értesítő, 56.1948. 73–76.p.
30. *Berlász Jenő*: Az Akadémiai Könyvtár történetének vázlata.
= Magyar Könyvszemle, 72.1956. 202–216.p.
31. *Berlász Jenő–Sz.Németh Mária*: Hundertdreissig Jahre Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
= Zentralblatt für Bibliothekswesen, 71.1956. 254–266.p.
32. *Haraszthy Gyula*: A 130 éves Akadémiai Könyvtár. Bp.1956.MTAK. 23 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.1./
(Klny.: Magyar Tudomány, 1.1956. 63–84.p.)
33. *Sz.Németh Mária*: Az Akadémiai Könyvtár fejlődése és munkája a Magyar Tudományos Akadémia újjászervezése óta.
= Magyar Könyvszemle, 72.1956. 217–229.p.
34. *Sz.Németh Mária–Berlász Jenő*: Az Akadémiai Könyvtár múltja és jelene. Bp. 1956.MTAK. 30 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.2./
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 72.1956. 202–229.p.)
35. *Berlász Jenő*: Az Akadémiai Könyvtár kéziratárának átalakulása. Bp.1957. MTAK. 21 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.4./
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 73.1957. 228–246.p.)
36. *Csapodi Csaba*: Könyvkonzerválás és restaurálás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp.1958.MTAK. 18 p. 12 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei.10./
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 74.1958. 118–143.p.)

37. *Gergely Pál*: Arany János és az Akadémia Könyvtára. Bp.1958.MTAK. 8 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.6./
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 73.1957. 384—388.p.)
38. *Sz.Németh Mária*: Az Akadémiai Könyvtár, mint a Magyar Tudományos Akadémia célkitűzéseinek könyvtári támogatója. Bp.1958.MTAK. 14 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.8./
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 74.1958. 10—21.p.)
39. *Csapodi Csaba*: Régi könyvek védelme a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában.
= Könyvtáros, 9.1959. 423—424.p.
40. *F.Csanak Dóra*: Az Akadémiai Könyvtár története a szabadságharcig 1826—1849. Bp.1959.MTAK. 29 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.14./
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 75.1959. 47—73.p.)
41. *Kőhalmi Béla*: A három nagy könyvtár a Tanácsköztársaság alatt. [Nemzeti Múzeum Széchényi Könyvtára — Egyetemi Könyvtár — Akadémiai Könyvtár].
= Magyar Könyvszemle, 75.1959. 149—162.p.
42. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1826—1961. Szerk. *Rózsa György* etc.
Bev. *Rusznayák István*. Bp.1960.MTAK. 109 p.
Biblioteka Vengerszkoj Akademii Nauk 1826—1961. Szoszt. *György Rózsa* i dr.
Vved. po *István Rusznayák*. Bp.1960.MTAK. 101 p.
The Library of the Hungarian Academy of Sciences 1826—1961. Ed. by *György Rózsa* etc. Intr. by *István Rusznayák*. Bp.1960.MTAK. 99 p.
43. *Rózsa György*: Az Akadémiai Könyvtár funkciói.
= Magyar Tudomány, 6.1961. 186—188.p.
44. 123/1961 sz. MTA elnökségi határozat az Akadémiai Könyvtár megvizsgálásáról és a könyvtár feladatairól. Soksz.
45. *Rózsa György*: Razvitie Biblioteki Vengerszkoj Akademii Nauk i ee meszto v vengerszkoj naucsnnoj zszni.
= Trudü Biblioteki Akademii Nauk SzSzsZR i Fundamental'noj Biblioteki Obscesztvennüh Nauk AN SzSzsZR, 6.1962. 290—302.p.
46. 13/1962 sz. MTA elnökségi határozat az Akadémia II. ötéves terve tartaléképítési, beruházási keretének felosztásáról. [Az MTA Könyvtár önálló épületének létesítését kimondó alaphatározat]. Soksz.

47. Az Akadémiai Könyvtár alapítólevele 1826.
= A könyv és a könyvtár a magyar társadalom életében az államalapítástól 1849-ig.
Összeáll. *Kovács Máté*. Bp.1963.Gondolat. 579–581.p.
48. *Rózsa György*: Munca de cercetari și îndrumare științifică la Biblioteca Academiei de Științe din Ungaria.
= Studii și Cercetari de Bibliologie, 5.1963. 41–49.p.
49. Az MTA Könyvtára új épületére kiírt tervpályázat eredménye.
= Magyar Tudomány, 9.1964. 116.p.
50. *Rózsa György*: La Biblioteca dell'Accademia Ungherese delle Scienze.
= Ungheria d'Oggi, 4.1964. 55–59.p.
51. *Rózsa György*: Hagyomány és korszerűség: az Akadémiai Könyvtár távlati fejlesztéséről. Bp.1964.MTAK. 13 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.42./
(Klny.: Magyar Tudomány, 9.1964. 547–555.p.
52. *Szabó Árpád*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának tervpályázata.
= Magyar Építőművészet, 1964. 2–9.p.
53. *Fráter Jánosné*: Részletek az Akadémiai Könyvtár történetéből 1865–1875.
Bp.1965.MTAK. 59 p. 13 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei.45./
54. *György József*: Uloga i zadaci Biblioteke Madarske Akademije Nauka u naucnom zivotu od osnivanja do danas 1826–1964.
= Bibliotekar /Beograd/,17.1965. 157–167.p.
55. 22/1965 sz. (1965.jún.25.) MTA elnökségi határozat az Akadémiai Könyvtár épületének tervezési programjáról. Soks.
56. *Rózsa György*: Az Akadémiai Könyvtár a magyar tudomány szolgálatában.
= Természettudományi Közlöny, 96.1965. 141–143.p.
57. Kiállítás az Akadémiai Könyvtár új épületének homlokzati terveiből.
= Magyar Tudomány, 11.1966. 716.p.
58. Az MTA Elnöksége 83/1965 sz. határozata a Magyar Tudományos Akadémia intézetfejlesztési tervéről és a III. ötéves tervének beruházásairól. (1965.dec.21.)
[11.pont: az MTA Könyvtára székházának építése].
= Akadémiai Közlöny, 1966.jan.15. 1–3.p.

59. Az MTA Elnöksége 31/1966 sz. határozata az Akadémiai Könyvtár új épületének homlokzati tervjavaslatáról. (1966.okt.25.)
= Akadémiai Közlöny, 1966.nov.17. 109.p.
60. *Rózsa György*: Az Akadémiai Könyvtár új székházáról.
= Magyar Tudomány, 11.1966. 322–325.p.
61. *György József*: Az Akadémia Könyvtára egykori Goethe-szobája és nevesebb magyar látogatói. Bp.1968.MTAK. 25 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.55./
62. Az 1969.jún.24-i MTA elnökségi ülésének határozata az Akadémiai Könyvtár tervezési munkáinak felfüggesztéséről. Soksz.
63. A Magyar Tudományos Akadémia főtitkárának 2/1970 MTA–F. (A.K.9.) sz. utasítása a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára irányításáról és felügyeletéről.
= Akadémiai Közlöny, 1970.jún.23. 99.p. és u.a.
= A Magyar Tudományos Akadémiára és intézményeire vonatkozó akadémiai utasítások 1957–1983. Bp.1984.MTA. 11.p.
64. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Bp.1971.MTAK. 6 p. (Könyvtárismertető)
Library of the Hungarian Academy of Sciences. Bp.1972.MTAK. 9 p. (Könyvtárismertető)
65. *Rózsa György*: Utóhang az Akadémiai Könyvtár épülettervéhez.
= Könyvtáros, 22.1972. 402–403.p.
66. *Rejtő István*: A törökbálinti társasraktár mint célszerű pótraktári lehetőség.
= Könyvtári Figyelő, 19.1973. 179–181.p.
67. *F. Csanak Dóra*: Teleki József könyvtára.
= Irodalom és felvilágosodás. Szerk. *Szauder József* és *Tarnai Andor*. Bp.1974. Akad.K. 401–443.p.
68. Könyvtári Bizottság.
= *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia állandó bizottságai 1854–1949. Bp.1974.MTAK. 17–31.p.
69. *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudós Társaság könyvtárának életrehívása.
= Magyar Tudomány, 19.1974. 729–732.p.

70. MTA Könyvtár.
= Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe. 2.köt. Szerk. *Darabos Pál, Domsa Károlyné*. Bp.1975.MTAK. 605–612.p.
71. Az MTA Könyvtára.
= A Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézetei, intézményei és vállalatai. Bp.1975.MTA. 91–94.p.
Library of the Hungarian Academy of Sciences.
= Reserach institutes, institutions and enterprises of the Hungarian Academy of Sciences. Bp.1975.MTA. 105–108.p.
72. *Cs.É.*: Az Akadémiai Könyvtár jubileuma.
= Magyar Tudomány, 21.1976. 795–796.p.
73. Fejezetek a 150 éves Akadémiai Könyvtár történetéből. (Cikkgyűjtemény). Bp. 1976.MTAK. 62 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.2(77)./
74. *Fráter Jánosné*: Az Akadémiai Könyvtár szerepe a múlt század közművelődésében.
= Könyvtáros, 26.1976. 475–479.p.
75. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának jubileuma. *F.Csanak Dóra*: A "G. Telekiek alapítványa".
= Magyar Tudomány, 21.1976. 545–551.p.
76. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának jubileuma. *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia állandó Könyvtári Bizottsága 1865–1949.
= Magyar Tudomány, 21.1976. 563–569.p.
77. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának jubileuma. *Ligeti Lajos*: Százötven éves a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Magyar Tudomány, 21.1976. 533–536.p.
78. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának jubileuma. *Rózsa György*: "Tudományok és művészségek szeretete..."
= Magyar Tudomány, 21.1976. 537–541.p.
79. The 150th anniversary of the Library of the Hungarian Academy of Sciences. Addresses of the foreign guests. Bp.1976.MTAK. 52 p.
80. *Rózsa György*: La Bibliothèque de l'Académie hongroise des sciences et son réseau.
= Bulletin de l'UNESCO à l'intention des bibliothèques, 30.1976. 306–308.p.

81. *Rózsa György*: "A közjó előmozdításának vágyától indítatva..." Százötven éves az Akadémiai Könyvtár.
= Magyar Nemzet, 1976. ápr. 2. 8. p.
82. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1826–1976. Szerk. *Rózsa György* etc. Bev. *Erdey-Grúz Tibor*. Bp. 1976. MTAK. 40 p. 36 t. (2. kiad. 1977.)
Biblioteka Vengerszkoj Akademii Nauk 1826–1976. Szoszt. *György Rózsa* i dr. Vved. po *Tibor Erdey-Grúz*. Bp. 1976. MTAK. 55 p. 36 t.
The Library of the Hungarian Academy of Sciences 1826–1976. Ed. by *György Rózsa* etc. Intr. by *Tibor Erdey-Grúz*. Bp. 1976. MTAK. 43 p. 36 t.
83. *Rózsa György*: 150 lat Biblioteki Węgierskiej Akademii Nauk. Tradycja i dzień dzisiejszy.
= Zagadnienia Informacji Naukowej, 2(29).1976. 101–107. p.
84. *Sáfrán Györgyi*: Az Akadémiai Könyvtár jubileumi kiállításáról.
= Magyar Nemzet, 1976. okt. 3. 11. p.
85. 150 éves a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Bp. 1976. MTAK. 10 p. (Könyvtárismertető)
86. A Tudós Társaság bibliotékája. Beszélgetés az MTA Könyvtárának vezetőivel [*Rózsa Györggyel* és *Székely Dániellel*]. Riporter *Kovács Dénes*.
= Népszabadság, 1976. ápr. 23. 8. p.
87. *Apor Éva*: A 150 éves Akadémiai Könyvtár jubileuma.
= Magyar Könyvszemle, 93.1977. 72–74. p.
88. *Csapodi Csaba*: 150 Jahre Akademiebibliothek in Budapest.
= Biblos, 26.1977. 192–198. p.
89. *Havasi Zoltán*: Az Akadémiai Könyvtár jubileumi kiadványai.
= Magyar Könyvszemle, 93.1977. 74–77. p.
90. *Rózsa György*: Könyvtár és dokumentáció egysége a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Gondolatok a 150. évfordulón.
= Tudomány és Műszaki Tájékoztatás, 24.1977. 15–18. p.
91. *Rózsa György*: Nemzetközi kapcsolatok és az Akadémiai Könyvtár.
= Magyar Nemzet, 1977. szept. 2. 8. p.
92. *Szentágothai János*: The Library of the Hungarian Academy of Sciences; its international relations.
= Magyar Könyvszemle, 93.1977. 1–2. p.

93. Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Ed. by *Éva Apór*. Bp. 1978.MTAK. 224 p.
/Keleti Tanulmányok – Oriental Studies.2./
94. *Rózsa György*: Conservation et renouvellement: 150 ans de la Bibliothèque de l'Académie des Sciences de Hongrie.
= Gutenberg Jahrbuch, 1978. 378–380.p.
95. MTA Elnökségének határozatai az 1980.nov.25-i üléséről. 45/1980 sz. határozat: Az Elnökséghez közvetlenül tartozó magyar nemzeti bizottságok, illetve tagságok. MTA Könyvtár tagságai. [FID, ASLIB].
= Akadémiai Közlöny, 1981.jan.16. 4–5.p.
96. A könyvtáros feladata és felelőssége. Beszélgetés *dr. Rózsa Györggyel*, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának főigazgatójával. Riporter *Tripolszky László*.
= Népszabadság, 1981.nov.15. 13.p.
97. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtáráról.
= *Keresztury Dezső*: Híres magyar könyvtárak. Fényképezte *Gyarmathy László*. Bp.1982.RTV–Minerva. 125–142.p.
98. A könyvtár jövőjéért. [Beszélgetés *dr.Rózsa György* főigazgatóval]. Riporter *Szántó György Tibor*.
= Magyar Nemzet, 1982.okt.27. 8.p.
99. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Bp.1984.MTAK. 11 p. (Könyvtárismertető)
Biblioteka Vengerszkoj Akademii Nauk. Bp.1986.MTAK. 11 p. (Könyvtárismertető)
The Library of the Hungarian Academy of Sciences. Bp.1985.MTAK. 11 p. (Könyvtárismertető)
100. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának katalógusai, információs forrásai. Bp.1984.MTAK. 8 p. (Könyvtárismertető)
101. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kézirattára és Régi Könyvek Gyűjteménye. Bp.1984.MTAK. 11 p. (Könyvtárismertető)
102. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának szolgáltatásai. Bp.1984.MTAK. 8 p. (Könyvtárismertető)
103. Oriental Collection of the Library of the Hungarian Academy of Sciences. Bp. 1984.MTAK. 11 p. (Könyvtárismertető)

104. *Rózsa György*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára a 2000. év felé. Gondolatok egy rekonstrukció kapcsán.
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 32.1985. 503–522.p.
105. Utmutató az MTA Könyvtár betűrendes katalógusának használatához. Bp.1985. MTAK. 6 p. (Könyvtárismertető)
106. Az Akadémiai Könyvtár 2000 felé. Beszélgetés *Rózsa György* főigazgatóval. Riporter *Kovács Dénes*.
= Népszabadság, 1986.júl.11. 6.p.
107. Az elnökség napirendjén: az Akadémiai Könyvtár fejlesztése és a tudományos helyzetelemzések programja.
= Magyar Tudomány, 31.1986. 490–491.p.
108. *Kovács Mária*: Áttérés az új szabványokra az MTA Könyvtárában.
= Könyvtári Figyelő, 32.1986. 588–594.p.
109. Az MTA Könyvtárának helyzete és fejlesztése. Az MTA Elnökségének 12/1986 sz. határozata.
= Akadémiai Közlöny, 1986.jún.13. 120–121.p.
110. *Rózsa György*: "Tudományok és művészségek szeretete..." Írások az MTA Könyvtáráról. Bp.1986.MTAK. 166 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.16(91)./
111. Az Akadémiai Könyvtár.
= *Csapodi Csaba–Tóth András–Vértesy Miklós*: Magyar könyvtártörténet. Bp. 1987.Gondolat. 180–189., 228–232., 362–364., 454–456.p.
112. *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosai 1831–1949. Bp.1987.MTAK. 155 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei. 18(93)./
113. *Kovács Dénes*: Hagyományörzés és megújulás az Akadémiai Könyvtárban.
= Népszabadság, 1987.márc.12. 8.p.
114. *Bóday Márta*: Gondolatok egy könyvtárban.
= Képes 7, 1988.nov.26. 14–17.p.
115. Évszázadok kultúrája a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Szerk. *Fekete Gézáné*. Bp.1988.MTAK. 170 p.

116. *Fráter Jánosné*: Az MTA Könyvtári Bizottságának iratai 1866–1949. Bp.1988. MTAK. 146 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.20(95)./
117. *Hanthy Kinga*: Az Akadémiai Könyvtár újjászületése. Teleki gróf utódai.
= Magyar Nemzet, 1988.nov.1. 4.p.
118. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Bp.1988.MTAK. 19 p. (Könyvtárismertető)
119. *Rózsa György*: Értelmiségi tehetséggondozás: az Akadémiai Könyvtár programjából.
= Magyar Tudomány, 33.1988. 887–889.p.
120. *Torda István*: Új épületben az Akadémiai Könyvtár. Ősnyomtatvány és floppy.
= Ország-Világ, 1988.dec.7. 14–15.p.

SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI SZABÁLYZATOK

121. *Toldy Ferenc*: Utasítás a' Academiai Könyvtár' tisztviselői számára. Budán, 1848.M.Kir.Egy. 31 p.
122. Könyvtári szabályzatok. I. A köz-olvasóterem szabályai. II. Az Akadémiai Könyvtár könyveinek kölcsönzését illető szabályok. III. A Könyvtári Bizottság.
= Akadémiai Értesítő, 9.1875. 145–147.p. és u.a.
= MTA Almanach. A Magyar Tudományos Akadémia ügyrendje. Bp.1876. 240–242.p.
123. [A Kézirattárban őrzött irodalomtörténeti kéziratok használatának szabályai].
= Akadémiai Értesítő, 14.1880. 55–56.p. és u.a.
= Könyvtári szabályok. Irodalomtörténeti okiratokat illető szabályok. = MTA Almanach. A Magyar Tudományos Akadémia ügyrendje. Bp.1881. 74.p.
124. A MTA Könyvtárának régi szabályai. [A Toldy-féle "Utasítás"].
= Magyar Könyvszemle, 12.1887. 185–201.p.
125. *Toldy Ferenc*: Utasítás a Magyar Akadémiai Könyvtár tisztviselői számára. Budán, 1848. (Részletek).
= A könyv és a könyvtár a magyar társadalom életében az államalapítástól 1849-ig. Összeáll. *Kovács Máté*. Bp.1963.Gondolat. 582–590.p.

126. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának ügyrendje. Bp.1968.MTAK. 33, 13 p. Sokszt.
127. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára működési szabályzata. Bp.1976. MTAK. 66 p. Sokszt.
128. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára szervezeti szabályzata. Bp.1976. MTAK. 32 p. Sokszt.
129. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Munkavédelmi szabályzat. Bp.1978. MTAK. 32 p. Sokszt.
130. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Munkaügyi szabályzat. Bp.1981. MTAK. 9 p. Sokszt.
131. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára működési szabályzata. Bp.1983. MTAK. 71 p. Sokszt.
132. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára szervezeti szabályzata. Bp.1983. MTAK. 32 p. Sokszt.
133. Útmutató a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattárának és Régi Könyvek Gyűjteményének kutatói számára. Bp.é.n. 3 p. Sokszt.
134. [Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára]. A könyv- és folyóiratgyűjtemény használati szabályzata. Bp.1988.MTAK. 7 p. Sokszt.

ÉVI JELENTÉSEK, STATISZTIKA

Főbb statisztikai adatforrások az MTA Könyvtárára vonatkozóan:

- *Évi jelentések az MTA Könyvtáráról 1868–*
- *Szabó András Endre: Könyvtári adatok 1884–1962. Bp.1966.OKDT. 230 p.*
- *Statisztikai Tájékoztató. Tudományos és szakkönyvtárak. (1976-tól Szakkönyvtárak) 1968–*
- *Magyar Statisztikai Évkönyv*

135. [Hunfalvy Pál jelentése a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtáráról az 1868. jan. 27-i összes ülésen.]
= Akadémiai Értesítő, 2.1868. 33–35.p.

136. *Hunfalvy Pál–Budenz József*: Jelentés a Magyar Akadémiai Könyvtárról. [A szakrendről].
= Akadémiai Értesítő, 4.1870. 33–45.p.
137. Jelentés a M.Tud.Akadémia könyvtárának gyarapodásáról és használatáról 1876-ban.
= Magyar Könyvszemle, 1.1876. 315–317.p.
138. *Hellebrant Árpád*: Jelentés a M.Tud.Akadémia könyvtárának állapotáról, gyarapodásáról és használatáról 1877-ben.
= Magyar Könyvszemle, 2.1877. 404–406.p.
139. [*Hunfalvy Pál* jelentése az MTA Könyvtáráról].
= Akadémiai Értesítő, 11.1877. 147–151.p.
140. *Hellebrant Árpád*: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának állapota, gyarapodása és használata 1878-ban.
= Magyar Könyvszemle, 3.1878. 334–335.p.
141. *Hellebrant Árpád*: A M.T.Akadémia könyvtárának állapota, gyarapodása és használata 1879-ben.
= Magyar Könyvszemle, 4.1879. 347.p.
142. *Hunfalvy Pál*: Jelentés a Magyar T. Akadémia könyvtáráról 1877. máj. 12-től 1879. ápr. 23-ig.
= Akadémiai Értesítő, 13.1879. 124–126.p.
143. *Hellebrant Árpád*: A M.T.Akadémia könyvtárának állapota, gyarapodása és használata 1880-ban.
= Magyar Könyvszemle, 5.1880. 389–390.p.
144. *Hellebrant Árpád*: A M.Tud.Akadémia könyvtárának állapota, gyarapodása, használata 1881-ben.
= Magyar Könyvszemle, 6.1881. 353–354.p.
145. *Hellebrant Árpád*: A M.Tud.Akad. könyvtárának állapota, gyarapodása és használata 1882-ben.
= Magyar Könyvszemle, 7.1882. 410–411.p.
146. *Hellebrant Árpád*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának állapota, gyarapodása és használata 1883-ban.
= Magyar Könyvszemle, 8.1883. 357–358.p.

147. *Hellebrant Árpád*: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának állapota, gyarapodása és használata 1884-ben.
= Magyar Könyvszemle, 9.1884. 313–314.p.
148. *Hellebrant Árpád*: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának állapota, gyarapodása és használata 1885-ben.
= Magyar Könyvszemle, 10.1885. 259–260.p.
149. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának állapota, gyarapodása és használata 1886-ban.
= Magyar Könyvszemle, 11.1886. 326–328.p.
150. A hazai nagykönyvtárak állapota. [Személyzeti, költségvetési és állománystatisztika].
= Magyarország köz- és magánkönyvtárai 1885-ben. Szerk. *György Aladár*. Bp. 1886–1887. Athenaeum. 83–108.p.
151. [A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1887-ben].
= Magyar Könyvszemle, 12.1887. 317.p.
152. [A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1888-ban].
= Magyar Könyvszemle, 13.1888. 310–312.p.
153. Jelentés a M.T.Akadémia munkásságáról 1889-ben. A M.T.Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 1.1890. 262–263.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 14.1889. 346–348.p.
154. Jelentés a M.T.Akadémia munkásságáról 1890-ben. A M.T.Akadémia könyvtára.
= Akadémia Értesítő, 2.1891. 278–279.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 15.1890. 346–348.p.
155. Jelentés a M.T.Akadémia munkásságáról 1891-ben. A M.T.Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 3.1892. 266–267.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 16.1891. 308–309.p.
156. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1892-ben. A M.T.Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 4.1893. 277–278.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 1.1892–1893. 333–334.p.
157. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1893-ban. A M.T.Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 5.1894. 277–278.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 2.1894. 196–197.p.

158. A főkönyvtárnok [Heller Ágost] első jelentése. Előterjesztés a Könyvtári Bizottság 1895. nov. 14-i ülésén.
= Akadémiai Értesítő, 6.1895. 705–709.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 3.1895. 353–357.p.
159. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1894-ben. A M.T.Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 6.1895. 290–291.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 3.1895. 171–172.p.
160. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1895-ben. A M.T.Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 7.1896. 257–258.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 4.1896. 185–186.p.
161. Főkönyvtárnoki jelentés. [Heller Ágost]. Előterjesztés a Könyvtári Bizottság 1896. dec. 7-i ülésén.
= Akadémiai Értesítő, 8.1897. 150–152.p.
162. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1896-ban. A M.T.Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 8.1897. 226–227.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 5.1897. 198–200.p.
163. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1897-ben. A Magyar Tud. Akadémia könyvtára. Főkönyvtárnoki jelentés. Előterjesztette *Heller Ágost* főkönyvtárnok a Könyvtári Bizottság 1898. jan. 25-én tartott ülésén.
= Akadémiai Értesítő, 9.1898. 229–234.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 6.1898. 192–197.p.
164. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1898-ban. A Magyar Tud. Akadémia könyvtára. Főkönyvtárnoki jelentés. Előterjesztette *Heller Ágost* főkönyvtárnok a Könyvtári Bizottság 1899. jan. 30-án tartott ülésén.
= Akadémiai Értesítő, 10.1899. 223–228.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 7.1899. 381–386.p.
165. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1899-ben. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára. Főkönyvtárnoki jelentés. Előterjesztette *Heller Ágost* főkönyvtárnok a Könyvtári Bizottság 1900. febr. 7-én tartott ülésén.
= Akadémiai Értesítő, 11.1900. 246–250.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 8.1900. 311–315.p.

166. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1900-ban. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára. Főkönyvtárnoki jelentés. Előterjesztette *Heller Ágost* főkönyvtárnok a Könyvtári Bizottság 1901. febr. 13-án tartott ülésén.
= Akadémiai Értesítő, 12.1901. 225–226.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 9.1901. 201–202.p.
167. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1901-ben. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 13.1902. 241–243.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 10.1902. 171–173.p.
168. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1902-ben. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 14.1903. 255–256.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 11.1903. 416–417.p.
169. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1903-ban. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 15.1904. 218–219.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 12.1904. 474–475.p.
170. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1904-ben. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 16.1905. 218–219.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 13.1905. 263–264.p.
171. *Szily Kálmán*: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára. Előterjesztés az 1905. máj. 29-én tartott összes ülésén.
= Akadémiai Értesítő, 16.1905. 356–358.p.
172. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1905-ben. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 17.1906. 175–176.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 14.1906. 257–258.p.
173. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1906-ban. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 18.1907. 364–365.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 15.1907. 355–356.p.
174. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1907-ben. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 19.1908. 252–253.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 16.1908. 345–346.p.

175. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1908-ban. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 20.1909. 232–233.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 17.1909. 352–353.p.
176. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1909-ben. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 21.1910. 254–256.p. és u.a.
= Magyar Könyvszemle, 18.1910. 267–268.p.
177. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1910-ben. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 22.1911. 221–223.p.
178. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1911-ben. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 23.1912. 266–269.p.
179. Jelentés a M.Tud.Akadémia munkásságáról 1912-ben. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 24.1913. 283–286.p.
180. Jelentés a M.Tud. Akadémia munkásságáról 1913-ban. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 25.1914. 295–299.p.
181. Jelentés a M.Tud. Akadémia 1914. évi munkásságáról. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 26.1915. 307–310.p.
182. Jelentés a M.Tud.Akadémia 1915. évi munkásságáról. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 27.1916. 346–350.p.
183. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára az 1912–1914. években.
= Magyar Könyvszemle, 24.1916. 258–259.p.
184. Jelentés a M.Tud.Akadémia 1916. évi munkásságáról. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 28.1917. 280–283.p.
185. Jelentés a M.Tud.Akadémia 1917. évi munkásságáról. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 29.1918. 220–222.p.

186. Jelentés a M. Tud. Akadémia 1918. évi munkásságáról. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 30.1919. 162–164.p.
187. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára az 1915–1917. években.
= Magyar Könyvszemle, 27.1919. 145–149.p.
188. Jelentés a M. Tud. Akadémia 1919. évi munkásságáról. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 31.1920. 21–22.p.
189. Jelentés a M. Tud. Akadémia 1920. évi munkásságáról. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 32.1921. 187–189.p.
190. Jelentés a M. Tud. Akadémia 1921. évi munkásságáról. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 33.1922. 84–85.p.
191. *Ferenczi Zoltán*: Jelentés a M. Tud. Akadémia könyvtárának 1925. és 1926. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 38.1927. 20–35.p.
192. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1927. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 39.1928. 14–24.p.
193. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1928. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 40.1929. 14–25.p.
194. *Szinnyei József*: Jelentés a M. Tud. Akadémia könyvtárának 1929. és 1930. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 41.1931. 30–43.p.
195. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1931. és 1932. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 43.1933. 30–44.p.
196. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1933. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 44.1934. 11–21.p.

197. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1934. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 45.1935. 310–321.p.
198. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1935. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 46.1936. 137–147.p.
199. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1936. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 47.1937. 200–209.p.
200. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1937. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 38.1938. 163–172.p.
201. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1938–1940. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 51.1941. 136–152.p.
202. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1941. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 52.1942. 138–147.p.
203. *Szinnyei József*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1942. évi állapotáról.
= Akadémiai Értesítő, 53.1943. 155–161.p.
204. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 52.1949–1950. 73–75.p.
205. Jelentés az MTA Könyvtárának 1953. évi működéséről. Bp.1954.MTAK. 12 p. Sokszt.
206. *Haraszthy Gyula–Sz.Németh Mária*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának munkája.
= Akadémiai Értesítő, 62.1955. 59–69.p.
207. Az MTA Könyvtárának 1954. évi munkája Bp.1955.MTAK. 25 p. Sokszt.
208. Az MTA Könyvtárának 1955. évi munkája. Bp.1956.MTAK. 27 p. Sokszt.
209. Az MTA Könyvtárának 1956. évi munkája. Bp.1957.MTAK. 14 p. Sokszt.

210. Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1957. évi működéséről. Bp.1958.MTAK. 18, 9 p. Sokszt.
211. Jelentés az MTA Könyvtárának 1958. évi működéséről. Bp.1959.MTAK. 10, 9 p. Sokszt.
212. Jelentés az MTA Könyvtárának és hálózatának 1959. évi működéséről. Bp.1960. MTAK. 24 p. Sokszt.
213. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1960. évi beszámoló jelentése. Bp.1961.MTAK. 35, 25 p. Sokszt.
214. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Magyar Tudományos Akadémia. Almanach 1962. Bp.1962.MTA. 289–294.p.
215. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1961. évi beszámoló jelentése. Bp.1962.MTAK. 67 p. Sokszt.
216. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1962. évi beszámoló jelentése. Bp.1963.MTAK. 39, XXII p. Sokszt.
217. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1963. évi beszámoló jelentése. Bp. 1964.MTAK. 27 p. Sokszt.
218. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1964. évi beszámoló jelentése. Bp. 1965.MTAK. 49 p. Sokszt.
219. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1965. évi beszámoló jelentése. Bp. 1966.MTAK. 43 p. Sokszt.
220. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Magyar Tudományos Akadémia. Almanach 1967. Bp.1967.MTA. 318–325.p.
221. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1966. évi beszámoló jelentése. Bp. 1967.MTAK. 64 p. Sokszt.
222. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1967. évi beszámoló jelentése. Bp. 1968.MTAK. 31 p. Sokszt.
223. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1968. évi beszámoló jelentése. Bp. 1969.MTAK. 31 p. Sokszt.
224. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Magyar Tudományos Akadémia. Almanach 1970. Bp.1970.MTA. 345–350.p.

225. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1969. évi beszámoló jelentése. Bp. 1970.MTAK. XIV, 19 p. Sokszt.
226. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1970. évi beszámoló jelentése. Bp. 1971.MTAK. 55 p. Sokszt.
227. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1971. évi beszámoló jelentése. Bp. 1972.MTAK. 64 p. Sokszt.
228. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Magyar Tudományos Akadémia. Almanach 1973. Bp.1973.MTA. 478—483.p.
229. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1972. évi beszámoló jelentése. Bp. 1973.MTAK. 56 p. Sokszt.
230. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1973. évi beszámoló jelentése. Bp. 1974.MTAK. 53 p. Sokszt.
231. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1974. évi beszámoló jelentése. Bp. 1975.MTAK. 56 p. Sokszt.
232. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Magyar Tudományos Akadémia. Almanach 1976. Bp.1976.MTA. 482—488.p.
233. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1975. évi beszámoló jelentése. Bp. 1976.MTAK. 47 p. Sokszt.
234. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1976. évi beszámoló jelentése. Bp. 1977.MTAK. 51 p. Sokszt.
235. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1977. évi beszámoló jelentése. Bp. 1978.MTAK. 60 p. Sokszt.
236. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1978. évi beszámoló jelentése. Bp. 1979.MTAK. 64 p. Sokszt.
237. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Magyar Tudományos Akadémia. Almanach 1980. Bp.1980.MTA. 509—517.p.
238. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1979. évi beszámoló jelentése. Bp. 1980.MTAK. 65 p. Sokszt.
239. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1980. évi beszámoló jelentése és 1981. évi programja. Szerk. *Fekete Gézáné*. Bp.1981.MTAK. 84 p.

240. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1981. évi beszámoló jelentése és 1982. évi programja. Szerk. *Fekete Gézné*. Bp.1982.MTAK. 81 p.
241. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1982. évi beszámoló jelentése és 1983. évi programja. Szerk. *Fekete Gézné*. Bp.1983.MTAK. 76 p.
242. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1983. évi beszámoló jelentése és 1984. évi programja. Szerk. *Gregorovicz Anikó*. Bp.1984.MTAK. 103 p.
243. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1984. évi beszámoló jelentése és 1985. évi programja. Szerk. *Gregorovicz Anikó*. Bp.1985.MTAK. 109 p.
244. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.
= Magyar Tudományos Akadémia. Almanach 1985. Bp.1986.MTA. 495–503.p.
245. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1985. évi beszámoló jelentése és 1986. évi programja. Szerk. *Gregorovicz Anikó*. Bp.1986.MTAK. 91 p.
246. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1986. évi beszámoló jelentése és 1987. évi programja. Szerk. *Gregorovicz Anikó*. Bp.1987.MTAK. 82 p.
247. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1987. évi beszámoló jelentése és 1988. évi programja. Szerk. *Gregorovicz Anikó*. Bp.1988.MTAK. 82 p.

GYŰJTEMÉNYI FUNKCIÓ, ÁLLOMÁNYKATALÓGUSOK

Cím szerinti állománygyarapodási adatforrások:

- *Magyar Tudós Társaság Évkönyvei (1832–1834)1835–(1840–1842)1845;*
 - *Akadémiai Értesítő 1840–1889 (1890-től csak a nagyobb könyvajándékok kerülnek közlésre);*
 - *A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának újabb külföldi beszerzései 1950–1961;*
 - *Új külföldi könyvek az Akadémiai Könyvtárban 1962–1971;*
 - *A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára új külföldi gyarapodásainak jegyzéke 1972–1987.*
248. *Repiczky János*: [Az académiai könyvtár egyik török kéziratáról. Ali ibn Moham-med: Dzsáfer pasa történetei.]
= *Académiai Értesítő*, 10.1850. 305–317.p.
 249. A Magyar T. Társaság könyvtára többszörös példányainak jegyzéke. Pest,1854. Emich. 97 p.

250. *Goldziher Ignác*: Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára számára keletről hozott könyvekről, tekintettel a nyomdaviszonyokra keleten. Bp.1974. MTA. 42 p.
/Értekezések az MTA Nyelv- és Széptudományi Osztálya köréből.4./
251. *Szabó Károly*: A Magyar Akadémiai Könyvtár egy colligatuma.
= Magyar Könyvszemle, 22.1877. 386–394.p.
252. *Hellebrant Árpád*: Magyarországi vonatkozású ősnymtatványok a M.T.Akadémia könyvtárában. Bp.1880.Weismann. 48 p.
253. *Hellebrant Árpád*: Catalogus librorum saeculo XV impressorum quotquot in Bibliotheca Academiae Litterarum Hungaricae asservantur. – A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában levő ősnymtatványok jegyzéke. Bp.1886.MTA. XIII, 379 p.
254. *Vámbéry Ármin*: Jelentés néh. Szilágyi Dániel, Konstantinápolyban elhunyt hazánkfiának keleti kéziratok és nyomtatványokból álló gyűjteményéről.
= Akadémiai Értesítő, 20.1886. 203–207.p.
255. A M.T. Akadémia könyvtárának ősnymtatványai. [*Ábel Jenő és Csontos János* Hellebrant Árpád kéziratáról ill. az 1886-ban megjelent ősnymtatvány katalógusáról].
= Magyar Könyvszemle, 13.1888. 269–278.p.
256. Gróf Széchenyi István kéziratai.
= Akadémiai Értesítő, 1.1890. 43–46.p.
257. *Mócs Szaniszló Gyula*: Kézirati pálos iskoladramák az Akadémia könyvtárában. Bp.1891.Franklin. 42 p.
258. *Kúnos Ignác*: Collectio Szilágyiana. (A Szilágyi-féle török kéziratgyűjteményről.)
= Akadémiai Értesítő, 3.1892. 20–27.p.
259. *Goldziher Ignác*: Jelentés a M.Tud.Akadémia könyvtára számára keletről hozott könyvekről.
= Akadémiai Értesítő, 8.1894. 103–104.p.
260. *Ráth György*: Unikumok könyvtáramban.
= Magyar Könyvszemle, 2.1894. 1–9.p.
261. A Goethe-gyűjtemény felajánlása dr. Elischer Gyulától.
= Akadémiai Értesítő, 6.1895. 559–560.p.
262. *Ráth György* könyvtára.
= Magyar Könyvszemle, 3.1895. 357–360.p.

263. A Goethe-gyűjtemény. *Heller Ágost* főkönyvtárnok jelentése.
= Akadémiai Értesítő, 7.1896. 317–320.p.
264. *Heller Ágost*: Katalog der (Balthasar) Elischer'schen Goethe-Sammlung. Bp. 1896.MTA. VI. 145 p.
265. Közjegyzői okirat [Ráth György alapítványáról].
= Akadémiai Értesítő, 7.1896. 61–63. p.
266. Arany János levelezése. Arany László ajándéka a Magyar Tudományos Akadémia kéziratára számára. Jegyzékbe szedte *Jónás Károly*.
= Akadémiai Értesítő, 10.1899. 591–616., 659–671.p.
267. *Jónás Károly*: Arany János levelezésének címjegyzéke. Bp.1899.MTA. 38 p.
268. A M.Tud.Akadémia Széchenyi-Múzeuma 1902. május hó 1-én. Bp.1902.MTA. 24 p.
269. Ráth György régi magyar könyvtára, 1905. okt. 16-án a M.T.Akadémiának átadta özv. Ráth Györgyné.
= Akadémiai Értesítő, 16.1905. 577–650.p.
270. Ráth György régi magyar könyvtára a M.Tudományos Akadémiában.
= Magyar Könyvszemle, 13.1905. 381–384.p.
271. Ráth György régi magyar könyvtára. Az 1895. december 16-án kelt közjegyzői okirat értelmében ... átadta özv. Ráth Györgyné. Bp.1905.Hornyánszky. IV, 79 p.
272. *Szily Kálmán*: Elsődleges jelentés a Ráth György-féle könyvtár átvételéről.
= Akadémiai Értesítő, 16.1905. 572–573.p.
273. *Szily Kálmán*: A Széchenyi-múzeum története és rajza.
= Akadémiai Értesítő, 16.1905. 652–657.p.
274. Magyar Tudományos Akadémia Széchenyi Múzeumának tárgyjegyzéke. Összeáll. *Szily Kálmán, Viszota Gyula*. Bp.1905.MTA. IV, 189 p.
275. Folyóiratok és időszakos kiadványok a M.T.Akadémia könyvtárában. Összeáll. a könyvtár tisztviselői. Bp.1906.MTA. IV, 145 p.
276. *Goldziher Ignác*: Kaufmann Dávid könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 17.1906. 306–314.p.

262. Ráth György könyvtára.
= Magyar Könyvszemle, 3.1895. 357–360.p.
263. A Goethe-gyűjtemény. *Heller Ágost* főkönyvtárnok jelentése.
= Akadémiai Értesítő, 7.1896. 317–320.p.
264. *Heller Ágost*: Katalog der (Balthasar) Elischer'-schen Goethe-Sammlung. Bp. 1896.MTA. VI, 145 p.
265. Közjegyzői okirat [Ráth György alapítványáról].
= Akadémiai Értesítő, 7.1896. 61–63.p.
266. Arany János levelezése. Arany László ajándéka a Magyar Tudományos Akadémia kéziratára számára. Jegyzékbe szedte *Jónás Károly*.
= Akadémiai Értesítő, 10.1899. 591–616., 659–671.p.
267. *Jónás Károly*: Arany János levelezésének címjegyzéke. Bp.1899.MTA. 38 p.
268. A M.Tud.Akadémia Széchenyi-Múzeuma 1902. május hó 1-én. Bp.1902.MTA. 24 p.
269. Ráth György régi magyar könyvtára, 1905. okt. 16-án a M.T.Akadémiának átadta özv. Ráth Györgyné.
= Akadémiai Értesítő, 16.1905. 577–650.p.
270. Ráth György régi magyar könyvtára. Az 1895. december 16-án kelt közjegyzői okirat értelmében... átadta özv. Ráth Györgyné. Bp.1905.Hornyánszky. IV, 79 p.
272. *Szily Kálmán*: Elsődleges jelentés a Ráth György-féle könyvtár átvételéről.
= Akadémiai Értesítő, 16.1905. 572–573.p.
273. *Szily Kálmán*: A Széchenyi-múzeum története és rajza.
= Akadémiai Értesítő, 16.1905. 652–657.p.
274. Magyar Tudományos Akadémia Széchenyi Múzeumának tárgyjegyzéke. Összeáll. *Szily Kálmán, Vízota Gyula*. Bp.1905.MTA. IV, 189 p.
275. Folyóiratok és időszakos kiadványok a M.T.Akadémia könyvtárában. Összeáll. a könyvtár tisztviselői. Bp.1906.MTA. IV, 145 p.
276. *Goldziher Ignác*: Kaufmann Dávid könyvtára.
= Akadémiai Értesítő, 17.1906. 306–314.p.

277. A Kaufmann Dávid-féle zsidókönyvtár a Magyar Tudományos Akadémiában.
= Magyar Könyvszemle, 14.1906. 86–88.p.
278. [A Kaufmann-hagyaték adománylevele].
= Akadémiai Értesítő, 17.1906. 126–127.p.
279. *Szily Kálmán*: Javaslat a Ráth György-féle könyvtár ünnepélyes megnyitására a nagylelkű adományozó emlékezetének megörökítésére.
= Akadémiai Értesítő, 17.1906. 126.p.
280. Néhai dr. Kaufmann Dávid tanár könyvtárának héber kéziratai és könyvei. Összeáll. és ism. *Weisz Miksa*. Bp.1906. Alkalay ny. 199, 80 p.
281. *Hellebrant Árpád*: Diplomatariumok és monumenták a M.Tud. Akadémia könyvtárában. Bp.1908.MTA. 172 p.
282. *Hellebrant Árpád*: Egyleveles nyomtatványok a XVIII. századból a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában. Bp.1908.MTA. 43 p.
283. Három arab kézirat az ó-kairói genizából. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában lévő Kaufmann-féle arab kéziratgyűjteményből. Első ízben kiadta, szövegmagyarázattal és magyar nyelvű fordítással ellátta *Steiner Vilmos*. Bp.1909.Márkus ny. 24, VIII p. 1 t.
284. Katona Lajos könyvtárának címjegyzéke.
= Akadémiai Értesítő, 22.1911. 465–514.p.
285. Gáoni responsumok. A M.Tud. Akadémia könyvtárának arab és héber kéziratai alapján kiadta, ford. és magyarázatokkal ellátta *Kis Chaim*. Bp.1912.Athenaeum. 35 p.
286. Újabb Bolyai-iratok a M.Tud. Akadémia könyvtárában.
= Akadémiai Értesítő, 25.1914. 673–675.p.
287. Keleti kéziratok és könyvek Vámbéry könyvtárából.
= Akadémiai Értesítő, 27.1916. 660–683.p.
288. Szivák Imre hagyománya a M.Tud. Akadémia könyvtára számára.
= Akadémiai Értesítő, 29.1918. 46–64.p.
289. Geniza Fragmente der Bibliothek David Kaufmann s.A. im Besitze der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Hrsg. v. *Max Weisz*. Bp.1924.Katzburg. 98 p.

290. Kleiner Katalog der Elischerschen Goethe-Sammlung. Goethe-Zimmer der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Bp.1927.Kertész ny. 12 p.
291. A Magyar Tudományos Akadémia Vörösmarty-kéziratainak jegyzéke. Összeáll. *Brisits Frigyes*. Bp.1928.MTA. 396 p.
292. *Pukánszky Béla*: Balthasar Elischer und seine Goethe-Sammlung.
= Deutsch-Ungarische Heimatsblätter, 1932. 184–210.p.
293. *Berzeviczy Albert*: A Goldziher-féle levelezés-gyűjtemény történetéhez.
= Akadémiai Értesítő, 43.1933. 347–348.p.
294. Jannaj [Yannai] költeményei. A MTA könyvtárának birtokában lévő Kaufmann Dávid-féle gyűjtemény Geniza töredékeiből kiadta *Widder Salamon*. Bp.1941. Kertész ny. 31 p.
295. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának birtokában lévő (Kaufmann Dávid féle gyűjtemény) Geniza töredékek poetikus darabjainak jegyzéke. Irta *Widder Salamon*. Bp.1947. 101 p.
296. Az MTA Könyvtárába járó külföldi folyóiratok jegyzéke.
= Akadémiai Értesítő, 58.1951. 310–332.p.
297. *Gergely Pál*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának újabban megszerzett vagy feltárt kéziratairól.
= Ethnographia, 63.1952. 207–209.p.
298. Az MTA Könyvtárának mikrofilmszolgálata.
= Akadémiai Értesítő, 62.1955. 381.p.
299. *Csapodi Csaba*: Vörösmarty Mihály könyvtára.
= Magyar Könyvszemle, 72.1956. 65–68.p.
300. *Gergely Pál*: Vörösmarty Mihály ismeretlen kéziratai a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirtárában.
= MTA Nyelv- és Irodalomtud. Osztály Közleményei, 9.1956. 184–193.p.
301. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Kurrens külföldi periodikus kiadványok jegyzéke. Bp.1957.MTAK. 432 p.
302. *Gergely Pál*: Az Akadémia levéltára a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirtárában. Bp.1958.MTAK. 11 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.9./

303. Microcard catalogue of the rare Hebrew codices, manuscripts and ancient prints in the Kaufmann collection, repr. on microcards. Ed. by *Rezső Gergely*. Bp. 1959.MTAK. 44 p. XVI t.
304. *Tőkés László*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának mikrokönyvtára. = Magyar Könyvszemle, 75.1959. 217–222.p.
305. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Kurrens külföldi periodikus kiadványok jegyzéke. Összeáll. *Bükyné Horváth Mária*. Bp.1960.MTAK. 517 p.
306. *Csapodi Csaba*: Széchenyi István kéziratai és egyéb Széchenyi- emlékek az Akadémiai Könyvtárban.
= Magyar Tudomány, 5.1960. 242–247.p.
307. *Rásonyi László*: Stein Aurél hagyatéka. Bp.1960.MTAK. 40 p. 1 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei.18./
308. *Sáfrán Györgyi*: Herman Ottó és Kossuth Lajos. Herman Ottó hagyatéka az Akadémia kéziratтарыban.
= Magyar Tudomány, 5.1960. 429–435.p.
309. *Csapodi Csaba*: Az Akadémiai Könyvtár ősnymtatvány-gyűjteményének újabb gyarapodása.
= Magyar Tudomány, 6.1961. 477–481.p.
310. *Gergely Pál*: Bartók Béla ismeretlen levelei a Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp.1961.MTAK. 15 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.22./
(Klly.: Magyar Tudomány, 6.1961. 633–639.p.)
311. *Gergely Pál*: Frankenburg Adolf három levele az Akadémia kéziratтарыban.
= Soproni Szemle, 15.1961. 370–372.p.
312. *Gergely Pál*: Pápai Páriz-album a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp.1961.MTAK. 9 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.21./
(Klly.: Magyar Tudomány, 6.1961. 128–132.p.)
313. *Rásonyi László*: Sir Aurél Stein and his legacy.
= New Hungarian Quarterly, 1961.2. 217–224.p.
314. *Büky Béla*: Székely Bertalan hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp.1962.MTAK. 24 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.29./

315. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Kurrens külföldi periodikus kiadványok jegyzéke. Suppl.1. Összeáll. *Bükyné Horváth Mária*. Bp.1962.MTAK. 211 p.
316. *Csapodi Csaba*: Wesselényi Miklós ismeretlen naplója az Akadémiai Könyvtár kéziratárában (1837–1838.)
= Magyar Tudomány, 7.1962. 114–119.p.
317. *Tőkés László*: Az Akadémiai Könyvtár mikrokönyvgyűjteménye és fotolaboratóriuma. Bp.1962.MTAK. 13 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.27./
(Klny.: Magyar Tudomány, 69.1962. 101–106.p.)
318. *György József*: Die Goethe-Sammlung Balthasar Elischers in der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Bp.1963.MTAK. 29 p. 12 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei.39./
319. *Méreiné Juhász Margit*: Mikszáth Kálmán szellemi és tárgyi hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémián és tájmúzeumainkban. Bp.1963.MTAK. 65 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.31./
320. Kurrens külföldi periodikus kiadványok az akadémiai intézeti könyvtárakban. Lelőhelyjegyzék. Összeáll. *Büky Béláné, Fekete Györgyné, Weger Imre*. Bp. 1964.MTAK. IX, 525 p.
321. *Csapodi Csaba*: Az Akadémiai Könyvtár kéziratárának gyarapodása 1963-ban.
= Magyar Tudomány, 9.1964. 330–333.p.
322. *M. Kondor Viktória*: Idősb' Szinnyei József hagyatéka az Akadémiai Könyvtár kéziratárában.
= Magyar Tudomány, 9.1964. 20–25.p.
323. *Csapodi Csaba*: Conservation of the manuscript and old book collections at the Library of the Hungarian Academy of Sciences. Methods and results 1949–1964. Bp.1965.MTAK 48 p. 32 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei.44./
324. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Kurrens külföldi periodikus kiadványok jegyzéke. Suupl.2. Összeáll. *Bükyné Horváth Mária*. Bp.1966.MTAK. 261 p.
325. *Csapodi Csaba*: Die Inkunabelsammlung der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
= Gutenberg Jahrbuch, 1966. 74–79.p.

326. *Csapodi Csaba*: Az úgynevezett "Liber de septem signis". Kyesser "Bellifortis"-ának budapesti töredékéről.
= Magyar Könyvszemle, 82.1966. 217–229.p.
327. *F.Csanak Dóra*: Balázs Béla hagyatéka az Akadémiai Könyvtár kézirtatárában. (Ms 5009 – Ms 5024). Bp.1966.MTAK. 95 p. 5 t.
/MTA Könyvtára Kézirtatárának Katalógusai.1./
328. *H.Boros Vilma*: Széchenyi István hátrahagyott iratai.
= Magyar Tudomány, 73.1966. 331–337.p.
329. *Rejtő István*: Zalka Máté kézirtatos hagyatéka. (Ms 4796 – Ms 4806). Bp.1966. MTAK. 51 p.
/MTA Könyvtára Kézirtatárának Katalógusai.2./
330. *Sáfrán Györgyi*: Lettres de Romain Rolland à Marianne Czeke dans la Bibliothèque de l'Académie des Sciences de Hongrie. – Romain Rolland levelei Czeke Mariannehoz a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp.1966.MTAK. 195 p. 4 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei.48./
331. *Csapodi Csaba*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának ősnymtatvány-gyűjteménye. Bp.1967.MTAK. 34 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.53./
332. *F.Csanak Dóra*: Vörösmarty Mihály-levelezés, Csokonai Vitéz Mihály-levelezés, Ady Endre-gyűjtemény. (K 1 – K 21). Bp.1967.MTAK. 199 p. 4 t.
/MTA Könyvtára Kézirtatárának Katalógusai.3./
333. *H.Boros Vilma*: A Korányi-hagyaték az MTA Könyvtárának kézirtatárában.
= Magyar Tudomány, 12.1967. 535–541.p.
334. *H.Boros Vilma*: Széchenyi István hátrahagyott iratainak története. Bp.1967. MTAK. 57 p. 5 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei.54./
335. *Sáfrán Györgyi*: Arany János hagyatéka az Akadémiai Könyvtárban.
= Magyar Tudomány, 12.1967. 343–348.p.
336. *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár kurrens külföldi periodikumai. Bp.1968.MTAK. 52 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.56./
337. *Fráter Jánosné*: A Bolyai-gyűjtemény. (K 22 – K 30). Bp.1968.MTAK. 119 p. 8 t.
/MTA Könyvtára Kézirtatárának Katalógusai.4./

338. *H.Boros Vilma*: Stein Aurél családi levelezése az Akadémiai Könyvtár kézirat-tárában.
= Magyar Tudomány, 13.1968. 517–523.p.
339. *Gergely Pál*: Vörösmarty Mihály ismeretlen akadémiai kézírataiból.
= Magyar Tudomány, 14.1969. 102–107.p.
340. *Apor Éva*: On a Persian manuscript of the Vámbéry-bequest.
= Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae, 23.1970. 327–334.p.
341. *Bese Lajos*: Die Orientalische Sammlung der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
= Orientalische Bibliotheken und Sammlungen. Hrsg. v. K. Schubart-Engelschall. Berlin, 1970. Deut. Staatsbibl. 69–72.p.
342. *Körmendy Kinga*: Az esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár egyik antifonáriumának töredékei az Akadémiai Könyvtár kézirat-tárában.
= Magyar Könyvszemle, 86.1970. 329–330.p.
343. *M.Kondor Viktória*: Ghyczy Kálmán és Lónyay Menyhért hagyatéka az Akadémiai Könyvtár kézirat-tárában.
= Magyar Tudomány, 15.1970. 130–135.p.
344. *Rejtő István*: Szakirodalmi ellátottság fokozása. Lehetőségek és eszközök az Akadémiai Könyvtárban és az akadémiai intézetekben.
= Magyar Tudomány, 77.1970. 453–458.p.
345. *Apor Éva*: The Persian manuscripts of the Vámbéry-bequest. Bp. 1971. MTAK. 19 p. 1 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei. 62./
346. *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár periodikumai a tudományos kutatás szolgálatában. Bp. 1971. MTAK. 232 p. 2 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei. 65./
347. *H.Boros Vilma*: Stein Aurél ifjúsága. Hirschler Ignác és Stein Ernő levelezése Stein Aurélról 1866–1891. Bp. 1971. MTAK. 148 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei. 61./
348. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára kurrens külföldi nyelv- és irodalomtudományi folyóiratainak jegyzéke. Bp. 1971. MTAK. 77 p. Soksz.
349. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára kurrens külföldi ókortudományi (klasszika-filológiai, ókori régészeti és ókortörténeti) folyóiratainak jegyzéke. Bp. 1971. MTAK. 46 p. Soksz.

350. *Rozsondai Marianne*: Ein unbekannter Rebendorfer Einband in der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
= Gutenberg Jahrbuch, 1971. 373–379.p.
351. *Csapodi Csaba*: Történészhagyatékok a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirtatárában. I.
= Századok, 106.1972. 1368–1389.p.
352. *Rozsondai Marianne–Terjék József*: Körösi Csoma Sándor levelei az Akadémiai Könyvtárban.
= Magyar Tudomány, 17.1972. 320–327.p.
353. *Wojtilla Gyula*: Két szanszkrit nyelvű kódex a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában.
= Magyar Könyvszemle, 88.1972. 265–271.p.
354. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Kurrens külföldi periodikus kiadványok jegyzéke. Összeáll. *Bánhegyi Zsolt, Bükyné Horváth Mária*. Bp.1973. MTAK. VII, 595 p.
355. *Csapodi Csaba*: A "Magyar Codexek" elnevezésű gyűjtemény. (K 31– K 114). Bp.1973.MTAK. 133 p.
/MTA Könyvtára Kézirtatárának Katalógusai.5./
356. *F.Csanak Dóra*: Szabó Lőrinc kézirtatos hagyatéka. (Ms 6450 – Ms 7405). Bp. 1973.MTAK. 309 p.
/MTA Könyvtára Kézirtatárának Katalógusai.6./
357. *Csapodi Csaba*: Az Akadémiai Könyvtár kézirtatárának gyarapodása 1964–1973.
= Magyar Tudomány, 19.1974.723–726.p.
358. *Marth Hildegárd*: A Gábor Andor-hagyaték. (Ms 4456 – Ms 4500). Bp.1974. MTAK. 166 p.
/MTA Könyvtára Kézirtatárának Katalógusai.8./
359. *Marth Hildegárd*: A Goethe-gyűjtemény. (K 115 – K 124). Bp.1974.MTAK. 130 p. 6 t.
/MTA Könyvtára Kézirtatárának Katalógusai.7./
360. *Csapodi Csaba*: Geschichte und Gegenwart der Inkunabelsammlung der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
= Beiträge zur Inkunabelkunde, 6.1975. 88–99.p.

361. *Csapodi Csaba*: Történezhagyatékok a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kéziratárában. II.
= Századok, 109.1975. 669–682.p.
362. *Bendefy László*: Mikoviny Sámuel megyei térképei, különös tekintettel az Akadémiai Könyvtár kéziratárának Mikoviny-térképeire.
1.köt. Bp.1976.MTAK. 360 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.71./
2.köt. Térképek. Bp.1976.MTAK. 24 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei.72./
363. *Bendefy László*: Mikoviny Sámuel megyei térképei az MTA Könyvtárának kéziratárában.
= Magyar Tudomány, 21.1976. 175–180.p.
364. *Körmendy Kinga*: A Széchenyi-gyűjtemény. (K 163 – K 311). Bp.1976.MTAK. 258 p.
/MTA Könyvtára Kéziratárának Katalógusai.9./
365. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának jubileuma. *Róna Tas András*: Az Akadémiai Könyvtár Keleti Gyűjteménye.
= Magyar Tudomány, 21.1976. 573–577.p.
366. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának jubileuma. *Vekerdi László*: A természettudományok és a matematika az Akadémiai Könyvtárban.
= Magyar Tudomány, 21.1976. 552–562.p.
367. *Terjék József*: Collection of Tibetan MSS and xylographs of Alexander Csoma de Kőrös. Bp.1976.MTAK. 114 p.
/Keleti Tanulmányok – Oriental Studies.3./
368. *Terjék József*: Kőrösi Csoma dokumentumok az Akadémiai Könyvtár gyűjteményeiben. Bp.1976.MTAK. 220 p.
/Keleti Tanulmányok – Oriental Studies.1./
369. *Apor Éva*: Oriental Collection of the Library of the Hungarian Academy of Sciences.
= Bulletin of the Csoma de Kőrös Symposium, 1977. 19–20.p.
370. *Apor Éva*: The 25th anniversary of the Oriental Collection of the Hungarian Academy Library.
= Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae, 31.1977. 261–262.p.

371. *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár kurrens külföldi periodikum állománya az 1970-es években. A hazai akadémiai kutatás szakirodalmi információ igénye. Bp.1977.MTAK. 78 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.3(78)./
372. *Elischer Edit–Elischer Alice*: A Goethe-gyűjtemény sorsáról.
= Magyar Nemzet, 1977.márc.17. 7.p.
373. *F. Csanak Dóra*: A Goethe-gyűjtemény sorsa.
= Magyar Nemzet, 1977.febr.11. 9.p.
374. *Pető Gábor Pál*: Latinul íródott, törökből fordították magyarra. Mi is a Tarih-i Ungurusz? Különleges krónika különös története. [Az MTA Könyvtár állományában lévő kéziratos mű kiadásáról].
= Népszabadság, 1977.febr.6. 10.p.
375. *Ritoókné Szalay Ágnes*: Az Akadémia Könyvtárának régikönyv-gyűjteménye.
= Magyar Könyvszemle, 93.1977. 14–24.p.
376. *Apor Éva*: Sándor Kégl's bequest and the Persian manuscripts in the Oriental Collection.
= Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Bp.1978.MTAK. 35–42.p.
377. *Bese Lajos*: On the Mongolian and Manchu collections in the Library of the Hungarian Academy of Sciences.
= Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Bp.1978.MTAK. 43–60.p.
378. *Csapodi Csaba*: Történezhagyatékok a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirtárában. III.
= Századok, 112.1978. 251–270.p.
379. *Hazai György*: "Tarih-i Ungarus" – eine Handschrift aus der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
= Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Bp.1978.MTAK. 89–93.p.
380. *Horváth Anna*: Turkish manuscripts in the Oriental Collection of the Library of the Hungarian Academy of Sciences.
= Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Bp.1978.MTAK. 95–103.p.

381. *Kakuk Zsuzsa*: Ignác Kúnos' Nachlass in der Orientalischen Sammlung der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
= Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Bp.1978.MTAK. 115–126.p.
382. *Kállay István*: Kandidátusi és doktori disszertációk (1953–1975.I.31.). (D 1 – D 6199). Bp.1978.MTAK. 360 p.
/MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai.10./
383. *Ligeti Lajos*: La Bibliothèque de l'Académie et les études orientales.
= Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Bp.1978.MTAK. 7–21.p.
384. *Róna-Tas András*: An unpublished Chuvash wordlist in the Library of the Hungarian Academy of Sciences.
= Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Bp.1978.MTAK. 159–173.p.
385. *Rozsondai Marianne*: Anton Koberger működése és a Koberger-kötések problémája. Bp.1978.MTAK. 148 p. 75 t.
/MTA Könyvtárának Közleményei.6(81)./
386. *Sáfrán Györgyi*: Kosztolányi Dezső hagyatéka. Kosztolányi Dezsőné Harmos Ilona hagyatéka. Hitel Dénes-gyűjtemény. (Ms 4612 – Ms 4649). Bp.1978. MTAK. 177 p.
/MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai.11./
387. *Scheiber Sándor*: Az Akadémiai Könyvtár Maimúni kódexe.
= Új Tükör, 1978.ápr.9. 24–25.p.
388. *Weil, G.E.*: Un fragment de la Massorah Magna du Targum du Pentateuque dans la collection D. Kaufmann de Budapest.
= Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Bp.1978.MTAK. 189–214.p.
389. *Wojtilla Gyula*: Sir Aurel Stein's Kashmirian Mahatmya collection in the Library of the Hungarian Academy of Sciences.
= Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Bp.1978.MTAK. 215–224.p.
390. *Apor Éva*: Keleti irodalmak az Akadémiai Könyvtár Keleti Gyűjteményében.
= Helikon, 25.1979. 293–295.p.

391. Móra Ferenc (1879–1934) levelezéséből. Az MTA Könyvtára, az OSZK és a Petőfi Irodalmi Múzeum anyaga. Sajtó alá rend. *Kőhegyi Mihály, Lengyel András*. Kecskemét, 1979. Petőfi ny. 297 p.
392. Kasantatarische Volkslieder. Auf Grund der Sammlung von Ignác Kúnos. Hrsg. von *Zsuzsa Kakuk*. Bp. 1980. MTAK. 138 p.
/Keleti Tanulmányok – Oriental Studies. 4./
393. *Mészöly Gábor*: Skan-dhar könyvei. A Keleti Gyűjtemény ritkaságai. Kőrösi Csoma nyomában.
= Magyarország, 1980. aug. 24. 26. p.
394. *Abaffy Csilla–Tözsér Ágnes*: Kandidátusi és doktori disszertációk katalógusa. 1975. II. – 1979. XII. Bp. 1981. MTAK. 150 p.
/MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai. 12./
395. *Apor Éva*: The Oriental Collection of the Hungarian Academy of Sciences.
= Unesco Journal of Information Science, Librarianship and Archives Administration, 3. 1981. 49–54. p.
396. *Rozsonдай Marianne*: Wiener Dominikanereinsbände in der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
= Gutenberg Jahrbuch, 1981. 234–244. p.
397. Kurrens időszaki kiadványok az akadémiai könyvtári hálózat tagkönyvtáraiban. 1978–1980. Szerk. *Kállai Istvánné*. Bp. 1982. MTAK. 390 p. + Kiegészítés 35 p.
398. *Marth Hildegard*: Angaben zur Geschichte der Budapester Goethe-Sammlung.
= Acta Litteraria Academiae Scientiarum Hungaricae, 24. 1982. 407–410. p.
399. *Sáfrán Györgyi*: Arany János-gyűjtemény. Petőfi Sándor–Szendrey Júlia kéziratok. (K 501 – K 527, 531). Bp. 1982. MTAK. 178 p. 22 t.
/MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai. 13./
400. *Bükyné Horváth Mária*: A periodikumok használatának átalakulása az Akadémiai Könyvtárban (1966, 1973, 1980). Bp. 1983. MTAK. 242 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei. 13 (88)./
401. *Erdő Péter*: Az Akadémiai Könyvtár kézirattárának egyházi tartalmú középkori kódextöredékei.
= Magyar Könyvszemle, 99. 1983. 251–256. p.

402. *Körmendy Kinga*: A Széchenyi Múzeum anyaga és Viszota Gyula hagyatéka az Akadémiai Könyvtár kéziratárában.
= Magyar Tudomány, 28.1983. 786–789.p.
403. *Papp Géza*: A verbunkos kéziratok emlékei. I. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. A Podmaniczky–Vigyázó-hagyaték zenei anyagából.
= Magyar Zene, 24.1983. 248–268.p.
404. *Bükyné Horváth Mária*: A természettudományi periodikumok használatának alakulása az Akadémiai Könyvtárban.
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 31.1984. 224–237.p.
405. *F. Csanak Dóra*: Fülep Lajos kéziratok hagyatéka. (Ms 4552 – Ms 4609). Bp. 1984.MTAK. 180 p.
/MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai.15./
406. *Fráter Jánosné*: Az Akadémiai Könyvtár iratai 1831–1949. (K 801 – K 940). Bp.1984.MTAK. 265 p.
/MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai.14./
407. *Csapodi Csaba*: Catalogus collectionis codicum latinorum et graecorum. (K 393 – K 500). Bp.1985.MTAK. 283 p.
/MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai.16./
408. *Käfer István*: Szlovák és cseh nyelvű periodikumok az Országos Széchenyi Könyvtár, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Könyvtára, az ELTE Szláv Filológiai Tanszékének Könyvtára, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és az Evangélikus Országos Könyvtár állományában 1918-ig. Bp.1985.Áll.Gorkij Kvtár. 269 p.
409. *Körmendy Kinga*: Vörösmarty verskéziratok az egykori Széchenyi Múzeum anyagában.
= Irodalomtörténeti Közlemények, 89.1985. 210–211.p.
410. *Papp János*: Tevan Andor irattára és levelezése a Magyar Tudományos Akadémia kéziratárában. Békéscsaba–Gyoma,1985.Kner. 36 p.
411. *Rozsondai Marianne*: Művészi kötetátlak a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában és ezek könyvtörténeti vonatkozásai. Bp.1985.10 p. (Kandidátusi értekezések tézisei).
412. Az 1954–1955-ben feldolgozott kéziratok katalógusa. (Ms 1 – Ms 300). Bp. 1986.MTAK. 424 p.
/MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai.18./

413. *Marth Hildegard*: Dutka Ákos kéziratok hagyatéka. (Ms 4183 – Ms 4200). Bp. 1986.MTAK. 169 p.
/MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai.17./
414. *F. Csanak Dóra*: Írói hagyatékok az Akadémiai Könyvtár kézirattárában.
= Írás és könyv. A Magyar Bibliofil Társaság Évkönyve.I. Bp.1987.M.Bibliofil Társ. 22–31.p.
415. *Rozsundai Marianne*: Schweizerische Einbände in der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
= Gutenberg Jahrbuch, 1987. 306–312.p.
416. *Horányi Károly*: Kandidátusi és doktori disszertációk 1980–1984. Bp.1988. MTAK. 196 p.
/MTA Könyvtára Kézirattárának Katalógusai.19./
417. *Körmedy Kinga–Mázi Béla*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára kéz-
irattárában őrzött pedagógiai vonatkozású kéziratok jegyzéke. Bp.1988.OPKM.
149 p.
/Magyar neveléstörténet forrásai.1./

CSERETEVEKENYSÉG

418. *Sz. Garai Judit–Újhelyi Gabriella*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára orosz és szovjet cserekapcsolatainak vázlatos története.
= Magyar Könyvszemle, 83.1967. 325–334.p.
419. Az MTA Elnöksége 5/1969 sz. határozata az MTA Könyvtára nemzetközi kiad-
ványcsere kapcsolatainak felülvizsgálatáról. /1969.jan.28./
= Akadémiai Közlöny, 1969.febr.26. 45.p.
420. Az MTA Elnökségének 5/1970 sz. határozata az MTA Könyvtára által végrehaj-
tott cserekapcsolatok felülvizsgálatának realizálásából szerzett tapasztalatokról
és a cseretevekenység korlátozásából származó megtakarítás mértékéről. (1970.
jan.27.)
= Akadémiai Közlöny, 1970.febr.19. 27.p.
421. *Sz. Garai Judit–Újhelyi Gabriella*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára orosz és szovjet cserekapcsolatainak vázlatos története. Bp.1970.MTAK. 46 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.59./

INFORMÁCIÓELLÁTÁS

422. Az MTA Elnökségének 83/1960 sz. határozata (1960.szept. 30.) az akadémikusok bibliográfiájának gyűjtéséről. Soksz.
423. *Rózsa György*: Nemzetközi együttműködés a társadalomtudományi információban, különös tekintettel a MISZON-ra.
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 24.1977. 139–142.p.
424. *Márta Ferenc*: Tudományos információ és az Akadémia.
= Magyar Tudomány, 23.1978. 881–882.p.
425. *Rózsa György–Braun Tibor*: A szakirodalmi információ korszerűsítése a Magyar Tudományos Akadémián.
= Magyar Tudomány, 23.1978. 910–917.p.
426. *Braun Tibor–Bujdosó Ernő–Rózsa György*: A természet- és a társadalomtudományi információellátás és a Magyar Tudományos Akadémia.
Könyvtáros, 30.1980. 187–192.p.
427. *Bujdosó Ernő*: Az ISI szakirodalmi információs rendszerei az MTA Könyvtárában.
= Könyvtári Figyelő, 26.1980. 581–595.p.
428. *Bujdosó Ernő*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára és az orvosbiológiai szakirodalmi tájékoztatás.
= Orvosi Könyvtáros, 20.1980. 14–30.p.
429. *Bujdosó Ernő*: Orvos-biológiai gépi szakirodalmi tájékoztatás az MTA Könyvtárában.
= Orvosi Hetilap, 121.1980. 2077–2080.p.
430. *Pető Gábor Pál*: Amit a tudósok tudni akarnak. Az Akadémia Könyvtárának gépi szakirodalomfigyelő szolgálata.
= Népszabadság, 1980.nov.26. 6.p.
431. *Rózsa György*: Tervek a számítógépes társadalomtudományi információs együttműködésre.
= Könyvtáros, 30.1980. 315–319.p.
432. *Garfield, Eugene*: Library of the Hungarian Academy of Sciences builds computerised information services on ISI's data base.
= Current Contents. Phys.Chem. and Earth Sciences, 21.1981. 5–7.p.

433. *Gregorovicz Anikó*: A Nemzetközi Társadalomtudományi Információs Rendszer (MISZON) fejlesztése.
= Könyvtári Figyelő, 27.1981. 49–51.p.
434. Information center in Hungary built around ISI services.
= Vision, 1981.6. 2.p.
435. ISI adatbázisára alapozott számítógépes információs szolgáltatás az MTA Könyvtárában.
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 28.1981. 209.p.
436. *Klein Ágnes*: Az MTA publikációs adatbankja.
= Műszaki Élet, 1981.nov.27. 8.p.
437. Kutatási Információs Szolgálat. [SCI – ISI].
= Akadémiai Közlöny, 1981.márc.5. 28–29.p.
438. Major information center in Hungary built around SCI tapes.
= ISI News, 4.1981.1. 3.p.
439. *Alkonyi István*: Gondolatok az információgazdálkodásról. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Informatikai és Tudományelemzési Kutatási Főosztályának Heti Gépi Szakirodalomfigyelő szolgáltatásai.)
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 29.1982. 327.p.
440. *Bujdosó Ernő–Braun Tibor*: A hazai természettudományos kutatás szakirodalmi információsüksége. A Science Citation Index gépi információs rendszer tapasztalatai.
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 29.1982. 447–450.p.
441. Az MTA főtítkárának 9/1982 (AK. 2.) MTA–F. sz. utasítása a Magyar Tudományos Akadémia Központi Publikációs Adatbankja létrehozásáról.
= Akadémiai Közlöny, 1982.ápr.15. 23–24.p. és u.a.
= A Magyar Tudományos Akadémiára és intézményeire vonatkozó akadémiai utasítások 1957–1983. Bp.1984.MTA. 394–395.p.
442. *Rózsa György*: Nemzetközi tudományos információcsere.
= Magyar Nemzet, 1982.jún.17. 9.p.
443. *Rózsa György–Braun Tibor*: Modernizacija naucsnoj informacii v Vengerszkoj Akademii Nauk.
= Problemü bibliotecsno go i informacionno-bibliograficseszkogo obeszpecsenija naucsno-iszszledovatel'szkih rabot akademij nauk szocialiszticseszkih sztran. Materialü mezsduarodnogo szimpoziuma direktorov bibliotek akademij nauk szocialiszticseszkih sztran. Moszkva, 12–16 oktjabrja 1981 goda. Moszkva, 1982. ANSzSzSzR. 90–100.p.

444. *Braun Tibor–Bujdosó Ernő*: A hazai természettudományos kutatás szakirodalmi információs szükséglete. [Az MTA Könyvtár SCI szolgáltatásairól.]
= Magyar Tudomány, 28.1983. 45–49.p.
445. *Rózsa György*: Az Akadémiai Könyvtár számítógépes szolgáltatásai.
= Könyvtáros, 33.1983. 252–254.p.
446. *Rózsa György*: Making use of interdisciplinary information: the Hungarian Academy of Sciences.
= The use of information in a changing world. Ed. by *A. Van Der Laan* and *A.A. Winters*. 1984.FID. 171–174.p.
447. *Rózsa György–Sebestyén György*: Nemzetközi együttműködés és a magyarországi társadalomtudományi információ.
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 31.1984. 440–452.p.
448. *Gregorovicz Anikó*: MISZON tanácsülés és konferencia Budapesten. [1985. máj. 20–22.]
= Magyar Tudomány, 30.1985. 931–932.p.
449. *Taksás Imre*: Nemzetközi tanácskozás a társadalomtudományi információ fejlesztéséről. [Bp. 1985. máj. 20–22.]
= Társadalomtudományi Közlemények, 15.1985. 458–462.p.
450. Tudományos információs kombinát. Beszélgetés *Rózsa Györggyel*, az Akadémiai Könyvtár főigazgatójával. Riporter *Kovács Dénes*.
= Népszabadság, 1985.febr.5. 6.p.
451. *Bíró Júlia*: Információ a társadalomtudományok szolgálatában. A MISZON harmadik tudományos konferenciájáról. (Bp. 1985. máj. 23–25.)
= Könyvtári Figyelő, 32.1986. 84–90.p.
452. *Bíróné Vasvári Lilian–Telcs András*: Publikációs adatbank az MTA Könyvtárában.
= Könyvtári Figyelő, 32.1986. 125–138.p.
453. *Braun Tibor–Rózsa György–Telcs András*: A doktori disszertációk mint a szakirodalmi információ kihasználatlan tartaléka. Az MTA Könyvtára CD-ROM szolgáltatásai a Dissertation Abstracts Ondisk alapján.
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 34.1987. 575–579.p.
454. *Braun Tibor–Rózsa György–Telcs András*: CD-ROM ante portas. Az MTA Könyvtárának kapuja kitérve.
= Magyar Tudomány, 33.1988. 119–124.p.

455. *Brückner Huba*: Fénysugarak az Akadémián.
= Számítástechnika, 3.1988. 1. 6–7.p.
456. *Brückner Huba*: Optikai lemezek az Akadémián.
= Magyar Nemzet, 1988.márc.21. 7.p.
457. *Füredi Mihály*: A szakirodalmi információs rendszer továbbfejlesztése az MTA Könyvtárában.
= Orvosi Könyvtáros, 28.1988. 238–244.p.
458. *Magos Katalin*: Szakirodalmi információt mindenkinek! Fejlesztések az Akadémia Könyvtárában.
= Népszabadság, 1988.jan.15. 4.p.
459. *Szekeres Péter*: Könyvtárak mikroszámítógépen. CD-ROM az Akadémiai Könyvtárban.
= Delta Impulzus, 4/43/.1988. 24–25.p.
460. *Telcs András*: CD-ROM adatbázisok az MTA Könyvtárában.
= Magyar Elektronika, 1.1988. 28–32.p.

HÁLÓZATI KÖNYVTÁRI KÖZPONT

461. Az MTA elnökének 3/1960 MTA (A.K.2.) sz. utasítása az MTA könyvtárhálózata által folytatott nemzetközi kiadványcsere egyes kérdéseinek szabályozásáról.
= Akadémiai Közlöny, 1960.jan.15. 13–14.p. és u.a.
= A Magyar Tudományos Akadémiára és intézményeire vonatkozó akadémiai utasítások 1957–1983. Bp.1984.MTA. 55–56.p.
462. A Magyar Tudományos Akadémia elnökének 13/1960 MTA (A.K.20.) sz. utasítása a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárhálózatáról.
= Akadémiai Közlöny, 1960.dec.31. 129–131.p.
463. *Simon Anna Mária*: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtári hálózata.
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 10.1963. 763–770.p.
464. *Simon Anna Mária*: Az Akadémia kutatóintézeti könyvtárhálózata.
= Magyar Tudomány, 11.1966. 650–652.p.
465. *Simon Anna Mária*: A Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézeti könyvtári hálózata. Bp.1966.MTAK. 52 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.51./

466. Az MTA főtitkárának 17/1972 (A.K.20.) MTA–F. sz. utasítása a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárhálózatáról.
 = Akadémiai Közlöny, 1972.dec.29. 234–240.p. és u.a.
 = A Magyar Tudományos Akadémiára és intézményeire vonatkozó akadémiai utasítások 1957–1983. Bp.1984.MTA. 149–154.p.
467. Az MTA főtitkárának 11/1974 (A.K.18.) MTA–F. sz. utasítása a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárhálózatáról szóló 17/1972 (A.K.20.) MTA–F. sz. utasítás módosításáról.
 = Akadémiai Közlöny, 1974.dec.4. 317.p. és u.a.
 = A Magyar Tudományos Akadémiára és intézményeire vonatkozó akadémiai utasítások 1957–1983. Bp.1984.MTA. 184–185.p.

AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

468. 48/1963 sz. (1963. szept. 27.) MTA elnökségi határozat az Akadémiai Levéltár létesítéséről. Soksz.
469. *Szelei László*: Akadémiai Levéltár létesítése és működése.
 = Magyar Tudomány, 11.1966. 326–328.p.
470. *Hatos Géza*: Tudománytörténeti források az Akadémiai Levéltárban.
 = Levéltári Szemle, 18.1968. 580–584.p.
471. *Kamarás István*: Fényképanyag a levéltárakban – az Akadémiai Levéltár fényképgyűjteményéről és feldolgozási rendszeréről.
 = Levéltári Szemle, 18.1968. 567–572.p.
472. *Szelei László*: A Magyar Tudományos Akadémia Levéltára.
 = Levéltári Szemle, 18.1968. 9–18.p.
473. *Szelei László*: Ob isztorii Vengerszknoj Akademii Nauk. Szozdanie i dejatel'noszt' Akademiceszkogo Arhiva.
 = Materialü szovescsanija predsztavitelej arhivov akademij nauk szocialiszticeszkij sztran. Red. *B. V. Levsin*. Moszkva, 1969. Nauka. 201–211.p.
474. *Szelei László*: A Magyar Tudományos Akadémia Levéltára az Akadémiai Könyvtárban. Bp.1970.MTAK. 60 p.
 /MTA Könyvtárának Közleményei.58./

475. *Szelei László*: Archiv der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Bibliographie. 1958–1968.
= Archive der Akademien der Wissenschaften der sozialistischen Länder. Bibliographie. Lief.1. 1917–1968. Leningrad, 1971. Nauka. 47–50.p.
476. *Körmendy Adrienne–Szelei László*: Erfahrungen bei der Erschliessung des Schrift-, Bild- und Tonschriftgutes im Archiv der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
= Dritte Konferenz der Akademie-Archive Sozialistischer Länder. Berlin, 1972. DAW. 198–209.p.
477. *Körmendy Adrienne*: Archiv der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Bibliographie. Teil 2. 1969–1972.
= Archive der Akademien der Wissenschaften der sozialistischen Länder. Bibliographie. Lief.2. 1969–1972. Leningrad, 1975. Nauka. 45–53.p.
478. *Szöllösy László*: A 150 éves Akadémia Könyvtára és Levéltára.
= Levéltári Szemle, 26. 1976. 59–62.p.
479. *Szántó György Tibor*: Szekfű-levelek az Akadémiai Levéltárban.
= Magyar Tudomány, 25. 1980. 146–148.p.
480. *Körmendy Adrienne*: Ungarische Volksrepublik Archiv der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Teil 3. 1973–1975 und Addenda 1966–1972.
= Archive der Akademien der Wissenschaften der sozialistischen Länder. Literaturverzeichnis. Lief.3. 1973–1975. Leningrad, 1981. Nauka. 43–45.p.
481. Az MTA főtítkárának 3/1981 (A.K.4.) MTA–F. sz. utasítása a társadalomtudományi célú külföldi kiküldetésekről és tanulmányutakról szóló újtjelentések nyilvántartásáról.
= Akadémiai Közlöny, 1981.márc.12. 34–35.p. és u.a.
= A Magyar Tudományos Akadémiára és intézményeire vonatkozó akadémiai utasítások 1957–1983. Bp. 1984. MTA. 307–309.p.
482. *Barti Mária*: Sféra kompetence Archivu Maďarské Akademie Věd.
= Archivni Zprávy CSAV, 1985. 31–33.p.
483. *Körmendy Adrienne*: Ungarische Volksrepublik Archiv der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Literaturverzeichnis. Teil 4. 1976–1978.
= Archive der Akademien der Wissenschaften der sozialistischen Länder. Literaturverzeichnis. Lief.4. 1976–1978. Leningrad, 1985. Nauka. 37–40.p.

484. A Magyar Tudományos Akadémia elnökének és mb. főtítkárának 1/1985 (A.K.4.) MTA sz. együttes utasítása a külföldi kiküldetések tervezésének, előkészítésének, megszervezésének és a tapasztalatok hasznosításának rendjéről. [Társadalomtudományi és természettudományi útijelentések nyilvántartása].
= Akadémiai Közlöny, 1985.márc.12. 42–44.p.

TUDOMÁNYOS MUNKA, KIADVÁNYTEVÉKENYSÉG

485. Az MTA elnökének 5/1961 MTA (A.K.6.) sz. utasítása az Akadémiai Könyvtárban folyó könyvtártudományi tervmunka szabályozásáról.
= Akadémiai Közlöny, 1961.ápr.10. 46–47.p. és u.a.
= A Magyar Tudományos Akadémiára és intézményeire vonatkozó akadémiai utasítások 1957–1983. Bp.1984.MTA. 65–66.p.
486. *Rózsa György*: Az Akadémiai Könyvtár tudományos munkája és kiadványai.
= Magyar Tudomány, 8.1963. 127–129.p.
487. *Félix Pál*: Tíz éves a Tudományszervezési Tájékoztató.
= Magyar Tudomány, 16.1971. 127–128.p.
488. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára munkatársainak szakirodalmi munkássága 1950–1975. Bibliográfia. Összeáll. *Fekete Gézané*. Bp.1976.MTAK. 80 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei.1 (76)./
489. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának jubileuma. *Ferenczy Endre*: Ókortudományi kutatás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában.
= Magyar Tudomány, 21.1976. 570–572.p.
490. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának jubileuma. *Köpeczi Béla*: A könyvtár – mint tudományos műhely.
= Magyar Tudomány, 21.1976. 542–544.p.
491. *Ligeti Lajos*: Az Akadémia Könyvtára és az orientalisztika.
= Magyar Könyvszemle, 93.1977. 3–13.p.
492. Tudományos munka az Akadémiai Könyvtárban. [Beszélgetés *Rózsa György* igazgatóval és *Rejtő István* igazgatóhelyettessel]. Riporter *Végh Ferenc*.
= Könyvtáros, 27.1977. 320–324.p.
493. Publications of the Library of the Hungarian Academy of Sciences. [Bibliography]. Bp.1978.MTAK. 16 p.

494. *Szántó György Tibor*: Közkinccsé tenni az értékeket. Az Akadémiai Könyvtár kiadótevékenysége.
= Magyar Nemzet, 1980.febr.12. 5.p.
495. *Szántó Lajos*: Gondolatok a húszéves Tudományszervezési Tájékoztatóról.
= Tudományszervezési Tájékoztató, 20.1980. 9–12.p.
496. *Tétényi Pál*: Két évtized a kutatás szolgálatában.
= Tudományszervezési Tájékoztató, 20.1980. 7–8.p.
497. *Braun Tibor–Bujdosó Ernő–Ruff Imre*: A tudomány mint a mérés tárgya. Tudománymetriai kutatás Magyarországon. Bp.1981.MTAK. 298 p.
498. *Viczián János*: Adatbank – kamatok nélkül? [Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái kéziratban maradt anyagának kiadásáról].
= Magyar Könyvszemle, 97.1981. 337–345.p.
499. Publications of the Library of the Hungarian Academy of Sciences. [Bibliography]. Bp.1982.MTAK. 20 p.
500. Mire készül az Akadémiai Könyvtár? [Kiadványtevékenységről]. Beszélgetés *Rózsa György* főigazgatóval. Riporter *Kovács Dénes*.
= Népszabadság, 1983.dec.29. 6.p.
501. *Rózsa György*: MTA Könyvtár. Minőség és mérés a kutatásban. [A tudománymetriai munkáról].
= Magyar Nemzet, 1983.aug.24. 8.p.
502. Publications of the Library of the Hungarian Academy of Sciences. [Bibliography]. Bp.1986.MTAK. 22 p.
503. *Vekerdi László*: "Felelős kiadó: az MTA Könyvtárának főigazgatója". [Kiadványtevékenységről].
= Magyar Tudomány, 31.1986. 162–167.p.
504. *Kovács József László*: Akadémiai könyvtári műhely. [Kiadványtevékenységről].
= Tudomány, 4.1988. 70–71.p.

Összeállította: *Fekete Gézáné*

TÁRGYMUTATÓ

Ady Endre-gyűjtemény 332

Akadémiai Levéltár 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480,
481, 482, 483, 484

akadémikus bibliográfia 422

állomány szakrendi felállítása 9

állománygyarapodás 297, 309, 321, 357

állományhasználat 104, 121, 122, 123, 124, 125, 133, 134, 346, 371, 400, 404

állománykatalógusok 249, 253, 264, 266, 267, 269, 271, 274, 275, 280, 281, 282,
284, 287, 288, 290, 291, 295, 296, 301, 303, 305, 315, 320,
324, 327, 329, 332, 337, 348, 349, 354, 355, 356, 358, 359,
364, 382, 394, 397, 399, 405, 406, 407, 408, 412, 413, 416,
417

állományvédelem 36, 39, 323

Arany János-gyűjtemény 266, 267, 335, 399

Arany László ajándéka L. Arany János-gyűjtemény

Balázs Béla-hagyaték 327

Bartók Béla-levelek 310

Bolyai-gyűjtemény 286, 337

CD-ROM adatbázisok 453, 454, 455, 456, 457, 459, 460

cseretevékenység 418, 419, 420, 421, 442, 461

Csokonai Vitéz Mihály-levelek 332

csuvas szójegyzék 384

Dutka Ákos-hagyaték 413

ECSSID 104, 423, 442, 447

Elischer-gyűjtemény 1. Goethe-gyűjtemény

elnökségi határozatok L. jogszabályok

évforduló, 100 éves 24, 25

évforduló, 130 éves 31, 32

évforduló, 150 éves 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89,
90, 94, 365, 366, 370, 478, 489, 490

évi jelentések 135–247

feldolgozómunka 108

fényképgyűjtemény 471

folyóiratgyűjtemény 275, 296, 301, 305, 315, 320, 324, 336, 346, 348, 349, 354,
371, 397, 400, 404, 408

fotolaboratórium 317

Frankenburg Adolf-levelek 311

Fröhlich Róbert kinevezése 15, 18

Fülep Lajos-hagyaték 405

Gábor Andor-hagyaték 358

Genizák L. Kaufmann Dávid-könyvtár

Ghyczy Kálmán-hagyaték 343

Goethe-gyűjtemény 21, 61, 261, 263, 264, 290, 292, 318, 359, 372, 373, 398

Goethe-szoba L. Goethe-gyűjtemény

Goldziher Ignác-gyűjtemény 250, 259, 293

Gulyás Pál-féle életrajzi anyag 498

Heller Ágost kinevezése 19

Herman Ottó-hagyaték 308

Hirschler Ignác-levelek 347

Hitel Dénes-gyűjtemény 386

ISI szolgáltatások L. Science Citation Index

jogszabályok 2, 44, 46, 55, 58, 59, 62, 63, 95, 109, 419, 420, 422, 441, 461, 462,
466, 467, 468, 481, 484, 485

kandidátusi és doktori disszertációk 382, 394, 416

katalógushasználat 100, 105

Katona Lajos-könyvtár 284

Kaufmann Dávid-könyvtár 276, 277, 278, 280, 283, 289, 294, 295, 303, 387, 388

Kégl Sándor-hagyaték 376

Keleti Gyűjtemény (ált.) 93, 103, 341, 365, 369, 370, 380, 383, 390, 395

Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye (ált.) 11, 13, 14, 16, 17, 27, 35, 101, 123,
133, 351, 361, 375, 378, 414

kiadványtevékenység 104, 110, 486, 487, 490, 492, 493, 494, 495, 496, 498, 499,
500, 502, 503, 504

Koberger-kötések L. könyvkötés

kódexek 303, 326, 353, 355, 401, 407

Korányi-hagyaték 333

Kosztolányi Dezső-hagyaték 386

Kosztolányi Dezsőné Harmos Ilona-hagyaték 386

könyvkötés 350, 385, 396, 411, 415

könyvtár története (ált.) 29, 30, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 48, 50, 51, 53, 54, 56, 69, 70, 73, 74, 75, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 86, 88, 90, 94, 104, 106, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 117, 120, 121, 406

könyvtárávatás 1844 3, 4, 5, 6, 7, 8

könyvtárávatás 1988 114, 115, 117, 120

könyvtárhálózat 80, 110, 320, 344, 397, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467

könyvtárismertető 12, 22, 42, 64, 71, 82, 85, 97, 99, 100, 101, 102, 103, 111, 115, 118, 214, 220, 224, 228, 232, 237, 244

könyvtártervezés az Arany J. u. 1. alatt 104, 106, 110

könyvtártervezés a Lloyd-palota helyén 46, 49, 52, 55, 57, 58, 59, 60, 62, 65

Könyvtári Bizottság 10, 63, 67, 76, 116, 122

könyvtári személyzet 15, 18, 19, 28, 112

Kőrösi Csoma Sándor-gyűjtemény 352, 367, 368, 393

kötelezpéldányjog 2

Kunos Ignác-hagyaték 381, 392

Lónyay Menyhért-hagyaték 343

Maimúni kódex L. Kaufmann Dávid-könyvtár

Melich János kinevezése 28

Mikoviny Sámuel térképei 362, 363

mikrofilmszolgálat 298

mikrokönygyűjtemény 304, 317

Mikszáth Kálmán-hagyaték 319

MISZON 104, 423, 433, 447, 448, 449, 451

mongol-manchu gyűjtemény 377

Móra Ferenc-levelek 391

nemzetközi együttműködés, kapcsolatok 79, 91, 92, 104, 110, 418, 419, 420, 421,
423, 427, 431, 432, 433, 434, 435, 438, 442, 443, 447, 448,
449

nemzetközi tagság 95

ősnymtatvány gyűjtemény 252, 253, 255, 309, 325, 331, 360

pálos iskoladramák 257

Pápai Páriz-album 312

Petőfi Sándor-kéziratok 399

publikációs adatbank 436, 441, 452

Ráth György-könyvtár 20, 260, 262, 265, 269, 270, 271, 272, 279

Régi Akadémiai Levéltár (RAL) 27, 302

Romain Rolland-levelek 330

Science Citation Index 426, 427, 428, 429, 430, 432, 434, 435, 437, 438, 439, 440,
444, 445

statisztika 135–247, 371, 400, 404

Stein Aurél-hagyaték 307, 313, 338, 389

Stein Ernő-levelek 347

Szabó Lőrinc-hagyaték 356

szakirodalmi információellátás 90, 96, 98, 100, 104, 110, 119, 344, 371, 423, 424,
425, 426, 427, 428, 429, 430, 433, 435, 438, 439, 440, 442,
443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 453, 454, 455,
456, 457, 458, 459, 460

számítógépes információs szolgáltatások 98, 100, 102, 104, 110, 425, 426, 427, 428,
429, 430, 434, 435, 438, 439, 443, 444, 445, 447, 448, 449,
450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460

Széchenyi István-gyűjtemény 23, 256, 268, 273, 274, 306, 328, 334, 364, 402, 409

Széchenyi-múzeum L. Széchenyi István-gyűjtemény

Székely Bertalan-hagyaték 314

Szekfű Gyula-levelek 479

Szendrey Júlia-kéziratok 399

szervezeti, ügyrendi szabályzat 10, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129,
130, 131, 132, 133, 134

Szilágyi Dániel-gyűjtemény 254, 258

Szinnyei József-hagyaték 322

Szivák Imre-hagyaték 288

szolgáltatások 102, 104, 110, 298, 422, 427, 428, 429, 430, 433, 435, 439, 444,
445, 450

Tarih-i Ungarus 374, 379

Teleki-alapítvány 1, 7, 24, 25, 47, 69, 70, 75

Teleki József könyvtára L. Teleki-alapítvány

Teván Andor-levelek 410

törökbálinti raktár 66

történezhagyatékok 351, 361, 378

tudománymetria 497, 501

tudományos munka 104, 110, 383, 485, 486, 488, 489, 490, 491, 492, 494, 497,
500, 501, 503, 504

tudományszervezési dokumentáció 90, 104, 110, 487, 495, 496

Tudományszervezési Tájékoztató 487, 495, 496

útijelentés nyilvántartás 481, 484

Vámbéry Ármin-hagyaték 287, 340, 345

Vigyázó-hagyaték 403

Viszota Gyula-hagyaték 402

Vörösmarty Mihály-gyűjtemény 26, 291, 299, 300, 332, 339

Vörösmarty-szoba L. Vörösmarty Mihály-gyűjtemény

Wesselényi Miklós naplója 316

Zalka Máté-hagyaték 329

SZERZŐI NÉVMUTATÓ

Abaffy Csilla
394

Ábel Jenő
255

Alkonyi István
399

Apor Éva
87, 93, 340, 345, 369, 370, 376, 390,
395

Bajza József
7

Bánhegyi Zsolt
354

Barti Mária
482

Bendefy László
362, 363

Berlász Jenő
30, 31, 34, 35

Berzeviczy Albert
24, 293

Bese Lajos
341, 377

Bíró Júlia
451

Bíróné Vasvári Lilian
452

Bóday Márta
114

Braun Tibor
425, 426, 440, 443, 444, 453, 454,
497

Brisits Frigyes
291

Brückner Huba
455, 456

Budenz József
136

Bujdosó Ernő
426, 427, 428, 429, 440, 444, 497

Büky Béla
314

Bükyné Horváth Mária
305, 315, 320, 324, 336, 346, 354,
371, 400, 404

Csapodi Csaba
36, 39, 88, 111, 299, 306, 309, 316,
321, 323, 325, 326, 331, 351, 355,
357, 360, 361, 378, 407

Csontos János
255

Darabos Pál
70

Divald Kornél
21, 22, 23

Domsa Károlyné
70

Elischer Alice
372

Elischer Edit
372

Erdey-Grúz Tibor
82

Erdő Péter
401

F. Csanak Dóra
40, 67, 75, 327, 332, 356, 373, 405,
414

Fekete Gézané
115, 239, 240, 241, 488

Fekete Györgyné
320

Félix Pál
487

Ferenczi Zoltán
25, 191

Ferenczy Endre
489

Fráter Jánosné
53, 68, 69, 74, 76, 112, 116, 337,
406

Füredi Mihály
457

Garfield, Eugene
432

Gergely Pál
37, 297, 300, 302, 310, 311, 312,
339

Gergely Rezső
303

Goldziher Ignác
250, 259, 276

Gregorovicz Anikó
242, 243, 244, 245, 246, 247, 433,
448

György Aladár
12, 150

György József
54, 61, 318

H. Boros Vilma
328, 333, 334, 338, 347

Hanthy Kinga
117

Haraszthy Gyula
32, 206

Hatos Géza
470

Havasi Zoltán
89

Hazai György
379

Hellebrant Árpád

138, 140, 141, 143, 144, 145, 146,
147, 148, 252, 253, 281, 282

Heller Ágost

163, 164, 165, 166, 263, 264

Horányi Károly

416

Horváth Anna

380

Hunfalvy Pál

135, 136, 139, 142

Jakab Elek

11, 13, 14, 16, 17

Jónás Károly

266, 267

Kakuk Zsuzs

381, 392

Kállai Istvánné

397

Kállay István

382

Kamarás István

471

Käfer István

408

Keresztury Dezső

97

Kis Chaim

285

Klein Ágnes

436

Kovács Dénes

106, 113, 450, 500

Kovács József László

504

Kovács Mária

108

Kovács Máté

47, 125

Kőhalmi Béla

41

Kőhegyi Mihály

391

Köpeczi Béla

490

Körmendy Adrienne

476, 477, 480, 483

Körmendy Kinga

342, 364, 402, 409, 417

Kúnos Ignác

258

Lengyel András

391

Ligeti Lajos

77, 383, 491

M. Kondor Viktória

322, 343

Magos Katalin

458

Márta Ferenc
424

Marth Hildegárd
358, 359, 398, 413

Mázi Béla
417

Méreiné Juhász Margit
319

Mészöly Gábor
393

Mócs Szaniszló Gyula
257

Papp Géza
403

Papp János
410

Pető Gábor Pál
374, 430

Pukánszky Béla
292

Rásonyi László
307, 313

Ráth György
260

Rejtő István
66, 329, 344, 492

Repiczky János
248

Ritoókné Szalay Ágnes
375

Róna Tas András
365, 384

Rózsa György
42, 43, 45, 48, 50, 51, 56, 60, 65,
78, 80, 81, 82, 83, 86, 90, 91, 94,
96, 98, 104, 106, 110, 119, 423, 425,
426, 431, 442, 443, 445, 446, 447,
450, 453, 454, 486, 492, 500, 501

Rozsondai Marianne
350, 352, 385, 396, 411, 415

Ruff Imre
497

Rusznyák István
42

Sáfrán Györgyi
84, 308, 330, 335, 386, 399

Sajó Géza
27

Schedel Ferenc L. Toldy Ferenc

Scheiber Sándor
387

Sebestyén György
447

Simon Anna Mária
463, 464, 465

Steiner Vilmos
283

Sz. Garai Judit
418, 421

Sz. Németh Mária
31, 33, 34, 38, 206

Szabó Árpád
52

Szabó Károly
251

Szántó György Tibor
98, 479, 494

Szántó Lajos
495

Székely Dániel
86

Szekeres Péter
459

Szelei László
469, 472, 473, 474, 475, 476

Szentágothai János
92

Szily Kálmán
171, 272, 273, 274, 279

Szinnyei József
192, 193, 194, 195, 196, 197, 198,
199, 200, 201, 202, 203

Szöllősy László
478

Taksás Imre
449

Telcs András
452, 453, 454, 460

Terjék József
353, 367, 368

Tétényi Pál
496

Toldy Ferenc
8, 121, 125

Torda István
120

Tóth András
111

Tökés László
304, 317

Tözsér Ágnes
394

Tripolszky László
96

Újhelyi Gabriella
418, 421

Vámbéry Ármin
254

Végh Ferenc
492

Vekerdi László
366, 503

Vértessy Miklós
111

Viczián János
498

Viszota Gyula
274

Vörösmarty Mihály
6

Weger Imre
320

Weil, Gérard E.
388

Weisz Miksa
280, 289

Widder Salamon
294, 295

Wojtilla Gyula
353, 389

Függelék

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRÁNAK KIADÁSÁBAN MEGJELENT MŰVEK
BIBLIOGRÁFIÁJA 1950-1988

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei
(Publicationes Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae)

1. *Haraszthy Gyula*: A 130 éves Akadémiai Könyvtár. Bp.1956. 23 p.
(Klny.: Magyar Tudomány, 1956. 1–3.sz.)
2. *Berlász Jenő–Sz.Németh Mária*: Az Akadémiai Könyvtár múltja és jelene. Bp. 1956. 30 p.
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 1956. 4.sz.)
3. *Csapodi Csaba*: A legrégebb magyar könyvtár belső rendje. A pannonhalmi könyvtár a XI. században. Bp.1957. 13 p.
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 1957. 1.sz.)
4. *Berlász Jenő*: Az Akadémiai Könyvtár kéziratárának átalakulása. Bp.1957. 21 p.
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 1957. 3.sz.)
5. *Haraszthy Gyula*: Az Országos Könyvtárügyi Tanács és a magyar könyvtárügy időszerű kérdései. Bp.1958. 16 p.
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 1957. 4.sz.)
6. *Gergely Pál*: Arany János és az Akadémia Könyvtára. Bp.1958. 8 p.
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 1957. 4.sz.)
7. *Moravek Endre*: Die neuen ungarischen Bibliotheksnormen. Bp.1957. 16 p.
(Klny.: Biblos, 1957. 2–3.H.)
8. *Sz.Németh Mária*: Az Akadémiai Könyvtár, mint a Magyar Tudományos Akadémia célkitűzéseinek könyvtári támogatója. Bp.1958. 14 p.
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 1958. 1.sz.)
9. *Gergely Pál*: Az Akadémia levéltára a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kéziratárában. Bp.1958. 11 p.
10. *Csapodi Csaba*: Könyvkonzerválás és restaurálás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp.1958. 18 p. 12 t.
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 1958. 2.sz.)
11. *Moravek Endre*: Kiadványtípusok a katalogizálás szempontjából. Bp.1958. 12 p.

12. *Sz.Németh Mária*: A központi folyóirat-címjegyzék kérdései. Bp.1959. 44 p.
13. *Csapodi Csaba*: L'avenir des périodiques scientifiques. Bp.1958. [2 p.]
(Klny.: Revue de Documentation, 1958. No.3.)
14. *F.Csanak Dóra*: Az Akadémiai Könyvtár története a szabadságharcig. 1826–1849. Bp.1959. 29 p.
15. *Moravek Endre – Weger Imre*: Kratkij szlovar' vengerszkih bibliograficseszkih terminov i szokrascsenij. Bp.1959. 48 p.
16. *Csapodi Csaba*: Der geographische Begriff im Katalogsystem der Bibliothek. Bp. 1959. 11 p.
(Klny.: Biblos, 1959. 1.H.)
17. *Csapodi Csaba*: A proveniencia elve a könyvtárban. Bp.1959. 12 p.
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 1959. 4.sz.)
18. *Rásonyi László*: Stein Aurél és hagyatéka. Bp.1960. 40 p.
19. *Sáfrán Györgyi*: Arany János és Rozvány Erzsébet. Bp.1960. 178 p. 11 t.
20. *Rózsa György*: A magyar társadalomtudományok az UNESCO kiadványaiban. – Les sciences sociales hongroises dans les publications de l'UNESCO. Bp.1960. 19 p.
21. *Gergely Pál*: Pápai Páriz-album a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp.1961. 9 p.
22. *Gergely Pál*: Bartók Béla ismeretlen levelei a Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp.1961. 15 p.
(Klny.: Magyar Tudomány, 1961. 11.sz.)
23. *Sarlóska Vince Ernő*: Bolyai János házassága a köztudatban és a dokumentumok. Bp.1961. 14 p.
(Klny.: Magyar Tudomány, 1961. 11.sz.)
24. *Csapodi Csaba*: Mikor pusztult el Mátyás király könyvtára? Bp.1961. 25 p.
(Klny.: Magyar Könyvszemle, 1961. 4.sz.)
25. *Moravek Endre – Weger Imre*: Abbreviaturae cyrillicae. Bp.1961. 138 p.
26. *Rásonyi László*: A magyar keletkutatás orosz kapcsolatai. Bp.1962. 19 p.

27. *Tőkés László*: Az Akadémiai Könyvtár mikrokönyv gyűjteménye és fotolaboratóriuma. Bp.1962. 13 p.
(KlNy.: Magyar Tudomány, 1962. 2.sz.)
28. *Fráter Jánosné*: "Nemzeti részvét emelte". 100 évvel ezelőtt kezdték építeni az Akadémia palotáját. Bp.1962. 14 p.
(KlNy.: Magyar Tudomány, 1962. 6.sz.)
29. *Büky Béla*: Székely Bertalan hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp.1962. 24 p.
30. *Moravek Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 2. Instituta scientifica. Bp.1962. VI, 278 p.
31. *Méreiné Juhász Margit*: Mikszáth Kálmán szellemi és tárgyi hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémián és tájmúzeumainkban. Bp.1963. 65 p.
32. *Rózsa György*: The documentation of science organization as an emerging new branch of scientific information. Bp.1962. 13 p.
(KlNy.: Magyar Könyvszemle, 1962. 4.sz.)
33. *Gergely Pál–Molnár Zoltán*: Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány repertóriuma 1840–1960. Bp.1962. VI, 377 p.
34. *Csapodi Csaba*: Mikor szűnt meg Mátyás király könyvfestő műhelye? Bp.1963. 18 p.
(KlNy.: Magyar Könyvszemle, 1963. 1–2.sz.)
35. *Tőkés László*: A mikrokártya és a kutatók. Bp.1963. 18 p.
(KlNy.: Magyar Könyvszemle, 1963. 1–2.sz.)
36. *Büky Béla–Csengeryné Nagy Zsuzsa*: Székely Bertalan illusztrációi egy tervezett Petőfi-életrajzhoz. Bp.1963. 15 p.
(KlNy.: Magyar Tudomány, 1963. 6–7.sz.)
37. *Gergely Pál*: Az Akadémia szerepe a Nemzeti Színház létrehozásában. Bp.1963. 9 p.
(KlNy.: Magyar Tudomány, 1963. 9.sz.)
38. *Moravek Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 3. Instituta paedagogica. Bp.1963. VI, 377 p.
39. *György József*: Die Goethe-Sammlung Balthasar Elischers in der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Bp.1963. 29 p. 12 t.

40. *Rózsa György*: Részvételünk és lehetőségek a nemzetközi társadalomtudományi dokumentációban. Bp.1964. 17 p.
(Klly.: MTA Társadalmi-Történeti Tud. Osztályának Közleményei, 1964. 1–2.sz.)
41. *Csapodi Csaba*: Beatrix királyné könyvtára. Bp.1964. 26 p.
(Klly.: Magyar Könyvszemle, 1964. 3.sz.)
42. *Rózsa György*: Hagyomány és korszerűség: az Akadémiai Könyvtár távlati fejlesztéséről. Bp.1964. 13 p.
(Klly.: Magyar Tudomány, 1964. 8–9.sz.)
43. *Büky Béla*: A tudományos tájékoztatás egyik feladatköre: témamegoszlási statisztikák készítése és alkalmazása. Bp.1964. 16 p.
(Klly.: Magyar Könyvszemle, 1964. 4.sz.)
44. *Csapodi Csaba*: Conservation of the manuscript and old book collections at the Library of the Hungarian Academy of Sciences: methods and results. (1949–1964). Bp.1965. 48 p. 16 t.
45. *Fráter Jánosné*: Részletek az Akadémiai Könyvtár történetéből. (1865–1875). Bp.1965. 59 p. 7 t.
46. *Moravek Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 1. Instituta rerum publicarum. Bp.1965. 621 p.
47. *Moravek Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 7. Instituta communicationis. Bp.1966. XXII, 355 p.
48. *Sáfrán Györgyi*: Lettres de Romain Rolland à Marianne Czeke dans la Bibliothèque de l'Académie des Sciences de Hongrie. Bp.1966. 195 p. 4 t.
49. *Moravek Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 4. Religio. Bp.1966. XVIII, 211 p.
50. *Rózsa György*: Some considerations of the role of scientific libraries in the age of the scientific and technical revolution. – An essay and approach to the problem. Bp.1970. 25 p.
51. *Simon Mária Anna*: A Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézeti könyvtári hálózata. Bp.1966. 52 p.
52. *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Bizottságának működése 1854–1949. Bp.1966. 61 p. 3 t.

53. *Csapodi Csaba*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának ősnymtatványgyűjteménye. Bp.1967. 34 p.
54. *H. Boros Vilma*: Széchenyi István hátrahagyott iratainak története. Bp.1967. 57 p. 5 t.
55. *György József*: Az Akadémia Könyvtára egykori Goethe-szobája és nevesebb magyar látogatói. Bp.1968. 25 p.
56. *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár kurrens külföldi periodikumai. Bp.1968. 50 p.
57. *Moravek Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 6. Instituta oeconomica. Bp.1969. XIX, 556 p.
58. *Szelei László*: A Magyar Tudományos Akadémia Levéltára az Akadémiai Könyvtárban. Bp.1970. 60 p.
59. *Sz. Garai Judit–Űjhelyi Gabriella*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára orosz és szovjet cserekapcsolatainak vázlatos története. – Ocserki isztorii knigo-obmena Biblioteki Vengerszkoj Akademii Nauk sz ruszszkimi szovetszkimi bibliotekami. Bp.1970. 46 p.
60. *Molnár Imre*: Peremlyukkártyás dokumentációs rendszerek létesítése kutatóintézeti könyvtárban. Bp.1970. 134 p.
61. *H. Boros Vilma*: Stein Aurél ifjúsága. Hirschler Ignác és Stein Ernő levelezése Stein Aurélról. 1866–1891. Bp.1971. 148 p.
62. *Apor Éva*: The Persian manuscripts of the Vámbéry-bequest. Bp.1971. 19 p. 1 t.
63. *Gergely Pál*: A Magyar Tudományos Akadémiára hagyott Vigyázó-vagyon sorsa. Bp.1971. 97 p. 8 t.
64. *Moravek Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 8. Instituta sanitatis publicae. Instituta caritatis. Instituta varii generis. Bp.1971. XXI, 559 p.
65. *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár periodikumai a tudományos kutatás szolgálatában. Bp.1971. 232 p. 2 t.
66. *Moravek Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 5. Instituta ad artes litteraturamque spectantia cum siglis periodicorum additis. Bp.1972. XIX, 477 p.
67. *Vitályos László–Orosz László*: Ady-bibliográfia 1896–1970. Ady Endre önállóan megjelent művei és az Ady-irodalom. Bp.1972. XXV, 425 p.

68. *Botka Ferenc*: Magyar szocialista irodalom oroszul 1921–1945. Bibliográfia. – Vengerszkaja szocialiszticeszkaja literatura na ruszskom jazüke 1921–1945 gg. Bibliograficeszkij obzor. Bp.1972. XIII, 127 p. 9 t.
69. *Szentgyörgyi Mária*: Célkitűzések és reformtörekvések a Magyar Tudományos Akadémián. 1831–1945. Bp.1973. 170 p.
70. *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia állandó bizottságai. 1854–1949. Bp.1974. 430 p.
71. *Bendefy László*: Mikoviny Sámuel megyei térképei, különös tekintettel az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának Mikoviny-térképeire. 1. köt. Bp.1976. 360 p.
72. *Bendefy László*: Mikoviny Sámuel megyei térképei, különös tekintettel az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának Mikoviny-térképeire. 2. köt. (Térképek). Bp. 1976. 24 t.
73. Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe 1840–1970. A–L. Szerk. *Darabos Pál és Domsa Károlyné*. Bp.1975. 473 p.
74. Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe 1840–1970. M–R. Szerk. *Darabos Pál és Domsa Károlyné*. Bp.1975. 475–846.p.
75. Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe 1840–1970. S–Z. Repertórium 1840–1970. Szerk. *Darabos Pál és Domsa Károlyné*. A repertóriumot összeáll. *Pétervári Lászlóné és Sz. Garai Judit*. Bp.1975. 847–1242.p.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei
(Publicationes Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae)

Új sorozat

- 1(76). A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára munkatársainak szakirodalmi munkássága 1950–1975. Összeáll. *Fekete Gézáné*. Bp.1976. 80 p.
- 2(77). Fejezetek a 150 éves Akadémiai Könyvtár történetéből. Cikkgyűjt. Bp. 1976. 62 p.
- 3(78). *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár kurrens külföldi periodikum állománya az 1970-es években. Bp.1977. 78 p.
- 4(79). *Vitályos László*: Ady – Léda – Csinszka. Visszaemlékezések és levelek a költő életrajzához. Bp.1977. 163 p.

- 5(80). *Scientia et virtus. Un commentaire anonyme de la Consolation de Boèce.* Intr.et publ. par *Sándor Durzsa.* Bp.1978. 100 p.
- 6(81). *Rozsondai Marianne:* Anton Koberger működése és a Koberger kötések problémája. Bp.1978. 148 p. 75 t.
- 7(82). *Körmendy Kinga:* A Knauz-hagyaték kódextörredékei és az esztergomi egyház középkori könyvtárának sorsa. Bp.1979. 149 p. 17 t.
- 8(83). *Bibó István:* A rákoskeresztúri egykori Podmaniczky-Vigyázó kastély története. Bp.1979. 84 p.
- 9(84). *Vitályos László–Orosz László:* Ady-bibliográfia 1896–1977. 2. bőv.kiad. Bp.1980. 408 p.
- 10(85). *Rolla Margit:* A fiatal Kaffka Margit. Bp.1980. 171 p.
- 11(86). *Szántó György Tibor:* Fejezetek az akadémiai könyv- és folyóiratkiadás történetéből. Bp.1983. 120 p.
- 12(87). *Rolla Margit:* Kaffka Margit. 2.köt. Űt a révig. Bp.1983. 217 p.
- 13(88). *Bükyné Horváth Mária:* A periodikumok használatának átalakulása az Akadémiai Könyvtárban 1966–1973. Bp.1983. 242 p.
- 14(89). *Náday Károly–Sáfrán Györgyi:* Történeti kutatások Kufsteinban. Czuczor Gergely rabsága. Bp.1984. 213 p.
- 15(90). *Csapodi Csaba:* A budai királyi palotában 1686-ban talált kódexek és nyomtatott könyvek. Bp.1984. 112 p.
- 16(91). *Rózsa György:* "Tudományok és művészségek szeretete..." Írások az MTA Könyvtáráról. Bp.1986. 168 p.
- 17(92). *Taxner-Tóth Ernő:* A fiatal Vörösmarty barátainak levelezéséből. Bp.1987. 194 p.
- 18(93). *Fráter Jánosné:* A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosai 1831–1949. Bp.1987. 158 p.
- 19(94). *F. Csanak Dóra:* Egy debreceni kereskedő Nyugat-Európában. Csanak József úti levelei 1862-ből. Bp.1987. 78 p.
- 20(95). *Fráter Jánosné:* Az MTA könyvtári bizottságának iratai 1866–1949. Bp. 1988. 148 p.

- 21(96). *Fekete Gézané*: Az Akadémia 1831–1858 között alapított jutalomtételei és előzményei. Bp.1988. 230 p.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattárának Katalógusai

(Catalogi Collectionis Manuscriptorum Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae)

1. *F.Csanak Dóra*: Balázs Béla hagyatéka az Akadémiai Könyvtár Kézirattárában. (Ms 5009 – Ms 5024). Bp.1966. 95 p. 5 t.
2. *Rejtő István*: Zalka Máté kéziratos hagyatéka. (Ms 4796 – Ms 4806). Bp.1966. 49 p.
3. *F.Csanak Dóra*: Vörösmarty Mihály-levelezés, Csokonai Vitéz Mihály-levelezés. Ady Endre-gyűjtemény. (K 1 – K 21). Bp.1967. 199 p. 4 t.
4. *Fráter Jánosné*: A Bolyai-gyűjtemény. (K 22 – K 30). Bp.1968. 119 p. 8 t.
5. *Csapodi Csaba*: A "Magyar Codexek" elnevezésű gyűjtemény. (K 31 – K 114). Bp.1973. 133 p.
6. *F.Csanak Dóra*: Szabó Lőrinc kéziratos hagyatéka. (Ms 6450 – Ms 7405). Bp. 1973. 309 p.
7. *Marth Hildegard*: A Goethe-gyűjtemény. (K 115 – K 124). Bp.1974. 130 p. 6 t.
8. *Marth Hildegard*: A Gábor Andor-hagyaték. (Ms 4456 – Ms 4500). Bp.1974. 166 p.
9. *Körmendy Kinga*: A Széchenyi-gyűjtemény. (K 163 – K 311). Bp.1976. 258 p.
10. *Kállay István*: Kandidátusi és doktori disszertációk (1953–1975. I. 31.) (D 1 – D 6199). Bp.1978. 360 p.
11. *Sáfrán Györgyi*: Kosztolányi Dezső hagyatéka. Kosztolányi Dezsőné Harnos Ilona hagyatéka. Hitel Dénes gyűjteménye. (Ms 4612 – Ms 4649). Bp.1978. 177 p.
12. *Abaffy Csilla–Tözsér Ágnes*: Kandidátusi és doktori disszertációk katalógusa. 1975– II. – 1979. XII. Bp.1981. 150 p.

13. *Sáfrán Györgyi*: Arany János-gyűjtemény. Petőfi Sándor – Szendrey Júlia kéziratok. (K 501 – K 527, 531). Bp.1982. 178 p. 22 t.
14. *Fráter Jánosné*: Az Akadémiai Könyvtár iratai 1831–1949. (K 801 – K 940). Bp.1984. 265 p.
15. *F. Csanak Dóra*: Fülep Lajos kéziratos hagyatéka. (Ms 4552 – Ms 4609). Bp.1985. 180 p.
16. *Csapodi Csaba*: Catalogus collectionis codicum latinorum et graecorum. (K 393 – K 500). Bp.1985. 272 p.
17. *Marth Hildegard*: Dutka Ákos kéziratos hagyatéka. (Ms 4183 – Ms 4200). Bp. 1986. 170 p.
18. Az 1954–1955-ben feldolgozott kéziratok katalógusa. (Ms 1 – Ms 300). Bp. 1986. 424 p.
19. *Horányi Károly*: Kandidátusi és doktori disszertációk. 1980. január 1 – 1984. december 31. (D 8271 – D 10.847). Bp.1988. 196 p.

Keleti Tanulmányok (Oriental Studies)

1. *Terjék József*: Kőrösi Csoma dokumentumok az Akadémiai Könyvtár gyűjteményeiben. Bp.1976. 220 p.
2. Jubilee volume of the Oriental Collection 1951–1976. Ed. by *Éva Apor*. Bp. 1978. 224 p.
3. *Terjék József*: Collection of Tibetan MSS and xylographs of Alexander Csoma de Kőrös. Bp.1976. 114 p.
4. Kasantatarische Volkslieder. Auf Grund der Sammlung von Ignác Kúnos. Hrsg. von *Zsuzsa Kakuk*. Bp.1980. 138 p.
5. Hungarian Turcology 1945–1974. Bibliography. Ed. by *Zsuzsa Kakuk*. Bp. 1981. 190 p.
6. *Wojtilla Gyula*: Kőrösi Csoma Sándor szanszkrit-magyar szójegyzéke. – A list of words Sanskrit and Hungarian by Alexander Csoma de Kőrös. Bp.1984. 90 p.

7. Wolgatatatarische Dialektstudien. Textkritische Neuausgabe der Originalsammlung von G. Bálint 1875–1876. Hrsg. von *Árpád Berta*. Bp.1988. 412 p.

Budapest Oriental Reprints — Ser. A

(A Kőrösi Csoma Társaság és az MTA Könyvtár közös kiadása)

- A 1. *Ligeti Lajos*: A magyar nyelv török kapcsolatai és ami körülöttük van. 1. köt. Bp.1977. 430 p.
- A 2. *Ligeti Lajos*: A magyar nyelv török kapcsolatai és ami körülöttük van. 2. köt. Bp.1979. 480 p.
- A 3. *Czeglédy Károly*: Magyar őstörténeti tanulmányok. Bp.1985. 365 p.

Budapest Oriental Reprints — Ser. B

(A Kőrösi Csoma Társaság és az MTA Könyvtár közös kiadása)

- B 1. Codex Cumanicus. Ed. by *Géza Kuun*. With the prolegomena to the Codex Cumanicus by *Louis Ligeti*. Bp.1981. 54, CXXXIV, 395 p.

Informatika és Tudományelemzés

1. *Braun Tibor–Bujdosó Ernő–Ruff Imre*: A tudomány mint a mérés tárgya. Tudománymetriai kutatás Magyarországon. Bp.1981. 300 p.
(2. kiadás: 1982)
2. A tudományos publikációs tevékenység mutatószámai az MTA természettudományi, műszaki, orvostudományi és agrártudományi kutatóhelyein 1976–1980. Összeáll: *Schubert András, Glänzel Wolfgang, Braun Tibor*. Bp.1982. 171 p.
3. *Schubert András–Glänzel Wolfgang–Braun Tibor*: Tudománymetriai mutatószámok 32 ország természettudományos alapkutatásának összehasonlító elemzéséhez. Bp.1983. 252 p.
4. A tudományos kutatás minősége. Szerk. *Braun Tibor–Bujdosó Ernő*. Bp.1984. 207 p.

Kulturális és Történelmi Emlékeink Feltárása, Nyilvántartása és Kiadása kutatási főirány keretében megjelent kiadványok. (E kötetek megjelentetésében az MTA Könyvtár kiadói minőségben szerepel, végzi a kiadványok szerkesztését és nyomását.)

Ecsedi Báthory István meditációi. Sajtó alá rend. *Erdei Klára és Keveházi Katalin.* Bp.—Szeged, 1984. MTAK—JATE. 312 p.

/Adatok a XVI—XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez. 8./

Staud Géza: A magyarországi jezsuita iskolai színjátékok forrásai. 1. köt. 1561—1773. Bp. 1984. MTAK. 504 p.

Szelestei Nagy László: Bél Mátyás kéziratos hagyatékának katalógusa. Bp. 1984. MTAK. 299 p. 32 t.

Égető Melinda: Szőlőhegyi szabályzatok és hegyközségi törvények a 17—19. századból. Bp. 1985. MTAK. 208 p.

Bánkuti Imre: Az Erdélyi Consilium leveleskönyve és iratai 1705, 1707—1710. Szöveggyűjtemény. Bp. 1985. MTAK. 372 p.

Pócs Éva: Magyar ráolvasások. 1. köt. Bp. 1985. MTAK. 340 p.

Kovács József: A tengerentúli magyar nyelvű sajtó bibliográfiája 1919—1945. Bp. 1986. (Megjelent mikrofilmen)

Varga András: Magyarországi magánkönyvtárak 1533—1657. 1. köt. Bp.—Szeged, 1986. MTAK—JATE. 259 p.

/Adatok a XVI—XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez. 13./

Pócs Éva: Magyar ráolvasások. 2. köt. Bp. 1986. MTAK. 341—730. p.

Staud Géza: A magyarországi jezsuita iskolai színjátékok forrásai. 2. köt. 1561—1773. Bp. 1986. MTAK. 472 p.

Huszár Gál: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek és imádságok. Komjáti 1574. Közzéteszi *Kőszeghy Péter. Hubert Gabriella* tanulmányával. Bp. 1986. MTAK—MTA Irod. tud. Int. 1052 p.

/Bibliotheca Hungarica Antiqua. XIII/1—3./

Analecta monumentorum Hungariae historicorum literariorum. Edidit *Franciscus Toldy.* Tomus 1. Curavit *G. Érszegi.* Bp. 1986. MTAK. 402 p.

Futaky István–Schwamm Kristin: A Göttingische Gelehrte Anzeigen Magyarországra vonatkozó közleményei 1739–1839. Bp.1987.MTAK. 309 p.

Bübajosok, ördögösök, boszorkányok Heves és Külső-Szolnok vármegyékben. Összeáll. *Sugár István*. Bp.1987.MTAK. 294 p.

Partiumi könyvesházak 1623–1730. Sajtó alá rendezte: *Fekete Csaba, Monok István, Kulcsár György, Varga András*. Bp.–Szeged, 1988.MTAK–JATE. 588 p.
/Adatok a XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez.14./

Pécsi Lukács: Szent Ágoston doktornak elmélkedő, magánbeszélő és naponként való imádságai. Nagyszombat 1591. Bp.1988.MTAK–MTA Irod.tud.Int. 181, 62 p.
/Bibliotheca Hungarica Antiqua.17./

Staud Géza: A magyarországi jezsuita iskolai színjátékok forrásai. 3. köt. 1561–1773. Bp.1988.MTAK. 334 p.

Bornemissza Anna megbűvöltetése. Boszorkányok Erdély politikai küzdelmeiben 1678–1688. Közreadja *Herner János*. Bp.–Szeged, 1988.MTAK–JATE. 374 p.
/Adatok a XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez.21./

A MISZON megállapodás keretében megjelent kötetek

Razvitie szocialiszticeszkogo szodruzsesztva. Bp.1979.MISZON. 202 p.

Problemü informacionnogo obeszpecsenija mezsdiszciplinarnüh iszszledovaniy. Materialü szovescsanija. Budapest, 10–14 aprelja 1978. Bp.1979.MISZON. 111 p.

Vzaimosvjaz nauk, mezsdiszciplinarnüe iszszledovaniya. Bp.1980.MISZON. 218 p.

Vengerszkaja szovetszkaja reszpublika – pervoe goszudarsztvo trudjascsihszja Vengrii. Bp.1982.MISZON. 302 p.

Rol' naucsnoj informacii v oszucszesztvlenii szocial'no-ékonomicszeszkoj i ideologicszeszkoj funkció obszesztvennüh nauk. Materialü tret'ej naucsnoj konferencii MISZON, Budapest, 23–25 maja 1985 g. Bp.1986.MISZON. 230 p.

Novüe formü i metodü upravljenija ékonomiki v szocialiszticeszkih sztranah. Bp.1986. MISZON. 230 p.

Disszertáció katalógusok

Kandidátusi és doktori disszertációk katalógusa 1952–1961. [1. rész]. Szerk. *Csapodi Csaba és Gergely Pál*. Bp.1962. IV, 183 p.

Kandidátusi és doktori disszertációk katalógusa 1962–1963. [2. rész]. Szerk. *Fráter Jánosné és Hajnal Gáspár*. Bp.1965. 87 p.

Kandidátusi és doktori disszertációk katalógusa 1964–1965. 3. rész. Szerk. *Fáter Jánosné, Hajnal Gáspár és Markovits Pálné*. Bp.1967. 85 p.

Kandidátusi és doktori disszertációk katalógusa 1966–1967. 4. rész. Szerk. *Hajnal Gáspár, Markovits Pálné és Maróth Miklós*. Bp.1969. 95 p.

Kandidátusi és doktori disszertációk katalógusa 1968–1970. 5. rész. Szerk. *Wojtilla Gyula*. Bp.1972. X, 137 p.

/A katalógusok kumulatív kötetét és a további köteteket l. MTA Könyvtár Kézirattárának katalógusai sorozat alatt./

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Mikrokiadványai

1. *Ferenczy Endre*: Bevezetés az ékirásos jogtörténetbe. Bibliográfia. Bp.1962. 5 mikrolap.
2. *Vajda Pál*: Hungarian pioneers in electrical engineering. Bp.1963. 2 mikrolap.
3. *Hazai György*: Ármin Vámbéry 1832–1913. A bio-bibliography. Bp.1963. 1 mikrolap.
4. *Vajda Pál*: History of the transformer. Bp.1964, 3 mikrolap.
5. *Vajda Pál*: Hungarian bridges and bridge builders. Bp.1964. 4 mikrolap.
6. *Dezső László*: Materialü k szlovarju zakarpatszkoy literaturü XVI–XVII. vv. Bp.1965. 16 mikrolap.

Tudományszervezési Füzetek

A Könyvtár szellemi kiadásában, szerkesztésében induló sorozat az Akadémiai Kiadónál jelent meg. A Könyvtár gondozásában megjelent kötetek:

Balázs Tibor: A tudományos kutatástól az ipari gyártásig. Az izzólámpa története nyomán 1930–1940. Bp. 1965. Akad. K. 165 p.

Szakasits Doroszlói György: A tudományos kutatás szerepe a gazdasági fejlődésben. Bp. 1965. Akad. K. 143 p.

Klár János: A kutatásszervezés gazdasági kérdései. Bp. 1976. Akad. K. 164 p.

Periodikus kiadványok

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának újabb külföldi beszerzései, 1950–1961

Új külföldi Könyvek az Akadémiai Könyvtárban, 1962–1971

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára új külföldi gyarapodásainak jegyzéke, 1972–1987

Tájékoztató a külföldi tudományos akadémiák működéséről, 1954–1956. Sokszt.

Tudományszervezési Tájékoztató; 1 (1961) – 22 (1982) (Évi 6 szám)

Kutatás-Fejlesztés. Tudományszervezési Tájékoztató, 23. köt. Új folyam 1. köt. (1983–) (Évi 6 szám)

ECSSID Bulletin, 1 (1979–) (Évi 4 szám)

Társkiadó: European Coordination Centre for Research and Documentation in Social Sciences (Vienna Centre)

Bulletin of the Csoma de Kőrös Symposium, 1979–1988.

A Kőrösi Csoma Társaság és az MTA Könyvtár közös kiadása

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának évi beszámoló jelentése és évi programja, 1980–

HungInfo. Hungarian Social Sciences and Humanities. Contents of Periodicals, 1987–
(Évi 4 szám)

Társkiadó: MTA Társadalomtudományi Főosztálya

Analecta Linguistica, 6(1976–) (Évi 2 szám)

Szellemi kiadó az MTA Könyvtára. Megjelenik az Akadémiai Kiadó és J. Benjamins –
Amsterdam közös kiadásában.

Scientometrics, 1(1978/79–) (Évi 6 szám)

Szellemi kiadó az MTA Könyvtára. Megjelenik az Akadémiai Kiadó és Elsevier Publ.Co.
közös kiadásában.

Sorozaton kívüli kiadványok

Radioaktív izotópok. Bibliográfia a magfizikai alapfogalmak, a mérési módszerek, az
egészségvédelmi eszközök, valamint néhány területen történő alkalmazás tanulmányo-
zásához. Összeáll. *Földes Endre*. Bp.1954.MTAK. 25 p. Sokszt.

A megújított Magyar Tudományos Akadémia. 1949–1953. Bibliográfia. Bp.1954.
MTAK. 25 p. Sokszt.

A Magyar Tudományos Akadémia működése. 1954. Bibliográfia. Bp.1955.MTAK.
137 p. Sokszt.

Az atomenergia békés felhasználása. Bibliográfia. Bp.1955.MTAK. 296 p. Sokszt.

A Magyar Tudományos Akadémia működése. 1955. Bibliográfia. Bp.1956.MTAK.
308 p. Sokszt.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Kurrens külföldi periodikus kiadványok
jegyzéke. Bp.1957.MTAK. 432 p. Sokszt.

Microcard catalogue of the rare Hebrew codices manuscripts and ancient prints in the
Kaufmann collection, repr. on microcards. Intr. Ignác Goldziher. Ed. by *Rezső Ger-
gely*. Bp.1959.MTAK. 44 p. 16 t.

/Publications of the Oriental Library of the Hungarian Academy of Sciences/

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1826–1961. Szerk. *Rózsa György* etc.
Bp.1960.MTAK. 109 p.

The Library of the Hungarian Academy of Sciences 1826–1961. Ed. by *György Rózsa*
etc. Bp.1960.MTAK. 99 p.

Biblioteka Vengerszkoj Akademii Nauk 1826–1961. Szoszt. *György Rózsa* i dr. Bp. 1960.MTAK. 101 p.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Kurrens külföldi periodikus kiadványok jegyzéke. Összeáll. *Bükyné Horváth Mária*. Bp.1960.MTAK. 517 p. Soksz.

Idegennyelvű pszichológiai művek könyvtárainkban 1950–1960. Összeáll. az MTA Könyvtár Bibliográfiai Osztálya. Bp.1961.MTAK–MTA Pszich.Biz. 155 p. Soksz.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Kurrens külföldi periodikus kiadványok jegyzéke. Suppl.1. Összeáll. *Bükyné Horváth Mária*. Bp.1962.MTAK. 211 p. Soksz.

Hungarian publications on Asia and Africa 1950–1962. A selected bibliography. – Magyar szerzők Ázsiáról és Afrikáról. Válogatott bibliográfia. Összeáll. *Apor Éva–Ecsedy Ildikó*. Bp.1963.MTAK–Magy.UNESCO Biz. 106 p.

A magyar szakirodalom külföldi referáltsága. (Kémia, biológia, orvostudomány). Összeáll. *Varga Veronika–Rátz Erzsébet–Dörnyei Sándor*. Bp.1964.MTAK. 85 p. Soksz.

Kurrens külföldi periodikus kiadványok az akadémiai intézeti könyvtárakban. Lelőhelyjegyzék. Összeáll. *Büky Béláné, Fekete Györgyné, Weger Imre*. Bp.1964.MTAK. IX, 525 p.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Kurrens külföldi periodikus kiadványok jegyzéke. Suppl.2. Összeáll. *Bükyné Horváth Mária*. Bp.1966.MTAK. 261 p. Soksz.

Kurrens külföldi biológiai folyóiratok a magyar könyvtárakban. Összeáll. *Páricsy Pál*. Bp.–Szeged,1968.MTAK–JATE. 63 p.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára kurrens külföldi nyelv- és irodalomtudományi folyóiratainak jegyzéke. Bp.1971.MTAK. 77 p. Soksz.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára kurrens külföldi ókortudományi (klasszika-filológiai, ókori régészeti és ókortörténeti) folyóiratainak jegyzéke. Bp.1971.MTAK. 46 p. Soksz.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Kurrens külföldi periodikus kiadványok jegyzéke. Összeáll. *Bánhegyi Zsolt, Bükyné Horváth Mária*. Bp.1973.MTAK. VII, 595 p.

A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–1973. Összeáll. *Fekete Gézáné*. Bp. 1975.MTAK. XII, 609 p.

Bartoniek Emma: Fejezetek a XVI–XVII. századi magyarországi történetírás történetéből. Sajtó alá rend. *Ritoók Zsigmondné*. Kézirat gyanánt. Bp. 1975. MTAK–MTA Irod. tud. Int. 586 p.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1826–1976. Szerk. *Rózsa György* etc. Bp. 1976. MTAK. 40 p. 36 t.
(2. kiadás: 1977)

The Library of the Hungarian Academy of Sciences 1826–1976. Ed. by *György Rózsa* etc. Bp. 1976. MTAK. 43 p. 36 t.

Biblioteka Vengerszkoi Akademii Nauk 1826–1976. Szoszt. *György Rózsa* i dr. Bp. 1976. MTAK. 55 p. 36 t.

The 150th anniversary of the Library of the Hungarian Academy of Sciences. Addresses of the foreign guests. Bp. 1976. MTAK. 52 p. 1 t.

85 hazai kutatóintézet 1976–1978 közötti publikációs tevékenységének tudomány-metriai elemzése. Bp. 1980. MTAK–TPB. 32 p.

Indicators of publication activity at the science research units of the Hungarian Academy of Sciences 1976–1980. Szerk. *Zsindely Sándor*. Bp. 1981. MTAK. 100 p.

Kurrens időszaki kiadványok az akadémiai könyvtári hálózat tagkönyvtáraiban. 1978–1980. Szerk. *Kállai Istvánné*. Kézirat gyanánt. Bp. 1982. MTAK. 390 p. + Kiegészítés 35 p.

A SPES-csoport. Egy francia politikai és társadalomtudományi dokumentációs hálózat kialakítása. Szerk. *M. Ch. Paoletti* etc. Ford. *Sebestyén György*. Közreadja TIM, OSZK KMK, MTAK. Bp. 1982. KMK. 54 p.

Rózsa György (művészettörténész): A Magyar Tudományos Akadémia palotája. Bp. 1982. MTAK. 31 p. 48 t.

Rózsa György (művészettörténész): The palace of the Hungarian Academy of Sciences. Bp. 1984. MTAK. 39 p. 48 t.

Emlékek Körösi Csoma Sándorról. Közzéteszi *Terjék József*. Bp. 1984. MTAK–Körösi Csoma Társ. 259 p.

Arany János akadémiai kézírataiból. Vál. *Antal Helén* és *Sáfrán Györgyi*. Bp. 1985. MTAK. 180 p.

Bujdosó Ernő: Bibliometria és tudománymetria. Bp. 1986. OSZK–MTAK. 217 p.

Rózsa György (művészettörténész): Dvorec Vengerszkoj Akademii Nauk. Bp.1986. MTAK. 41 p. 48 t.

Simon Róbert: Ignác Goldziher. His life and scholarship as reflected in his works and correspondence. Bp.–Leiden,1986.MTAK–Brill. 457 p.

VI. Konferenz der akademischen Archive sozialistischer Länder, Budapest 1983. Hrsg. *Gyula Wojtilla*. Bp.1987.MTAK. 168 p.

VI. konferencija akademiceszkih arhivov szocialiszticeszkih sztran, Budapest 1983 g. Red. *Gyula Wojtilla*. Bp.1987.MTAK. 168 p.

Rózsa György: Information: from claims to needs. National aptitudes for international cooperation in scientific information economy. Bp.1988.Kultúra–MTAK. 203 p.

Évszázadok kultúrája a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Szerk. *Fekete Gézáné*. Bp.1988.MTAK. 170 p.

Index of Jewish art. Iconographical index of Hebrew illuminated manuscripts. Vol.IV. Illuminated manuscripts of the Kaufmann collection at the Library of the Hungarian Academy of Sciences. Vol. 1–3. Ed. by *Bezalel Narkiss* and *Gabrielle Sed-Rajna*. Bp. 1988.Israel Acad.–CNRS–MTAK.

Összeállította: *Fekete Gézáné*

Függelék

FAKSZIMILE KIADÁSOK 1950-1988

Az Akadémiai Könyvtár kéziratairól készült fakszimile kiadások

K 510

Arany János: Kapcsos könyv. /A kísérő tanulmányt Sötér István írta./
/Bp. 1962./ Kossuth Ny. – Akad. Ny.

K 531

Madách Imre: Az ember tragédiája. /A kísérő tanulmányt Horváth Károly írta./
/Bp. 1973. Akad. Kiad./

M. Ir. Lev. 4-rét 44

Berzsenyi Dániel versei /1808./ /A bevezető tanulmányt Merényi Oszkár írta./
Bp. 1976. Akad. Kiad.

K 62

Wathay Ferenc: Énekes könyv. /1604–1606./
Bp. 1976. Magyar Helikon.

K 510

Arany János: Kapcsos könyv. /A kísérő tanulmányt Keresztury Dezső írta./
Bp. 1977. Magyar Helikon – Akad. Kiad.

RAL 198/1845.

Mészáros Lázár: A katonaságról. A Magyar Tudós Társaság levelező tagi székfoglaló
értekezése 1845.
Bp. 1979. Zrínyi.

K 654

Batsányi János poétai munkái.
/Bp. 1980. Akad. Kiad. – Magyar Helikon./

Tört. Földrajz 4-rét 9

Zakál György, Nemes-Népi: Eörségnek Leírása...
Szombathely, 1985. Őrségi Baráti Kör.

K 47

Kriza-kódex. 1532.
Bp. 1988. Magyar Nyelvtudományi Társaság.
/Régi magyar kódexek 5./

Az Akadémiai Könyvtár régi és ritka könyveiről készült faksimile kiadások

Ozorai Imre vitairata=

RM I. 8° 2

Ozorai Imre: De Christo et eius ecclesia...

Krakkó, 1535, H. Vietor.

Bp. 1961. Akadémia K. Bibliotheca Hungarica Antiqua IV.

(Az OSZK-val közösen, mivel a két csonka példány kiegészíti egymást.)

RM I. 8° 211

[*Hofgreff*-énekeskönyv]

[Kolozsvár, 1554–1555, Hoffgreff.]

Bp. 1966. Akadémia K. Bibliotheca Hungarica Antiqua VII.

RM I. 4° 250

Husztai Péter: Aeneis azaz: a trójai Aeneas herceg dolgai...

Bártfa, 1582. David Guttgesel.

Bp. 1979. Régi Magyar Irodalmi Ritkaságok.

521.092

Horváth Mihály: Az ipar és kereskedelem története Magyarországon...

Buda 1840.

Bp. 1984. Az Állami Könyvterjesztő Váll. reprint sorozata.

RM I. 8° 958

[*Szimonidesz*] Tükör, melly az aszszonyoknak ... irattatott, 1627. Esztend.

[Bártfa ?] 1702.

"Studium" A Magyar Iparművészeti Főiskola kiadványai, 1984.

A párizsi hóraskönyv=

Ant. 76.

[*Horae beatae virginis Mariae.*]

Heures a lusaige de l'apocalipse...

Paris, [1512?] Giller Hardouyn

Bp. 1985. Helikon.

A Keleti Gyűjtemény anyagából megjelent faksimile kiadások

The Kaufmann Haggadah. (MS A 422 Kaufmann-gyűjtemény) Budapest 1957.

Faksimile-Ausgabe des Mischnacodex – Kaufmann A 50. von *Georg Beer*. Jerusalem 1969, ny.n. 2 db 30 cm. Photomech. Nachdr. d. Ausg. 1929, Heidelberg.

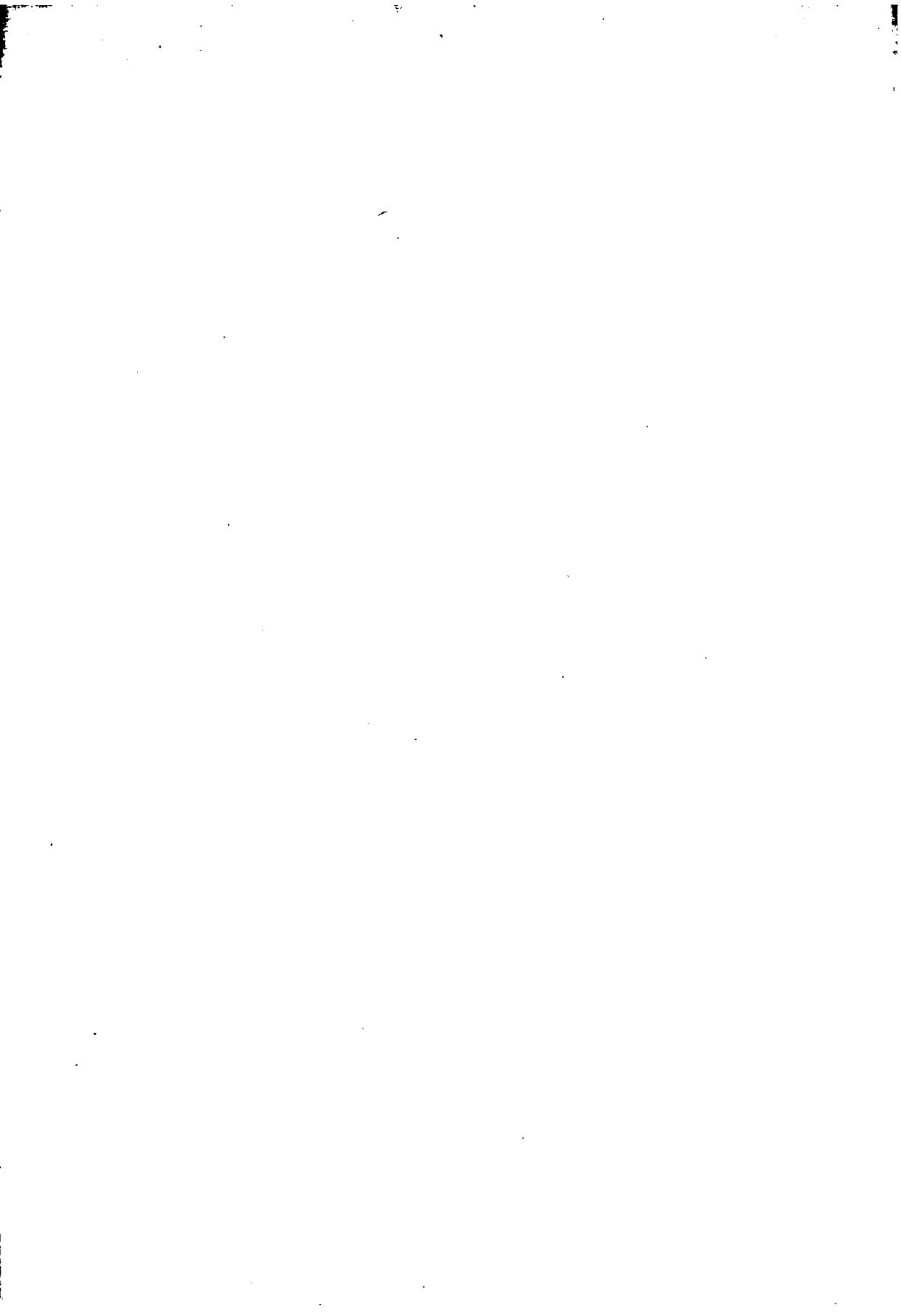
CHE-'PHEL Gu-šri Dka-bču, History of Buddhism in Mongolia. Repr. by *Louis Ligeti* [Tib. 259.] New Delhi, 1981, Sharada Rani. 11, 108 p. 26 cm. /Sata-Pitaka series. Indo-Asian literatures. 271./

Tibetan compendia written for Csoma de Koros by the lamas of Zans-dkar. /Manuscripts in the Library of the Hungarian Academy of Sciences, [Tib. 3,4,6,8.] Ed. by *J. Terjék*. New Delhi – /Bp./, 1976, Soc. of Csoma de Koros – Hung. Acad. of Sciences. 1 db. 1 térk. 24 cm. /Sata-Pitaka series. Indo-Asian literatures. 231./

Iszák Schulhof, La meghilla' di Buda. [Kaufmann A 349.] Roma 1982, Carucci.

Felelős kiadó: az MTA Könyvtárának főigazgatója
Szerkesztette: Fürth Éva
Alak B/5 – Terjedelem: 17,8 (A/5) ív
Megjelenés: 1989 – Példányszám: 800
Készült az MTA Könyvtára házi sokszorosító
részlegében

•

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei
(Publicationes Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae)

1. *Haraszthy Gyula*: A 130 éves Akadémiai Könyvtár. Bp. 1956. 23 p.
2. *Berlász Jenő* – *Sz[akmáryné] Németh Mária*: Az Akadémiai Könyvtár múltja és jelene. Bp. 1956. 30 p.
3. *Csapodi Csaba*: A legrégebb magyar könyvtár belső rendje. A pannonthalmi könyvtár a XI. században. Bp. 1957. 13 p.
4. *Berlász Jenő*: Az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának átalakulása. Bp. 1957. 21 p.
5. *Haraszthy Gyula*: Az Országos Könyvtárügyi Tanács és a magyar könyvtárügy időszzerű kérdései. Bp. 1958. 16 p.
6. *Gergely Pál*: Arany János és az Akadémia Könyvtára. Bp. 1958. 8 p.
7. *Moravek, Endre*: Die neuen ungarischen Bibliotheksnormen. Wien, 1957. 16 p.
8. *Sz[akmáryné] Németh Mária*: Az Akadémiai Könyvtár, mint a Magyar Tudományos Akadémia célkitűzéseinek könyvtári támogatója. Bp. 1958. 14 p.
9. *Gergely Pál*: Az Akadémia levéltára a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirattárában. Bp. 1958. 11 p.
10. *Csapodi Csaba*: Könyvkonzerválás és restaurálás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp. 1958. 18 p.
11. *Moravek Endre*: Kiadványtípusok a katalogizálás szempontjából. Bp. 1958. 12 p.
12. *Sz[akmáryné] Németh Mária*: A központi folyóirat címjegyzék kérdései. Bp. 1959. 44 p.
13. *Csapodi, Csaba*: L'avenir des périodiques scientifiques. La Haye, 1958. [2] p.
14. *F[ülöpné] Csanak Dóra*: Az Akadémiai Könyvtár története a szabadságharcig 1826–1849. Bp. 1959. 29 p.
15. *Moravek, E[ndre]* – *[Weger] Veger, I[mre]*: Kratkij slovar' vengerszkij bibliograficseszkij terminov i szokrascsenij. Bp. 1959. 48 p.
16. *Csapodi, Csaba*: Der geographische Begriff im Katalogsystem der Bibliothek, Wien, 1959. 11 p.
17. *Csapodi Csaba*: A proveniencia elve a könyvtárban. Bp. 1959. 14 p.
18. *Rásonyi László*: Stein Aurél és hagyatéka. Bp. 1960. 40 p. 1 t.
19. *Sáfrán Györgyi*: Arany János és Rozvány Erzsébet. Bp. 1960. 178 p. 11 t.
20. *Rózsa György*: A magyar társadalomtudományok az UNESCO kiadványaiban – Les sciences sociales hongroises dans les publications de l'UNESCO. Bp. 1960. 19 p.
21. *Gergely Pál*: Pápai Páriz-album a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp. 1961. 9 p.
22. *Gergely Pál*: Bartók Béla ismeretlen levelei a Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp. 1961. 15 p.
23. *Sarlóska Vince Ernő*: Bólyai János házassága a köztudatban és a dokumentumok. Bp. 1961. 14 p.
24. *Csapodi Csaba*: Mikor pusztult el Mátyás király könyvtára? Bp. 1961. 25 p.
25. *Moravek, Endre* – *Weger, Imre*: Abbreviaturae cyrillicae. Bp. 1961. 138 p.
26. *Rásonyi László*: A magyar keletkutatás orosz kapcsolatai. Bp. 1962. 19 p.
27. *Tőkés László*: Az Akadémiai Könyvtár mikrokönyv gyűjteménye és fotolaboratóriuma. Bp. 1962. 13 p.

28. *Fráter Jánosné*: „Nemzeti részvét emelte”. 100 évvel ezelőtt kezdték építeni az Akadémia palotáját. Bp. 1962. 14 p.
29. *Büky Béla*: Székely Bertalan hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp. 1962. 24 p.
30. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 2. Instituta scientifica. Bp. 1962. VI, 278 p.
31. *Méreiné Juhász Margit*: Mikszáth Kálmán szellemi és tárgyi hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémián és tájmúzeumainkban. Bp. 1963. 65 p.
32. *Rózsa, [György] George*: The documentation of science organization as an emerging new branch of scientific information. Bp. 1962. 13 p.
33. *Gergely Pál – Molnár Zoltán*: Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány repertórium. 1840–1960. Bp. 1962. VI, 377 p.
34. *Csapodi Csaba*: Mikor szűnt meg Mátyás király könyvfestő műhelye? Bp. 1963. 18 p.
35. *Tökés László*: A mikrokártya és a kutatók. Bp. 1963. 18 p.
36. *Büky Béla – Csengeryné Nagy Zsuzsa*: Székely Bertalan illusztrációi egy tervezett Petőfi-életrajzhoz. Bp. 1963. 15 p.
37. *Gergely Pál*: Az Akadémia szerepe a Nemzeti Színház létrehozásában. Bp. 1963. 9 p.
38. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 3. Instituta paedagogica. Bp. 1963. VI, 377 p.
39. *György, [József] Josef*: Die Geothe-Sammlung Balthasar Elischers in der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Bp. 1963. 29 p. 12 t.
40. *Rózsa György*: Részvételünk és lehetőségek a nemzetközi társadalomtudományi dokumentációban. Bp. 1964. 17 p.
41. *Csapodi Csaba*: Beatrix királyné könyvtára. Bp. 1964. 26 p.
42. *Rózsa György*: Hagyomány és korszerűség: az Akadémiai Könyvtár távlati fejlesztéséről. Bp. 1964. 13 p.
43. *Büky Béla*: A tudományos tájékoztatás egyik feladatköre: témamegoszlási statisztikák készítése és alkalmazása. Bp. 1964. 16 p.
44. *Csapodi, Csaba*: Conservation of the Manuscript and Old Book Collections at the Library of the Hungarian Academy of Sciences: methods and results. (1949–1964). Bp. 1965. 48 p. 16 t.
45. *Fráter Jánosné*: Részletek az Akadémiai Könyvtár történetéből. (1865–1875). Bp. 1965. 59 p. 7 t.
46. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 1. Instituta rerum publicarum. Bp. 1965. 621 p.
47. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 7. Instituta communicationis. Bp. 1966. XXII, 355 p.
48. *Sáfrán, Györgyi*: Lettres de Romain Roland à Marianne Czeke dans la Bibliothèque de l'Académie des Sciences de Hongrie. Bp. 1966. 195 p. 4 t.
49. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 4. Religio. Bp. 1966. XVIII, 211 p.
50. *Rózsa [György] George*: Some considerations of the role of scientific libraries in the age of the scientific and technical revolution. – An essay and approach to the problem. Bp. 1970. 25 p.

51. *Simon Mária Anna*: A Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézeti könyvtári hálózata. Bp. 1966. 52 p.
52. *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Bizottságának működése 1854–1949. Bp. 1966. 61 p. 3 t.
53. *Csapodi Csaba*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának ősnymtatvány-gyűjteménye. Bp. 1967. 34 p.
54. *H[aranginé] Boros Vilma*: Széchenyi István hátrahagyott iratainak története. Bp. 1967. 57 p. 5 t.
55. *György József*: Az Akadémia Könyvtára egykori Goethe-szobája és nevesebb magyar látogatói. Bp. 1968. 25 p.
56. *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár kurrens külföldi periodikumai. Bp. 1968. 50 p.
57. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 6. Instituta oeconomica. Bp. 1969. XIX, 556 p.
58. *Szelei László*: A Magyar Tudományos Akadémia Levéltára az Akadémiai Könyvtárban. Bp. 1970. 60 p.
59. *Sz[abóné] Garai Judit – Ujhelyi Gabriella*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára orosz és szovjet cserkapcsolatainak vázlatos története. – Ocserki isztori knigo-obmena Biblioteki Vengerszkoj Akademii Nauk sz ruszszkimi szovetszkimi bibliotekami. Bp. 1970. 46 p.
60. *Molnár Imre*: Peremlyukkártyás dokumentációs rendszerek létesítése kutatóintézeti könyvtárban. Bp. 1970. 134 p.
61. *H[aranginé] Boros Vilma*: Stein Aurél ifjúsága. Hirschler Ignác és Stein Ernő levelezése Stein Aurélról. 1866–1891. Bp. 1971. 148 p.
62. *Apor, [Éva] Eve*: The Persian manuscripts of the Vámbéry-bequest. Bp. 1971. 19 p. 1 t.
63. *Gergely Pál*: A Magyar Tudományos Akadémiára hagyott Vigyázó-vagyon sorsa. Bp. 1971. 97 p. 8 t.
64. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 8. Instituta sanitatis publicae. Instituta caritatis. Instituta varii generis. Bp. 1971. XXI, 559 p.
65. *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár periodikumai a tudományos kutatás szolgálatában. Bp. 1971. 232 p. 2 t.
66. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 5. Instituta ad artes litteraturamque spectantia cum siglis periodicorum additis. Bp. 1972. XIX, 477 p.
67. *Vitályos László – Orosz László*: Ady-bibliográfia 1896–1970. Ady Endre önállóan megjelent művei és az Ady-irodalom. Bp. 1972. XXV, 425 p.
68. *Botka Ferenc*: Magyar szocialista irodalom oroszul 1921–1945. Bibliográfia. – Vengerszkaja szocialiszticeszkaja literatura na ruszszkom jazüke 1921–1945 gg. Bibliograficeszkij obzor. Bp. 1972. XIII, 127 p. 9 t.
69. *Szentgyörgyi Mária*: Célkitűzések és reformtörekvések a Magyar Tudományos Akadémián. 1831–1945. Bp. 1973. 170 p.
70. *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia állandó bizottságai. 1854–1949. Bp. 1974. 430 p.
71. *Bendefy László*: Mikoviny Sámuel megyei térképei, különös tekintettel az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának Mikoviny-térképeire. 1. köt. Bp. 1976. 360 p.

72. *Bendefy László*: Mikoviny Sámuel megyei térképei, különös tekintettel az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának Mikoviny-térképeire. 2. köt. [Térképek.] Bp. 1976. 24 t.
73. Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe 1840–1970. A–L. Szerk. *Darabos Pál és Domsa Károlyné*. Bp. 1975. 473 p.
74. Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe 1840–1970. M–R. Szerk. *Darabos Pál és Domsa Károlyné*. Bp. 1975. 475–846 p.
75. Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe 1840–1970. S–Z. Repertórium 1840–1970. Szerk. *Darabos Pál és Domsa Károlyné*. A repertóriumot összeáll. *Pétervári Lászlóné és Sz[abóné] Garai Judit*. Bp. 1975. 847–1242 p.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei
(Publicationes Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae)

Új sorozat

- 1(76). A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára munkatársainak szakirodalmi munkássága 1950–1975. Bibliográfia. Összeáll. *Fekete Gézané*. Bp. 1976. 80 p.
- 2(77). Fejezetek a 150 éves Akadémiai Könyvtár történetéből. [Cikkgyűjtemény.] Bp. 1976. 62 p.
- 3(78). *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár kurrens külföldi periodikum állománya az 1970-es években. Bp. 1977. 78 p.
- 4(79). *Vitályos László*: Ady-Léda-Csinszka. Visszaemlékezések és levelek a költő életrajzához. Bp. 1977. 164 p.
- 5(80). *Scientia et virtus*. Un commentaire anonyme de la Consolation de Boèce. Introduit et publié par *Sándor Durzsa*. Bp. 1978. 87 p.
- 6(81). *Rozsondai Marianne*: Anton Koberger működése és a Koberger-kötések. Bp. 1978. 148 p. 75 t.
- 7(82). *Körmendy Kinga*: A Knauz-hagyaték kódextörédékei és az esztergomi egyház középkori könyvtárának sorsa. Bp. 1979. 150 p. 17 t.
- 8(83). *Bibó István*: A rákoskeresztúri egykori Podmaniczky–Vigázó kastély története. Bp. 1979. 84 p.
- 9(84). *Vitályos László – Orosz László*: Ady-bibliográfia 1896–1977. 2. bőv. kiad. Bp. 1980. 408 p.
- 10(85). *Rolla Margit*: A fiatal Kaffka Margit. Bp. 1980. 178 p.
- 11(86). *Szántó György Tibor*: Az akadémiai könyv- és folyóiratkiadás története. Bp. 1983. 126 p.
- 12(87). *Rolla Margit*: Kaffka Margit. 2. köt. Út a révig . . . Bp. 1983. 226 p.
- 13(88). *Bükyné Horváth Mária*: A periodikumok használatának átalakulása az Akadémiai Könyvtárban (1966, 1973, 1980). Bp. 1983. 244 p.
- 14(89). *Náday Károly – Sáfrán Györgyi*: Történeti kutatások Kufsteinban. Czuczor Gergely rabsága. Bp. 1984. 213 p.
- 15(90). *Csapodi Csaba*: A budai királyi palotában 1686-ban talált kódexek és nyomtatott könyvek. Bp. 1984. 112 p.

- 13(88). *Bükyné Horváth Mária*: A periodikumok használatának átalakulása az Akadémiai Könyvtárban (1966, 1973, 1980). Bp. 1983. 244 p.
- 14(89). *Náday Károly–Sáfrán Györgyi*: Történeti kutatások Kufsteinban. Czuczor Gergely rabsága. Bp. 1984. 213 p.
- 15(90). *Csapodi Csaba*: A budai királyi palotában 1686-ban talált kódexek és nyomtatott könyvek. Bp. 1984. 112 p.
- 16(91). *Rózsa György*: "Tudományok és művészségek szeretete..." Írások az MTA Könyvtáráról. Bp. 1986. 168 p.
- 17(92). *Taxner-Tóth Ernő*: A fiatal Vörösmarty barátainak levelezéséből. Bp. 1987. 194 p.
- 18(93). *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosai. Bp. 1987. 158 p.
- 19(94). *F. Csanak Dóra*: Egy debreceni kereskedő Nyugat-Európában. Csanak József úti levelei 1862-ből. Bp. 1987. 78 p.
- 20(95). *Fráter Jánosné*: Az MTA könyvtári bizottságának iratai 1866–1949. Bp. 1988. 148 p.
- 21(96). *Fekete Gézáne*: Az Akadémia 1831–1858 között alapított jutalomtételei és előzményei. Bp. 1988. 230 p.
- 22(97). *M. Kondor Viktória*: A Hornyánszky nyomda és az Akadémia könyvkiadása. Bp. 1989. 214 p.

Az MTA Könyvtárának legújabb kiadványaiból:

Csapodi Csaba-Csapodiné Gárdonyi Klára: Bibliotheca Hungarica.
Kódexek és nyomtatott könyvek Magyarországon 1526 előtt. I. köt.
Bp. 1988. MTAK. 447 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei. (23) 98./
Ára: 160.- Ft

M. Kondor Viktória: A Hornyánszky nyomda és az Akadémia könyvkiadása.
Bp. 1989. MTAK. 214 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei. (22) 97./
Ára: 72.- Ft

Bíróné Vasvári Lilian – Braun Tibor – Schubert András: A magyar
természettudományi alapkutatás publikációs és idézettségi adatai 1981-1987.
Bp. 1989. MTAK. 484 p.
/Informatika és Tudományelemzés. 5./
Ára: 200.- Ft

A kiadványok kaphatók:

MAGISZTER AKADÉMIAI KÖNYVESBOLT
Bp. V. Városház u. 1.

STUDIUM AKADÉMIAI KÖNYVESBOLT Bp. V. Váci u. 22.

1188